

1919

ВОЛЯ
ТИЖНЕВИК

ВОЛЯ

ТИЖНЕВИК

На чужині.

Далеко, на чужині в дні „печали і скорби“, в „дні розсіяння“ починаємо ми свою нелегку роботу.

Колись жидівські вигнанці на ріках Вавилонських сиділи і плакали. Нам не до плачу й не до сидіння. Треба робити. Бо „праця єдина з неволі нас вирве“ . . .

Багато української інтелігенції розвіялося майже по цілому культурному світові. Одні по добрій волі, другі по неволі живуть тут і там, копаються в роботі і, як бджоли з квіток, збирають людський досвід до власного вулика. Прийде час визволення. Здіймуться бджоли і веселими роями полетять в рідну пасіку.

Петро Великий, будуючи власну велитенську державу, зробив розумне діло: розігнав молоду інтелігенцію по цілій Європі. Ми б до цього не додумалися, якби не большевицька завірюха. З ріжними місіями та комісіями, з ріжними дорученнями та препорученнями вештаються зараз з кутка в куток європейського світу і вчаться, як будувати власну державний дім, молоді українські інтелігенти.

Наше скромне завдання — звязати живим рідним словом до купи всіх тих „біженців“, скупчити їх під одним українським прапором, дати їм змогу висловити свої вражіння, свої спостереження, свої думки.

На далекій чужині, в непривітних пустках ізоляційних лагерів мучаться наші брати — полонені вояки. Шлемо їм братерський привіт, бажаємо їм як найскорше визволитися з тяжкої неволі для праці на рідній ниві. І радо відчиняємо їм сторінки нашого тижневика для їх наболілих дум.

Всіх дужих сил живого слова і вільної думки, всіх наших заходів вживатимемо, щоб полекшити їх долю, прискорити їх визволення, і благаємо їх не соромитися невмінням, а писати нам все про себе, що в ніх на душі накіпіло за довгого полону. Всі їх звістки в можливо короткій формі будуть надруковані і в нашому тижневику полинуть на Україну.

Європейська преса, європейська біржа, європейські політичні круги з захопленням слідкують за титаничною боротьбою, яку провадить на скілька фронтів майже безбройний народ український. В вік радіо і танків здавалося чудес не може бути: Лазарі не воскресають. Але український нарід не тільки воскрес, а й, здається, поховає тих, хто недавно ще готував „осикові коли“ для його домовини.

Всяка звістка про ту боротьбу, всі чутки „з поля брані“, мусять бути переловлені, перевірені і передані до відомості нашого і європейського громадянства. На жаль всі наші спроби установити комунікацію з Україною, поки що розбивалися о кам'яну стіну офіційного індеферентізму. Наша часопись бере це завдання на свої слабенькі плечі і сподівається його здійснити в найближчому часі. Бо ніякі місії, ніякі інформаційні бюро не можуть не тільки добре функціонувати, але й стало існувати за кордон омдоки не буде звязку з Україною.

А тим часом ми звертаємося до всіх, кому якимсь чудом удається перейти через ворожі нам країни, — ділитися з нами своїми вражіннями, подавати нам фактичні матеріали можливо в більшому числі.

Європейська й американська преса кожного дня присвячує нашій справі не один рядок. Українська проблема вже стала загальноєвропейською і навіть світовою. Але ці голоси культурної преси за Карпати не перелітають.

Ми зробимо все, щоби з тижня в тиждень збирати ці голоси і подавати їх туди на Україну в компактному вигляді. Бо без ознайомлення з думками Європи про Україну наше громадянство і наші урядові кола будуть блукати, як в темряві.

Чимало присвячує культурна преса і „геройським“ вчинкам наших сусідів — большевиків, Поляків та Румунів. Особливо об'єктивно освітлює брудну роботу тих „героїв тилу“ англійська та американська преса. В останні часи і французькі та італійські газети починають орієнтуватися, в яку неприємну історію на сході завели Антанту панове Дмовський з Пільцями.

Ім на поміч з темних кутків повидряпувалися на світ божий старі наші „приятелі“ — Вергуни, Бобринські і Ко. На українські міліони, загарбані в Одесі, ведуть вони купно з недавніми Українцями гетьманської марки — Моловими та Гжицькими шалену агітацію проти всього українського.

Маємо надію, що і перші і другі не втічуть від справедливого суду європейської преси; тоді і ми не забудемо помянути їх „не злим тихим словом“.

Ми не збираємося багато місця давати принципіальним дебатам. Бо може і всі наші нещастя останніх років як раз в тому й полягають, що ми багато говорили, а мало робили. Але з великою охотою дамо місце об'єктивним голосам про українську справу.

Сотні літ від Дунаю аж по Кавказ лунає могутня українська пісня:

Гей! Нум, хлопці, до зброї —
На герць погуляти,
Слави здобувати.
А чи пан, чи пропав,
В друге не вмірати.
Гей! Нумо ж до зброї! . . .

Наша зброя — вільне, дуже слово, чесна думка.
До них ми й кличемо всіх наших друзів і приятелів.

Симон Петлюра.

Володимир Мурський.

„Nie honorowo, ale zdrowo“.

Лойд Джордж у відповідь на протест Падеревського проти уступок Німцям на Горішньому Шлеску заявив таке: „Польща повстала із потоків нашої крові. Ніхто перед війною і не думав про її відбудовання і навіть самі Поляки не мали що до цього ніяких надій. Треба було смерти 1,700.000 Французів і мільона Англійців, щоби воскресити польську державу! А ви причинилися чим небудь до цього? Ні! Збираєте тільки плоди перемоги. Ви не вміли оберігати навіть від того, щоби не воювати одні проти других. І тепер ви хочете, щоби ми задля вас почали другу війну! Цього не зробимо! Крім цього ви на кожному кроці провадите імперіялістичні пляни і хочете анексувати російські території!“
З газет.

Польський воюючий імперіялізм на протязі останнього місяця повів против українського народу та його незалежності кампанію на два фронти. З одної сторони армія Галлера, порушивши „слово чести“, яке дав Падеревський в Парижі, пішла походом у Східну Галичину, і творить там полеві суди над українським народом, з другої знов голоситься світу, що український рух чисто большевицький, а в Галичині викликаний Німцями та піддержуваний з їх боку грішми, зброєю і т. п. За для цього, щоб завести лад і порядок, та здавити німецьку гидру, яка відростає в особі українського руху, Польща мусить виконати своє історичне післанництво і відновити свої історичні границі. Це має бути по думці панів Падеревських та Дмовських єдиний спосіб для заведення ладу на Сході, та забезпечення Заходу перед азійсько-большевицькою навалою.

Що Поляки не перебірали ніколи у средствах, щоби дійти до своєї цілі, це знаємо ми вже давно. Останні напади на українство перед обличчям мирної конференції в Парижі, це тільки один етап в цій політиці, якої придержуються усі польські партії, від Дмовського аж до Морачевського і Дашинського. Користаючи з цього, що Україна веде боротьбу на кількох фронтах і не має майже ніякої змоги відбивати удари ще й на парижському фронті, вони, маючи антантську пресу у своїх руках, роблять „відповідний настрій“ і стараються скомпромітувати український визвольний рух в очах Європи, та цим забезпечити собі вільну руку і карний мандат против України.

Протиукраїнська військова кампанія на галицькому та волинському фронтах, завдяки підмозі армії Галлера, дала Поляком певні хвилеві успіхи. Армія Галлера, по запевненням так антантських політичних кол, як і згоді на це Поляків, мала бути вжита виключно против большевиків. Та замість большевицького фронту попала вона на український. Щоби усправедливити цей крок польського правительства, ведеться на антантському ринку кампанія провокації проти

Українців. Не перебіраючи в средствах, голоситься світу, що Директорія та її армія подалися в большевицький табор, що большевики перейшли гряниці Галичини і д. і тому Галлерівська армія сповнає вложений на неї обовязок. Що тичиться знов уряду Західної Української Республіки та її армії, то це авантура піддержувана Німцями та Австрійцями на німецькі гроші, при підмозі німецьких та австрійських офіцерів і т. п. Галицькі Українці, весь час до війни і підчас війни, піддержували австрійський уряд, вели всякі протиантантські інтриги і тому антанта мусить їх вважати за своїх ворогів. Заняття Східної Галичини Поляками, які є одним із членів антантського союзу, вповні оправдане.

Як бачимо гра поведена тонко і через це, що антантські кола цілковито не розуміють ситуації на Україні і не стараються безсторонно вглянути у ці події, вона ту і там може мати успіх.

Героїчна п'ятимісячна боротьба України з большевицькою навалю всеж таки, мимо побожних божань Поляків, знайде свій відгук подиву в історії і вона своє слово скаже. Такої гігантської боротьби, при таких ненормальних умовах, не вів ще в обороні своїх прав ніхто. Цього закрити не можна, а що більше історія скаже своє слово і про тих, які усіма силами перешкажали цьому. Що до закидів про австрофільство чи германофільство Українців, „німецьку інтригу“ і т. п., то ми постараємося Полякам пригадати дещо такого, на що вони скромно спустили тепер заслону.

Що австрійські Поляки весь час були підпорою кожного австрійського правительства, це факт відомий і його замовчати не можна. Формула „Przy Tobie Panie stoimy i stać chcemy“, яка появилася в відомому адресі польських послів до цісаря Франца Йосифа року 1867, повторювана була нераз, а навіть вже підчас війни, в травні 1917. року висловив її п. Леон Білінський в імені чолобитної делегації польського народу перед Карлом I., який тоді перебував в Кракові. У цій депутації, за винятком польських с. д., не бракувало ні однієї польської партії. Був тут і Яворський і Кендзьор і Длугош і інші сьогоднішні „антантофіли“.

В кілька тижнів пізніше, коли на порядку денному австрійського парламенту була справа військових кредитів та воєнної позички, вибухла против міністерства Клям-Мартініца велика опозиція, в якій не бракувало ні Українців, ні Чехів, ні полудневих Славян. Австрійське правительство опинилося в скрутному становищі. А тоді коло польське вратувало ситуацію і своїми голосами ухвалило кредити на війну против тієї самої антанти, яка тепер повинна їм заплатити за це коштом українського народу.

Ще до вибуху війни та в початку її почали формуватися в Австрії, під знаком польського „Naczelnego Narodowego komitetu“ польські легіони до боротьби против антанти. На чолі західнього легіону станув тоді теперішній президент польської республіки Пілсудський. Про його пляни пише Андрій Морачевський у своїй брошурі п. з. „Zarys sprawy polskiej w obecnej wojnie“, виданій в Льозанні р. 1915 таке:

„Пілсудський, творячи завязки польського війська, мав отсей плян : охоронною лінією Росії є правий беріг Висли. Її військові зарядження кажуть догадуватися, що з хвилиною вибуху війни, її війська опустять лівий беріг Висли, та що вона піде наступом від Волині на Східну Галичину. Раптовний напад від Кракова на опорожнену від російських військ частину Королівства, унеможливить Росії переведення мобілізації в найлюднійшій частині Польщі. Отже людського матеріалу для утворення польської армії буде доволі. Ходить о це, щоби масу населення перемінити в армію, дати їй організацію та новочасну зброю. Офіцерів виробили військові організації, вишколені перед війною в Галичині. Зброю повинні достарчити у власнім, добре зрозумілим інтересі, Австрія та Німеччина. (!!)

Автор каже далше, що центральні держави, посуваючи все далше свою бояву лінію на схід, будуть віддалятися від своїх організаційних підстав і ось в цьому моменті центральні держави будуть мусіли звернутися до когось за поміччу. Цю поміч може їм дати тільки Польща. (!!)

Що автор брошури стояв тоді дуже близько до Пілсудського і знав його пляни, це факт. Хоча цей стратегічний плян і не вдався, однак легіони польські зістали зорганізовані і воювали против Росії, яка була тоді членом антантського бльоку. Рівночасно з мілітарною акцією повели Поляки широку акцію інформаційну в австрофільському дусі. Появляється цілий рад брошур і публікацій німецькою мовою, як прим. L. Wasilewski „Die nationalen und kulturellen Verhältnisse im sogenannten Westrussland“ (Відень 1915). W. Feldman „Deutschland, Polen und russische Gefahr“ (Берлін 1915). W. Studnicki „Die Umgestaltung Mittel-Europas durch den gegenwärtigen Krieg. Die Polenfrage in ihrer internationalen Bedeutung (Відень 1915), dr. M. Straschewski „Die polnische Frage“ (Відень 1915) та інші, у яких звязується будучність Польщі з будучністю центральних держав.

Цих фактів здається доволі, щоби виказати, що закид австро-чи германофільства мусять перш усього Поляки поставити собі. І коли вони нині, одягнені в тогу святого антантського обурення, мають відвагу бути нашими суддями, то це ще раз показує ясно малу моральну вартість їх народу. „Nie honogowo ale zdrowo“, каже польське прислів'я. Ця засада практикувалася на протязі цілої польської історії, практикується вона й тепер. Чи не доведе вона польський нарід до цих самих результатів, як в р. 1772—1795, побачимо!

Навіть сьогоднішній найбільший польський „Антантофіл“ генерал Галлер був перед війною австрійським офіцером і звався Josef Haller von Hadenburg. З початком 1900 років він був інструктором школи однорічних охотників у Львові, вважав себе Німцем і говорив навіть з Поляками тільки по німецьки, бо як сам тоді заявляв „він польської мови не знає і знати не хоче“. Сьогодні цей пан у святому обуренню кидає громи на „германофільство“ українців.

На закінчення ще одне мале *curiosum*. Польські кола голосять, що Українці в Галичині озброєні за німецькі гроші, мають німецьку

збрую і т. д. А тимчасом у віденській часописі „Zeit“ з дня 3. червня 1919 р. Nr. 5993, поміщений звіт зібрання членів астрійської ліквідаційної комісії та її рішення. І ось в пункті 3-му читаємо таке:

„Вивіз амуніції а передовсім постачання її Полякам, які знаходяться у війні з Українцями, належить здержати.“

Значиться для боротьби з Українцями Поляки черпали средства не тільки від антанти але й від ненависних Німців. Що це факт, найкращий доказ те, що ні польська ліквідаційна комісія, ні польське посольство цієї вістки не заперечило. Знову, як бачимо „nie honogowo ale zdrowo“.

Швайцарія й Україна.

(Від власного кореспондента).

Прогавлений мент. — Становище України в Швайцарії. — Перспективи економічного зближення. — Заінтересовання швайцарців. — Що може нам дати Швайцарія. — Чого вона від нас хоче. — Відношення швайцарської преси до української справи.

Французи люблять повторювати, що Франція показалаь не підготованою до миру так само, як була не підготованою до війни. *Mutatis mutandis*, можемо сказати те саме не лише за одну Францію, а рішучо за всі держави і народи, в тому числі й за Україну.

Явився новий чинник, який сплутав карти грачів в світовій грі. Ним була російська, а за нею німецька та австрійська революція. Повстали нові болючі питання, для розв'язання яких не вистарчає і Вільсоновської чотирнадцятичленної панацеї. Виникли нові держави, яких інтереси перехрещувались, хоч всі вони намагались увійти в орбіту побідоносної системи великих світил.

Українці при заключенню мира показалиь так само мало підготовленими до оборони свого державного існування, як були не підготовані при початку війни. Незначна українська еміграція за кордоном не змогла гаразд інформувати європейське громадянство про український національний рух і створити тут собі піддержку, подібно до того, як це зробили, приміром, Поляки.

Революція російська відразу відкрила для нас багато можливостей, і ми стали „пухнути“. Роспухли від автономізму до повної самостійности, а основний капітал державного існування маючи попередній. Мало що додали до старих хуторянських засобів ведення політики. Не зуміли своєчасно використати тої ситуації, в яку поставлені були силою міжнародніх обставин. Не зуміли своєчасно прихилити до себе нейтральні держави, щоб вони нас визнали. Послали туди місії вже тоді, коли ці нейтральні держави змушені були „приклонити вухо своє“ в иньший бік. Наслідком цього політичного і дипломатичного гестерезісу являється непризнання нас нейтральними державами й досі, і навіть зараз ми далій стоїмо від можливости признання, ніж рік назад.

Вже рік минає, як Швейцарія прийняла до себе нашу місію, яка має й досі характер напів приватної, напів офіційної. Швейцарський федеральний уряд і не визнає її, і рахується з нею. Чекає. Самостійної української політики нейтральна Швейцарія провадити не може. Власна сорочка їй, звичайно, ближча до тіла. Положена географічно серед обох ворожих коаліцій, вона знаходиться в цілковитій економічній залежності від них, представляючи з себе фабрику, що переробляє сирівець, який, як і вугілля, дістає від інших „воюючих“. Становище зобов'язує. Зобов'язує воно і Швейцарію добре дбати, щоб не розійтись в „своїй“ політиці з тими, від кого вона залежить економічно.

Що до України, то Швейцарія охоче її визнала б, коли б на те була воля Антанти. Не задержалася б зробити це, як не задержалась визнати Польщу і Чехо-Словакію, які досі ще не визнані мировим конгресом, а лише Антантою.

Швейцарія навіть заінтересована з тому, щоб визнати Україну і встановити з нею тісний економічний обмін. З одного боку чеклядова промисловість швейцарська заінтересована в українському цукрові, бракує також їм хліба, а з другого боку за час війни в Швейцарії зібралось багато ріжних фабрикатів, як обуви, одежи, металевих виробів, білизни, ріжних матерій, які по дуже дешевих цінах вона з охотою продала б українцям. Мають також охоту на галицьку нафту.

Економічні перспективи заінтересували швейцарських промисловців цілком серіозно. Цим пояснюється той успіх, який має в Швейцарії торговельна українська місія на чолі з п. Чижевським, вислана Директорією до країв Антанти. Заходами цієї місії в Женеві засновано українсько-швейцарську торговельну палату, яка випускає свої бюллетени. До палати ввійшло багато визначних швейцарських представників торгу і промислу. Опріч того утворилось ще два торговельних товариства під назвами „Дніпро“ і „Україна“, які збирались вже тепер посилати кораблі з товарами на Україну. Вони зустрічають труднощі лише в тім, що Швейцарії треба мати дозвіл на продаж своїх товарів за кордон, а також кораблі і порти для погрузки товарів, а з другого боку українські порти знаходяться в непевному становищу.

Могла б Швейцарія нам продати також багато паровозів, бо сама вона переходить на електрифікацію залізниць. Сільськогосподарських машин має теж досить для продажу. Словом, зараз Швейцарія шукає покупців. Україна для неї була б покупцем дуже вигідним, бо має чим заплатити, але Швейцарці — народ практичний і даремно говорити не люблять. Поки що, товари вони продають Польщі.

Поза торговельно-промисловими кругами швейцарський обиватель поінформований про Україну дуже мало. Брак інформацій і відсутність зв'язків дається тут відчувати, як і скрізь. Почувши про територію України, населення її, природні багатства, Швейцарець диву дається. Швейцарська преса, так французька, як і німецька, за виключенням Gazette de Lausanne з її яскравим польонофільством, ставиться

до України цілком об'єктивно і загалом прихильно. З'являються, хоч не дуже часто, що цравда, статті, присвячені українській справі, писані з симпатією до українських національних домагань. Особливо безпристрастністю одмічається один з найбільш впливових швайцарських органів — Journal de Genève, який що разу вскриває і ганьбить експанзивний імперіалізм зеленої польської буржуазії.

Швайцарська преса відчуває і знає, де правда, і тому в боротьбі українців за свої національні права всі свої симпатії віддає їм.

Українцям треба використати такий стан річей, щоб закріпити ці симпатії і перетворити на сталу приязнь двох демократичних народів. Особливо ж треба пам'ятати, що найміцніші звязи можуть бути зложені не гарними словами, а практичними ділами. Наша кооперація, яка грає таку визначну роль в нашому національному рухові, хай ближче підійде до швайцарців і поставить на діловий ґрунт зближення обох демократій.

М. Ч.

Травень 1919.

Швайцарія.

Українська пісня за кордоном.

УКРАЇНСЬКА РЕСПУБЛІКАНСЬКА КАПЕЛЯ В ЧЕХІЇ.

(Від власного кореспондента.)

Вже скоро 1 1/2 місяці, як Українська Республіканська Капеля гостює в Чехії.

В Празі капеля дала 7 концертів і в чеській провінції 7, з яких 3 в Берні і по одному в Простейові, Ольмунці, Хрудимі і Пільзні.

Першого концерту пражське громадянство чекало з цікавістю, бо було завчасно поінформоване про мету, походження, організацію й програм капелі.

На одну із співанок капелі в Сметановій залі Народнього Дому була запрошена Пражська Консерваторія в складі професорів і учнів. Це був великий день для нашої справи, бо в цей день Пражський музичний Олімп визнав нашу музику, яко високу культурну цінність, і засипав похвалами дірігента капелі п. Кошиця. Овації і привітання не втихали. П. Кошиць в своїй промові відповів подякою Чехам-музикам за їх щире признання української музики проголошенням „Na zdar“ Чехо-Словацькому народові і запрошенням на Україну.

Чеське громадянство, як писала на другий день Tribuna ч. 84, мило відповіло на це запрошення радісною згодою.

У „Venkov'і“ ч. 110, впливовім центральнім органі республіканської селянської партії, успіх цей був названий сензаційним: „veni, vidi, vici“, так характеризує рецензент „Venkov'a“ вражіння від українського співу. „Наші два славянські народи звяже лише наша музика і наша пісня“, так кінчається замітка.

На генеральну репетицію в Національний театр було запрошено музичних критиків. Один з них так характеризує своє вражіння в „Národních Listach“ (Ч. 111): з перших тактів можна було відчутти силу і свіжість голосів, які творять гармонійну цілість. Празьке громадянство певно підтримає своєю участю концерти братнього народу, який зараз в боротьбі за свою волю й самостійність користується повною нашою симпатією“.

11-го в неділю рано відбувся при повнісінській залі перший концерт капелі на користь Чеського Червоного Хреста. Гімни чеський, словенський, в незвичнім для Чехів, але мельодійнім і барвистім виконанні, викликали бурю оплесків, крики подиву й захоплення.

Український гімн вкритий був невтихаючими оваціями, якими Чехи вітали братній український народ. Перед другим відділом підригентові був піднесений букет квітів з синьожовтою стьождкою і з написом „Na památku triumfu v Praze“. По скінченню концерту публіка не хотіла розходитись, у всіх на устах були вислови подиву перед красою нашої пісні.

В рецензіях, які зявлялись в слідуочі дні майже в усіх пражських часописях: (Venkov, Ponděli, Pravo lidu, Národní Listy, Narodní politika, Demokracie, Večer, Večerní česke slovo, Tribuna, Reforma, Praha, Union), похвали зливалися в одноголосний хор. Критики майже всі сходилися на тому, що наша музична культура стоїть надзвичайно високо, що пісня наша є цілком оригінальна своєрідна і прекрасна своєю мельодійністю. Що до голосового складу, то рецензенти не знаходили слів похвали особливо нашим басам („подібних басів в Європі мало“); їх порівнюють то з педалями органу, то з оркестровим супроводом. Взагалі голоси дзвінкі й свіжі (немов дитячі)

сопрано. Що до виконання, то й тут майже одноголосно підкреслюють оригінальність музичної інтерпретації, багатство динамічних відмінків, глибину почуття, ніжність піаніссіма, зразкову дисципліну хору. Також всі одноголосно признають заслугу талановитого й темпераментного діригента п. Кошиця, який є душею хору.

На музичному фоні виявляються й симпатії політичного характеру. Ми вже згадали, що в часописі „Národní Listy“ ч. III. з'являються вирази симпатії до братнього українського народу, який бється за свою волю й самостійність. Той самий мотив повторюється і в других рецензіях. Особливо характеристична для Чехів риса—це їх славянофільство. В Україні вони найбільше цінують те, що в ній заховалася найчистіше стара славянська культура. Часто в рецензіях відчувається обурення проти того, що чеський і український народ досі не знали один другого. На майбутнє заповідаються сердечні братерські відносини на полі культурнім та економічній звязки в життю господарським.

14-го і 15-го відбулися 2-й і 3-й концерти капелі в Сметановій залі Народного Дому, які теж користувалися великим успіхом.

На четвертім концерті 17-го квітня капеля ознайомила чеське громадянство з своїми композиціями. Співали: „Іван Гус“ Лисенка з оригінальним супроводом на органі при ласкавій участі проф. Пражської Консерваторії п. Відермана, „Прометей“, „Над нами ніч“ і „Сон“ Стеценка.

В рецензіях на ці твори виявилось зацікавлення нашими композиторами. Особливо подобалось „Над нами ніч“ своєю драматичністю, також „Іван Гус“, музика якого носить характер старо-церковного хоралу, а ніжний прозорий фінал оточує ореолом образ мученика Гуса.

Публика була захоплена концертом. Діригент сдержав силу квіток. По скінченні програми хор, одягнений уже для виходу, мусів ще раз вийти й проспівати гімни.

В неділю 18-го відбувся дуже цікавий і повний значіння для нас безплатний концертний ранок в Рудольфіум для робітників.

Професор Пражського Університету п. Nějedlí у вступнім слові дав короткий нарис українського питання і справедливо освітив неправильну позицію, яку Чехи займали відносно України, вважаючи її складовою частиною одного великого цілого — „Великого Руска“. Народ український має цілком своерідну культуру, доказом чого служать пісні, в яких виливається душа народу. Висновком з цього повинна бути зміна політики й зближення з українським народом.

Здавалося задоволенню слухачів при виконанні програму не має границь. Легко й приємно співалося, бо в напруженій тиші ми відчували, як ловить кожний звук і цінить його ця робітничка аудиторія. З оваціями проводили співаків аж на вулицю.

19-го відбувся концерт в Пільзні, потому три концерти в Берні, які користувалися горячим, сердечним прийомом. Те ж було і по других містах, особливо в Хрудимі, де при повнісінькій залі старий громадський діяч, Чех, привітав нас—дітей прекрасної України—побажав нам повної волі й могутнього розвитку нашої мови й нашої пісні.

Концерт в Празі 3-го червня, по повероті з подорожі, на користь учнів пройшов при повній залі і мав, як і раніше, великий успіх.

З побуту в Празі треба відзначити важне для капелі привітання хорів „Глаголя“ й „Тавачовського“. В своїх власних помешканях ці хори — старі, солідні організації, приймали нас, як своїх гостей.

Сердечні розмови, обмін адресами, листівками, подарунками й співи — все це робить ці вечери дорогими для капелі споминами. На вечірці в „Глаголі“ п. Кшичка, дірігент „Глаголя“, в чулій промові назвав наших співаків своїми учителями в хоровім співі й урочисто признав за Українцями першенство в співі, яке досі з усіх словянських народів належало Чехам. Національний прапори чехо-словацькі і українські, якими була декорована заля, уявляли собою символ чесько-українського єднання.

Говорячи про вплив капелі на чеське громадянство, треба відзначити розвідки політичного змісту, які з'являються по часописах в відповідь на інтерес викликаний капелею. „Venkov“ ч. 115 в передовій під назвою „Гості з України“ говорить про сучасний стан України, про її політичні напрямки і, непередрішаючи чеської політики в будучині, намічає необхідність культурних і економічних звязків з Україною. Автор розвідки п. Obrtel, людина об'єктивна і розважна, взагалі ставиться прихильно до Українців.

В часописі „Večerní Česke slovo“ ч. 13 V п. Trabša звертає увагу чеського громадянства на ненормальність теперішніх відносин з найближчим могутнім сусідом — Україною. „Українці розуміють це, вже роблять кроки до зближення з Чехами; підемо ж їм на зустріч, бо з українським народом в будучині, і то в близькій будучині, прийдеться серіозно рахуватись“. Подається інформаційна література, між іншими брошура п. Яромира Нечаса, щирого й невтомного борця за ідею єднання двох славянських гілок чеської і української.

В бернській часописі „Svoboda“ ч. 71 була поміщена бесіда п. Vašíčka, редактора часописі, з двома співачками капелі. В цій короткій замітці під заголовком — „То не є тупий народ, лише народ занедбаний“ — чувається щире зацікавлення Україною і бажання завести з нею в будучім жваві економічні й культурні звязки.

Взагалі, перебування капелі в Чехії мало надзвичайно велике значіння для обох народів.

Наша пісня придбала нам симпатії чеського громадянства, що трохи полекшує наше життя на чужині. „Мандрівна Україна“, як прозвано капелею, одрізана од рідного краю, може тепер сміливо сказати: „Mezi Čechy domov můj“. N. N.

Останній прощальний концерт капелі відбувся 11. червня. Велика Сметанова заля випродана до останнього місця. Українська кольонія явилась уся. Багато Чехів з українськими національними відзнаками. З чужоземців представники Італії, Англії, Америки і Білорусії. Настрій серед публіки святочний. Входять співаки і зараз же зривається буря оплесків, яка досягає зеніту, коли на естраді заявляється дірігент Ол. Кошиць. Концерт розпочався гимнами: чеським, словацьким,

мо равським, французьким, англійським та українським. По кожному гимні буря оплесків. Французький і український гимн повторюють. Після гимнів почалася властива програма, в яку входили канти, колядки, щедрівки та народні пісні. Після кожної пісні-овації, квіти, де які річи, як „Верховино“, „Ой пряду, пряду“, „Горлиця“ на домагання публики повторюють.

Концерт скінчився, та публика не розходитьсь. Згуртовалася коло естради та оплесками викликує дірігента, якого обкидають квітами. Хор вертає знову на сцену, співає зов пісні та „Ще не вмерла“. Знову оплески, оклики, квіти. Трудно розстатися публиці з дорогими гостями. Почувається, що нитка приязні, завязана в Празі, буде творити поміст для будучих чесько-українських відносин.

Після концерту відбулась спільна вечеря хору, української громади, визначніших представників чеського музичного світа, представників Білорусії і багато інших. На вечері було все українське посольство з головою п. М. Славинським. Знову промови, співи та товариська гутірка, яка затяглася до пізньої ночі. В. М.

З наддніпрянської України.

(Від власного кореспондента.)

Евакуація Київа українською владою була улаштована досить добре. З поштово-телеграфного майна на центральній телефонній стації залишилося тільки три апарати. Гроші було вивезено, як кажуть, до 11 мільярдів, рахуючи разом із золотом.

Большевики в'їхали в місто досить тихо. Першим в ввійшов Богумінський полк. За ним появились селянські підводи з куле-метами, коло яких сиділо по два, три товариші. В першу чергу відчинено тюрми і випущено на волю до 800 каторжан, котрі розбились на окремі ватаги і почали тероризувати мирне населення. Діставши мандати від участкових „Ревкомів“, вони ходили з хати в хату, грабували або „реквізували“ по большевицькій термінольогії майно, а більше заможних арештовували і кудись вели. Через деякий час арештованих находили мертвими на смітниках. Крім участкових революційних комітетів коло влади стали „Исполком“ і „Черезвичайка“. Як в перших організаціях, так і в останних засідають переважно Жиди від 16. до 25. років та московські матроси. На чолі „Черезвичайки“ стоїть Сорін. Його помічником є відомий бундовець Рафес.

Адміністративний апарат міністерств большевики заново набрали, принявши з початку до 40.000 інтелігенції без всякої контролі. Кождий інтелігент отримував по 2500 карбованців місячної платні, два фунти хліба і по пів фунта мяса в день за дуже дешеву ціну. Иншим мешканцям большевики навіть по карткам нічого не давали з їжи. Через се в місті ціни на все дуже піднялись. В початку травня напр. один фунт хліба коштував 15 карбованців, фунт мяса 12 карб., яйце

2 карб., один фунт масла 75 карб. Старі продовольчі картки були одібрані, а нові давалось тільки тим, кого большевицькі комісари вважали благонадійним“.

В останні часи під впливом большевицької преси, почався перегляд списків, служущих в міністерствах. В газетах опубліковували імя і прізвище схужащого, а кождей, хто хотів, мав право донести про його „неблагонадійність“.

В одній тільки інституції большевики не дуже то дбають про чистоту переконань служущих, це „Черезвичайка“. Там поруч із старими яарськими жандармами працюють і молоді шпики з гетманської поліції. Але навіть серед большевиків ця інституція не користується популярністю. Після того, як вони розстріляли одного з командирів полкіа, красноармейці трохи не розгромили помешкання (готель Франсуа) „Черезвичайки“. Спасли її тільки Китайці та Латиші.

Гарнізон Київa складається з 4. полків—жидівського, китайського, латишського і матроського. Жиди виконують обовязки комісарів і в інших полках. Жидівський полк охораняє саме місто. Інші частини ходять на втихомирєння околиць. А втихомирювати большевикам приходитьсьа досить часто. Бо і в самому місті і на окраїнах його кілька разів повставало населєння, або як большевицькі комісари його звуть, „белогвардейская сволочь“. Не так давно, наприклад, в город в'їхало багато селянських підвод і росташувались на базарах. Але нічого не купували і не продавали. Через якийсь час з початку на однім, а потім і на других базарах почалося повстання. Затріщали кулемети. З надзвичайним зусиллям большевикам удалося задавити це повстання і вигнати селян з Київa. Причиною неудачі його був брак доброї організації селянства і тісного звязку з місцевими київськими протибольшевицькими елементами.

В останні часи на підмогу київському гарнізону вїбув з Москви т. зв. „заградительний отряд“ в 2000 вояків. Його завданням є їздити по селах і відбирати у селян харчі.

Досить скрутнo у большевиків було з грошевою справою. Вивезли вони на Україну кілька мільярдів паперу замість хліба, сала, та масла, що взяли з України. Але цього було за мало. Приїшлося їм добувати кошти контрибуціями. Перша контрибуція 200 мільонів була наложена на Київ. Але вдалося зібрати з початку тільки 10 мільонів. Тоді большевицький комісар Бубнов, загрозив розстрілом банковим діячам і ті зібрали ще 5—6 мільонів. Після цілої низки репресій большевики до 5. травня ледви назбирали 40 мільонів карбованців. У весь час вони вимагали грошей тільки у банкирів та відомих богачів. В Київi таких вже лишилося мало. Більшості удалося перебраться до Одеси, а звідси за кордон. Підчас большевизму в Київi з'явилися нові багачі—це большевицькі комісари та спекулянти, котрі після відїзду Директорії з Київa, закупили по дешевим цінам силу продуктів, а потім продавали їх по високим цінам у Великоросію. Большевицький уряд про людське око бореться з хабарництвом комісарів. Так напр. недавно большевики розстріляли одного з комісарів, Рабіновича. Але

це не перешкаджає брати хабарі тим самим, котрі розстрілюють. За дозвіл на виїзд з міста комісарі беруть від 500—1000 карб.

Вся українська преса, навіть на пів большевицька, задушена. Большевицькою інформацією заправляє так званий „Буп“ або „Бюро української печаті“. Кияне його розшифровують „брехня української печаті“. Ніхто не надає віри большевицьким реляціям „Бупа“. Залізнодорожне сполучення Київа з іншими містами майже не має. Через те дрова на березі Дніпра зараз коштують 3 тисяч карб. сажень а з доставкою і 4 тисяч карб. Пробували ходити пароходи, але повстанці-селяне раз у раз їх переловлювали.

Київ зі всіх боків оточений селянськими повстанцями. У весь час „фронт“ то наближається то віддалюється від Київа. Кілька разів навіть Боярка вже була в руках повстанців. А такій великій стації як Фастів і Казатин раз у раз переходить з рук одної до рук другої сторони.

Наші полонені в Італії.

(Від власного кореспондента).

Досі в італійському полоні перебуває сила нашого народу з Галичини, який в свій час служив в рядах австрійської армії, з якої й трапив до полону в боях з італійцями.

Рядових вояків там єсть по-над сто тисяч і звиш 500 офіцерів, які сконцентровані переважно в слідуючих 10 таборах: Cassino, Genova, Bibbiena, Cesena, Verona, Mirabello-Monoferrat, Belvedere, Quercia ad Viterbo, Ainara, Sala Consilina, а також в багатьох інших, особливо жовніри.

З переписки, яку провадив з полоненими редактор L'Ukraine п. Бачинський і частину якої він опублікував в ч. 91 цієї газети, видно, що становище їхне в Італії досить трудне.

Заходами самих полонених, а також окремих людей в числі їх і п. Бачинського, здобуто було дозвіл італійського уряду на зконцентровання всіх полонених українців в одному таборі. Такий табір на 40.000 людей було засновано. Але незабаром справа погіршилась. Почалися інтриги наших ворогів, і український табір було знищено, а полонених знов розіслано до інших таборів, де перебувають Німці і Мадяри.

Всіх інших полонених славянського походження вже давно з Італії вислано додому в виді організованої воєнної сили, яка стала до послуг урядів своїх країн. Так вербувались там чеські, польські, румунські і югославянські військові частини.

Всіх жидів з Галичини зараховано до Поляків, без огляду на те, чи походили вони з Східньої української чи з Західньої польської Галичини, і забрано силою до польських легіонів. Така сама доля судилась і Українцям римо-католикам.

Але цим Поляки не обмежились і, користуючись з того, що Українців розкидано по різних таборах, що вони не можуть організовано противитись, розпочато безсоромно намовляти менш свідомих наших селян до признання себе Поляками, обіцяючи за це кращі табори і лекшу працю. Ну, а за тим, звичайно, слідує вербовка до польського війська.

Останніми часами з'явилися на сцені нові розтлителі душ — наші землячки москвофіли з Галичини — на чолі з відомим Маруцаком і учителем зі Львова Лесівим. Працюючи в контакті з російськими реакціонерами, які зробили собі в Італії кубельце, ці панове заложили „Національний Совѣт невизволених українських земель“, який здобув в Парижу дозвіл опікуватися „руськими плѣнними“ в Італії і робить заходи для організації „Малоросійського Легіона для освобожденія русских земель отъ большевизма.“

Розпочинається відома вже нам робота. Серед італійського громадянства розповсюджується ідея про „єдиний рускій народ від Карпатів до Камчатки“, заперечується існування окремого українського народу і його мови; грають на слові „руський“ і збивають з пантелику слабо поінформованих Італійців. Організованого відпору з боку самих полонених не знаходять, бо ці розкидані по Італії і не мають засобів для висловлення своїх бажань і настроїв.

Москвофіли стараються вербувати серед наших полонених „добровольців“ до армії Денікіна.

Наші офіцери, які все це бачуть, благають в листах о поміч так матеріальну, як і моральну.

Прохають, щоб наш уряд подбав о те, щоб їх з'організовано в боеві часті і відправлено на захист України від її ворогів.

Вони сами зробили все, що було в їхніх силах, щоб зреалізувати цю ідею. Звертались до італійського військового міністерства з колективним проханням о це. Але, розуміється, цим нічого зробити не можна при самому навіть прихильному відношенню з боку італійців, поки не будуть дбати о це наші уряди.

Почекаємо!

М.

Spectator.

Огляд зовнішньої політики.

Німецько-антанський мировий договір; прийняття його Німцями з застереженням і протестом; зміна кабінету в Італії і Німеччині; можливість упадку Клемансо після підписання миру; становище на сході Європи; можливість упадку большевицької влади на Україні.

Минулий тиждень буде мати великі наслідки для Європи. Перш за все кінчається версальська трагі-комедія. Держави Антанти передали німецькій мировій делегації в понеділок 16. с. м. о 1/27 ввечері від-

повідь на німецький мировий протипроєкт, в якому Німеччина домагалась прийняття в члени союзу народів, інтернаціоналізації порту Данціґа, плебісциту в спірних, переважно східних територіях і встановляла суми відшкодування на сто мільярдів марок золотом.

Перед датою вручення європейська преса поширювала суперечні чутки. Англійська і американська преса, котра підпирала і підпирає політику Лойд Джорджа і Вільсона, була теї думки, що проєкт Німців коли не в цілості, то принайменше в більшій частині буде прийнятий державами Антанти і то тим більше, що Німці своїм протипроєктом взяли на себе дуже тяжкий хрест.

Говоримо про це, що Сарський кам'яновугільний кряж не буде відділений від Німеччини і відданий під заряд союзу народів, який поки що не є нічим іншим, як франко-англьо-американським політичним трестом, але що в тім басейні Французи дістануть дуже поважні концесії що до покриття свого кам'яновугільного дефіциту.

Запевнювано, що буде встановлена докладно сума відшкодування за знищення Бельгії і північно-східних департаментів Франції, і що Німцям не ирійдеться підписувати векеля blanco.

З цієї газетної кампанії одне тільки виходило ясно, що серед Антанти немає єдності думок і що на мировій конференції боролися два погляди: радикально-націоналістичний французький, який заступає Клемансо, погляд, затемнений жадобою пімсти за 1871 р., що домагається знищення цілого німецького народу, і погляд англьо-саксонський, заступлений Лойд Джорджем і Вільсоном, який домагається покарання Німеччини за її негуманні виступи в війні, але не хоче її смерті.

І ось здавалося, що погляд англьо-саксонців візьме перемогу, й то тим більше, що, як знаменито висловилаь „Frankfurter Zeitung“, „корову можна або доїти, або зарізати“. Одного і другого не можна робити рівночасно. Однак надзвичайній енергії майже столітнього Клемансо, президента парижської конференції, удалося провести свою думку і у відповіді на німецький протипроєкт оборонити майже всі позиції того мирового прелімінара, який передано Німцям 7. травня в палаті Тріянон.

В однім тільки уступив Клемансо. Згодився на плебісцит в Горішному Шлеську. Поза тим прінципи мирового трактату, який тепер передложено Німцям до підпису, лишились непорушені. І так Сарський кряж переходить під управу Союзу народів, сарські копальні віддаються на власність Французів на 15 років, при чім Німеччина має право викупити їх після 15 років, і тоді може відбутись плебісцит на питання, куди ця країна хоче належати, чи до Німеччини чи до Франції. Коли ж Німці не зможуть виплатити, то плебісциту не буде. Також не встановлено висоти суми відшкодування, і Німцям приходитьсь підписувати blanco вексель. Опріч того, трактат домагається торговельної фльоти, не враховуючи її вартости в суму загального відшкодування, розброєння Німеччини і зменшення німецької збройної сили до 100.000 людей, без рівночасного розброєння в країнах Антанти, як також того, щоби одинока Німеччина взяла на себе признання

виновности всесвітньої війни і згодилась під суд Антанти тих німецьких громадян, котрих вона вважатиме виновними в порушенні права війни. Ціла німецька публична думка стала на тім становищі, що цей мир, який диктує Антанта, не є „миром права“, опертим на 14 пунктах Вільсона, але „миром насилля“ (Gewaltfriede), однак рішила його підписати:

Для того прийшло в Німеччині до зміни кабінету з Бауером на чолі, якого завданням буде — підписати мир, і сей кабінет підпише, але чи з сього вийде яка користь для держав Антанти, а особливо для Франції — це дуже велике питання.

Ціла фінансова політика Франції полягає на формулі, яку старалися прищепити в маси французького народу французькі державні мужі: l'Allemagne paiera tout (Німеччина заплатить все), колиж виявиться що, не, дивлячись на підписане миру l'Allemagne ne paiera rien (Німеччина нічого не платить), то тоді вийдуть на денне світло всі помилки Клемансо.

Невдоволення політикою Клемансо дається вже зауважити і тепер. Така впливова, хоч бульварна газета, як „Matin“, почала вже вести кампанію проти французького президента міністрів, і можу напевно сказати, що введовзі, може зараз таки після підписання миру в Версалі, прийде до зміни кабінету на чолі з Бріаном.

Взагалі, тепер помічається зміна політики в європейських краях. В Німеччині уступив коаліційний кабінет Шайдемана, щоби дати місце кабінетові Бауера. Ще скорше, як в Німеччині, прийшло до кабінетової кризи в Італії. Італійці понесли в війні великі втрати людськими й матеріялами, більше ніж, користі в територіях. Окрім того, Орляндові не вдалося добитися розв'язки адриатицького питання на користь Італії. Справа, до кого має належати Фюме і Далматийське побережжя, нерішена.

Італія боїться надмірного зросту славянських держав і тому змінила свою політичну орієнтацію. Метою Клемансо є зробити Францію диктатором європейського суходолу, що не сходиться з великодержавними інтересами Італії. І о скільки Франція веде славянофільську політику, підтримуючи морально і матеріяльно нові держави: південно-славянську, чесько-словацьку і польську, остільки Італія старається паралізувати їх ріст, підтримуючи тайно малярську республіку рад, яка перейшла до наступу на Словаччині та відірвала її силою зброї від пражського центру.

Те, що давніше за кабінету Орлянда велося потайки, буде вестися явно і отверто за кабінету Нітті, якого всі вважають германофілом і слявофобом. Тому паризькі газети вже заговорили про німецько-італійський альянс, звернений проти манії великості Франції. В кожному разі, зміна кабінету в Італії — це явний знак того, що серед антантських держав існують суперечности, котрі врешті доведуть до розбиття, Антанти і може статися так, що сам хід випадків доведе до „splendid isolation“ Франції, так як довів перед війною до „splendid isolation“ Німеччину, бо нові франкофільські держави поки що за слабкі.

Не дивлячись на свою молодість, ті нові держави відзначаються сильними імперіялістичними апетитами. Це особливо треба сказати про Польщу. Як народ цілковито континентальний, Поляки хочуть силою зброї привязати до себе три мільйони Німців і кілька десятків мільйонів Литовців, Українців, Білорусів, щоби зреалізувати велико-державну ягайлонську мрію.

Користуючись хвилевою слабкістю Німеччини й України, Поляки пожирають країну за країною і розширюють свої посілості на схід. В травні їм вдалося захопити при допомозі армії Галлера, яка рівночасно робить жидівські погроми навіть в етнографічній Польщі, майже цілу Галичину і частину Волині.

Однак ця окупація, як це можна було передбачати, не могла тривати довго. Українське військо, про яке писали польські газети, що воно перестало існувати, перейшло до офензиви.

Парижська конференція, яка радить вже пів року, не розв'язала досі ні одного східнього питання. Вона занялась виключно миром з Німеччиною. Однак Німеччина — це не ціла Європа. Але навіть німецького питання вона не вирішила, а тільки присилувала Німців до підписання мира, з застереженням, що німецький уряд не бере на себе відповідальности, на випадок, якби Німці східніх провінцій противилися збройною силою польській окупації. Супроти того, встановлення німецько-польської границі має тільки академічне значіння, практично ще воно не переведене. За польсько-німецьку границю прийде до війни між обома сусідами і то в дуже короткім часі.

Парижська конференція не має ясної політики що до успокоення сходу. Вона трактує цілу величезну територію бувшої російської імперії „*per non est*“. З большевиками не хоче входити в зносини, хоч вони мають де яку силу; з Колчаком преговори не доведені до кінця; українського питання вона не розуміє, бо підлягає впливам польських і московських імперіялістів, які стараються затемнити політичну аксіому, що центр ваги європейського сходу лежить в Києві, а не в Варшаві або в Петербурзі. Мiroва конференція в Парижі трактує український народ „*per non est*“, що тільки причиняється до збільшення хаосу на сході.

Однак український народ не дає себе живцем в гріб закопати. Непризнання уряду Директорії з боку Антанти поширило тільки базу московського большевизму, з яким українська нація бореться з нечуваною завзятістю.

Останні відомости з України досить потішаючі. Відокремлені повстанчі армії мали вже зеднатись і ведуть війну на два фронти: проти червоної московської армії і проти Поляків. Радіотелеграма з Гельсінґфорсу повідомляє, що Троцький вважає становище на півдні просто катастрофічним і як що вдасться кому повалити большевизм, так це не Колчакові, який з ними бореться, але як раз українському народові.

Тільки український нарід бореться не за те, щоби купони з його перемоги мали відтинати Колчаки і Сазонові, але бореться за свою державно-національну незалежність, за своє самовизначення.

Можна сподіватись, що коли українська влада, розібе своє шатро на київських горах, — вона буде сильна і тверда, і тоді прийде також признання самостійности України з боку всіх держав світа і до урегулювання українських політичних гряниць.

Можливо, що Київ дуже скоро буде відвойований, але тоді прийдеться виконати українському народові тяжку працю національного об'єднання. Ця праця буде вестись цілими роками, а не місяцями, і поки вона не скінчиться, не буде спокою на сході. —

До сумління культурного світа.

Всі бараки і тюрми на області Польщі, в яких Австро-Угорщина і Німеччина держали свої війська і в'язнів, переповнені інтернованими Українцями. Бараки біля Кракова, в Домбю, у Вадовицях, Віснічу (тюрма), в'язниці Щипюрна і Повязки біля Каліша, казамати Модліна, Івангороду і Варшави (на „Мокотовськїм“), тюрми цитаделі Берестя Литовського, в'язниці Томашева, Холму, Грубешова, Володави, Білої, Більська і Соколова переповнені тисячами, або й десятками тисячі інтернованих і арештованих Українців, полонених українських жовнірів зі всіх кінців Європи і Азії.

У Варшаві на „Мокотовськїм“ карається вже третій місяць багато інтернованих українських народних учителів з Волині, Полісся і Холмщини. Приміщено їх разом з в'язнями і з ними поводяться ще гірше ніж з грабіжниками і злодіями. Відпоручників місії Червоного Хреста польські власти не допускають до розмови із сими нещасливцями. У Варшаві на „Мокотівськїм“ і „Повязках“ біля Каліша б'ють навіть висших урядників нагаями, як се діється з інтернованим губернатором Полісся і Холмщини п. Олександром Скоропись - Йолтуховськїм і відпоручником українського міністерства п. Шелестом. А треба додати, що в бараках на „Повязках“ біля Каліша є багато інтернованих Українців вищих урядників з Берестя, Пінська, Володави, бо на Холщині, Підляшшу й Поліссяю Поляки інтернували і арештували усіх інтелігентних Українців (понад 1200 людей!) і під сильною ескортою перевезли в польські в'язниці. Всі українські священники та учителі Полісся, Холмщини і Підляшша в польських тюрмах! Українські селяни, які не хотіли йти на руку польським дідичам і попам, сидять сотками в цитаделі Берестя-Литовського, в тюрмах Томашева, Холму, Грубешова, Володави, Білої, Більська і Соколова і то за те тільки, що сі селяни що не хотіли покинути православя і перейти на латинство. В сих арештах страшна нужда і тиф; люди гинуть від голоду і пошестей, як мухи.

Підчас арештовань польські жандарми і легіонери робили ревізії, забираючи все публичне і приватне майно. І так в самім Берестю-Литовським і околиці Поляки забрали майна на 15.000.000 корон. Дня 12. лютого 1919 р. в Кобрині Поляки забрали касу з 450.000 карбованців, всі коні з возами, кілька самоходів, маґазини, зброю, ваґони, а українських урядників сього округа забрали до цитаделі в Модліні. Цікаве, що в Берестю-Литовським не тільки польські жовніри, але також польські офіцери грабували приватне майно: корови, свині, гуси, провіянт з крамниць, убрання, біле, а навіть документи і університетські свідоцтва! Аж так далеко посунула ся благородність польських лицарів. Українців з Берестя-Литовського інтерновано в більший части в Щипюрні біля Каліша в найстрашніщих військових бараках і їм дають тільки раз на день смердячу зупу і кусень чорного, або кукурузяного хліба. Щипюрно, се польський Телергоф, тільки багато страшнійший! Дня 6. марта 1919 р. у п. Галіковського, голови холмського Ратункового Комітету, Поляки зрабували майна на 3.000.000 карбованців, у греко-католицького священника М. Кіта навіть церковні річи. У міністеріяльного урядовця Шелеста польський генерал Лістовський сконфіскував державну касу, в якій було 200.000 карбованців.

Коли вже говориться про ген. Лістовського, то треба сказати, що він порабував всі українські культурні памятки. На його приказ польські жовніри забрали з церков і монастирів всі цінні, старинні ікони, книжки, документи, церковні прибори і церковні бібліотеки.

Всі українські церкви, числом поверх 500, перемінено на костели. Величаву холмську катедру сконфіскував польський біскуп Куяловський і вже там резидує. Українських священників і монахів арештовано і вивезено. 50 церков Поляки спалили, забрали зних найперше все, що було цінне. Щоби затерти навіть сліди того, що Полісся, Холщина і Підляшша були українськими землями, польський уряд перемінює навіть назви місцевостей. І так прим. село Руська Воля розпорядком польського міністерства внутрішних справ з березня 1919, названо „Польська Воля“.

Крім сих нещасливців запроторено в польських бараках і криміналах коло 10.000 українських жовнірів. Є се не тільки полонені із Східно-галицького і волинсько-польського фронту і Українці-жовніри бувшої австрійської армії, яких Поляки в листопаді 1918 полонили у Західній Галичині, але також українські жовніри б. австрійської армії, що їхали з французького фронту і, нічого не знаючи про події у Східній Галичині, попали на Шлеську Полякам у руки.

Їх разом з привезеними із Сербії українськими полоненими б. австрійської армії і українськими полоненими з Сибіру, що, переїхавши Росію, попали на Полісся в польські руки, поміщено в казаматах в кріпости Модліна. Як з ними поводяться — краще не згадувати. Вистарчить вказати, що вже 8.000 сих жертв польського імперіялізму померло на голод і ріжні пошестні недуги.

У XX. віку, на очах цивілізованої Європи гине сотні-тисяч українського демократичного народу, тільки за те, що він відмовив права польському імперіялізмові на панування на своїх землях. (У. І. Б.)

Українська справа на інтернаціональній соціалістичній конференції в Амстердамі.

Як відомо, в другій половині місяця квітня в Амстердамі відбувалась інтернаціональна соціалістична конференція. На ній обговорено було також і українську справу в присутності представників українських соціалістів. З огляду на те, що закордонна преса мало містила відомостей про працю цієї конференції, подаємо тут в короткому переказі те, що торкається української справи і що було розміщено в голяндській часописі „Het Volk“.

*

Конференція виділила з свого складу комісію для територіальних справ. На чолі комісії став Трельстра. До цієї комісії представники віжних національностей вносили свої домагання, які після розгляду р ній з запроєктованими резолюціями виносились на загальні збори.

На засіданню конференції 27. квітня Трельстра доложив, що комісія признала право Грузії, Фінляндії й Естонії на самостійність. Що ж до України, то комісія не змогла прийти до певного рішення. Де-які члени комісії мають нахил не признати цього права Україні з огляду на те, що нею заволоділи большевики — вороги державної самостійности України. Докладчик гадає, що конференція повинна виносити свої постанови без огляду на те, який уряд в сей час панує в цій чи іншій країні. Докладчика підтримує Гюїсманс (Бельгія), який вважає, що конференція повинна однаково трактувати справи грузинську й українську. 28. квітня Трельстра в своєму докладі конференції докладніше спиняється на ході української справи в територіальній комісії. Він повідомляє, що комісія винесла в українській справі дуже обережне рішення, яке не задовольнило української делегації, що вимагає ясного розв'язання справи. Тоді для обговорення її було утворено тіснішу підкомісію з трьох людей, яка тим не менше теж не зійшлась на одній думці. Суперечили дві провідні думки: одна — українського соціаліста Матюшенка — яка вимагала для українського питання тої самої розв'язки, що й для грузинської, естонської й финської; друга, яку обстоював російський с.-р. Сухомлин, полягала в тому, що український народ ще й досі ясно не висловив свого бажання самостійної держави; і невідомо ще, чи не бажає часом більшість населення знов з'єднатися з Росією.

В дебаті після цього докладу Трельстри французький соціаліст Льонге стає на бік (погляду) Сухомлина і пропонує в цьому напрямі резолюцію, яка говорить, що кожна країна має право утворити незалежну державу, коли цього бажає більшість її населення. Що ж до України, то така воля більшости досі ще не висловлена. Тому інтернаціонал мусить почекати з визнанням самостійної України, аж доки не буде виявлена воля більшости її населення. Цю резолюцію піддержують Гаазе (нез. с.-д. Німеч.) і Мак-Дональд (Англія).

Другу резолюцію пропонує Трельстра, переконаний в тому, що тепер же треба признати самостійну Україну, як признали Грузію й Естонією, бо більшість Українців вже досить висловлювала це бажання. Резолюцію Трельстри боронить також представник жидівської соціал.-дем. (Поалей-Ціон) Хазанович. Він гадає, що коли який небудь народ і заслужив собі право на незалежність, то це в першу чергу Українці: вони перші завели в себе національну волю для всіх народів, що населяють їхній край, давши закон про національно-персональну автономію.

Обидві резолюції ставляться під голосовання і більшістю одного голосу проходить резолюція Льонге.

За резолюцію його голосували представники: Англії, Аргентини, Італії, Люксембургу, Німеччини (Гаазе), Росії, Австралії, Ірляндії, Франції (Льонге).

За резолюцію Трельстри подали голос представники: Бельгії (Гюісманс), Швеції (Брантінг), Франції (Ренодель), Голяндії, Данії, Грузії, Естонії, Палестини (Трельстра).

Вже після скінчення голосування приїхали представники німецької с.-д. більшости (Пфейфер, Мюллер, Вейс) і литовських с.-д. (Сеня), які теж віддали свої голоси за резолюцію Трельстри. М. Ч.

Український меморандум.

Від таким заголовком переказує „Temps“ в ч. від 13. червня зміст меморандума, переданого від імени Симона Петлюри Раді чотирох міністром закордонних справ п. Темницьким.

„В цьому документі п. Темницький виявляє насамперед головну рису сучасної української національної діяльності: боротьба з большевизмом. Провадячи сю війну, військо Укр. Народньої Республіки оборонає не тільки незалежність і суверенність Республіки, але також охоронає центральну і західню Європу від большевицьких армій; таким чином, воно охоронає демократичні ідеї свободи і рівности від зусиль невеликого числа безрозсудних людей фанатиків, які стараються накласти свою диктатуру на народи Європи. Досі ця тяжка і виснажуюча війна провадилась одними лише силами українського народу, який ні звідки не мав жадної допомоги. Не дивлячись на нераз повторені запевнення й обіцянки урядів Антанти, Україні й досі не було дано жадної матеріальної або моральної допомоги; навіть більше того: З боку великих держав не було зроблено нічого, щоб зробити кінець численним утрудненням, які виникають з незгоди, що існує в сей час між Польщою, Румунією и Україною з приводу територіяльних питань.

Уряд Петлюри заявляє, що він тільки й хоче жити в добрих відносинах з своїми сусідами і що він, навпаки, бажав би разом з ними працювати проти спільного ворога союзних держав: больше-

визму. На жаль, в наслідок непевности, яка висить ще над долею народів східної Європи, сусідні держави поспробували попередити розв'язання справи; так, одна польська армія пройшла на територію української Галичини, займаючи міста Перемишль, Львів, в той час, коли друга їхня армія займає провінції Холмську і Волинську. Сі польські маневри примусили українську команду поділити свої сили, що поставило її в трудне становище в боротьбі з армією совітів; можливо, що завтра польське військо ген. Галлера направиться на український фронт, ризикуючи зробити остаточно неможливим удержання фронту проти большевизму.

Не в'яснені також відносини з Румунією; ведеться спір за Бессарабію й Буковину, а опріч того серйозні непорозуміння з приводу недавніх випадків можуть мати найтяжчі наслідки; так, згідно з угодою, яку заключив український генеральн. штаб з французьким, українське військо, що з успіхом билось з большевиками на лівому березі Дністра, було змушене після евакуації Одеси перейти на правий беріг ріки: було умовлено, що це військо перейде Румунією, Буковину і Галичину; щоб з'єднатись з арміями Петлюри, який бився з большевиками на північному секторі. Однак Румуни розброїли це військо. Людям вільно було переходити, але зброю, провізію і залізничний парк армії було відібрано“.

Кінчаючи, міністр України зауважує, що ця ситуація робить для України все труднішим і майже неможливим її захист від совітських банд. Він прохає у Ради чотирох доброзичливої інтервенції в Польщі і Румунії, щоб усунути всі ці труднощі, щоб було повернуто зброю, амуніцію і провіант, який належить Українцям і який було skonфісковано генеральними штабами сусідів-аліантів і, нарешті, щоб було знов відкрито для потреб української республіки залізні дороги, які лучили досі Україну з західною Європою і які давали б можливість пересилки на Україну зброї та амуніції.

Французький скандал в Одесі.

У Французькій палаті депутатів почався період скандалів. Ледви скінчилися афера Шеллера-Альберта, як на деннім порядку стало запитання соціалістичних послів в справі „поспішної евакуації“ Одеси французькими військами.

Окупація південної України та Севастополя французькою експедиційною армією почалася, як відомо, уже тоді, коли гетьманування Скоропадського лічило свої останні дні, а переговори Директорії з французьким ковандуванням не дали ніяких наслідків. В Одесі французьке ковандування утворило російський кабінет на чолі з Андро, та почало формувати

російські добровольчі відділи, зложені з офіцерів і студентів під командою генерала Грішін-Алмазова. Почалася русифікаторська діяльність, замаяли трьоколові прапори та оголошено загальну мобілізацію молоді від 17 — 20 років. Антантські відділи ростанувались в Миколаєві, Херсоні та Севастополі. Усюди ішов погром демократії, розстріли, часто невинних людей, яких арештовували агенти б. царської жандармерії. А тимчасом серед французького війська почався голод та хвороби. Стосунки у флоті були просто скандальні. Моряки, які служили 28 — 30 місяців безпереривно, не могли ніяк одер-

жати відпустки. А коли кому вдавалося випроситися на 20 днів до дому, то подорож до Франції тривала серед незвичайно трудних негігієнічних умов 3—4 місяці.

На етапних пунктах на Корфу і в Дельфі гинуло щоденно кільканадцять моряків та жовнірів, які не могли перенести тяжких транспортних умов. Подібні явища панували теж і в сухопутній армії. Всі повідомлення командантів кораблів про таке положення в Парижі замовчувались.

За те французьке командування бавилося в політику і воскрешало Росію. Французькі консулярні агенти подали руку російській реакції. Консул Енно займався спекуляцією харчовими продуктами та англійсько-французькими товарами. А тимчасом большевицькі агенти не спали і робили своє діло, і праця їх не могла не мати успіху.

Почалось у Севастополі. Панцирник „Мірабо“ та „Жан Барт“ викинули червоні прапори. „Мірабо“ наїхав на підводну скелю і затонув аж до половини щогли. Портові робітники не хотіли взятись за підняття корабля, аж доки не будуть задоволені їх політичні домагання. Кількох із робітників розстріляно, а тоді почався генеральний страйк. Большевики роздали страйкуючим 60 мільонів рублів. До страйкуючих приєднались також французькі матроси і утворили озброєні відділи, які оперували потім в Криму і Одесі.

В Одесі почалися 11. березня на головному базарі заколоти з причини дорожнечі харчових продуктів. Щоби задавити їх вислано французький відділ з кулеметами. Почалася перестрілка. На поміч Французам прийшли Греки. Та обидва

відділи потерпіли невдачу і мусіли повернути назад. Рівночасно почався з усіх сторін наступ армії Григорєва на місто. В Одесі було тоді біля 1800 Французів. Однак вони в більшості покинули зброю. Оборонялись тільки російські добровольці, яких було 2000 (з цього числа 1700 офіцерів). Бої тривали 48 годин. В місті почалася паніка та втеча на французькі кораблі. За одно місце на кораблі брали Французи по 80 франків (франк = 10 руб.), за чоловіка.

З Одеси пошприлися події даліше. В Херсоні збунтувався 21. полк колюнійальних військ та 56. полк піхоти. Інженерні війська перейшли з усіма матеріалами, обозами та зброєю до повстанців. В Севастополі французький склад снарядів та казарма з французькими жовнірами вилетіли в повітря. Великий міст біля Севастополя зірвано, залізничники застрайкували. Між французькими моряками, що повстали проти уряду та тими, які лишились вірними, почалися бої.

З великим трудом удалося французькому командованню покинути беріг України. Та події цим не скінчилися, бо як розказують очевидці, панцирники „France“ та „Justice“ викинули в Царгороді червоні прапори.

Дискусія у французькій палаті з приводу подій на півдні України, була великим поразенням Клемансо і Пісона та їх русофільських „обедінительних“ плянів. Депутати Кергезе, Ляфонт, Меніє та інші сильно атакували правительство за його політику і за позицію його проти України і домагалися невміщення у російські справи, бо найкраще буде, коли ці справи внясяться самі, без чужих, сторонніх впливів.

Україна.

Воєнна ситуація на Україні.

Один із вищих офіцерів українського генерального штабу отаман Ц., який хвилево перебуває в Празі, висловився в розмові з нашим співробітником про воєнну ситуацію на Україні так:

Воєнна ситуація на Україні представляється під теперішню пору для нас

досить добре. В різних місцевостях України вибухли проти большевиків повстання селян. Ведуться вони добре зорганізованими партизанськими відділами під команду українських офіцерів. З початку ці відділи боролися на власну руку, однак опісля, в квітні, удалося нашому Головному Командуванню увійти з ними в безпосередній контакт і зорганізувати з початком травня спільний великий наступ проти большевиків. До цієї акції були

включені і війська Західної України. З цієї причини українське командування запропонувало Полякам перемиря. Та рівночасно з українським наступом проти большевиків двигнулася проти Українців армія Галлера і ослабила протибольшевицький наступ. Участь армії Галлера в польському наступі на Східню Галичину а також місце і час їх акції проти українських військ стверджена документальними даними, і вони будуть подані до публичної відомости перед форум світа.

Та всеж таки, не зважаючи на польський наступ вдалось армії отамана Петлюри прогнати большевиків від Збруча і зайняти важні узлові пункти Проскурів, Камінець-Подільський, та Бердичів. Рівночасно загрожені большевиками і Поляками, змушені були наші війська покинути Рівно та Дубно.

Війська отамана Григорєва в силі 40 тисяч людей ведуть успішний наступ від півдня, заняли Знаменку, Бобринську та пробиваються до Києва. Селяне усюди

дають їм поміч. Київське передмістя Подол обстрілює українська артилерія, яка стоїть в Межигірю. Плавба на Дніпру замкнена. Рівночасно ті большевицькі війська, які загнались на захід, мають відтяти дорогу у Московію.

Крім армії головного отамана Петлюри та Григорєва оперують на Україні ще такі відділи військ: на території Фастів-Васильків-Сквира-Тараща війська Кармелюка (10 тисяч), в Радомислі відділ Гончара-Батрака (6 тисяч), біля Овруча-відділ Соколовського (10 тисяч), залізничу лінію Гомель - Чорнобиль займає відділ Струка (6 тисяч) на Чернигівщині оперує відділ Протаса; Борзну, Прилуки, Лубни, Ніжин та Конотоп займає відділ Ангела (12 тисяч), а біля Золотоноші та Трипілля відділ отамана Зеленого (15 тисяч).

Дальше в розмові зазначив отаман Ц., що чужа інтервенція на Україні є небажаною і народ сам дасть собі раду з большевицькою навалюю. За те незвичайно потріба поміч амуницією. збруєю і т. п.

Польські варварства

П. Карло Куре, механік з Відня, який служив на залізниці в Станіславові, приїхав зараз до Відня і таке роказує про польські жорстокости.

Українське правительство покінчило вже дня 31. травня евакуацію Станіславова і переїхало дня 1. червня до Чорткова. Сього самого дня о годині 3. після полудня показалися на вулицях Станіславова члени польської тайної організації (головно бувші австрійські урядники і залізничники) з польськими з відзнаками на, руках. А що українське військо, одно відійшло з правительством друге ізза недостачі амуниції само здемобілізувалося, Поляки начали свое панування.

П. Куре розповідає, що він бачив за час війни багато страшного, однак польські варварства не мають собі порівняння. П. Куре був дня 1. червня в шпиталі і був свідком, як польські заговорники били не тільки шпитальну прислугу, але навіть недужих і ранених. Шефа шпиталю, штабового лікаря Др. Маланюка, здеградовано на звичайного писаря. Ранених українських жовнірів, які прийшли з фронту, вбито. Українську мову прогнано з шпиталю. Шефом шпиталю став молоденький польський лікар. До шпиталю привезено українських селян з околиці Станіславова, яких польські жовніри важко поранили тільки за те, що вони просили не реквірувати їм всього, до з родинми з голоду помруть. Один із цих селян з Тисьменичан мав 9 дір від куль в жолудку. Вагітну жінку одного з українських залізничників зблизька пострілено в ногу за те, що вона вийшла на вулицю без польської кокарди. Бідну жінчину привезено до шпиталю, де їй відтято ногу, при чім вона серед стпашного крику породила дитину.

Польські леґіонери, які 3. червня вмаршерували до Станіславова, витягли з ліжка в шпиталю австрійсько-німецького поручника, недужого на тиф в пів до девятої вечером, а слідуючого ранку о годині п'ятій його розстріляли.

На залізничім двірці в Станіславові Поляки розстріляли двох кондукторів за те що вони служили для української держави. — В Дрогобичі вбито німецько-австрійських кондукторів, між ними кондуктора Мушіка з Відня. Українських інтелігентів, які завчасу не втіки зі Станіславова, Поляки арештували і інтернували; найвизначніших з них ростріляно. Шкода, що п. Куре не затамив їх імен.

Долю Українців поділяють також Жиди. На жидівські Зелені Свята Поляки витягли около 300 інтелігентних Жидів з ліжок і касали їм цілий день замітати місто. Жидівські студенти мусіли в поневілок Зелених Свят чистити канали. Горе тому Жидові, що важить ся з „пейсами“ появилися на вулиці. Польська молодіж висмикує Жидам волосся з „пейс“ і обриває бороди.

6-го червня був в Станіславові ген. Галлер. Вже цілий тиждень Поляки біля Галича переплавляють армію Галлера яка прямує до Зруча.

Польські жовніри розказують, що армія Галлера машерує на Київ і Одесу. (Укр. Інф. Б.)

Англія бажає самостійної України.

В дописи з Парижа пише кореспондент краківського „Часу“: Рада чотирох застановляється над справою признання правительства для цілої Росії. Що до заграничної політики нової Росії, вона мусить примінитися до засад, прийнятих антантою значиться. Колчак мав би зріктися всіх претензій до Польщі, Литви і балтійських провінцій. Чи має зріктися також України? Тут цілком думки поділені. Між Французами бере верх думка, що Росія не може існувати без України, значиться, що області, обняті сею назвою, повинні повернути до Росії, за те Англіїці піддержують думку утворення української держави найперше із зглядів національної доктрини, а дальше тому, що незалежна Україна є потрібна англійському промислові та торгівлі. (У. І. Б.)

Польське пекло.

Краківські часописи доносять, що у Львові Поляки арештували директора „Дністра“ Дра. Вол. Охримовича, члена Краєвого Виділу Івана Кивелюка, професора університету, дра. Кирила Студинського і б. редактора „Українського Слова“, Степана Чарнецького.

В Самборі арештовано о. Робія. В Жовкві арештовано адвоката дра. Михайла Короля і його сина Степана.

Всіх арештованих вивезено на захід. (У. І. Б.)

Угорська Україна чи угорська Росія.

Пражський „Venkov“ в 136. ч. містить статтю ф. Обртеля п. з. „Staro-nová bolest“ у якій розглядає актуальне тепер питання про угорських Українців. Автор заявляє, що з моментом приєднання угорських Українців до Чехо-Словакії стає на порядку денному питання, чи вважати населення Угорської Русі Українцями, чи Великоросами. Відповідно до цього, яку мову належить ввести в Угорській Русі до шкіл та урядів?

Відомості та інформації про Угорську Русь отримувало до цього часу чеське громадянство з других рук і то звичайно чужих, не ознайомих з цим питанням. Населення Угорської Русі вважалося чогось газузью великоруського племені, а роль Чехів на Угорській Русі це — праця над тим, щоби плекати там російську мову та культуру.

А тимчасом воля населення є иншою. 4. січня б. р. понад чотириста делегатів із цілої Угорської Русі на зїзді в Гушт заманифестувало своє приєднання до самостійної України. Автор зазначає дальше, що проф. Нідерле у своїй карті „Slovansky Svět“ означає населення Угорської Русі, як Українців. Так само проф. Томашівський

у своїй монографії, виданій 1910 р. говорить про населення Угорської Русі, як українське. Чеський публіцист Нечас у своїх брошурах каже, що населення в околиці Мармарош-Сигету та у Карпатських горах говорить українською мовою, подібною до мови населення Покуття та Підкарпаття. Дальше на захід мова їх стає більше подібною до словацької, однак нігде не чується там мови російської.

Звідки могли з'явитися на Угорській Русі Великороси? Перелетіти через компактну масу України? Цеж розуміється абсурд, і Угорську Русь повинно вважатися найдалше висуненою на захід територією України.

До останніх часів Чехи мало інтересувалися українським питанням і навіть відносилися до нього ворожо. Але не забуваймо — каже автор — що Київ був перед Петроградом і Москвою, а Україна була місцем, де повсталала всеруська культура.

Північ і центр були населені цілком чужими племенами, і на це маються антропологічні докази. Зрештою здавити тепер голос 40 мільйонного народу не можна. Україна мусить бути самостійною державою — і буде.

Польща та Україна.

Nieuwe Rotterdamsche Courant в статі п. з. „Польща і Україна“, переказавши про настрої, які панують серед Поляків що до України, каже, що спільна польсько-румунська границя не буде ніякою гарантією для справи мира і не зможе причинитися до нав'язання добросусідських відносин з Україною. Українське населення, замкнене в Польщі та Румунії, ніколи з такою границею не погодиться. Добросусідські відносини можуть бути тоді тільки, коли східна Галичина отримає право самовизначення, а тоді не може бути й мови про спільну польсько-румунську границю. Польща втратить територіально, але зміцниться в своїй внутрішній силі і дорога до Чорного моря, якої бажають собі польські народовці, буде певнішою, коли йтиме через Україну, як союзна Польщі державу, а ніж малаб іти через вічно невдоволені українські провінції польської держави.

Зелена армія.

Большевики мають звичай заявляти наперед про свої атаки. Вони казали, що 15 травня зроблять наступ майже по всій лінії Дністра, зокрема коло Хотина, Могилева, Дубосар і Бендер. Наступ однак не відбувся. Спочатку думали, що причиною цього була значна повідь на Дністрі. Однак в кілька днів пізніше довідалися, що червона армія знаходиться в боях з зеленою армією — новою армією Григорєва. Справді, що-ночі наші стежі доносили, що в далечині йшов обмін гарматними і ружейними вистрілами між невідомими противниками.

Тепер ми знаємо, що значні сили цієї зеленої армії — одні кажуть 15 тисяч, другі — 35 тисяч людей — займають залізницю Київ - Одеса. Вони відрізали комунікацію Тирасполя з цією лінією коло Роздільної, приблизно в 60 кілометрах звідси. Червона армія тираспольська змушена таким способом робити фронт на півдню проти армії Григорєва, а на заході проти лінії Дністра.

Ми отримали деякі відомості про те, що сталося останніми часами в Одесі. Григорєв заняв Одесу 30. квітня разом з Коченком, але 4 травня він змушений був покинути місто.

Вісім днів пізніше він вернувся з новими силами і заснував там свою головну квартиру, скинувши голову совітів Домбровського.

З 14-го на 15-го травня Григорєв проголосив себе Отаманом України. Ся дата показує значний етап в еволюції большевизму. Старі теорії большевизму пережили свій час. Але большевизм зовсім не вмер. Він зробився рухом націоналістичним, який все більше обвинувачують в крайній ненависті до чужинців.

Українська преса переказує програму нового отамана. Ось найбільше важні пакти:

1. Відокремлення України від Росії та збільшення її території на рахунок Бесарабії та інших областей;
2. Забезпечення духовенства і всіх релігійних установ православної церкви;
3. Піддержання національного почуття проти Жидів;
4. Урівнюючий поділ земель для заснування дрібної селянської власности.

Таким чином, ми далеко стоїмо від програми Леніна і Троцького. Запевнюють, що Григорев, бувший капітан російської армії, приятель Петлюри, людина енергійна і користується великими симпатіями у населення.

„Le Matin“ 11. IV. 1919.

Папа в обороні українських священників.

У. П. Б. повідомляє з Риму:

Граф Тишкевич був прийнятий дня 25 травня на приватній аудієнції у папи. Папа інтересувався дуже українським питанням і висловив побажання, щоби українське питання було розв'язане на основі права самовизначення народів, проголошеного Вільсоном. Він також запротестував через кардинала Гаспарі проти страшного переслідування українських єпископів та священників Поляками.

Українська торговельна місія в Римі.

Як повідомляє „Corriere della Sera“ прибула в Рим спеціальна торговельна місія, яку вислала Директорія, для нав'язання торговельних зносин з Італією. Українська місія є тої думки, що справа товарообміну між Італією а Україною є для обох держав незвичайно важною. Україна потребує сукна, господарських машин та медикаментів, які можна буде спровадити з Італії. Так само знайдуть велике поле до діяльності на Україні італійські інженери, будівничі машин та електротехніки. Місія звернулася також до міністерства закордонних справ з проханням полекшити їй переговори в справі експорту українського хліба в Італію. Італійські газети висловлюють побажання, щоби Італія остаточно висловила свій погляд на Росію і тим утворила поважну базу для торговельних зносин з Україною.

(Укр. Інф. Бюро.)

❧ Польша. ❧

Польша та її сусіди.

„Недавній побут Падеревського в Варшаві був відмічений симптоматичним інцидентом. Щоби осягнути пересилку польського війська до Польщі, Падеревський повинен був прийняти зобов'язання, що це військо буде вжито виключно проти большевиків і що воно лишиться під вищим командуванням маршала Фоша. Далі він обіцяв, що Польша втримається від всяких наступів проти Українців до теї пори, аж поки не будуть зафіксовані її границі.

Приїхавши до Варшави, Падеревський мусів переконатися, що він був самотнім в своїм погляді, що весь його наряд горів бажанням побити Українців. Сам диктатор Пілсудський, звичайно представник в уряді елементу поміркованости, приготував плян наступу в Галичині, і польська армія під приводом генерала Галлера приступила до його виконання.

Не можучи покривати своїм іменем такого серйозного нехтування данним словом, Падеревський запропонував негайно свою ді-

місію. Але через те, що він є самотньою людиною, яка може своїм іменем примирити партії, всі просили його залишити за собою владу. Падеревський згодився і виїхав до Парижу.

Треба припустити в даних умовах, що він мав задоволення. Але в дійсності нема нічого більш непевного. Глибока тиша покриває подробиці кризи, і цілком правдоподібно, що Падеревський досягнув лише тимчасового зпинення операцій польської армії в Галичині. Таким чином ця армія, призначена для боротьби з більшевизмом, в дійсності приходить йому на поміч, відвертаючи сили Українців від їх російського фронту. З тих причин в Парижі в колах конференції досить поганий настрій. Економічні комісії студювали сім днів міри, котрі могли би бути прийняті проти Польщі на випадок, коли б вона ставила опір наказам держав Згоди. „Times“, що радо висловлює думки певних американських делегатів, пише з свого боку:

„Уже два місяці, як Поляки жалувалися, кажучи, що вони залишені на ласку більшовиків і пророкували на сей місяць великий наступ червоної армії, котрому, як вона казали, не можуть опертися за браком зброї. Вони благали скорого надіслання з Франції до Польщі армії Галлера. Тоді союзна армія постаралася улаштувати перемир'я між Поляками і Українцями під Львовом; Поляки, здавалося, були готовими до того, бо Українці тоді бомбардували Львів, а Поляки не мали зовсім гармат, щоб їм відповісти. Тепер становище змінилось на противне: військо Галлера зі зброєю і амуніцією в задовольняючій кількості в Польщі, і всі Поляки за війну.

Причини, подані Поляками для оправдання цього наступу, різні. Вони кажуть, що становище у Львові неможливе, що Українці — це люде, з котрими не можна порозумітись, що польська армія повинна бути в контакті з румунськими військами, аби мати змогу обороняти свої кордони, що нафтяні джерела Галичини повинні бути вирвані від Німців, які в порозумінні з Українцями. Якби не було, Поляки воюють тоді, коли конференція старається зробити мир. І цей наступ не має одобрення союзників.“

Поганий настрій союзників є тим більше важний; бо і уряд і нарід польський не мають багато приятелів поміж своїми безпосередніми сусідами.

Польща в момент свого воскресення з небуття, мала неоціненний привілей бути *tabula rasa*, і бачити відкритими перед собою що найменше дві політики, які не виключали одна другу. Одна полягала в опертю на своїх безпосередних сусідів, щоб бути першою серед рівних, стати можливо ядром обширної конфедерації свободних народів, а що найменше пунктом кристалізації, навкруги котрого міг би формуватись схід. Широкий лет сеї політики притягнув до Польщі признання цілої Європи і друзів миру.

За винятком Поляків, котрим сей привілей дарує передовсім роль протекторів, всі народи бувшої Росії тікають від спільної небезпеки; їм так само загрожують Росіяне — возстановителі з Парижу, з Омьску чи других місць, як і Росіяне — більшовики з Москви: Литовці, Українці, Білоруси, Латиші або Естонці — всі надто слабі, щоб жити самим і обороняти свою незалежність проти Росії, котра, не настільки вмерла, як то кажуть, і котра одного дня оживе. Вони всі шукають, не хочачи в тім признатись, протектора.

Взявши на себе цю роль, Поляки мали не лише користь. Вони мали обовязок в відношенню до Європи. Бо коли вони зречуться поставленого їм завдання, всі ці народи фатально повернуться до Німеччини. Але подібна політика, що дала б Польщі керуючу роль на мирнім Сході, вимагала б жертв. Не можна вимагати від Литовців, аби вони були на буксірі народа, що зазіхає на їх столицю Вільно,

ні від Українців порозуміння з тими, що бажають на тілі України спільного кордону з Румунією. Поляки повинні вибрати між своїми історичними кордонами і своєю місією. Щоби бути великою державою, вони повинні відмовитись від того, щоби бути великою країною, і задовольнитись територією, де польське населення домінує безперечно.

Жертви жорстокі, без сумніву, і Поляки не хотіли їх зробити! Замість приязни Українців вони воліли приязнь Румун; замість приязні Чехів вони воліли кілька копалень і залізниць; замість приязни Литовців — одно місто; замість неутралітету розбитих, але ще дужих Німців вони воліли порт.

А результат? Литовський нарід повстав проти польського війська, що займає Вільно; безбожна війна в супроводі звірств йде в Галичині між Поляками та Українцями; Чехи пропонують союз Литві і роблять з свого боку розпачливі зусилля, щоби досягнути спільний кордон з Румунією і таким чином ізолювати Польщу від Угорщини; нарешті Німці за Данціг вагаються підписати мир. Польща, зі всіх боків ізолювана і окружена, примушена оборонятись від недоброзичливих сусідів, і щоби боронитись, мусть озброїтись. Польща могла відродитись миролюбивою, вона забажала відродитись мілітаристичною. Чому? Бо вона хотіла віднайти свою територію цілковито, відновити свої кордони і знова взяти історичну політику, котра скінчилась трагічним упадком 1772 р. Самотна на ворожій сході, — вона бачить себе обов'язаною шукати підтримки в далечі, на Заході, і взяти на себе відносно Франції роль противаги, котрої вже не встані держати Росія.

Друга політика і полягає в тім, щоби бути великою країною, щоби мати велику армію та опиратися на далекі держави проти більш слабих сусідів. Але ця політика, небезпечна сама по собі — ще більше небезпечна з огляду на большевицьку пропаганду, яка проникає всюди — вимагає принаймні одної умови: безоглядного приєднання до держав Згоди. Авантюра п. Падеревського доводить, що ця умова не додержана.

Бідна Польща, що, не будучи одна відповідальною за помилки спільні майже всім народам Сходу, готується знову взяти на свої ще ніжні і делікатні плечі великий тягар, подвійний хрест — разом осве минуле і будуче. —

Journ. de Gen. 27. V.

Англія й Польща.

Краківський „Czas“ в 154 ч. поміщає допись свого парижського кореспондента, в якому в доволі мінорних тонах маю є неприхильне становисько англійських кругів проти Польщі.

„Наші відношення з Англією — пише автор — входять в критичний період. Польське громадянство не здає собі цілковито справи з цього, і йому здається, що це тільки перемінні настрої, які викликані штучно і не мають під собою реального ґрунту.“

„В англійських політичних часописах зарисовується неприхильне відношення не тільки до наших політичних стремлінь, але до всього польського громадянства. Навіть ті кола, які відносилися до нас до сього часу прихильно, змінили своє становище. Досить роздивитись у парламентарних партіях, щоби знайти підтвердження цього. Починаючи від лівиці, староліберальна група Асквіта, головним органом якої є „Westminster Gazette“ „заховує проти Поляків критичне становисько, вбачаючи в них одну із головних причин небезпеки на сході. Теперішня підпора кабінету „Labour party“, якої думку повторює і „Daily Herald“, відноситься до нас дуже неприхильно, підкреслюючи польський „імперіялізм“ відносно Литви й України. Жидівське питання для неї зовсім байдуже, однак обурюється вона програмами, про які деякі часописи пишуть дуже широко.“

Ліберерали державні, органами яких є „Daily News“ та „Daily Chronicle“ є тої думки, що наша політика є небезпечною для самої Польщі та для мира. Західні держави закінчили вже війну та хотіли б усюди привернути нормальне життя; треба щоби це признав і схід, та піддався бажанням Англії та Америки. Тимчасом Польща веде війну на три фронти. Кажуть вони далше, що ми не вміємо зріктися мілітаризму і не хочемо взяти під увагу політичних стремлінь сусідніх народів. Для них є теж обовязковими 14 пунктів Вільсона. На підставі цих пунтів визначено західню границю Польщі і ця лінія мусить бути задержана навіть тоді, коли б Німці не хотіли підписати мирового трактату.

Велике значіння має думка Лойд Джоржа та його найблищого оточення. Англійський уряд готов силою примусити Німців прийняти умови трактату, які відносяться до Польщі. Литва та Україна повинні бути відбудовані теж на тих самих підставах, що і Польща а тимчасом Поляки забирають українські та литовські землі, і кривдять населення.

„Велику ролю у англійських поглядах на польську справу відіграє Росія. На думку Англійців, Росія не перестане бути в будуччині важним чинником європейської політики і не належить забувати про неї, коли хочеться змінити національно-політичні відношення на сході. Тому й не можна рішати про території, які лежать між етнографічною Польщею і Росією, без вислухання російської публичної думки та російських бажань. На аргумент, що тут розходиться про боротьбу з большевизмом, Англійці відповідають, що Поляки є заінтересованими у цій справі, не боряться з охотою проти большевиків, а тільки проводять завойовничу політику. Найкращим доказом цього є те, що коли до польського генерала Лістовського зголосилися російські офіцери, щоби під його командою боротися з большевиками, він їх не прийняв.

„Консервативний дневник“ „Times“ відносився завше до польської справи доброзичливо, але він виступив 18. травня з поважним остереженням на адресу Поляків і оскаржує їх заборчі стремління. Це було відгуком думок *foreign office* і тому стаття Таймса має для нас велике значіння. Фінансові та промислові круги зрозуміли її, як заклик, затриматися від стосунків з Польщею. Знаю, що цього самого дня, задержано вивіз певного товару, на який вже був одержаний дозвіл.“

Автор кінчає свою статтю, увагою, що положення Поляків на фінансовому-промисловому ринку є як найгірше. Задля навязання стосунків Поляки за шість місяців не зробили нічого, а ті симпатії які вони мали в Англії, розбили своєю зовнішною та внутрішню політикою.

Переговори між Польщею та Московією.

Зі Штокгольму повідомляють „Vossische Zeitung“, що Польща висловила побажання утворити, як найскорше, якийсь *modus vivendi* з совітською Московією. Від часу, коли Поляки заняли Вільно, стосунки між Польщею та Московією були розірвані і польський посол Венковський повернув у Варшаву. Тепер робляться заходи, щоби їх навязати знову. В Лодзі відбулися переговори між представником Совітської Росії Раковським та польським делегатом Сломінським.

На цих переговорах Москва признала Польщі значну частину Литви з містом Вільном, за що Поляки повинні припинити военну акцію проти большевиків та стягнути свої війська за демаркаційну лінію. Для означення цієї лінії мають відбутись дальніші переговори між Раковським та Сломінським в Курську.

Оскільки ці переговори доведуть до якогось порозуміння, напевно сказати не можна. Однак Московія рахує вже на їх успіх; починає

забирати свої війська з західного фронту та направляє їх проти Колчака. З польського фронту стягнули більшовики всю кавалерію і направили її в Київ, щоби задавити там селянське повстання. Так само на українському фронті починається заміна совітських військ польськими.

Курс Поляків падає.

Варшавський „Robotnik“ подає заяву політичного редактора „Figaro“, в якій говориться, що польська справа стоїть тепер зле, та що в недалекій будучині чекає Польщу багато розчаровань. Одною з важніших причин цієї ситуації є протипольська агітація, яка ведеться в американських і англійських часописах. Її викликав нещасливий склад польської репрезентації в Парижі, яка знаходиться в руках Дмовського та Народового комітету. Її вважають шефами банд, які устроюють протижидівські погроми в Польщі. Поляки втратили тепер симпатії радикальних і соціальних кол, і їх вважають опорою реакції в Європі.

На польську пропаганду.

Польській національний комітет в Парижі звернувся до міністерства закордонних справ у Варшаві з проектом призначити 2,580.000 франків річно на польську пресову пропаганду. Посольства в Лондоні, Парижі та Вашингтоні одержать по 240.000 франків річно, в Римі та Бухаресті по 140.000, Ватикані, Празі та Відні по 120.000, в Токио, Берні, Білгороді, Будапешті, Буенос-Айрес, Газі, Царгороді, Ріо де Жанейро по 84.000 а в Бруселі, Мадриті, Атенах, Християнії, Пекіні та Софії по 50.000 франків. (У. І. Б.)

Лойд Джордж проти Поляків.

Парижські кореспонденти польської преси шлють алярмуючі вісти про те, що становище та симпатії Поляків на мировім конгресі падають чимраз нижше. Антанта за всяку ціну хоче скінчити війну. Клемансо, який весь час був завзятим оборонцем Поляків, почувается на своєму становищі не дуже то певно. Найбільше ворожо виступає проти Поляків Лойд Джордж. На одному із засідань Ради чотирох, коли розглядали німецькі контр-пропозиції, Лойд Джордж заявив: „Польща не боролася по нашій стороні, в сій війні вона нічого не жертвувала. Вона повинна тішитися тим, що одержить. Взагалі становище Поляків в сій війні не належить до певних, ані ясних. Не знаю; із за чого мала би Антанта справу миру посвячувати за для польського імперіялізму!“

Бльокада Польщі.

Як повідомляє „Przegląd Wieczorny“ в наслідок польського наступу у східній Галичині, Америка 9 днів бльокувала Польщу. Поляки отримали через це о 900 вагонів харчів менше ніж було їм обіцяно. (У. І. Б.)

Висилка російських Жидів з Польщі.

Жидівське бюро в Копенгазі повідомляє: польський уряд виробив закон про висилку з Польщі всіх російських Жидів. Законові буде підлягати 60,000 Жидів,

Польсько-французький комітет.

У Франції оснувався польсько-французький комітет для зближення між цими обома державами. Головою його є Нуленс, а почесним предсідателем Клемансо, Пішон та Падеревський. (Укр. Інф. Б.)

Росія.

Нота Колчака.

Адмірал Колчак післав Антанті ноту, в якій обіцяє сплатити усі довги російського правительства та визнати самостійність Польщі. Східна польсько-російська границя була б визначена по взаємному порозумінню. Самостійність Фінляндії мусілаби бути визнана що й по Установчим Зборами. Що до інших народів б. Росії, то їм обіцяє Колчак автономію. (У. Інф. Б.)

Скоро- падський redivivus.

Штокгольм 5.6. Прибув сюди з Гельсінґфорсу, в товаристві князя Голіцина, бувший гетьман Скоропадський. В політичних колах думають, що він відбув конференцію з фінляндським урядом, що до побороювання більшевизму в Росії. (Укр. Інф. Б.)

Протест української делегації.

Радіо із Ліону повідомляє; Українська делегація в Парижі звернулася з протестом проти заяви Падеревського в польському Сеймі. В протесті сьому заявляється, що ціле населення Східної Галичини відкине з невдоволенням приєднання до Польщі навіть тоді, коли йому буде дана автономія, як це обіцяв Падеревський. Західно Українська Народня Республіка утворилася дня 19. жовтня 1918 р. з частини бувшої Австро-Угорської імперії і має таке саме право на самовизначення, як і інші народи Австро-Угорщини. (У. І. Б.)

Польська карна експедиція.

Як повідомляє Укр. Інф. Бюро, польська влада заарештувала в Стрию усіх українських священників і вивела їх до західної Галичини. Бувшого соймового посла о. Нижанковського, священників Пеленського, Лопатинського, Пелеха та інших розстріляно без суду.

Пароха Сокаля, 72 літнього старца, повішено. Василіянський монастир у Жовкві легіонери сплюндрували, знищили дуже цінну бібліотеку та старинну церковну утвар. Ченців арештували та вивезли.

У Львові заборонено церковне богослуження та інтерновано митрополита Шептицького. Українське духовенство просить у папи оборони.

Румунські часописі про успіх української армії.

По словах Бухарестських газет великі успіхи армії Григорєва, який взяв Одесу, як рівнож успішні бої румунського війська на Дністрі під проводом генерала Граціяні, остаточно розбили сподівання Будапештського Правительства на воєнне обєднання з російськими більшевиками. (У. І. Б.)

В справі визнання України.

Українська делегація в Парижі, згідно повідомленню „Petit Parisien“ послала Клемансові ноту, в якій настоєє аби Україна була офіційно визнаною, яко незалежна держава. Разом з тим в ноті висловлюється здивовання тим, що в недавньому відношенню післанім союзниками і сполученими державами Адміралові Колчакові не згадується про Україну. Нота висловлює надію, що в цьому опущенні розуміється той факт, що українська справа має рішатися окремо. — (Times 20. 5.)

Відповідь Колчака на колективну ноту держав Згоди.

У відповідь на колективну ноту Антанти, адмірал Колчак заявляє свою принципіальну згоду з умовами, запропонованим союзникам. Колчак підтвержує свою готовність почати переводити вибори в Установчу Раду в найближчий термін. Установчій Раді належатиме право вирішувати всі питання, що стосуються до внутрішнього і закордонного становища Росії. На пропозицію—скликати Установчу Раду 1917. року Колчак зауважує, що вибори в цю раду відбувалися під тиском большевиків, а вибори тепер дали б цілком інші наслідки, Колчак готовий визнати незалежність Польщі, границі котрої повинні бути установлені по взаємній згоді. Визнання незалежності Финляндії має бути лише за згодою Установчої Ради. Що до будучого державного ладу Росії, який остаточно буде устновлено Радою, то російський Уряд стоятиме на принципах самої широкої автономії. Колчак докладно переказує про непохитне бажання Росії і всіх її відповідальних провідників, — керуватися при відбудові країни принципами чистої демократії. В кінці Колчак висловлює готовність—визнати всі зобов'язання, які прзняли різні російські уряди до 7 XI н. ст. 1917 року.

„Чи у нас влада?“

„Пролетарське Ехо“ в статті про положення залізничного транспорту висловлює сумнів: „Чи є у нас влада? Газета констатує, що декрети по залізничній політиці лишаються лише на папері і ніхто навіть не має наміру проводити їх в життя. (Г. Р.)

Становище в Совітській Росії в освіт- ленню боль- шевицьких Газет.

Петроградські й московські газети не замовчують перед своїми читачами про тяжкий стан в Росії „Северная коммуна“ заявляє, що загальне положення терба визнати майже безнадійним. По словам „Известій населення Москви повинно готуватись до найбільше суворої долі: можлива навіть остановка товарного залізничного сполучення. (Г. Р.)

Смерть проф. О. А. Кавфмана.

18. травня у Петрограді помер відомий статистик професор Олександр Аркадевич Кавфман.

Обеднані совітські республіки.

Гельсінгфорт, 12 червня, „Петроградская Правда“ повідомляє: Раковський приїхав в Москву для ведення переговорів про організацію із совітських республік Росії, України, Латвії, Литви, Білорусі і Криму одної об'єднаної совітської республіки.

Японія шле армію на допомогу Колчакові.

З Амстердаму, 9. VI. Газеті „Daily Herald“ повідомляють: В зв'язку з визнанням уряду адм. Колчака держави Згоди мають послати йому сильну японську армію. (Г. Р.)

Право приватної власнос- ти на землю.

„Русская жизнь“ подає текст декрету про признание за селянами права при-

ватної власности на землю, на якій вони уже хазяйнують.

Большевицька єдина неді- лима.

Стокгоlm, 10. VI. Першого червня відбулася загальна конференція представників виконавчих комитетів Совітської Росії з представниками Рад України, Литви і Білорусі. Каменев в своїй вступній промові виголосив, яко принцип совітської політики, — таке визнання совітів о к р а ї н, при якому задоволено б було право народів

на національне самоозначення і разом з тим забезпечено устанавлення загального воєнного союзу. Управління залізницями, регулювання фінансів і господарського життя повинно бути також об'єднано деякими загальними, разом виробленими нормами.

Здійснення цієї большевицької форми єдиної Росії на федеративній основі доручається по традиціям старого режиму — цілій низці комісії. (Г. Р.)

Колчак розбитий на Волзі.

Омський кореспондент газети „Times“ не вважає можливим далі мовчати про те, що армія Колчака розбита на волжському фронті, і приписує це великій перевазі сил противника і неправдивій оцінці військової ситуації, яку зробило Колчаковське

командування. Особливо великі були втрати серед офіцерів, яких взагалі (у Колчака) не хватає. Де які частини, переважно з недавніх бранців, в рішучу хвилю перейшли на бік ворога, наслідком чого фронт не міг встояти, хоч і підтримувався напруженням всіх сил. Почався загальний одхід. Новий фронт тягнеться од р. Білої до залізничного вузла Перма. Недостаток командування, який яскраво показав себе в сій неудачі, спонукав до перемін в складі військового міністерства і штабів армії.

Англійський журналіст підтверджує, що в рядах червоної армії воюють також німецькі спартаківці і угорські большевики.

Большевики повідомляють про захоплення м. Стерлитамака і вважають це великим успіхом большевицької армії, яка стоїть на західному березі Волги. Большевики визнають, що ця перемога визволила червону армію з дуже великої небезпеки.

Хроніка.

Збори української кольонії у Відні.

В неділю 8. червня с. р. відбулося в залі українського робітничого клубу „Єдність“ численне зібрання української кольонії у Відні в справі останніх випадків на Україні. Головою зборів був проф. Горбачевський, а політичний доклад виголосив др. Бриндзан.

Після доповіді почалась жива дискусія, в якій забирали голос представники політичних українських партій. Промовці підкреслювали потреби єдності та солідарності усіх Українців у національному питанню. Після дискусії ухвалено одноголосно такі резолюції:

1). Зібрання українського робітництва та інтелігенції підносить перед обличчям усього культурного світа горячий протест проти імперіялістичного завоювання українських земель Поляками, Румунами та московськими большевиками і заявляє, що усі Українці, без різниці партій, доложать усіх зусиль, щоби забезпечити державну незалежність українському народові на його території.

2). Зібрання висловлює імперіялістичним колам Польщі та Румунії своє глибоке обурення, протестує проти того, щоби якому небудь народові накидати насильний мир, і висловлює переконання, що зусилля робітничих класів цілого світа знищать пляни імперіялістів і забезпечать кожному народові права на самовизначення.

3). Зібрання взиває всіх Українців, без різниці партій, до єдності, сильної політичної й національної організації, та звертається до факторів українського народу — доложити заходів задля зміцнення бойової сили української армії.

Нота про самоуправство Поляків в Білорусії.

Міністер Білоруських Справ Литовського правительства послав представникам Америки, Франції, Германії і Швеції в Ковні ноту про нечувані насильства Поляків в Білоруській частині Литви, яку заняли польські легіони.

**Перельот че-
рез океан.**

Англійським авіаторам кап. А. Алькоку і Лейтенанту Травну удалося перелетіти через Океан. Знявшись в **Saint Jean de Terre Neuve** (Нюфавнленд) на аероплянні системи Вікерс-Вімі, вони успішно спустились в Кліфдені (східній бер. Ірляндії) після 17 годинного перельоту.

**Згадали ста-
рину.**

Агенція Таваса повідомляє: Союз російських національних демократів передав мировій конференції ноту, в якій жадає признання малоросійському (!) населенню Галичини права на самовизначення. Союз протестує проти того, щоби цей народ розділити між Польщею та Румунією і висловлює надію, що мирова конференція не образить національного почуття нової Росії (!!) і не порушить програмових пунктів Вільсона.

**Український
равт в Празі.**

Українська дипломатична місія в Празі улаштувала з нагоди виїзду української капелі в національному чеському домі великий равт, в якому взяло участь багато представників політичних, наукових та артистичних кругів. Між іншими були присутні міністер публичних робіт Станек, проф. Джіна та багато членів національного зібрання. Перший тост на процвітання чесько-словацького народу та здоровля його президента Масарика підніс голова місії Славинський. Українські промовці дякували Чехам за гостинність, та ті симпатії, якими вони дарували українських співаків підчас побуту їх у Празі. (У. І. Б.)

**Вільзон та
жидівське
питання.**

„**Matin**“ повідомляє з Нового Йорку від 27 V. У відповідь на протести, надіслані президентові Вільзонів впливовими в Америці жидівськими діячами, сприводу погромів у Польщі, секретар президента **Tumulty**, передав рабінові Візові телеграму президента, в якій він запевнює, що заходи для того, щоби в реґляментах нових держав було внесено гарантії відносно релігійних переконань, зроблено. (У. І. Б.)

❧ Огляд преси. ❧

Становище на Україні.

„Щоби надати більше ваги дипломатичним заходам, які було недавно зроблено а іменно: ультіматові Румунії та Болгарії, пропозиції мира і воєнного союзу в Галичині — большевики послали наперед наступ, справлений на Рівне. Під цією загрозою Директорія покинула місто і відійшла до Здолбунова, а пізнійше до Радивилова, на галицькому кордоні. Спроба державного перевороту отамана Оскілка викликала в армії певне заворушення. Але тепер становище поліпшало. Петлюра сам в кінці травня вибрав начальником Генерального штабу генерала Осецького, бувшого командира Преображенського полку царської гвар-

дії. Сей в свою чергу окружив себе виключно бувшими штабовими офіцерами імперської армії. Його першим завданням було встановлення спільного непереривного фронту і зміцнення дисципліни. Дисциплінарні суди по революційній формулі було знищено. Всі арешти переводилися воєнними судами на європейський зразок. Завів дисциплінарний устав і відновив старий російський устав, але без кари на тіло. Кару смерти знов було заведено.

Генерал Осецький рішив в дуже близькому часі відновити наступ. — Його обектом була лінія Житомир — Бердичів, де справді були зібрані великі большевицькі сили. Він рахував на піддержку революційних ґруп, які утворилися на окупованій Україні.

Повстанці в сей час володіли всіма важнішими комунікаційними пунктами в тилу червоної армії. Але побоювалися тоді, щоб вони (повстанці) не розбилися на дрібні відділи, бо большевицькі репресії страшні. З другого боку ворог силкувався в цей час увільнити лінії, які ведуть на північ, щоби вивести до Великої Росії свій військовий матеріял і різний провіант, реквірований на Україні. Петлюра хотів заволодіти цією здобиччу а особливо амуніцією, якої йому бракує дуже. Окрім того він хотів нанести рішучий удар до літа, бо большевикам, колиб вони не змогли взяти сьогорічного врожаю загрожувала небезпека повного упадку.

Осецькій на нещастя був спинений в своєму марші тим, що Румуни обезброїли Запорозький корпус. Піші люде в значній частині були вже сконцентровані в області Кременця, але бракувало матеріялів.

Це обезброєння викликало в цілій Україні глибоке заворушення, яке звичайно було використане ворогами Антанти. Докори були направлені найбільше проти французького командування, яке обвинувачували в пристрасі та слабості.

Плян передбачав на лівому крилі удар галицької армії на Проскурів. Але галицьке командування заявило, що становище на польському фронті не дозволяє йому зробити активних операцій з цього боку. Навпаки, воно само звернулося до Директорії з проханням послати військо на захід, щоб відбити наближаючу атаку армії Галлера на Ковель. Воно прохало у Директорії також зброї та амуніції. У відповідь на перше з цих прохань, Петлюра прийняв вже деякі військові заходи в області між Володимиром Волинським і річкою Горинню.

Большевики мають на українському фронті 30 тисяч регулярної піхоти, більше 3 тисяч кавалерії, більше 10 тисяч резервів. В цьому числі є обидва жидівські полки, сконцентровані біля Бердичева. Інший жидівський полк належить до гарнізону м. Києва. Галицька армія має 50 тисяч людей в бойовій лінії і стількиж в резерві або в обученню.

Галицький уряд, роблячи уступку Полякам, хотів просто дати Антанті доказ своєї доброї волі, але він не робив собі жадних ілюзій, що до наслідків цього. Вища команда й військові взагалі були проти цих заходів, які вони вважали за да-

ремні й принижуючі. Траплялося навіть, що українські вояки стріляли при проході власних парламентарів, обвинувачуючи їх, що своїми напрасними переговорами вони тільки компромітують зусилля армії.

Концентрація в Ковлю перед військом Директорії одної з дивізій Галлера, утилізація ворогом на фронті матеріялів, що дала Антанта, декларації польської преси, мовчання Парижа, — все це помалу скріпило населення на думці, поширеній скрізь деморалізуючими агентами німецькими, російськими, угорськими, а особливо польськими — згідно з якою — Антанта ніби рішила поділити Галичину.

На Францію посипалися жорстокі напади, — і це було безпосереднім наслідком польської пропаганди, в якій всюди заявлялося, що справу поділу підтримують Французи.

Останні надії сконцентровані тепер на Америці. Якби погасли й ці надії, становище уряду Голубовича, який помимо всього провадить політику довіря до Антанти, зробилось би безпорадним. І новим президентом був би безумовно соціаліст Вітик, бувший австрійський депутат, щирий патріот і ворог большевизму, але прихильний до зближення з усіма тими, кого він сам називає „переможеними“.

Нелюбов до Поляків дійшла в цей час в країні до нечуваної сили. Коли уряд звернувся до народу з відозвою, прохаючи його висловитись ясно в справі війни, то в головних містах повітів одбулися величезні маніфестації. Селяне приходили туди тисячами і подавляючою більшістю висловлювалися за опір до останнього. Тому, що резерви мали повні комплекти, і що уряд не міг творити нових військ за браком матеріялів, — населення організовувалося само перед можливими нападами. В кожному селі були утворені частини з своїми начальниками і власним обозом. Уже определені концентраційні пункти. При першому закликіві всі підуть в бій.

В південній області також готуються з огляду на можливий напад Румунів, або польського корпусу з Одеси через Бесарабію і Буковину. Після того, що сталося на селах в околицях Львова, Українці знають, що їм нема чого сподіватися жалости з боку своїх ворогів, і вони не відступали, не знищивши при своєму проході всього місцевого польського населення.

Цей відчай з'явився завдяки тому, що в кількох місцях території відкрито було польські заговори, організовані агентами, що приїхали зі Львова й Варшави.

З окрема в області Тарнополя і Коломиї ворожі провокатори працювали разом (паралельно) з большевицькими агітаторами. Між забитими в останні часи в Підволочиських большевиками пізнали труп польського військового. Такі факти викликали в армії хвилювання, яке може мати тяжкі наслідки.

Почали обвинувачувати уряд в слабості. Люде почали вимагати, щоби на всій території було вжито репресивних заходів. В Коломиї, приміром, в останній тиждень було утворено „салдатський комітет“. Влада боялася спершу большевицьких маніфестацій. Зібралось було велике зібрання, переважно з військових, але цей так званий „совіт“ запропонував лише таку програму:

1. виключення з громадських урядів Жидів і Поляків;
2. набір на примусові роботи всіх Поляків;
3. продовження обстрілу Львова;
4. посилка на фронт всіх військ, що перебувають в тилу;
5. більше суворе вживання кари на смерть на дезертирів. Серед цивільного населення теж більшає обурення, особливо тим, що Поляки увільнені від мобілізації, могли безборонно приїздити і одїздити, і що вони навіть і досі мають свої організації і свою газету, яка щоденно виходить в Станіславові.

Сама думка про автономію Галичини під владою Польщі, за яку голосувалиб шість місяців тому з початку австійської ревоюції, нині всюди з жахом відкидається.

Однак, хоч вся ненависть Українців справлена тепер проти Поляків, вони в той же час все більш робляться ворожі і большевизмові. З увільненням від свого головного ворога (Поляків), вони охоче пішлиб против гнобителів їхніх братів на східних провінціях. Голубович, президент Галицької Ради Міністрів, обіцає дати 40.000 людей для боротьби з большевиками, колиб було підписане перемир'я з Польщею.

„Journal de Geneve“ 10.—11./VI.
Zl. 158, 159.

Інтерв'ю з послом Славинським.

Пражські „Národní Listy“ поміщають в одному з останніх чисел велике інтерв'ю з головою Української Дипломатичної Місії в Празі п. М. Славинським.

Співробітник згаданого часопису п. Здарський у вступі до цього інтерв'ю заявляє, що тепер, коли встановлюються грюниці Чехо-словацької Республіки, надзвичайно важною для Чехії річчу є. аби вона мала безпосередні грюниці з територіями в Росії. Таке сусідство є можливе тільки з Українською Республікою, з якою вже були навязані безпосередні зносини та через окупацію Галичини Поляками і Румунами вони хвилево перервалися. Однак є надія, що мирова конференція, коли встановлятиме грюниці, піде на зустріч чеським бажанням, які є однорідними з стремліннями Українців.

Укладаючи наші відношення до України, треба пам'ятити про те, що на Волині живе біля 100 тисяч чеських кольтоністів, а до чеської республіки мають бути приєднані угорські Українці.

Проти їх приєднання зложив в березні 1910 р. голова української делегації в Парижі, Сидоренко, голові мирової конференції Клемансо ноту протеста, звертаючи увагу на те, що 21. лютого 1919 р. з їзд делегатів Угорської України в числі 100 висловився одноголосно за приєднання до Великої України.

Подавши коротко історію останніх подій на Україні від часів Центральної Ради, п. Здарський далі передає свою розмову з послом Славинським.

В розмові розглянуті такі питання: Яке є теперішнє положення на Україні? Яке відношення України до Антанти? Яке становище займе українська влада до справи відбудовання Росії? Як уложаться відношення України до Чехії?

У відповідь на ці питання посол Славинський заявляє, що положення на польському фронті погіршилось, бо Поляки кинули на цей фронт армію Галлера, а на поміч їм прийшли Румуни, які обсадили полудневну часть Східної Галичини. На большевицькому фронті бої ідуть для Українців дуже успішно. Поодиноким арміям і відділам повстанців удалося навязати зносини з Петлюрюю, і вони оперують в повному контакті. Селяне засіяли майже усі поля (незасіяних 5%), бо бої в д'буваються вздовж лінії залізних

доріг і по містах. Українська армія терпить однак недостаток амуніції.

Порозуміння з Антантою старається осягнути українська делегація в Парижі. Вона була принята Вільсоном та Клемансо. Однак до якогось порозуміння зараз трудно дійти, бо союзники не мають певного пляну відносно б. Росії, а плян вироблений свого часу в Одесі, не вдався. Українці домагаються признання незалежності України і помочі зброєю та амуніцією. Хліба та війська мають доволі. Директорія намагалася свого часу навязати зносини з французьким командуванням в Одесі, але з цього не вийшло нічого. Консуль Ено весь час піддержував Скоропадського проти Директорії. Врешті вийшла дуже неприємна річ, бо Пішон у відповідь на інтерпеляцію у парламенті заявив, що п. Ено не має ніяких уповноважень заступати французький уряд. Після цієї афери удалось вкінці навязати переговори. З боку французького командування поставлено було такі умови: 1). Усунення голови Директорії Винниченка, голови ради міністрів Чеховського та отамана Петлюри від головного командування, 2). контролю залізниць французьким командуванням, 3). контролю фінансів, 4). верховне командування переходить в руки Французів, 5). коли не хватає українських офіцерів — заступлення їх російськими з армії Денікіна, 6). український уряд повинен звернутися до французького, визнати свої йомилки, взяти участь в боротьбі з большевиками та просити о поміч в організації армії.

Польсько-український конфлікт був французькими представниками знятий з програми переговорів.

За виконання цих пунктів французьке командування обіцяло „тайне“ визнання Директорії.

Щоби виказати добру волю, Директорія вибрала головою Петлюру та утворила новий кабінет з членів уміркованих партій, на чолі якого став Остапенко. Тоді французьке командування поставило нове домагання, жадаючи увільнення бувших міністрів та політиків Скоропадського. На це Директорія згодитись не могла.

Тимчасом Київ заняли большевики. Чичерин звернувся до Директорії з пропозицією союзу проти поляків та Антанти. Директорія цю пропозицію відкинула і звернулася ще раз до французького командування, та заходи її не мали успіху.

Французьке командування почало окупувати південну Україну та утворило

в Одесі русофільський уряд, на чолі якого став Андро, бувший губерніяльний староста за часів Скоропадського. Та вневдовзі змушені були союзні війська покинути Одесу.

Що до Росії, то вона для України є одною великою руїною. Ідея федерації, якої носителями стали Скоропадський, Німці та большевики, через те була скомпромітована. Повна незалежність українського народу не перечить однак тому, щоби Україна увійшла в союз з сусідніми народами, та Українці хотять починати цей союз з заходу, передовсім із славянськими державами. Посол Славінський певний в тому, що коли держави б. Австрії та Росії не утворять спільний союз, повстануть в Європі нові Балкани.

Першими із Славян утворили Чехи здоровий державний організм і Українці хотять із ними першими навязати тісні політичні та господарські зносини.

Мостом поміж Чехією а Україною буде Угорська Україна і для цього нам з Чехами треба мати спільні грядиці. Подібні стремління виказують теж Латиші, Литовці, Естонці та Білоруси. В цей союз можуть увійти теж Поляки, коли вони розуміється, зуміють увільнитись від своїх імперіалістичних захватів.

В кінці посол Славінський додав, що недавній проект Василька, з'єднати Східну Галичину з Чехією, є тільки його (Василька) особистою думкою, бо східна Галичина тісно звязана своєю будучністю та своїми інтересами з Україною.

Інтерв'ю з міністром закордонних справ п. Темницьким.

„Neue Freie Presse“ містить в 19684 числі велике інтерв'ю з міністром закордонних справ України, п. Володимиром Темницьким, про сучасне положення на Україні.

Сучасне положення на Україні — каже міністер — дуже тяжке. Велика частина України занята большевицькими військами, а польська та румунська армія заняли східню Галичину. Їх наступ почався якраз в той момент, коли головний отаман Петлюра видав приказ загального наступу проти большевиків.

Для української армії немає слів похвали. Від листопада минулого року бореться вона з добре здисциплінованою та озброєною большевицькою армією.

Коли большевицька навала тепер на залила цілої Європи, то це виключна заслуга українських військ. Україна у цій боротьбі обмежена своїми власними силами. Антанта не тільки не дала їй ніякої помочі, але й дозволяє, щоби наші сусіди безкарно нападали та займали наші землі.

Добре узброєні Антантою польські війська, користуючись тим, що наші сили звязані на сході боротьбою з большевиками, заняли Львів та рушили далі в глиб східної Галичини. Наші війська шість місяців борються, мов льви. Зле одягнені, маючи мало амуніції, бо ми, відтяти від світа, не можемо ні звідки дістати воєнних припасів, боронять вони з героїським завзяттям своєї вічини. Хоч і є хвилеві неудачі, але ми свято переконані, що український народ, скорше чи пізніше, скине з себе польське ярмо.

Подібна ситуація є на Україні. Там український народ повстав проти російської большевицької навали. Я підкреслюю слово „російської“, бо на Україні нема ніякого українського большевицького уряду, ніяких українських народних комісарів та ніякої української червоної армії. Головою ради „українських“ народних комісарів є Румун, Раковський, його товариші виключно Москалі, за винятком двох, трьох ренеґатів. Усі губерніяльні та повітові комісарі Москалі. Большевицька червона армія на Україні складається з китайських та латишських наємників, під командою російських офіцерів. Весь урядовий апарат на Україні є українському народові чужий та ворожий. Большевицький уряд грабує Україну і що тільки захопить, вивозить в Москву. Така господарка большевиків викликала на Україні реакцію українського селянства, і почалось повстання. По різних місцях зорганізувались доволі численні відділи повстанців, які ведуть успішно боротьбу з большевиками. В останніх часах між цими відділами вдалось установити контакт і вони оперують в цілковитій згоді і по певному пляну.

З увільненням Київа від большевиків почнеться на Україні організаційна робота, яка вимагатиме сторонньої помочі. Без чужого промислу і без чужих капіталів ми цієї роботи не подолаємо. І ті народи Європи, які тепер подадуть нам помічну руку, можуть лічити потім на те, що український народ запросить їх до помочі в будованню свого господарського та економічного життя.

Англійська преса про французьку політику в Одесі.

За останні 3—4 місяці англійська преса мало присвячувала своїх сторінок українській справі. Коли і з являлися в ній більші статті, то це було переважно з польських рук і з польським освітленням справи.

Трохи більше уваги до нашої справи помічається з того часу, коли стала вияснюватись помилковість французького командування і дипломатії в Одесі.

В „The Daily Telegraph“ уміщена досить велика стаття від власного кореспондента з Женеви під назвою: „Україна і большевики“.

Розповівши про ситуацію в той час на Україні, автор пояснює успіх большевиків тим, що природне населення України дуже незадоволене французами.

Кореспондент висловлюється обережно про політику Французів і тих союзників взагалі, які були репрезентовані в Одесі.

Основні хиби цієї політики зводяться до таких точок:

1. Французи давали протекцію російським монархістам — „біженцям“ і отверто браталися з ними;

2. Вагалися визнати нову Республіку (Українську): автор порівнює в цьому місці тактику большевиків, які поширили проклямації про те, що вони будуть провадити чисту національну політику і прийшли відвоювати Україні всю територію аж по Сян;

3. Союзники вагалися і не послали Українцям матеріалів для війни з большевиками на тій основі, що ці матеріали могли бути направлені проти Поляків.

Вся стаття написана під впливом успіхів большевиків. Автор боїться як би большевизм не поширився далі і не захопив нових територій, і пропонує:

- негайно зупинити війну між Українцями і Поляками;
- дати допомогу Українцям зброєю і припасами;
- увільнити з полону, узброїти і послати в Одесу Українців полонених в Італії, де їх є до 100 тис. чоловік,

г. прислати на допомогу Україні те велике число Українців, які служать в канадійській і американській армії взагалі.

Коли цього не буде зроблено, то боротьба Українців проти большевиків буде безнадійна.

Вкінці автор каже, що большевизм, як сила, довго існувати не буде; він має в собі елементи надзвичайно скорого розпаду. Але коли в сучасній ситуації йому дозволений був успіх, то ні західні держави, ні мірова конференція не будуть здатні означити, який успіх матиме большевизм.

Також ясно підкреслюється деякі думки, що до помилковости французької політики в статті (з Міляну) в „The Daily Telegraph“.

Ця стаття є властиво переказом кореспонденції сіньора А. Cipolla до італійського часопису „Gazetta del Popolo“. Стаття містить в собі силу фактичного матеріалу, остільки детального, що нема ніякого сумніву в безпосередності вражень автора.

Даються надзвичайно яскраві картини траги-комічного життя вищих класів в Одесі під егідою Французів, розповідається про большевицькі пляни і їх звірства, переказуються цікаві подробиці і спостереження про Денікінську армію, яку автор зве своєю мішаниною офіцерів і приватних, одним з найбільше дивовижних продуктів російського хаосу (30 тис. офіцерів на 50 тис. жовнірів)“ і. т. п. —

„Французький експедиційний відділ мав надзвичайні труднощі з самого початку. Ці труднощі по частині зявилися, дякуючи тому, що Франція вагалася визнати Українську Республіку і коли послала свою експедицію, зло-

жену з відділів Салоніцької армії, то це не було для боротьби з большевиками, але з метою об'єднання всієї Росії — словом, французькі сили мали боротися за Велику Росію, а не за її окремі частини. Натурально Українці були незадоволені, і в результаті — Французька експедиція мусіла боротися і проти Українців і проти большевиків.“

Польські юнкери.

„Manchester Guardian“, обговорюючи політику Поляків в відношенню до Литовців і Українців, пише, що польський наступ на Литві й Україні не одержав санкції союзників, однак Поляки мають в цій справі свою власну думку. Одержавши від Антанти озброєння для боротьби з большевиками, Поляки проголосили українських селян большевиками і заатакували їх в Галичині. Можливо скоро проголосять також большевиками і литовців та білоруських селян, щоби мати підставу для своєї поліцейської діяльності серед них.

Теперішній польський уряд а особливо польські пани на Литві, Білорусі та Україні, хочать впорядкувати і користуватись цими територіями на німецький зразок. Польські „юнкери“ плянують колонізацію Литви та України польським селянством, щоби в цей спосіб надати цим країнам польський характер.

Англія визнає Україну.

Як повідомляє „Daily News“ українська дипломатична місія в Лондоні була прийнята міністром закордонних справ. Англія не буде ставити перешкод визнанню самостійної України.

Огляд світових подій.

14. червня.

Англійське робітництво відкинуло пропозицію всесвітнього генерального страйку в доказ симпатії до російських та угорських большевиків. — Виступ комуністів у Відні. 18 вбитих, біля 70 поранених.

15. червня.

Фоні післав ультіматум Німеччині з причини затримання транспортів армії Галлера.

- 16. червня.** Німці отримали останню ноту і змінений проєкт мирного трактату.
Невтральні держави заявили Антанті, що далі не будуть підтримувати дальнішої блокади Німеччини. Утворення Словацької Соцієтської Республіки.
Страйк французьких камяновугільних робітників.
Початок Українського наступу в Галичині.
- 18. червня.** Конгрес американських робітників висловлюється проти соцієтської форми правління.
Рада п'яти обговорювала справу польско- української границі.
- 19. червня.** Американські експерти на мировій конференції проф. Фуллер і Морізон уступили з причини позиції, яку заняла Рада відносно Колчака.
- 20. червня.** Відставка німецького кабінету Шайдемана.
Відставка кабінету в Італії.
Похорони жертв вуличної боротьби у Відні.
З Праги повідомляють, що на підставі парижських джерел Київ увільнено від большевиків.
Німці одбили польський наступ на Бромберг.
- 21. червня.** В Німеччині утворено новий кабінет з Бауером на чолі.
Відставка румунського кабінету. Новим премером став Маніу.
Німецькі джерела повідомляють про успішні переговори Поляків з большевиками в Лодзі та Курську.
В Італії утворено новий кабінет. Премером назначено Нітті, міністром закордонних справ Тіттоні.
На Угорщині обявлено загальну мобілізацію.
- 22. червня.** В Англії страйкує 500 тисяч робітників на мануфактурних заводах.
В Білгороді викрито заговор проти наслідника престолоа Олександра.
- 23. червня.** Німецьке національне зібрання ухвалило 237 голосами проти 138 підписати мировий договір.
Німецька залага потопила усю німецьку флоту, яка була інтернована союзниками в бухті Скапа.
Натовп німецьких студентів та жовнірів виніс з музеїв французькі прапори, забрані р. 1870 та здобуті в теперішній війні, які повинні були бути повернуті на підставі мирового трактату Франції, обілляв їх бензином і спалив публично на площі.
Українські війська заняли Золочів, Станиславів, Ніжнів, Рогатин і Бережани.
- 24. червня.** На Шлеску організується народне повстання проти Поляків.
Після потоплення німецької флоты інтерновано понад 1800 німецьких офіцерів і моряків.
Кабінетова криза в Празі.
Повстання проти соцієтської влади в Будапешті.

- 25. червня.** Гінденбург' покинув пост головного командуючого німецькою армією. Уступив також шеф генерального штабу Гренер.
Вулична боротьба між спартаківцями та правительственными військами в Гамбурзі. 185 вбитих, кількасот ранених.
Угорське командування на домагання Антанти зупинило воєнні кроки проти Чехів.
- 26. червня.** Німці призначили до підписання мирного трактату міністрів Міллера та др. Беля.
- 28. червня.** Німеччина підписала мирний договір.

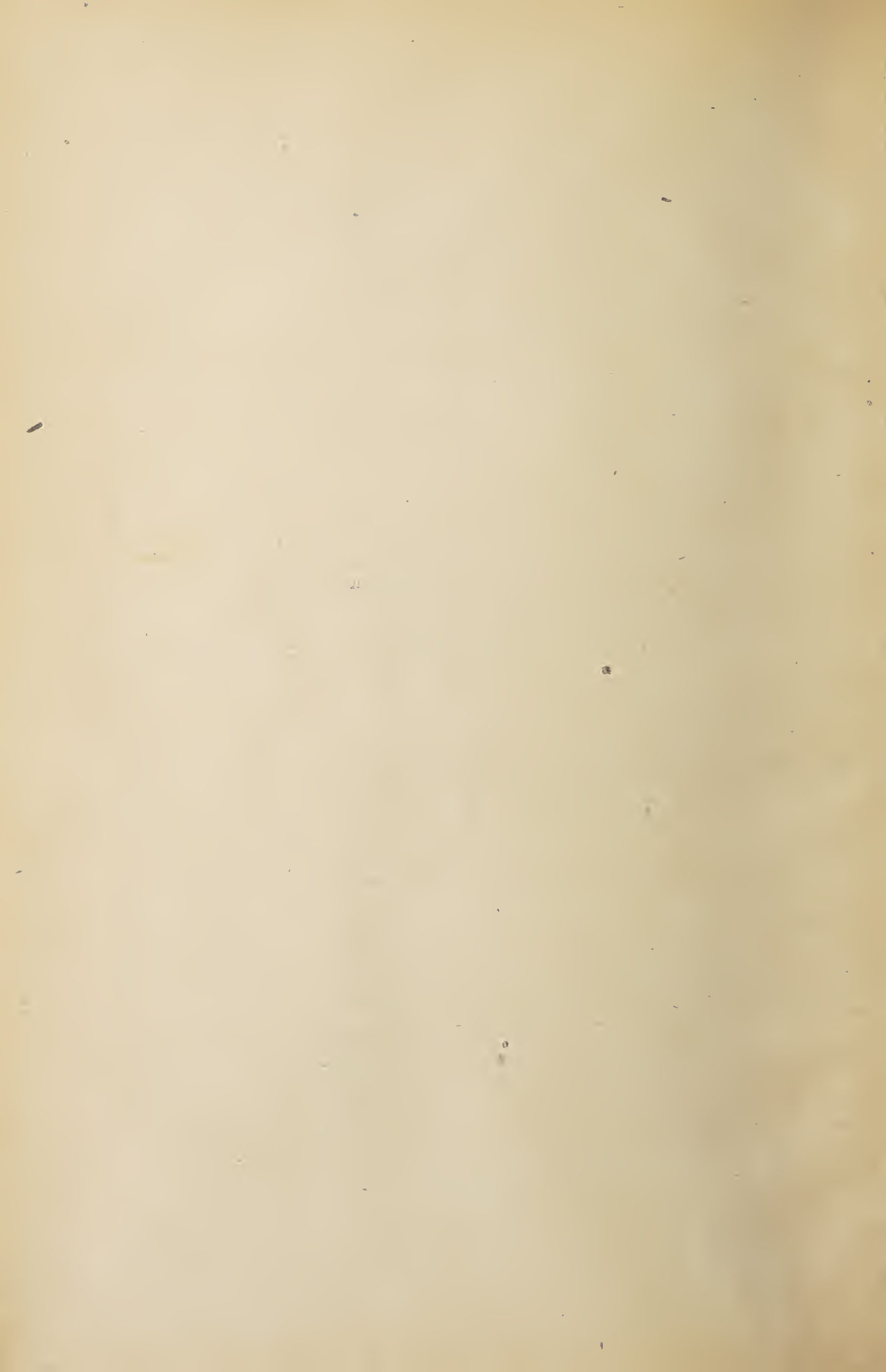
Бібліографія.

- Dr. E. Smal-Stočkyj: *Lemberg (Léopol) coeur de l'Ukraine occidentale* Prague 1919.
- Dr. S. Dnistrianskýj: *Ukrajinci Čechum* Kyjiw-Praha 1919. Nakladem ukrajinského vydavatelského družstva „Čas.“
- Jaromir Nečas: *Upřimné slovo o stycích česko-ukrajinských*. Kyjiw-Praha 1919. Nakladem ukrajinského vydavatelského družstva „Čas.“
- Franciszek Salezy Krzysiak: *Z dni zgrozy we Lwowie (od 1—22 listopada 1919)*. Kraków 1919. G. Gebethner i Spółka.
- Aleksander Krseczunowicz: *Przyszłość Słowian i kwestya ruska w Galicyi i na Podolu*. Kraków 1919. Nakladem autora.
- Stanisław Baczyński: *Kresy wschodnie. Źródła: perspektywy sprawy ruskiej w Galicji*. Warszawa 1917.
- K. Вишевичъ: *Украинскій вопросъ, Россія и Аншанша*. Гельсингфорсъ 1918.
- Ukraine: Monatsschrift*. Heft 1—4. Hamburg Verlag Dosendorf und Dosell 1919.
- Dr. Eugène Levitsky: *La Guerre Polono-Ukrainienne de l'Ouest*. Berne 1919.
- Comte M. Tyszkiewicz: *La littérature ukrainienne*. Berne 1919.
- P. Stebnitsky: *L'Ukraine et les Ukrainiens*. Berne 1919.
- О. Олесь: *З журбою радість обнялась*. Відень 1919. Накладом „Дніпросоюза“.
- О. Олесь: *Поезії кн. V*. Відень 1919. Накладом „Дніпросоюза“.
- О. Олесь: *На зелених Горах*. Відень 1919. Накладом „Дніпросоюза“.
- Друкується:
- О. Олесь: *Чужиною*. VII. книга поезій

В О Л Я

ТИЖНЕВИК

ВОЛЯ

ТИЖНЕВИК

M

А Хомик.

Загальний мир і закон національної гравітації.

„Лекше розпочати війну, як заключити мир“ — написала недавно оцей афоризм одна із швайцарських газет.

І дійсно коли ми собі пригадуємо, з якою катастрофічною швидкістю розвивались події в середині літа 1914, як скоро фабрикувались ноти, складались книги у всіх красках соняшнього спектра, коли собі пригадаємо, як надзвичайно легко було розпочати війну і порівняємо з тим, як тепер тяжко приходить ся заключити мир, з якою повільністю і безплідністю поступають праці мирової конференції в Парижі, правдивість цього афоризму виступає з цілою релефністю.

Конференція в Парижі радить, пускає паперові бомби в формі різних „ультиматів“, а тимчасом життя націй, їх активність, яка веде до історичних подій, розвивається на основі якогось загального біополітичного закону, якого ще ніколи не вдалось формувати та ясно і науково його обґрунтувати.

Були справді спроби знайти формулу. Видано самовизначення народів, однаке це поняття остільки так загальне і інтерпретується так різноманітно, відповідно до еґоїстичних змагань, поодиноких націй, що про наукову ясність, тут не може бути мови.

Правду сказала біблія (старий завіт), що з початку прийшли діла, а потім рефлексивно сконстатування факту, його сформулювання (Бог сотворив небо і землю і побачив, що зробив добре).

Тепер ми маємо вже стільки заобсервованих історичних випадків, що їх аналіза дає нам змогу сформулювати загальний біополітичний закон, який ми називаємо загальним законом національної гравітації.

Кожду націю треба розуміти, як витвір природи, як живий, хоч дуже складний організм, з відмінними морфологічними і *sit venia verbo* анатомо-політичними прикметами її життєвих органів, які витворилися в процесі боротьби нації за своє існування.

І якби не була розбита і поділена політична нація, вона в певній стадії свого розвою, показує своє стремління, яке тільки може устати з життям нації, стремління до національного об'єднання. І нація об'єднується, ломить сильним революційним зривом всі перешкоди, які стоять на дорозі до такого об'єднання.

Історичне життя Європи розвивалось якраз по закону національної гравітації. Зразу удалось об'єднатись французькій нації. Вона це зробила, перебувши велику революцію в XVIII віці. Потім прийшла черга на німецьку і італійську націю, які створили сильні національні держави, і високо розвинули свої національні культури.

Інтересно прослідити процес такого об'єднання. Твориться усе якийсь національний центр (Париж, Рим, Берлін), до якого, як до сонця, гравітують національні території. Скінчиться оце об'єднання, планетарна політична система готова, не скінчиться — життя народів представляє собою хаос, в якому борються незалежні сили.

Національна гравітація — це рівночасно будуюча і руйнуюча сила.

Вона розрушує старі національно-політичні агломерати і на їх місце буде нові національно-політичні організми. Що так воно є, доказом може бути доля таких держав, як Туреччина, на місці якої повстали, Румунія, Греція, Болгарія, Сербія, — як Росія і Австро-Угорщина, розпад котрих відбувся прямо з катастрофічною швидкістю. Розпад Туреччини відбувся на протязі цілого дев'ятнадцятого і початку двадцятого століття, розпад Росії на протязі пів року, (від березня по листопад 1917 р.). розпад Австро-Угорщини на протязі кількох тижнів (при кінці 1918 р.).

Такий організм як Німеччина, устоявся, не дивлячись на внутрішні класові потрясення, і ми переконані, що німецький національний організм, позбувшись чужих розкладових елементів (Поляків, Данців, Французів), і приєднавши до себе ті національні маси, що стояли поза сферою політичного впливу німецького національного центра, (австро-угорських Німців), тільки скріплений.

Що до вище згаданих держав, таких як Туреччина, Росія і Австро-Угорщина, їх історична пісенька вже відспівана, а всякі змагання до їх відбудови причиняться тільки до збільшення заколоту.

Тому що конференція в Парижі не може підвестись до висоти розуміння цього загально-людського руху, викликаного законом національної гравітації, вона сліпа, так само сліпа, як сліпі були фізики до того часу, поки Ньютон не сформулював загального закону гравітації.

До того часу відрізнявали фізики два роди тіл: тяжкі і легкі. Тяжкі — ті що падали на землю, легкі, ті що, як на примір, пірля летіли в повітря.

Тоді, коли Ньютонові вдалося сконстатувати і непохитно довести при допомозі математики, що всі тіла тяжкі і всаїмно притягаються — ми здобули ключ розуміння всіх явищ фізики і механіки.

Без усвідомлення собі закону національної гравітації політик не може розібратись в політичних питаннях і робить помилки за помилками.

Це з явною очевидністю ми бачимо на тих засобах і заходах, які приймають державні мужі Антанти, котрим історія поклала в руки завдання упорядкувати світ на підставі розумних наукових принципів.

Політика може бути збудована також і на фалшивих принципах. Віденська конференція 1815 р. всеж таки була збудована на принципі європейської рівноваги, що дозволяла могутнім державам, таким як Австрія, Франція, Німеччина, Росія грати загально-європейський концерт.

Щоби утримати мир, держави мусіли готуватись до війни, так глибоко вкорінилася в мозок тодішніх державних мужів непохитність староримської догми: *si vis pacem, para bellum*.

І власне цей хибний принцип, на яким був збудований мир в 1815 році, привів до того заколоту і до тої всесвітної катастрофи, яку ми тепер переживаємо.

Та всеж таки політики з початку 19. століття дали людству, хоч не тривалий, але мир якого заслуговував тоді розвій людства.

Теперішні політики в Парижі не можуть дати людству не тільки тривкого, але взагалі ніякого мира.

Вправді удалось по тяжких піврічних нарадах заключити мир з Німеччиною в Версалі, але кожний знає, що це не мир. Тепер може пів року, або й менше Німеччина не буде воювати з Францією, але буде певно воювати з Польщею, і хто, зна чи в короткім часі вона не зорганізується до того, (а держави Антанти до того не зорганізуються), щоби збройно запротестувати проти тяжких умов „мира.“

І так на кождім кроці, Антантські мужі не є в силі розв'язати ані одного питання. Адрійське питання розбило вже таку залізну організацію, яку ми бачили в стремління держав Антанти до перемоги. Італія вже явно фрондує проти Франції, Англії і Америки.

Не вдалось також і не вдається упорядкувати австро-угорської і російської спадщини.

Замість двох великих імперіялізмів: російського і австро-угорського, котрі всеж таки розпоряджали великими засобами, маємо тепер карикатури маленьких імперіялізмів, котрі сіють тільки анархію і балканізують цілу Європу.

На великих просторах бувшої Росії борються три імперіялізми: найбільший і найнебезпечніший московський, хоч тепер він прибрав марку большевизму, польський і румунський.

На Балканах і на територіях бувшої Абстро-Уорщини розігралися імперіялізми: італійський, південно-словянський, польський, мадярський під видом большевизму, чеський і румунський. Всі ці імперіялізми взаємно себе пожирають і світ тепер подібний до юрби диких звірів, які, коли їх випущено з клітки, кусаються з собою сліпою лютістю, не бачучи того, що завдають собі глибокі рани, які довго ще треба буде гоїти.

А парижська конференція, замість того щоби своїм авторитетом успокоїти зажертих борців, цькує і дрочить їх з кождим днем більше

і більше і може довести до того, що люті роздрочених націй звернеться як раз на тих, завданням котрих є їх успокоїти; симптоми цього ми вже добачуємо.

Це не правда, що найбільшим революційним огнищем є тепер Москва і Петербург. Без несвідомої підтримки з Парижа, який зараз є огнищем найкрайнішої всесвітньої анархії, большевиків скоро можна було побороти не збруєю, але відібравши у них моральну підставу існування.

Ясно, що моральну відповідальність за цю, нечувану досі, анархію, за ці річки крові, які лються після заключення офіційного мира, треба зложити не на Москву, яку можна було локалізувати, але на Париж.

Парижські політики відрізняються не гірше від політиків віденських з 1815 року, бо коли другі мали хоч помилковий, але всеж таки принцип європейської рівності, то перші не мають жадного принципу, а властиво кілька принципів, котрі себе взаємно виключають.

В основу мира, який нам хоче навязати парижська конференція, входить компроміс між етнографізмом і історизмом. Так за Чехами, Югославянами, Поляками, Москалями визнається історичні права на посідання територій.

Для Чехів спеціально витягнуто на світ божий з історичного смітника корону Вачеслава, для Поляків корону Ягайла і на підставі того віддаються Чехам етнографічно німецькі, угорсько-українські землі, Полякам німецькі, литовські білоруські українські, Москвинам для імператорської корони Петра Великого всі опріч польських і тих українських, білоруських і литовських, на які має претенсії Польща.

Конференція розуміється, встановляє границі і демаркаційні лінії, котрі провокують що раз то нові конфлікти.

Тимчасом ці границі це тільки штучні і тому не трівкі твори заско-рузлого мозку. Межі поміж поодинокими державами означить докладно само життя на підставі закона національної гравітанції. Державні межі покриватись будуть майже докладно з етнографічними межами поодиноких націй.

До цього мусить прийти, бо це необхідне, бо тепер вже собі не можна подумати инакших інтернаціональних відносин, як тільки збудованих на сильній, моральній підставі інтернаціональної справедливості.

Нації врешті зрозуміють ту велику правду, що їм корисно жити між собою в згоді і тому в загально людській психології знайде ґрунт думка, що право на власну національну державність має кожда нація.

На мировій конференції в Парижі ця теза вже признана, але тільки як льогічий висновок. В психологію пануючих націй вона ще не ввійшла. Пануючим, все ще таки жаль, що їм приходится стратити національні привілегії для інтернаціональної справедливості, звідцїля похо-

дить хиткість позиції, брак одноцільного пляну у будівничих нового ладу на світі, у акушерів тривкого миру.

А одначе це, що сей мир родиться серед страшних болів і мук людства, дає доказ—велика східньо і середньо європейська революція, а особливо дуже яскраво показує нам це бурливий процес обєднання одної, великої східно-європейської нації, української. Перед десятком літ ніхто навіть не знав, що ця нація існує на світі. Польський і московський імперіялізм дружно працювали над тим, щоби придушити слабї признаки життя Українців.

Не дивлячись на те все, на страшну минувшину рабства, якого не зазнала ні одна європейська нація, Українці вже в шестім місяці російської революції проголосили своє право на національну державність і почали переводити її в життя.

На українську державність накинуплись заздрі сусіди: московський, без ріжниці партій від большевиків до чорносотенців, Поляки і Румуни, які помилково думають, що українська державність загрожує їхнім національним інтересам.

І тому сій великій нації приходитьсь боротись на всіх фронтах, і з большевиками і Поляками і Румунами.

Факт, що антантські державні мужі, не розуміють, по якому закону відбувається цей процес українського національного обєднання, дає нам доказ їх політичної недалекосяглости.

І тому Українцям приходитьсь перед світом переводити доказ, що вони мають право, на державне існування, потоками крові, страхіттям анархії і заколоту, загально-національним обїднінням.

І український народ переводить цей доказ блискучо. Армії Галлера вдалось завоювати Галичину і тримати її в руках тільки один місяць. З большевиками йде жорстокий бій вже близько два роки, і є надія, що Україна остаточно очиститься від московської інвазії вже в дуже скорім часі і то власними силами, без матеріальної і навіть моральної підмоги з боку держав Антанти.

Що більше держави Антанти властиво допомагають большевикам. Вони підтримують реакційний уряд Колчака, готові його навіть признати урядом всеросійським, даючи йому зброю і амуніцію.

Це тільки большевикам на руку. Вони лякають всесвітній пролетаріят чорним демоном реакції і здобувають в його симпатії, зручно заслонюючи свій власний імперіялізм, імперіялізм червоний, який з часом може перемінити кольор, і може статись так, що в імператорську порфіру одягнеться московський жорстокий диктатор, який придушить всяку творчість і звелить „мовчати і благоденствувати“ від Молдована до Фіна.

Українська нація робить тепер велику роботу. Вона мечем і кровю своєю пише точки статута Союзу Назодів і вічного тривкого мира, бо тільки тоді, як український народ обєднається і скристалізується в велику державну націю, позбавлену всяких імперіялістичних апетитів — настане лад і спокій в Європі.

Це цілком просто, бо з поміж європейських народів, останніми об'єднуються національно Українці; до тогож часу, поки український народ не скінчить цієї роботи, буде анархія, не буде мира, не буде союзу народів.

Шевченко написав пророчі слова:

„Не дай спати ходячому, серцем завмірати,
І гнилою колодою по світі лежати,
А дай жити, серцем жити і людей любити,
А коли ні, то проклинать і світ запалити.“

Український народ не хоче лежати гнилою колодою. Він хоче жити і любити людей. Колиж йому на це не дозволять, він буде запалювати світ до того часу, поки на місці воєнних пожарів настане можливість тихо мирного життя і праці, повної любови для людства.

С. Андрієнко.

Кооперація на Україні.

Одним з найвидатніших явищ внутрішнього життя України є кооперація.

Кооперативний рух на Україні досяг великого розвитку. Нема такого куточка, де б не чули про кооперацію про товариське гуртування, де б не знали про кооперативні товариства. Невеликим перебільшенням буде сказати, що на Україні майже в кожному селі є який небудь кооператив.

Кооперація втяга сферу свого впливу і обслуговування все більше і більше людей і інтересів, все нові і нові сторони життя народу українського стараючись обслужити.

Український трудовий народ, охоче гуртуючись в кооперативи, охоче ідучи до них, старається всі потреби життя і господарства задовольняти при допомозі кооперативів. І він досягає цього за допомогою кооперативів кредитових, споживчих, сільсько-господарських і. т. п. Він любить і шанує кооперативні товариства і в них шукає і допомоги і захисту в тяжкі хвилини свого життя.

Кооперація на Україні має добрий ґрунт для свого розвитку і діяльності.

Україна, хоч і багатий природньо край, але не можна сказати, щоб в цім багатім краю весело жилося трудовому народу українському, хазяїну цієї землі. Він мало що сам мав од багатства краю свого, все більше попадало воно до чужих рук.

Народ український здавна мав силу ріжних ворогів, здавна ріжні визискувачі сиділи на його шії; висмоктуючи його сили і забіраючи його найкращі і найдорожчі скабри.

Почував він цю кривду на собі, відчував всю біль од такого становища і розумів його, але не міг нічого вдіяти. Нігде і ні у кого

було шукати захисту і ждати допомоги. І врешті звірившись у всьому, він став на правильний шлях. Він зрозумів, що ні на кого з свого життя покладатися не можна, нікому не можна довірятись і надіятись, а треба самому на себе покладатись, в собі самому шукати ратунок' силу і захист од ворогів, од безсилля і злиднів.

І впевнившись в цьому, зрозумівши він самотужки взявся кувати свою долю.

Разом з іншими способами до цього він вибрав також і кооперацію, поставивши її на сторожі своїх економічних і культурних інтересів.

„Громада — великий чоловік“, „В гурті сила“ — Ці кооперативні принципи стають правилом життя українського трудового народу. І все більше і більше він це правило прикладав до життя, в гуртуванні находячи собі найкращого друга.

І ми бачимо, як росте і шириться кооперація, як широко і швидко поширює вона свою діяльність. На Україні тепер це — найбільша народня сила, здорова і життєва.

Не дивлячись на самі тяжкі препони, не загинула, росла і розвивалася. І вже підчас горожанських війн на Україні, коли здавалось, все рушилось, все розвалювалось, кооперація не тільки не розвалювалась, а навпаки — будувалась, виявляла життя і здорову роботу.

І зараз кооперація українська виявляє велику економічну реальну силу, яка об'єднує мільйони населення, провадить на мільярди обороти. Обслуговуючи всі потреби сільського населення, кооперація так глибоко ввійшла в корінь життя, так широко охопила потреби і так добре зуміла їх обслужити, що стала незамінним чинником в економічному житті, якого вже ніяка сила задушити не може, без якого життя правильно і нормально іти також не може.

Кооперація на Україні існує вже більше 50 років. Перше кооперативне товариство було засновано в 1866 році.

В історії української кооперації є два головних періоди: 1) період царського режиму і 2) період з початку революції 1917 року.

Як це не дивно, а кооперативне гуртування за царських часів вважалось річчю небезпечною, і розвиткові кооперації чинилися різні перепони: не дозволяли до одкриття товариства, арештовували активних кооператорів, не дозволяли кооперативних з'їздів, забороняли кооперативну пресу і. т. п. Зовсім не було вільно об'єднуватись кооперативам в союзи. Не було також за тих часів і ніякого кооперативного закону, а вся кооперація була в руках губернатора. Гуртування в кооперативи було небезпечне для існуючого ладу, хоч би й ставило собі задоволення перших потреб населення.

Крім того, на Україні кооперація переслідувалась ще й через то особливо, що вона з самого початку і до останніх часів виявляла свій природний характер — національний, провадячи культурно-національну роботу.

Книжки, курси, лекції, школи, театри і т. п. і т. п. — все це кооперація несе народові, про це дбає, як про одно з головніщих завдань своїх. —

Уряд в деякій мірі мав підставу так ставитись до кооперації, бо дійсно до тих часів кооперативи були єдині організації, в яких і через які можливо було кидати в народ живе слово правди і привчати люд дивитись на все не сліпими очима. Отже вони були дійсно „неблагонадійні“ інституції . . .

Револуція принесла волю і кооперації. З початком револуції пішов великий і жвавий зріст кооперативів, пішло жваво кооперативне будівництво. І заснувалось багато союзів, заклались кооперативні центри і життя кооперативне пішло здоровим і правильним шляхом.

Зараз на Україні налічується ріжних кооперативів до 20 тисяч. Вони обєднують і обслуговують десятки мільонів населення і провадять велику економічну і культурну роботу.

Центром української кооперації є Київ. Тут містяться всі центральні кооперативні установи, які возглавляють всю українську кооперацію.

Найбільше поширеною, порівнюючи з другими видами кооперації, є споживча кооперація. Споживче товариство є майже в кожному селі, а всього налічується 15 тисяч товариств, які обєднують пересічно не менше 3 мільонів членів. Коли ж взяти на кожного члена 3—4 душі родини, то вийде, що безпосередньо заінтересовано в українській споживчій кооперації не менше 10—12 мільонів душ населення, себ-то майже одна третина населення України.

Особливого розвитку споживча кооперація досягла під час війни і з часу револуції. Споживчі товариства відіграли важну роль під час дорожнечі і спекуляції. Через них ішло правильне розподілювання нормованих товарів. Коли б не було споживчих т-в., коли б об них не розбивались апетити спекуляції, дорожнеча була б значно більшою і анархія в продовольчих справах сягнула би дуже далеко. Зараз це є величезний організований апарат для обслуговування населення на справедливих і нормальних засадах.

Майже всі споживчі кооперативи обєднуються в районні місцеві союзи, які провадять оптові операції. Їх налічується зараз до 140.

Центром Української споживчої кооперації є Дніпросоюз „Дніпровський союз споживчих союзів України в Києві“, який обєднував на 1 січня 1919 р. 80 районних споживчих союзів, які в свою чергу обєднують до 8 тисяч окремих товариств.

В склад Дніпросоюзу входять лише районні союзи. Він задовольняє потреби союзів, а ці вже задовольняють потреби своїх товариств.

Дніпросоюз по віку ще молодий. Працює з 1 червня 1917 р. За 1918 рік продав ріжних товарів на суму до 80 міль. карбованців. Робота була тяжкою через перевороти, розруху в транспорті і т. п. Союз вже має свої власні промислові підприємства: сапожну фабрику

з виробом до 100 тисяч пар чобіт, трикотажну фабрику, бляшану, миловарений завод і друкарню. Намічено до придбання ще ряд фабрик-сірникову, тютюнову, мануфактурну і т. п. Дніпросоюз має філії в Одесі, Станіславові і представництво у Відні.

Дніпросоюз провадить широко культурно-просвітну роботу, видає кооперативну літературу, журнали, подає інструкторську допомогу т-вам і т. п.

Дуже поширена також на Україні є кредитова кооперація. На 1 січня 1919 р. було: кредитових та ощадно-позичкових т.-в. — 2770. Було вже також організовано 41 кредитових союзів. Ці кооперативи, задовольючи грошові потреби мільонів об'єднаного в них населення, провадять великі операції по закупці для населення сільсько-господарських машин, знаряддя, насіння і т. п. Це великої сили народні фінансові установи. Вони мають також різні фінансові підприємства — майстерні, фабрики, заводи. Один з найбільших кредитових союзів Київський збудував завод сільсько-господарських машин. Своєю електричною енергією він освітлює ціле місто Таращу, на Київщині, коло якого він збудований.

Централею кредитової кооперації є „Український кооперативний банк“ — Українбанк. Він є не тільки центр кредитової кооперації: він є фінансовим центром для всієї української кооперації. Його акціонерами є союзи кредитові, споживчі, сільсько-господарські і т. п. — всього до 150 союзів було на 1. січня 1919 р. Окремих т-в він в свій склад не приймає.

Він є союз союзів. По значніших містах України він має свої відділи. Постановлено відчинити відділи в закордонних європейських центрах. Українбанк провадить великі товарні операції — закуповує машини, знаряддя і т. п., або безпосередньо або фінансуючи другі центральні союзи. Українбанк видає свій бюлетен, в якому вивчаються фінансові питання української кооперації.

Центром сільсько-господарської кооперації є Централ — „Центральний Український Сільсько-господарчий Кооперативний Союз.“ Він має метою задоволення потреб сільського господарства, розвиток сільсько-господарської культури і т. п. Він постачає кооперативам машини, насіння і т. п. В році 1918 союз придбав найбільший на Україні завод сільсько-господарських машин Гена в Одесі за 18 міл. марок. В склад союзу входять як союзи, так і окремі т-ва.

Особливість української кооперації в тому, що вона мусить обставинами життя провадити разом з матеріальною роботою і роботу культурно-просвітну. Кооперативи провадять велику видавничу діяльність, постачаючи народові книжки по різних галузях знання.

Щоби поставити цю справу широко і щоби звільнити од цієї роботи окремі союзи, закладено для неї спеціальний союз. В 1918 р. засновано „Всеукраїнський Кооперативний Видавничий Союз“ Книгоспілка, якого завданням дбати про добру і дешеву книжку для народу.

Як було сказано, розвиток кооперації затримувався адміністрацією. Але кооперація росла. І коли настала воля, почала розвиватися буйно.

Особливо помічається зріст союзів, які при царському режимі вдавалося засновувати при допомозі хитрощів або лишаячи кооперативну форму.

Щоб надати кооперативному рухові правдивий напрямок, щоб регулювати його і помагати йому, з початку революції засновано було Всеукраїнський Центральний Кооперативний Комітет, який є верховним органом української кооперації. Він збирає статистичні відомості, розробляє теоритичні і практичні питання кооперативні, виробляє законопроекти, захищає інтереси кооперації перед урядом і. т. п. Комітет видає місячний журнал „Українська кооперація“, редактором якої був покійний професор Туган-Барановський.

Життя української кооперації бе ключем. Вона забирає для обслуговування все більше і більше потреб життя народнього. Кооперація є великий чинник в життю України. Вона обєднує людей економічно, вона несе освіту, вона систематично вириває з рук приватного капіталу селянина.

Зробивши і провадячи зараз велику економічну роботу, українська кооперація ставить черговою задачею зміцнення свого становища, розвиток власної промисловости і завязання торговельно-економічних зносин з закордоном. Кооперативи це — єдині цілі і здорові чинники в відбудові нового життя. І в цьому їм належить велика будучина.

на ці організації слід звертати особливу увагу тих, хто будує Державу. Бо не можна ніколи забувати, що економіка є підстава державности.

Б. Бутенко.

Завдання залізнодорожної політики на Україні.

Серед основних питань державного господарства на Україні одно з перших місць займають шляхи сполучення взагалі і залізниці з'окрема.

Загальний протяг всієї залізнодорожної сітки України, не рахуючи Західньої України, є приблизно 16000 верстов, з яких коло $\frac{3}{4}$ належить державі а $\frac{1}{4}$ є приватна власність. Крім цього будується зараз біля 4000 верстов, котрі при добрих обставинах вже можна було б закінчити, і тоді вся залізнодорожна сіть обіймала би коло 20.000 верстов. Відома річ, що це ще за далеко від того, аби відповідати розмірам території України та її господарським потребам; навіть в Західній Україні може зі страгетичних, а може з економічних причин, відношення загального протягу залізничних колій до розміру території, більше, як в два рази перевищує це відношення в Східній Україні.

Що ж торкається сітки шосейних шляхів, то тут різниця виступає ще яснійше. На жаль ми не маємо можливости дати більш-менш точні цифри довжини шосейних шляхів одної і другої, але з певністю можна сказати, що Західна Україна покрита сіткою добрих шосейних шляхів, а Східна майже їх зовсім не має.

Між тим в господарстві шосейні шляхи відіграють не меншу роль, ніж залізниці, Являючись підїздними шляхами до залізниць, шосейні шляхи, полекшуючи умови перевозки, розширюють в значній мірі зону експорту певного району, зменшують в той самий час кошти фрахта, а через це і риночні ціни.

Брак шосейних шляхів особливо тяжко відбивається на праці цукроварень і інших заводських і промислових підприємств, які лежать в стороні від залізниць.

Дуже важну роль в загальній справі шляхів відіграють також водні шляхи, але зараз ми не будемо займатися цим, бо маємо обговорити це в іншій статті.

Розглядаючи існуючу на Україні залізнодорожну сітку і звертаючи увагу на розміри грузового руху, який був до війни, ми майже цілком точно можемо сказати, що більшість головних грузових напрямів — зі сходу на захід і з півночі на південь — не відповідала своєю перевізною і перепускною спосібністю потребам краю. Це особливо відчувалося під час бурякової і хлібної кампанії, коли завали грузів, збіжжя і буряків досягали сотки тисяч вагонів, і керовникам залізничного руху приходилось вживати цілий ряд штучних заходів, щоби без особливої шкоди задоволити найпершим потребам краю.

Таким чином ми бачимо, що для задоволення найголовніших потреб господарського життя краю, необхідно протягом як найскоршого часу розвинути залізнодорожну сітку і збільшити в відповідних розмірах її руховий запас (подвижной составъ).

При цьому належить взяти на увагу, що, крім загально-державного значіння будівлі нових залізничних колей постройка ряду шляхів в сей час, після всіх розрух, з причинених революцією і послідуєчими нещастями боротьби з большевиками, буде могутнім фактором знесення безробіття і всіх наслідків поруйновання краю, через те, що вона дасть працю і заробітки багатьом десяткам тисяч людей.

Як що придивитися до залізнодорожної мапи України, на першій пляні виступає необхідність будівлі слідуєчих колей:

1. Київ—Одеса, протягом коло	480	верстов
2. Долинська—Умань,	220	„
3. Бірзула—Колосівка—Миколаїв; (від Колосівки до Миколаїва вже збудовано вітку, а тому потрібно збудувати ще лише).	140	„
4. Київ—Шепетівка, Ямпіль—Красне; від Шепетівки до Ямполья вже збудовано вітку, а тому потрібно збудувати лише від Київа до Шепетівки і від Ямполья до Красного	240	„
	120	„
5. Маріуполь—Донецький басейн	200	„
6. Київ—Мозир	200	„
Загальний протяг усіх цих колей буде коло	1000	верстов.

Крім цього необхідно здійснити концесії, які принципово були дозволені ще бувшим російським правительством, а саме:

1. Лохвиця—Київ 200 верстов
2. Джанкой—Херсон 200 „
3. Федорівка—Скадовськ—Херсон 250 верстов;

що разом дає 650 верстов.

Всього таким чином мається збудувати в першу чергу 2250 верстов, а ба біля 15% існуючої сітки.

В звязку з будівлею цих колей, прийдеться поробити де-які зміни в існуючій сітці в напрямі поліпшення перевізної і перепускної спосібности деяких участків, розширення станцій і т. п.

Будівництво усіх згаданих колей може бути переведено виключно на кошти самої України при умові повільного переходу до обставин мирного часу протягом двох років, або точніше в три робочих періоди.

Щож торкається фінансової сторони справи, то будівництво 2250 верстов в не военний час вимагало би реалізації капіталу 12,000.000 карбованців, рахуючи пересічно витрату на версту з рухомим запасом в 50.000 карбованців.

Беручи же під увагу світове зниження валюти і особливо виімкове падіння вартости рубля, цю суму повинно збільшити в 10 разів, і таким чином потрібний капітал определиться в сумі 112,500.000 карбованців.

Цю всю суму буде витрачено на Україні, бо творчі промислові сили краю в повній мірі можуть виповнити це завдання; а виконання замовлень, які входять в плян будівництва, тільки дасть новий імпульс нашим заводам і фабрикам.

Як що тепер зупинитися на способах будівлі цих колей, а саме: чи на кошти державної скарбниці, чи шляхом концесійним, то в силу особливо тяжкого положення державної скарбниці і необхідности інших великих видатків для упорядкування сільського господарства і промисловости, а головне для організації могутньої військової сили, сумнівним є, чи буде під силу державі взяти на себе витрати залізнодорожного будівництва.

Тому прийдеться вибрати концесійний спосіб, який нині вже не дає тих привілеїв концесіонерам і капіталізму, які давав ранійше, а як прийняти в основу ті норми концесійного статуту, які було уложено в Міністерстві Шляхів Осібною Комісією під головуванням інженера Єщенкó, не тільки будуть цілком забезпечені інтереси скарбниці, але й інтереси тих робітників, які безпосередно будуть виконувати працю.

Дуже було б користним притягнути чужоземні капітали і в чужій валюті, через це улегчилось би становище нашого грошового ринку, а наш золотий курс безумовно поліпшав би.

Будівлю більш як 2000 верств залізниці нормальної колеї магістрального типу повинно поставити в звязку зі справою будівництва відповідних підїздних шосейних шляхів від залізнодорожної магістралі до значних близких торговельних центрів, заводів і промислових підприємств, і це з одного боку може бути поставлено поруч з умовами концесій, а з другого повинно стати завданням для місцевих Земств при певній допомозі і під контролем правительства.

В данім разі є дуже важним звернути увагу на слідуєче. Необхідно не тільки збудувати шляхи, але потрібно також поставити і транспорт, а для цього треба організувати правильний автомобільний грузовий і пасажирський рух, який був би точними рейсами зв'язаний з залізнодорожним рухом, як технічно так рівнож і з комерційного боку.

Будівля зазначених вище колей, як рівно ж і закінчення тих, що зараз будуються (Гришино — Рівне, Мерефа — Херсон, деяких лівобережних і інших) може привести до добрих наслідків лише в тому разі, коли існуючу сітку шляхів України, яка майже зовсім зруйнована, буде приведено у відповідний стан.

Це завдання, яке в даний час є рівним Геркулесовим подвигам, повинно припасти на долю Правительства. Як взяти під увагу навіть той стан шляхів, в якому вони були в осени 1918 року, коли значна частина мостів після першого большевицького відходу була відбудована лише тимчасово і потребувала в будуччині капітальної праці; коли здібні до ужитку паровики й вагони, досягали лише 2/3 інвентарного парку, а серед того, що малося, біля 40% паровиків і біля 30% вагонів потребувало капітального ремонту, — тоді та велика робота, яка припадає на долю Міністерства Шляхів, досягає страшних розмірів.

А як звернути увагу на події, які відбулися в минулій зими — другий наступ большевиків і війну з ними, яка продовжується аж до тепер, то дійсний стан річей має ще більш страшний вигляд. Після того як буде вичищено край від большевиків і зявиться можливість стати до пляномірної і творчої роботи, необхідно вжити цілий ряд спішних і рішучих заходів до негайного і систематичного відбудовання зруйнованого транспорту, бо без полагодження нормальної діяльності цих внутрішніх артерій організму краю, неможливим є правильний рух крові, а як наслідок цього, відродження усіх його життєвих спосібностей.

Повинно вжити слідуєчих заходів. Перед усім всі заводи і фабрики, які займаються здобуванням і переробкою металів і ціле розподілення палива повинно поставити до повного розпорядження і безпосереднього керування Відомства Шляхів: усі сили в перші часи повинно направити на найскоршу відливку шин, злучення ферм мостів, на скріплення частей паровиків і вагонів і на капітальний їх ремонт.

Коли ця частина праці буде виконана, заводи мають повернути до своєї попередньої діяльності і усю фінансову піддержку Держави, яку можна і повинно дати приватнім підприємствам в цілі приступлення їми до попередньої діяльності, повинно зв'язати з умовами точнішого виконання вище зазначених вимог.

Залізницям в першу чергу повинно дати достаточні запаси палива, змазки і матеріалів для освітлення.

Відносно внутрішнього розкладу діяльності місцевих управлінь залізниць також повинно прийняти особливі міри.

Перед усім повинно віддати під одне загальне завідування працю всіх головних майстерень залізниць і при цьому можливо в повній мірі використати усі ремонтні приладдя і спеціальні знаряддя кожної майстерні.

До ремонту вагонів і паровиків повинно використати усі приватні заводи, які мають відповідні улаштування, з категоричною забороною переведення без особливого дозволу яких будь інших робіт до закінчення ремонтних.

Для більш успішного переведення зазначеного програму можливо прийдеться заснувати і давати субсидії спеціальним акційним підприємствам, які б мали обов'язком протягом найскоршого часу здобути відповідні знаряддя і піднести свою продуктивність до найвищої точки.

Незалежно від всього вище зазначеного для обслуговування важніших життєвих потреб краю і відповідної праці головних магістралей, значну частину рухового запасу прийдеться дістати з за кордону, аби як найскорше повернутись до нормального життя.

Наведене вище можна перевести в життя лише під умовою відповідного урегулювання положення служачих і робочих, які уявляють собою головний фактор можливого успіху і потрібних наслідків.

Система підвищення заробітної платні і премій, як рівнож система терору, якими користувались до цього часу, як відомо, не дали добрих наслідків.

Єдиний шлях, яким треба йти, аби витворити відповідне відношення робітників до своїх обов'язків — це шлях кооперації, а саме: як що не всіх, то хоч би основні кадри робітників треба зацікавити матеріально в їх праці, аби вони були учасниками підприємства, здобутки якого суть їхні особисті здобутки. Тоді взаємний контроль і спільна праця усіх зацікавлених учасників підприємства цілком скасують старі дисциплінарні правила і введуть працю в те аполітичне спокійне ділове русло, по якому вона повинна йти.

На жаль розвій цієї статті не дозволяє більше докладно зупинитися на цьому питанні, але ми сподіваємося вернутися до цього потім.

Все же таки потрібно зазначити ще одну з основних умов правильної служби залізниць — це є правильне і систематичне постачання залізничникам продовольчих припасів і інших продуктів першої потреби.

До приведення в нормальний стан життя краю постачання для армії залізничників також потрібно, як і постачання для війська.

Раніші спроби заснування на залізницях самостійних організацій постачання, як відомо, не дали жаданих наслідків, але на цю найважливішу сторону справи треба звернути особливу увагу і використати для цього усю могутню силу всієї сітки працюючих на Україні в сей час кооперативів.

I. Базяк.

Листи з Данії.

I.

Невеличка Данія з своїм трьохмільоновим населенням не була зачеплена мировою катастрофою і тому нам, пережившим велику війну і більш як двохрічну страшну, криваву революцію, надзвичайно цікаво побачити як то виглядає ця благословенна Богом країна. Протягом останніх майже п'яти років ми так звикли до всього ненормального, що навіть в перших хвилях по приїзді в Данію нас вражає цей нічим нерушимий порядок. І треба довшого часу, щоби видихнути наш рідний, страшний і божевільний чад і ввійти в русло звичайного нормального життя невідчуженої країни.

Отже дещо про саму Данію. Не можна сказати, що світові події, війна і європейська революція не відбилися на невідчуженій Данії. Як перша, так і друга успіли наложити своє тавро і так чи інакше відбитись на громадському життю Данії.

Як прямий спутник війни — спекуляція не минула й Данії, хоч і не в такій великій і нахабній формі, як це було у нас, або в інших державах. З'явилися свої акули, наслідком роботи яких життя в Данії, країні молока і масла, подорожчало в 5—6 разів. Порівнюючи з нашими цінами начеб і не багато, але для невідчуженої країни, по признанню самих Данців, це є велике зло. Досить буде сказати, що заведено картки на хліб, молоко, масло і ин. Причини тому такі: користуючись своїм положенням невідчуженої країни, Данія різними легальними і нелегальними способами збільшила експорт як своїх, так і чужих продуктів, котрі вона отримувала весь час від антантських держав, головню від Америки. Заведення карток дало можливість збільшити експортування продуктів по за межі Данії.

В більшій мірі, відбилася війна на данській промисловості. Недополучка сирівцевих матеріалів головню від антантських держав спричинилася до того, що чимало фабрик прийшлося або зовсім зачинити, або зменшити кількість виробу. Таким чином значна частина робітників була викинута на ринок безробітних. Правда, демократичний уряд Данії прийшов на поміч безробітним, асигнувавши кожному по 150 корон місячної допомоги.

Данський уряд творять зараз радикали-соціалісти, які складають більшість в парламенті. Проти них стоїть досить сильна течія консерватистів, яка складає більшість, правда незначну, в Верхній Палаті Панів, але на підставі Данської конституції уряд твориться з парламентської більшості.

Дякуючи різним заходам досить демократичного уряду вдалося в деякій мірі запобігти поширенню ліво-соціалістичних впливів з боку революційних Германії, Австрії та Росії. Однак не можна сказати, що би революційно-соціалістичний рух Європи не знаходив своїх прихильників серед ширшого суспільства Данії. Не зважаючи на те, що людність Данії за час війни надзвичайно збогатіла і здавалось би на перший погляд, не уявляє з себе відповідного ґрунту для революційно-

соціалістичної пропаганди — все таки соціалістична робота з кожним днем поширюється і знаходить що раз більше своїх прихильників та послідовців.

В малій кількості серед соціалістичних елементів є звичайно свої большевики. Великого значіння вони не набрали до сеї пори і навряд чи наберуть, коли в цьому змислі не буде впливу з сторони. Тип і форми російського большевизму не знаходять тут для себе підходящого ґрунту навіть серед крайніх соціалістичних елементів. Російські большевики були кинули сюди великі кошти і силу своїх агентів, але дякуючи з одного боку заходам уряду, який ловив і висилав їх, а з другого боку відсутності відповідного ґрунту серед соціалістичних верств, добре поінформованих про російський большевизм, впливу вони ніякого не мали і наслідків майже ніяких по собі не залишили.

Того не можна сказати про поміркованих соціалістів, які, як я сказав уже раніше, мають за собою великі маси робітничі. Тричотирі місяці тому були розпочались тут страйки в різних підприємствах. Страйкували в різні часи камінщики, слюсарі та столярі, кравці і окремі професійні спілки на де яких фабриках, а місяць перед цим застрайкували портові робітники. Причини цих страйків чисто економічні, бо з політичного боку навіть досить радикально настроєні деякі робітничі кола ціком задоволені своїм демократичним урядом.

Велике значіння має для данських соціалістів становище і відношення до теперішньої революційно-соціалістичної боротьби інших європейських соціалістів, головно соціалістів Англії, Німеччини та Америки. Це тако ж є одною з головних причин досить негативного відношення до російського большевизму і не тільки соціалістів Данії, але й других Скандинавських Держав. Тверезим поглядом і поступованню тутешніх соціалістів багато сприяли соціалістичні конференції в Берні та Амстердамі. До них чутливо прислухаються і їх постановами керуються в своїй роботі.

Що до нашої чисто української справи, то мушу зазначити, що вона стояла би далеко краще, коли би ми мали відповідні інформаційні органи. Брак інформацій виявляється всюди. В той час, коли в одному Копенгазі живе біля 20 тисяч Москалів, втікачів „з совдепського раю“, в розпорядженні яких знаходяться колосальні суми, і які провадять тут на широку скалю свою інтриганську роботу, ми не маємо можливості виступати проти них, не маємо відповідних засобів. Свою роботу Москалі ведуть в однаковій мірі як проти большевиків, так і проти України. Друкують і розсилають де і кому тільки можна спеціальні україно-фобські брошюри на данській, англійській та французькій мовах; подають силу неправдивих інформацій; в різний спосіб користуються попередніми своїми зав'язями та знайомствами. І все це направляється в бік як найбільшої дискредитації української справи.

З неменшою силою і енергією провадять тут свою роботу і Поляки, хоч може з тою тільки різницею, що такій нахабній брех-

ливій пресі та інформаціям, які подають Поляки, ледви чи є де небудь в світі щось подібне. Отже з такими сильними ворогами звичайно трудно боротися, але в той же час і дуже легко, бо за нами стоїть той гігантський героїзм нашого народу, про який тут все таки багато чували і дещо знають.

Що до відношення Данців до Москалів і Українців, я розумію в широкому значінню, то воно цілком ріжне: в той час, коли до Москалів відносяться несховано вороже, до Українців тепло, сімпатично і співчуваюче.

В останній час помітне сильне зацікавлення Україною в фінансових і торговельних колах. Ждуть з дня на день, коли можна буде розпочати торговельні зносини з України через Одесу. В підтвердження цього можу вказати на те, що в порту стоять навантажені ріжними товарами пароплави, готові що хвилини до подорожі.

Не можна обминути мовчанкою даньської преси. Треба помітити, що преса, яка вважається тут найбільш чесною і невідкупною, заняла прихильну до нас позицію. Було поміщено де кілька дуже прихильних статей та інтервю, а в одному з фамілійних тижневиків було навіть надруковано маленьку, але цікаву історичну розвідку про Україну з наведенням тексту і нот одної нашої популярної пісні і відповідного малюнку з нашими дівчатами та кобзарем.

Відкладаючи на далі обговорення більш детально де яких важніших сторінок громадського життя Данії, мушу сказати дещо про офіціальну політику даньського Уряду що до України. Не відіграючи майже ніякої політичної ролі в теперішньому міжнародному концертові, уряд невеличкої країни натурально і не може мати якоїсь певної самостійної лінії. Хитаючись протягом цілої війни між двома сильними воюючими сторонами — антантською та германською, треба було мати велике уміння, щоби не набути собі ворога з якої будь сторони.

Таке хитання залишилось і до тепер у всьому політичному напрямі взагалі і що до Української справи з окрема. Коротко кажучи, з офіціального боку даньський уряд дивиться на українську справу Антантськими очима.

Закінчуючи цей коротенький огляд, не можу не вказати на ту значну роботу, яку провадить голова нашої надзвичайної місії Д-р Дмитро Левицький. За цей короткий час він успів придбати великі сімпатії і своїм в високій мірі умілим і тактовним поведінням при всяких можливостях залишить добрі наслідки.

Революційний рух в Індії.

Льондон. 25. VI.

Перша половина цього року ознаменувалась рядом революційних заворушень в Азії. Повстання в Індії, Єгипті, Авганістані, який зараз уявляє з себе „совіцьку монархію“, належать до них.

Найбільших розмірів досягло повстання в Індії, на якому ми зараз зупиняємось. Після признання самих англійських газет, це повстання було найсерйознішим після відомого повстання Сіпаїв. Англійському урядові довелось ужити значних зусиль, пустити в ход найновіщі зброї боротьби, щоб задавити його. Десятки тисяч забитих і поранених в різних місцях Індії — найкращі докази розмірів його.

Преса англійського й французького капіталу спробувала пояснити виникнення повстання розвалом магометанської Туреччини і пробувала схарактеризувати його, подібно як і єгипетське повстання, ніби священну війну магометян. Однак той факт, що шериф Мекки є союзник Англії, а в Єгипті магометанський шейх-уль-іслам обмінювався демонстративно візитами з коптським та армянським первосвященниками під час повстання, так само суперечать тому поясненню, як і одночасна присутність на прапорах єгипетських повстанців хреста й півмісяця — символ братерського єднання повстанців різних релігій.

Спроба тої самої преси представити рух, як ксенофобський (ненависть до чужинців) теж не витримує критики і був спростований ватажком єгипетських повстанців Сеїдом в його листі до „L'Humanité“. Вбивства вірменів в Єгипті і європейців в Індії пояснюються тим, що англійська адміністрація широко користувалась в Єгипті вірменами для цілей політичного шпіонажу, а в Індії цілий революційний рух був справлений проти тої самої адміністрації.

* * *

Скоро після заключення перемир'я в різних частинах Індії спалахнули місцеві повстання, задушені англійцями досить швидко, по мимо того, що число учасників в них доходило до значної кількості, що обчислювалась десятками тисяч людей. Так було в північній Індії, на границі з Афганістаном, в Сінгапурі. Після того новий рух розпочався в середині країни, звідки перекинувся до важніших промислових центрів, як Калькутта і Бомбей. З того, як він відбувався, видно, що він має керівників, які старалися надати йому пляномірности, а окремим актам доцільности. Методи, які уживалися в остатній революційній боротьбі на сході Європи, було застосовано і там. Окрім звичайних при подібних рухах вбивств агентів поліції і адміністрації, розгромів магазинів і склепів, ми бачимо захоплення повстанцями поштових і телеграфних установ, різних інших комунікаційних засобів, а також пляномірне перешкодження воєнним перевозкам справленим на боротьбу з повстанцями.

В ход було пущено урядом всі його засоби, і повстання було задушено. Настало „заспокоєння“, яке однак не можна вважати за тривке, оскільки залишаються ті причини, які викликали повстання.

Індійська революція є така сама „законна дитина“ війни, як російська, німецька й інші, сподіваємось. До національно-політичної боротьби індійців за визволення своє з-під англійської опіки приєдналась клясова боротьба індійського пролетаріату, загострена сильними змінами в його економічному становищі, які повстали в наслідок війни.

В цій світовій війні Індія, як країна, приймала дуже широку участь, постачаючи свої метрополії, Англії, великі матеріальні ресурси і „пушечне мясо“. Многосотмільйонне населення Індії дало відповідну кількість салдата, який своїм трупом засівав поля Франції і Бельгії, Месопотамії і Єгипту; наповняв табори для полонених Німеччини і вільно гуляв по вулицях Царгороду, іноді добровільно вступаючи в ряди бойців проти своїх панів-Англіїців. Велетенські докеанські пакетботи разом з військовими запасами транспортували з Індії маси Індусів, які з Марселю направлялись в робочих командах на північ Франції, де разом з африканськими темношкірними виконували позафронтові роботи.

А ті, що залишились вдома, теж працювали „на оборону“, на обширних фабриках і заводах, число і розміри яких зросло через потреби воєнного часу. Виросла дуже велика воєнна промисловість, фабрики амуніції, зброя, які створили великі кадри промислового пролетаріату. Сильно розрослась бавовняна промисловість. Політичні хазяї Індії, англійські фінансові капіталісти, діставали величезні дивіденди і були задоволені ситуацією, бажаючи її продовження. В цей самий час заробітна платня робітників стояла дуже низька, не відповідаючи ані новим умовам життя, ані кольосальним барам хазяїв.

Умови ж життя так для пролетаріату, як і взагалі для індійської бідноти справді сильно змінилися. Кольосальний вивіз всякого роду запасів в Європу зменшив їхнє число в самій країні і дався дуже відчутно, викликавши сильне підняття цін на предмети першої необхідности. Зменшення їх, особливо хліба, в перенаселеній Індії відчувається дуже тонко; тому нема нічого дивного, що і на цей раз там з'явився голод, відомий індійський голод зі своїм вірним товаришем-джумою. До них радісно приєдналась занесена з Європи „іспанка“, і всі троє разом дружно вдарили переважно по найбіднішій клясі населення.

Народ захвилювався. На бавовняних мануфактурах Бомбею почались страйки. В різних місцях країни вибухли повстання. Уряд відповів жорстокими репресіями. На сцену вплив т. з. „закон Ровлата“, який, після признання самих англійських журналістів, віддавав населення на волю поліції і адміністрації. Закон цей так „упростив“ судову процедуру, що майже її знищив і скасував право апеляції, впровадив цілий ряд обмежень громадянських прав. Коротко кажучи, він був законом, що узаконював беззаконство, і порівняти його можна лише з блаженної пам'яті російським „адміністративним порядком“.

На боротьбу з адміністративною сваволею виступили обидва найзначніші політичні сторони Індії, по-нашому кажучи, автономісти і самостійники. Проти останніх, власне кажучи, й були справлені всі урядові скорпіони. Інтересно зауважити, що в боротьбі Гіндусів за свої національно-політичні права починають приймати участь на їхньому боці також Англіїці. На чолі автономістів разом з Гіндусами стає Англійка пані Безант, а в організації т. з. ордена Сатяраги („вірних правді“) приймає активну участь англійський журналіст п. Горніман. Орден „вірних правді“ ставив пасивний опір урядові, демонструючи

його наложенням зачального каяття, посту і молитви. Виходило щось на зразок італійського страйку з політичною метою. Одначе твердо додержати пасивности „вірним правді“, чи властиво їхнім керовникам, не вдалося і той факт, що незабаром довелося накладати каяття і піст „за допущені народом вчинки“, свідчить про активність тих, що осталися „вірними правді“. Справді, в підготовці і розвоєві повстання „вірні правді“ прийняли значну участь.

Як перед повстанням, так і після задушення його почали падати впливи автономистів і натомісьць зростати впливи на народ самостійників.

За льяольність, яку виявила „Індія“ підчас війни англійський уряд рішив наградити її Home Rule'ом. Бу о утворено спеціальну комісію під головуванням п. Монтегю, яка виробила проект індійської конституції. Одначе англійська фінансово-промислова аристократія всіма засобами противилась введеню в життя цього закону, який все ж таки обмежував би її досі нічим не обмежене панування. Натомісьць вона дала закон Ровлата. Цим самим вона виривала ґрунт з-під ніг льяольних гомрулістів і збільшувала число прихильників самостійників, або екстремістів, як їх зовуть англійці.

Тому нема нічого дивного, що повстання перейшло через голови льяольних гомрулістів з їхніми добрими замірами, відкинувши їх від гіндуських націоналістів ще далій, ніж вони були до того.

Повстання набуло характеру гіндуської національної революції, закращеної соціялістичними фарбами,

Його задавлено. Гармати, танки і кулемети зробили діло. Замок Гіндус. Над ним запанував закон Ровлата!

Quercus.

Польські звірства в таборах інтернованих Українців.

Цими днями прибув до Берліна один український вояк, що попав у польський полон зі Львова і пробував довгий час у польському таборі полонених і інтернованих Українців у Вадовицах. Наш земляк виглядав страшно: обдертий, худий, замість сорочки якесь лахміття, замість чобіт якесь шкураття, чорний, як земля. . . . Сам він родом із Галичини, зі стрийською повіту, був у московській неволі, та після революції поїхав до Києва і зголосився до українського полка імени Костя Гордієнка. Коли гетьман розформував полк, він поступив до загонної сотні імени Івана Гонги й подався боронити Галичину від польської навали. Дня 15. листопада його в Львові поранили й він лишився в львівському шпиталі тоді, як Поляки заняли Львів. Як видужав, його возили з міста, нарешті заперли в таборі полонених у Вадовицах.

„У Вадовицах я ще пробував у шпиталі 5 тижнів, та там видужав і зібрався тікати назад до своїх. Мене вхопили. Я дістав

10 днів арешту, а крім того мені злупили 25 нагаїв на голе тіло. Це ще ніщо що били. Крім того що вибили, казали ще й низько вклонитися тим, що били, і дякувати за кару такими словами: „Dziękuję, rozsłusznie za karę!“

Та не одного мене били, та не тільки за втікачку. Годують, нехай Бог змилується; рано вода з дубовим листям, на обід зупа з білого буряка, тай у вечір така сама зупа. Хліба зразу давали буханку на чотирьох. Це було так неділь зо дві. Потому бувало, що 4—5 днів цілком не було хліба. Та щоб люде не бунтували, всі бараки обставили скорострілами. Тоді і сходитися не можна було; як було зійдеться 5 людей, зараз нагаї, прокльони, а потім ще й дякуй за те, що побили. Як хто обернеться при роздачі зупи в черзі, то його зараз палицями та нагаями. Двох при кухні забили на смерть, двох оніміло. Нас називають кабанамі, з табору не пускають, бояться, щоб не тікали. Ходимо всі голі, босі, простоволосі. Хто що мав з убрання, які чоботи, все постягали. Повідбїрали від нас, де що було. Гроші геть чисто забрали, лишали тільки 10 корон.

Ми чули, що наші люде за нами впоминалися, щоб нас не мучили, не катували, і знали, що до нас має приїхати якась чужа комісія щоб роздивитися, як нам живеться. Ми знали, коли вона і приїде, бо два дні годували нас по людськи: хліба не було, а то нараз з'явився. І комісія приїхала, роздивилася — поїхала і все по старому лишилося. По Великодних Святках приїхала до нас сестра з українського Червоного Хреста, білизну нам привезла. Нам білизну видали, але як сестра поїхала — від нас усе відібрали, понакидали на нас оці дранки-бачите, які?

Є в таборах вояки і цивільні з цілої України. Є Галичане й Київці, ті, що билися за Галичину, є й ті, що їх заманили Поляки, як вертали з італійського фронту до дому, — усіх 5.000., добрих 2.000 з української армії, і яких 3.000 інтернованих. Є жінки, діти, дідусі й бабусі, — всім горе однаке. Є тут і ті, що вертали з Прусів по війні до дому, — всіх їх тут заперли, ні одного чоловіка, ні жінки ні дитини до дому не пустили. Збиткуються над нами, але й їм життя не має. Є такі, 10—12 літні хлопці, що стояли собі чи по садках дома, чи на вулиці, як польське військо проходило. Зробили в них шпигів і забрали до табору.

І немає кому за нас упімнутися. Були в нас у таборі інтерновані українські пан-отці, були и старшини — та їх усіх за те, що брали нас в оборону, вивезли з табору. Один український півсотенний як бачив, що бють нас, та ще за дурно, став за нами; цеж не худоба вам, каже, а люде, як можете так збиткуватися“ — та його за те замкнули до арешту, а потім вивезли кудись, куди Бог святий знає.

Крім Українців сидять іще в Вадовицах Жиди з Київщини та зі східної Галичини, ті, що тримали з нашими. Є їх до 200. — І їм життя також немає, нарівні з нами.

Як ще була сторожа зі східної Галичини, то ще ніщо. Воно хоч Поляки, але все таки сусіди, серце до нас мали, крізь пальці дивилися,

то й люде тікали-утекло до 1.500 людей. Але їх післали на фронт, до нас прислали мазурів та з Познаня. А ці найгірші. Бють та бють та лаються . . .

Та ще ніщо, що нас бють-кінчив вояк. — От забрали нам стілько краю, нехай! Нас не заберуть, бо то не може бути! Ми не хочемо Польщі й ніколи на це не згодимося. Це вони на нас мстяться, що ми їх не хочемо знати.

„Але це вже остання їх помста“ . . .

Нота української національної Ради у Львові.

Українська національна Рада у Львові звернулася до уповноваженого Західньо-Української Республіки у Відні з нотою, в якій малюється страшне становище Українців у тій частині Східньої Галичини, яка окупована польськими військами.

Масові арештованна Українців у Східній Галичині тривають даліше. Майже уся українська інтелігенція Львова і на провінції арештована Поляками, в числі арештованих є проф. унів. Др. Студинський і Др. Володимир Охримович.

Польська військова влада працює усильно над цим, щоби знищита українське культурне життя.

З друкарні церковного брацтва Ставропигійського Інституту у Львові Поляки забрали чотирі друкарські мотори, і так перестала істнувати остання українська друкарня. Бувшого посла Вячеслава Будзиновського арештували польські жандарми дня 26. червня. У Львові нема ні однієї української часописи, бо польські власти всі заборонили, так само замкнені в Перемишли „Український Голос“ і „Наш Голос“. Друкарня Василян у Жовкві зареквірована, а бібліотеки і архіви василянських монастирів у Жовкві і Крехові забрані.

Краєві українські товариства „Сільський Господар“, „Союз Торговельних Спілок“, „Просвіта“, „Українська Бесіда“, „Український Народний Театр“ замкнені, а грошеві депозити і господарські склади насіння „Сільського Господаря“ засеквестровані. Всім львівським банкам заказано виплачувати українським клієнтам і товариствам більше, як 4.000 корон.

Українська гімназія, Народний Дім, Духовний Семинар, Народна Школа Шашкевича, бурса Народнього Дому на Курковій вулиці зареквіровані Поляками, а тим самим замкнені для Українців. Грозять безпосередно дальші реквізиції українських домів.

Договір з 1. лютого 1019, що до виміни інвалідів і інтернованих у Поляків, хоч вони його підписали, не має ніякої вартости. Провідника українських соціалістів Дра. Старосольського тримають в тюрмі, хоч Українці виміняли за Старосольського графа Дзедушицького, який сидить собі тепер спокійно у Львові. Тюрми переповнені українськими

інтелігентами і селянами в числі коло десяти тисяч людей, які там дуже голодують. На двірці у Львові недавно в нелюдський спосіб інтернованого залізничного інженіра Володимира Малішевського. Українську мову викинено з усіх урядів і шкіл не тільки Львова але й цілої Східної Галичини. Польська Шкільна Рада заборонила в сільських школах вчити по українськи. Польські вчителі приневолюють нашу дітвору вчитися тільки по польському. Усунено всіх українських професорів, суддів, українських залізничних робітників, всіх почтовців ітд.

На провінції, де знаходяться Поляки, панує страшний терор. Що дня приходять до Львова великі транспорти арештованих українських селян і священників. Сорок п'ять Василян з Крехова і Жовкви вивезли Поляки до тюрм під Варшавою. Багато з них розстріляно, напр. відомого українського патріота о. Ніжанковського зі Стрийщини. Коло Стрия арештували Поляки місію Червоного Хреста з Великої України. У них забрано автомобіль, гроші і всі річи.

Такий розпачливий стан в Галичині тривати буде і далше тим більше, що французьке правительство дало армії Галлера вільну руку і дозвіл на дальніше нищення Українців. (У. П. Б.)

Spectator.

Огляд заграничної політики.

(Сараєво і Версай. — Сан-жерменський трактат. — Форарльбергерське питання. — Економічний бік Сан-жерменського трактату. — Австрійські оптимісти й песимісти. — Черга за Туречиною. — Викликування духів ягайлонського і всеросійського. — Відізд Вільзона.)

День 28. червня має символічне значіння. Пять років тому упав з руки політичного вбивця, Принчіча, австро-угорський наслідник престоло, Франц Фердинанд.

Обставини, які попередили сам факт атентату, ще не досить відомі. В кожному разі вбивство готовилось не тільки в Білграді, але також в темних закамарках віденської двірської камаріллі.

Відомо, що покійний наслідник престоло вів славянофільську політику, що не могло подобатись особливо Мадярам. Доходять навіть чутки, не цілком безпідставні, що моральним виновником сараєвської катастрофи є бувший диктатор Угорщини, гр. Стефан Тісса.

Від сараєвської катастрофи відділює нас ледви пять літ, одначе мається вражіння, неначе б то це сталось тому пять століть. Стільки катастроф пережила з того часу людськість.

Сараєвський атентат вважають всі безпосередньою причиною всесвітньої війни. Цілком помилково.

Перед 1914 роком Европа представляла із себе назрілий налив; убивство нещасного Франц Фердинанда — це тільки уколєння шпиль-

кою, після якого гній, зібраний на протязі 19. століття (починаючи 1815 р. від віденського миру) — тим уколенням прорвався і зачав витікати з катастрофальною скорістю.

Розігрались імперіялістичні апетити, увільнилась людозненависть, з найтайніших глибин людини вийшли на верх найдикіші, атавістичні звірячі інстинкти. Людство скотилось в прирву людоїдної, егоїстичної етики і почало в шаленім хороводі життя вирізувати себе взаємно.

Це не за кров Франц Фердинанда і його жінки заплатило людство цілим морем крові десятків мільйонів людей. —

Це воно віддало свою подать за своє одичіння, в яке попало воно дякуючи виціплюваним від дитинства ідеям імперіялізму і національного егоїзму, ідеям зоологічного націоналізму.

Сараєвським атентатом було кинено людство в темряву.

Перед п'яти роками ніхто не міг вгадати, до чого доведе воєнна заверюха, ніхто не міг вгадати, що в п'ятилітню річницю Сараєва завершиться акт ще може більшої політичної ваги: підписання миру в Версалі.

28. червня 1914 р. впав Франц Фердинанд — 28. червня 1919 підписано в Версалі з Німцями мир майже година в годину.

Акт вбивства Франц Фердинанда був актом ненависти але рівночасно любові, може пересадної до рідного краю з боку вбивця.

Акт підписання миру в Версалі є актом ненависти непомірно разів більше, ніж сараєвський акт.

Та коли Прінчікові не можна відмовити героїзму і самопожертвування, коли йому не можна відмовити лицарськості, то у Клемансо, автора версальського документу, цих лицарських прекмет не можна зауважити, а тільки холодну жорстокість і вирафінуване знуцання над переможеним.

Прінчіч — це трагічний герой — який спокутував свій божевільний, хоч подиктований любовю до рідного народу, крок — смертю, і його вчинок дав товчок до всесвітної війни.

Клемансо — не герой, а тільки переможець.

Після сараєвського атентату людство не знало, що скочується в безодню; — після версальського атентату на інтернаціональну справедливість, на віру в інтернаціональну солідарність, на ідеал міжнародньої любові й взаємного прощання гріхів людство знає, а коли не знає, то почуває, що ще нескінчений його шлях на Голгофу. Скільки ще прийдеться людству перенести жертв, щоби триумф ідеї інтернаціональної справедливості, любові і прощення був повний; на це питання відповісти — не знайдеться ні одного пророка.

Річ певна тільки, що версальський акт — це початок ще більших пертурбацій і заворушень серед людства, і тільки великий оптиміст може сподіватись, що в п'яту річницю версальського миру буде підписаний акт вселюдського братерства, а не вселюдської ненависти.

Він мусить бути підписаний, бо інакше пропаде людство, але це станеться пізнійше.

Після Версалю прийде черга на Сан-Жермен — після Німеччини на Австрію.

Європейська публична опінія була переконана, що вже хоч би для контрасту умови миру з Німецькою Австрією будуть м'якші. Тимчасом оголошені вже умови миру являються ще тяжчими, як версалські. Коло трьох мільйонів богемських Німців, що живуть збитою масою в Чеській лісі, в Судетах і на південних Моравах, відступлено Чехам. Клягенфуртських і стирийських Німців відступлено Південно-Словянській Державі, південний німецький Тироль з кліматичними стаціями Боценом і Мераном призначено до Італії.

При німецькій Австрії лишились тільки альпійські безплідні краї, без фабричного промислу, бо навіть промислову частину Австрії Долішньої з містом Гмунд Чехи ревіндикують для себе. Ці краї мають коло шести мільйонів людности, з чого на сам Відень припадає 2½ міль.

Цій нежиттєздатній країні приказано бути самостійною і з а б о р о н е н о прилучитись до Німеччини, хоч людність Австро-німецька руками і ногами відхрещується від цієї одіозної самостійности.

Передчуваючи злидні, крайній захід німецької Австрії, Форарльберг забажав прилучитись до Швейцарії, як її двацять третій кантон. В тім напрямі відбувся в Форарльбергу плебісцит з початком травня цього року.

Плебісцит дав поражаючі результати; 80 відсотків голосуючих чоловіків і жінок заявилося за прилученням. В самій Швейцарії погляди на форарльберзьке питання були поділені навіть в німецькій Швейцарії. Появлялись голоси проти в „Neue Züricher Zeitung“, яка доказувала, що з економічних мотивів таке прилучення до Швейцарії буде некорисним, бо швейцарцям прийдеться перейняти пропорційну частину загального австрійського довгу і платити пенсії вдовам і інвалідам.

Більш далекоглядні швейцарські політики навіть французької Швейцарії агітували за прилученням із чисто стратегічних мотивів. „Journal de Genève“, одна з найбільше впливових газет, аргументувала, що в решті прийде до об'єднання німецько-австрійських країв з Німеччиною, і тоді Швейцарія буде межувати з сильною Німеччиною на цілій лінії Рейну і паралельно до Рейну залізниця Сан-Галлей-Хур буде постійно загрожена.

Цю суперечку зняв з черги сан-жерменський проект мирного трактату, трактуючи форарльберзьке *per non est* і не звернувши навіть уваги на результати плебісциту.

Таким рішенням справи почувались ображені всі Швейцарці без різниці національности, бо в нім побачили цілком слушно, ігноровання швейцарської суверенности.

Тож останніми часами Антанта стратила вже цілком симпатії, які до того часу були дуже стійні навіть в німецькій Швейцарії, а дається зауважити в пресі і навіть в приватних розмовах тон, симпатичний для Німців.

Форарльберзьке питання — питання дрібне, але його рішення найкраще вказує на те, що самовизначення народів, яке антантські

політики до того часу, як не були переможцями, виписали на своїм прапорі — це ніщо інше — як американський гумбуб, бо з чотирнадцяти славних точок Вільсона не виконано ні одної.

Тільки воля переможця тут диктує закони і в питаннях політично-територіяльних і економічних.

Економічні тягарі, які на німецьку Австрію накладає сан-жерменський проект миру не під силу цій маленькій, обробованій від найбагатіших німецько-австрійських земель (південного Тиролю, південної Моравії, Богемії, західної Угорщини).

Сан-жерменський проект звалює цілу відповідальність за війну на німецьку частину Австро-Угорщини уважає її прямо спадкоємницею Австро-Угорської Монархії. З цього титулу маєтки, які мають громадяне німецької Австрії в національних державах (Чехії, Польщі, Югославії), повинні бути конфісковані на користь тих держав, але всі кошти війни повинні платити Німці.

Голова австро-німецької делегації др. Реннер, який виявив себе дуже зручним дипломатом, старається рядом нот доказати; що 1) не сама німецька Австрія є спадкоємицею Австро-Угорської монархії, але що ними є також Чехія, Югославія, Польща, Україна і взагалі всі ті держави, до яких перейшли частини бувшої монархії, 2) що не сама німецька Австрія є відповідальна за війну, бо на заграничну і внутрішню політику давньої монархії мали далеко більший вплив польські, чеські і мадярські магнати, в руках яких постійно находився уряд закордонних справ, 3) що з цього приводу в більшій мірі відповідальні за війну Чехи, Поляки і Мадяри і тому повинні взяти частину тягарів на себе.

Принаймніше віденські газети повідомляють, що ноти територіяльні, економічні і державно-правні, які посилає др. Реннер Клемансо, роблять велике вражіння, і оптимісти леліють вже надію, що сан-жерменський проект трактату буде виправлений.

Песимісти знова кажуть, що до жадної ревізії не прийде і що німецькій Австрії накинуть мир так само, як Німеччині, обіцяючи в майбутности грушки на вербі.

Лехко бути в тій справі пророком. Парижська конференція від самого початку зійшла з правдивого шляху на похилу стежку безправя і котиться з катастрофічною скорістю в пропасть насильства, котре не віщує нічого доброго. „Мир“ з Австрією буде підписаний, з большевицькою Угорщиною ні, бо вона лишилась поза інтернаціональним законом так само, як цілий схід Європи і північ Азії.

Нам одначе здається, що так само німецька Австрія як і Німеччина схочуть вийти поза закон, встановлений парижською конференцією, і хто зна, чи врешті себе не поставлять поза той закон, коли розклад в антантських військах буде поступати дальше в тім темпі, як досі.

Бунт в антантській маринарці і армії став щоденним явищем. Поки що вибухають тут і там і не мають ще загального характеру;

але коли Клемансо, Льюїс Джордж і Вільсон не прискорять демобілізації, бунт може статись загальним.

Колиж демобілізують війська, то у Антанти не буде також ексекютивного органу, який би присилював додержати „замиреним“ державам точки договорів.

Одно слово: „І сюди горяче і туди боляче.“

*

Клемансо забавився в пророка і в кулюарах французького парламенту висловився, що загальний мир настане аж за кільнадцять місяців.

Аритметично беручи, має Клемансо рацію. Щоби підписати версальський мир, треба було „працювати“ від жовтня 1918 до кінця червня 1919 р. На австрійські підписи не прийдеться довго ждати. Газети пророчать, що мир з Австрією буде готовий коло 15. липня. Накиньмо кілька днів і скажемо, що Сан-жерменський „мир“ буде підписаний з початком серпня.

Тоді прийде черга на рішення турецької проблеми і тут то розіграються малі і великі імперіялізми. Греція посвариться з Італією, Британія з Францією, бо тут зіткнуться з собою інтереси стратегічні, економічні і політичні.

Також і турецький народ не цілком пропав. Вій має за собою симпатії кількох сот мільонів мусульман, які в султані бачили свого релігійного голову. Турецька проблема, це мусульманська проблема, яку рішити не так легко.

Вправді турецька делегація приїхала вже до Парижу, але їй ще не дали в руки проекту мирного трактату. Повторяють те саме, що з австро-німецькою делегацією. Прикликали, посадили в готель і сказали: ждїть. І булиб сидїли австрійські Німці хто зна, як довго, як би самі не нагадали.

Турки з певністю нагадувати не будуть, бо знають, що добра не жди. Отже колиб добре йшло, то можна сподіватись, що десь з початком 1920 року буде готовий турецько-антантський трактат.

Потім прийде черга на Болгарію, потім хто знає на кого прийде черга.

*

Річ в тім, що Антанта заключає мир (за вийнятком Німеччини і Болгарії) з державами, які перестали існувати, і які вона трактує неначе б вони існують.

Коли з існуючою державою тяжко було заключити мир, то ще тяжче з неіснуючими, бо приходиться викликати духів покійників, і ігнорувати живі політичні організми.

Сю склонність до викликування духів ми зауважуємо в колчаківській і польській трагікомедії.

На місці бувшої Росії за конференційним столом ніхто не сидить опріч польської конфедератки, котра є нічим иншим, як викликаним з 17. століття або навіть з забуття Середновіччя, духом.

Це порожнє місце мав зайняти представник покійної „Єдиної неділимої Росії“, яку репрезентує бита большевиками армія Колчака.

Однак цей маскарад став навіть для парижських політиків занадто карикатурним, і правительство Колчака не признано офіційально, бо представники Колчака оббивають тільки пороги міністрів, за стіл їх ще не пускають.

За те ягейлонський дух, втілений в особах Дмовського і Падеревського, страшить цілу Європу. Для ягейлонської ідеї, яка вже в 17. століттю за Богдана Хмельницького, пережила свій час, посвячено Галичину і Білорусь і Литву.

Клемансо віддав Полякам мандат „паціфікації“ Галичини, т. е., признав українську землю складовою частиною Польщі.

Одначе вже тепер видно, що Польща хоче пожерти землі, котрих не зможе стравити.

Особливо се видно в Галичині. Українська офензіва не скінчена, хоч відтягнуто всі майже сили з німецького фронту.

Тим часом в самій новій Польщі корупція і анархія. Уряд супроти сему такий слабий, що навіть не може спинити жидівських погромів, які в Польщі і в тих краях, де тимчасово проходить польське війське, мають характер хронічної хвороби.

Ще місяць ще два, і викликаний ягейлонський дух ляже в домовину, де йому й місце.

Це вийде тільки на користь польському народові.

Зреволюціонувавши своїми 14 пунктами цілу Європу, заключивши мир з існуючою державою Німеччиною, Вільсон, відіхав до Америки, лишаючи заключення миру з неіснуючими — Клемансо, котрий здобув собі славу на ненависті до Німців, але понад силу котрого буде рішити ряд замотаних проблем.

З дипломатичного архиву.

I.

Нижче підписані учасники делегації російських політичних організацій: „Ради державного об'єднання Росії“ („Совета Государственного объединения России“), „Національного Центру“, („Національного Центра“) і „Союз Відродження Росії“ („Союз Возрождения России“), а також особи, яких запрошено особисто на наради в Ясах, — котрі являються представниками усіх політичних течій, за винятком крайніх правих і крайніх лівих, — приступаючи до праці, щиро вітають Союзників, які дали їм (делегатам) можливість увійти з ними (Союзниками) в безпосередні зносини.

Не чекаючи наслідків цієї праці, усі члени делегації одноставно поспішають засвідчити перед союзниками слідуючий факт першорядного значіння, розв'язання якого рішуче не може бути відкладене.

Південь Росії переживає тяжкі переходячі часи: відсутність місцевої влади — навмисний наслідок германської окупації, ставить населення перед страхіттями нового пролиття крові і вибуху горожанської війни. Лише негайне прибуття союзних озброєних сил зможе запобігти повстанню протигромадських та вузько-національних

елементів, які кинуть край в анархію, зроблять з нього легкий здобуток для большевиків і сим позбавлять російські та союзні сили бази для розвинення акції проти совітської влади.

Для підтримання бадьорости серед російських сил, які спосібні до організованої боротьби, потрібна упевненість в тому, що поміч з боку Союзників не спізниться.

До того же часу, коли стане можливою посилка більш міцних сил, — певної кількості кораблів, які б з'явилися в таких гаванях Чорного моря, як Одеса та Миколаїв, та кількох військових відділів по великих містах та головних важніших стратегічних пунктах, а рівнож і вузлах доріг, вистарчило б, щоби на перші часи піддержати цю надію, а безпокійні елементи утримати від виступу.

Але потрібно, щоби ці перші прояви союзної допомоги з'явилися зараз же, в найближчі дні.

Делегація при цьому сподівається, що перші озброєні сили Союзників принесуть з собою разом тверде рішення не визнавати окремих державних витворів, вибудованих Германією в цілі роздроблення Росії, і звернуть Росії її Андрієвський прапор — ознаку її єдності.

II.

Вербальна інструкція російської делегації в Яссах для Управляючого Французьким Консульством в м. Києві п. Енно (Hennot), яку було прийнято в вечірнім засіданні Делегації 4-го Листопада 1918.

Делегація визнає за бажане, щоби п. Енно, прибувши до Києва, в своїй політиці що-до відношення до Української Влади, керувався принципом признання цілості і неподільності Росії.

Виходячи з загального пляну, який Держави Згоди остаточно намітили і не одного разу підтверджували, п. Енно в своїй діяльності повинен утримуватись від всяких кроків, які могли б дати комусь повод гадати, що Союзники визнають державну незалежність України або припускають можливість определения в будуччині взаємовідносин між Україною та Росією договорним шляхом.

Щож торкається більш точних вказівок відносно напряду політики п. Консуля, з окрема в самім Києві, то до тієї хвилі, коли виявиться можливість перевести в цілій повноті обеднуючий програм Делегації, ця політика, на думку Делегації, повинна определюватись цілком умовами обставин. При цьому вважається користним, щоби п. Консуль, коли буде знайомитись зі становищем справи і коли буде приймати які-будь рішення, використовував звязки і діяльну піддержку російськ. організацій, існуючих в Києві, представники яких входять в склад цієї Делегації, а рівнож і інших організацій, які їй щиро співчувають.

Приходячи до детального аналізу політичних можливостей і комбінацій, які сей час передбачаються, Делегація є тої думки, що п. Енно повинен рішуче положити кінець всяким сподіванням націоналістичних українських кол на підтримання їх з боку Союзників, які (сподівання)

можуть зародитися передовсім із існуючого факта завязання між сторонами зносин і переговорів.

Що ж торкається відношення до Гетьмана, то на випадок залишення ним в силі політичного *status quo*, політика консуля досить виразно намічується вище наведеними загальними положеннями негативного характеру.

Як що Гетьман не виявить твердий і недвозначний намір направити свою політику в бік орієнтації на Союзників, наприклад, через утворення поміркованого русофільського міністерства, — тоді п. Консуль має дати йому в тому напрямі певну допомогу, подати йому відповідного змісту поради.

При цьому Гетьманові має бути дано до зрозуміння бажання, аби при утворенні міністерства була огошена декларація, в якій ясно було б оповіщено про признання цілоти Росії.

Мають бути також обов'язково, можливо без проволікання, призначені нові вибори до Мійського і Земського Самоврядування на підставі загального виборчого права, але введеного в розумні границі, а саме через встановлення більш обмеженого вікового цензу і цензу посілоти.

Але всі кроки і поради цього змісту не повинні в жадній мірі обмежувати на будуче свободу союзницької політики, яка має на меті цілковиту зміну політичного порядку на Україні в напрямі обеднання з Росією.

Силою зазначеного, загальне відношення консуля до поміркованого русофільського кабінету, який може утворитися, повинно бути і на далі негативно-вичікуючим і опиратися на реальні союзницькі сили, які вже прибули або мають прибути.

Одначе якби сталося так, що ще до прибуття п. Енно, або після і наперекір його зусиллям, Гетьманська влада не могла би утриматися, і її було б зкинуто переворотом, — в цьому разі, треба взяти під увагу дві можливості.

Перша — це перемога націоналістичних кол і відбудовання влади Центральної Ради, без співучасті большевиків і з нахилом в бік Згоди, — в цьому випадкові політика п. Енно відносно нової влади повинна мати негативний характер і рівночасно, користаючись піддержкою російських кол, прямувати до змінення утвореного становища; друга комбінація; — спільна перемога, свідчила б про цілковиту неможливість для п. Консуля урядово втручатися в хід подій, і невідворотним наслідком для нього було б або відіхати, або недіяльно перебувати в консульському будинку.

III.

Яко додаток до телеграми, яку надіслано — Листопада біжучого року, ми вважаємо потрібним срочно подати до відома слідує:

Перше: українські шовіністи підняли в Київській губернії повстання, в якому взяли участь крім невеликої кількості націоналістів, також численні банди анархістів і большевиків;

Друге: це повстання тим більш загрожує небезпекою, що з одного боку австрійсько-германські війська розклалися, а з другого

большевицьке військо, яке вломилося в край, може дуже швидко поширитися;

Трете: большевицьке військо загрожує північному кордону України і далі може перервати залізничне сполучення України з Доном;

Четверте: в останнім випадкові донецький кам'яновугільний басейн, з усіма транспортними засобами, металургічними заводами і дуже багатими воєнними складами перейде до рук большевиків, і таким чином зростає небезпека захоплення большевиками всієї України. Ми гадаємо, що рішуче потрібним є негайно ужити слідуєчих заходів;

Перше: прискорити висадку, поки що хоч би і в невеликій кількості, союзницьких військ в Одесі і вжити негайно заходів, що до зайняття Києва і Харькова;

Друге: видати декларацію, яка б оповістила про тверде і непохитне рішення Союзників підтримати в Росії елементи порядку.

Трете: попередити германський уряд, що Союзники будуть вважати германські війська відповідальними за всі заворушення, в яких вони братимуть участь через передачу або продаж зброї повстанцям, чи через заборону російським офіцерам, які підтримують порядок, захопити та використати зброю київських складів.

В наслідок не досить швидкого втручання, замість того, щоби задушити повстання невеликими силами і протягом відносно короткого часу, — буде потрібним вести кількомісячну кампанію, дякуючи зустрічі з силами, які до того часу можуть стати дуже значними.

О. Олесь.

Месіє Месіє! Од місій спаси!
В далекі, далекі краї однеси,
В пустелю Сахару, або на бігун,
Де б міг торкнутись занедбаних струн.

Але говорили мені вже давно,
Що в Африці наші купують майно,
Що нам пощастило: один отаман
За пів мільона придбав караван,
Що з неграми ми в найтіснішій звязку,
Що безліч вагонів купили піску,
Що швидко вертаєм для важних нарад,
А також, звичайно, по гроші назад.

Втічу на бігун я, але вже і там
Щастить починає нечуванно нам,
І можна сказати, вже два бігуни
Наділи, як море, широкі штани.

Вже прапор наш має на двох бігунах,
Як два оселедці на вірних синах.
Лишається Київ узяти і край,
Але, моя пісне, про Відень співай.

Україна.

Укаїнська Місія в Лондоні. До Лондону приїхала Українська Дипломатична Місія. Вислав її Генерал Петлюра, який вважає себе представником сорока п'яти мільйонів Українців. Головою місії є Др. Стаховський, колишній подільський губернатор; приїхали з ним Др. Олесницький, М. Меленевський і кілька урядовців. Подібні дипломатичні місії послані і до інших столиць Європи. Незабаром має виїхати також місія до Вашингтону. Як повідомляє агенція Рейтера, місія вже була принята Британським урядом і висловила своє вдовolenня з приводу доброзичливого прийому в Міністерстві Закордонних Справ. Обговорюючи безпосередні свої завдання представники України казали:

„Нашим головним завданням є з'єднати нашу військову акцію з акцією Союзників в боротьбі з большевизмом, з яким ми боремося вже два роки. Для того мусимо мати формальне визнання Української Республіки. Національний рух на Україні — дуже сильний, і щоби уникнути розрухів у східній Європі, треба зробити все, аби повернути лад, здавити анархію і поставити сильний уряд. Ми потребуємо морального підтримання визнанням нашої держави і технічної помочі, щоб ми могли віддати усі свої сили боротьбі з большевизмом. Недавно адмірал Келчак звертався до генерала Петлюри, пропонуючи з'єднати свої сили в боротьбі з болшевиками. Бажаючи незалежності, як Естонія або інші Балтійські Держави, ми зможемо дійти до порозуміння з Росією і забезпечити їй вживання чорноморських портів, так як деякі порти колишньої Австро-Угорської держави — доступні тепер колишнім її частинам, або як Данціґ — Полякам. З Польщею ми бажаємо жити в найкращих відносинах, а що до конфлікту, який викликало заняття ними українських частин Східної Галичини, бажаємо справедливого його розв'язання на основі самовизначення народів і на підставі рішення мирової конференції. („Morning Post“ 12. VI.)

Уряд Західної України в Камінці Подільському. Краківський „Kurjer Codzienny“ з 4. липня повідомляє, що начальна Команда української армії і державний Секретаріят Західної України знаходяться в Камінці Подільським. Там також появляються українські часописи, між ними часопис наших військ „Український Стрілець“. Ся сама часопис каже, що українські війська будують сильний фронт коло Бучача над рікою Серетом. (У. П. Б.)

Українсько-польські бої. З Праги повідомляють, що в часі останнього наступу українські війська забрали вісім тисяч Поляків, між ними цілий курінь польських академиків в полон. Поляки уступаючи полишили на залізничному шляхови Красне-Золочів багато всякого добра, яке пішло в руки українській військ.

Тепер Поляки посилають що раз то нові сили до бою, бажаючи прорвати український фронт. (У. П. Б.)

Український меморандум. Од імени української влади представник Міністерства Закордонних справ Марголін подав меморандум шефові російського представництва при англійським Міністерстві Закордонних Справ. Цей меморандум є відповідь на відомому ноту Мировій Конференції, підписану Сазоновим, Львовим, Чайковським і Маклаковим.

Єдиним способом, читаємо в меморандумі, який би міг допомогти проти большевиків є — підтримувати національні стремління всіх народів бувшої Росії. Після повалення большевиків кождий з тих народів має скликати власні Установчі Ради.

Тільки таким правним способом сконсолідовані народи можуть вирішити про свою самостійність, чи федерацію.

Очевидно необхідно перше відбудувати поодинокі краї, яко незалежні державні одиниці.

**Війська
Денікіна
заняли
Харків.**

Московські газети взивають всіх в ряди червоної армії, бо Харків і Катеринослав заняли війська Денікіна. Денікін заняв рівночасно важніщі робітничі центри України. Робітників масово розстрілюють.

**Українські
Заложники.**

Польська команда галицько-волинським фронтом повідомляє, що на домагання вищого командування, інтерновано цілий ряд українських діячів, як заложників, щоби запобігти дальнішим репресіям проти Поляків на території Галичини, яка занята українськими військами. Про це зарядження повідомлено командування українських військ.

**Що чувати
на Україні?**

Від кількох днів іде у Східній Галичині, коло Перемишлян, на захід від Рогатина, коло Букачовець, біля Галича, Станіславова і Заліщик великий бій. Поляки кинули на галицький фронт всі свої сили з Галичини, Познаници, з большевицького фронту і цілу армію Галлера з її величезною артилерією і танками і дивізію Желіговського з під Одеси. Українські війська стоять під страшним грядом артилерії, особливо на лінії Перемишляни—Рогатин—Станіславів—Галич. Польськими операціями керує: Пілсудський і ген. Довбур-Мусницький. (У. П. Б.)

**За плебісцит
на Угорській
Русі.**

Радіо з Будапешту повідомляє, що народній комісар для справ „Руської Країни“ вислав до Клемансо радіотелеграму, в якій заявляє, що угорські Українці ніколи не висловлювали бажання приєднуватись до Чехії, та просить, щоби на Угорській Україні переведено було плебісцит.

**Большевики
наступають.**

З Проскурова повідомляють, що большевики почали наступ на лінії Сарни—Коростень—Київ—Фастів, а також на лівобережній Україні. Селянські повстання вони криваво подавляють. Ще більше криваво здавили Латині повстання в Києві. (І. П. С.)

**Ще одна
могила.**

Складача „Діла“, 24 літнього юнака, Романа Шевчука, Поляки повісили 27. червня у Львові нібито за шпіонаж.

(У. П. Б.)

**Кубань не
визнала
Колчака.**

Українське пресове Бюро у Відні повідомляє, що Кубань не визнала правительства Колчака всеросійським правительством.

(У. П. Б.)

**„Польська
автономія.“**

Як повідомляє „Робітнича Газета“, одинока часопись, яка виходить в Галичині, в Перемишлі, Поляки заборонили вживання української мови в усіх урядах Східньої Галичини.

(У. П. Б.)

**Григорієв до
румунського
коман-
дування.**

Отаман Григорієв звернувся після заняття Одеси до румунського командування з такою радіотелеграмою:

Після кривавої боротьби мої війська заняли Одесу, де нас населення привітало з великою радістю. Війська Раковського у великому неладі втікають. Коли союзні війська починають тепер наступ на Дністрі, то я маю надію, що вневдовзі удасться мені сполучитися з ними, щоби взаємно поборювати спільного ворога.

(У. Р. Б.)

**Усунення
пам'яток
в Києві.**

В Києві розпочато усунення пам'яток дореволюційного періода. В пешу чергу будуть зняті пам'ятники Олександра II. Миколи I. Кочубея та Іскри, гр. Бобринського і др.

(Время).

Польські знуцання. Львівські польські часописи доносять, що польські власти перевели трус і арештовання у всіх Українців у Львові. Між іншими зроблено трус у п. Січинської, матері Мирослава Січинського, який застрілив був намісника графа Потоцького. Ревідовано також „Народну Торговлю“, українських діячів і робітників. Багато з них вивезено під Краків, до Домб'я і до Каліша, де сидять у страшній біді, тисячі наших людей. Багато з них померло в польській неволі, багато з них постріляно польськими легіоністами.

**Піلسудський в українсь-
кім огні.** Польська телеграфічна Агенція повідомляє, що 26. червня Піلسудський виїхав зі своїм штабом на фронт. Українська артилерія завваживши мабуть більший рух на польському фронті, сильно обстрілювала те місце, де був Піلسудський. Артилерійські снаряди експлюдували о кільканадцять кроків від Піلسудського.

Радек представником України. По інформаціям „Humanite“ Чичерін звернувся до Белі Куна з радіотелеграмою, в якій повідомляє його, що українське совітське правительстве назначило Радека своїм представником в Берліні.
(Время).

**Нова большевицька офензива на
Вкраїні.** На північному українському фронті большевики дістали допомогу. Розпочали офензиву на лінії Сарни—Рівне—Київ—Фастів—Прилуки—Гребінка. Місцеве населення, що збунтувалося проти них, страшенно карають без різниць національностей.

Київ за останні 3 тижні є містом страшного кривавого терору.
Отаман Григорев продовжує офензиву з півдня. *Nar. Pol. 3. VII.*

Становище в Києві. Недавно приїхав з Києва лікар — данець і оповідає: „Населення залякано постійними трусами, грабунками і реквизиціями. Прислуга належить до різних союзів і на всяку увагу хазяїнів скаржиться красноармейцям. Як звичайне правило після цього трус. Крамниці заперті; торгують тільки продовольчі лавки, кавярні й ресторани, повні завше п'яними красноармейцями. В театрах і кіно „комунистичні“ п'єси; осужується і висміюється інтелігенція і буржуазія, а вихваляється революція. Що дня по кілька митінгів, на яких ніхто не сміє перечити большевикам.

Настрій в селах придавленні: реквизиції річей і продуктів (за дурно) — зробили народ жорстоким.

Половина ланів не засіяна і не з'орана. Ціни на хліб од 20 — 30 карб. за хунт у Києві. В Житомирі, Рівному 5 — 8 карб. хунт. Ціни на цукор надзвичайні. Надії на буряковий врожай не великі, бо ніхто не має бажання працювати над цим.

Голосъ Россіи 28. VI.

Польща.

Інтернаціоналізація Висли. „Kurjer Warszawski“ повідомляє, що 26. червня доручено польській мирній делегації проєкт інтернаціоналізації Висли, Буга і Нарева. Згідно з цим проєктом усі кораблі держав, які входять в склад Союзу народів мали б право вільної плавби по тих ріках а рівночасно до Союзу народів належалаби адміністрація водяних шляхів.

Американські війська для Польщі? Чесько-Словацьке бюро повідомляє з Лійону, що генерал Першінг думає вислати частину американського військового штабу до Польщі, бо Поляки вже вдруге домагалися такої помочи.

(У. П. Б.).

**Російський
комітет
в Варшаві.**

Варшавський „Robotnik“ повідомляє, що в Варшаві закладено російський комітет. Завданням його є організувати боротьбу проти большевиків. Задля цього одержав комітет пів мільона марок від міністра Карпінського. Та замість організації протибольшевицьких відділів комітет перемінився в клуб, в якому за польські гроші ідуть гулянки та гра в карти. (У. П. Б.).

**Галлерівці
не хотять
воювати.**

Польська комуністична часопись, що виходить у Відні „Swit“ повідомляє, що частина Поляків в армії Галлера, яку примусовим способом набрали до польського війська в Америці, відказується від дальнішого воювання з Німеччиною, та жадає негайної висилки в Америку. Польське командування цю частину обезброїло та інтернувало її в Ченстохові. (У. П. Б.).

**Комуні-
стична мані-
фестація у
Варшаві.**

Польські газети повідомляють що 3. липня відбулася в Варшаві велика маніфестація безробітних, яка мала цілком большевицький характер. Демонстранти і військо стріляло. Результатом цього 2 вбитих і 18 ранених. На знак протеста робітнича рада в Варшаві оголосила однодневний страйк. Трамваї стали, газети не вийшли, газовий та електричний завод не працювали.

Росія.

**Російська
республі-
канська ліга
проти Кол-
чака.**

Протибольшевицька російська республіканська ліга ухвалила 24. червня резолюцію, в якій осуджує реакційні стремління Колчака та протестує проти шкідливої інтервенції Антанти в Росії. Головні точки цієї резолюції такі:

Солідаризуючися з російською реакцією, уряди Антанти та їх союзники шкодять російській демократії в боротьбі з большевизмом і тим помагають розвиткові того самого большевизму. Колчак і його помішники не можуть дати ніякої гарантії демократичної влади і не можуть сподіватися довіря від тих, які бачили Колчака, Денікіна та інших при роботі.

Своїм рішенням — дати Колчакові військову поміч, Рада Чотирох тільки продовжує громадянську війну в Росії. Перемога большевиків або Колчака в ніякому разі не вирішить тих політичних і соціальних питань, які поставила російська революція.

**Одного
ворога
менше.**

„Пролетарское Эхо“ пише: З польської сторони не загрожує совітській республіці нічого. Польща занята своїм воєнним положенням задля укріплення нової, великої Польщі, якої границі поширюються з кожним днем, а яка мусить вести ще війну з буржуазною Україною і Литвою. Польські політики не мають ніякої змоги вести контрреволюційну політику відносно совітського правительства і совітська влада знає, що на цьому фронті не грозить їй ніяка небезпека. (Время).

**Англійські
торговельні
зносини
з б. Росією.**

По відомостям „Times'a“ Англія має замір навязати торговельні зносини з територіями бувшої Росії, які не є обняті большевизмом. В першу чергу буде розроблено проєкт торговельних зносин для територій Денікіна. Обезпечення ввозу та вивозу товарів бере на себе асекураційний відділ лондонської торговельної палати. Англійські банки проєктують утворення в різних місцях б. Росії своїх філій задля улекшення товарообміну. (У. П. Б.).

Економічний стан совітської Росії.

Загальна цифра бюджету за перше півріччя 1919, року величезна. Видатки досягають суми 50.702.627.888 рублів. Прибутки не покривають і половини видатків і виносять всього 20.349.627.880 рублів. Таким чином дефіцит — майже 30 мільярдів рублів і він буде покритий новим випуском паперових грошей.

Видатки совітського правительства представляються так: на військо та флоту 12½ мільярдів; на націоналізацію підприємств 11. мільярдів; на видатки по харчовим справам 8. мільярдів; на залізниці 5. мільярдів; на народню освіту 4. мільярди; комісаріати соціального забезпечення, народнього здоровля та фінансів дістають по одному мільярдові; комісаріат внутрішніх справ 655. мільйонів; земельних справ 500. міль.; почта і телеграф 500. міль.; торг і промисловість 202. міль.; юстиція 202. міль.; „Чрезвычайка“ 348 міль.; комісаріат національних справ 16. міль.; закордонних справ 11. мільйонів.

Крім цього на Всеросійський Центральний Виконавчий Комітет асигновано 459 мільйонів; на видатки місцевих совітів 201 міль. а на видатки необняті кошторисом 200. мільйонів.

На покриття цих видатків большевики надіються мати такі прибутки: дохід з державних маєтків і капіталів 15. мільярдів; податків 4. мільярди; різних доходів 108. мільйон; пошлин 97 міль. і 69 міль. які мають поступити в державну скарбницю. В сумі біляне видатків перевищує біляне прибутків майже на 60%. (Голось Росії)

Евакуація заводів в Петрограді.

Повідомляють з Гельсінґфорса що петроградський Совіт отримав з Москви приказ евакувати всі заводи й майстерні. В разі якоїсь загрози Петрограду, мають большевики знищити залізничні двірці та електричні заводи. Фунт чорного хліба коштує в Петрограді 50 рублів.

Перед кінцем большевизму.

„Извѣстія“ публікують ряд писем, в яких освітлюють становище селян проти большевиків. У селян московської губернії з кожним днем збільшається невдоволення війною. Вони проти червоної армії, нереховують дезертирів та намовляють салдатів до непослушества. Бідні селяне в цьому напрямі працюють разом з богатими.

Вибори в совіти були повним порушенням большевицьких правил. В совіти під комуністичною маркою увійшли усі багаті селяне; що до середньої класи селянства, то вся вона проти совітської влади.

В докладі про результати загальної мобілізації комісар Ярославський пояснює, чому члени большевицької партії так численно йдуть в червону армію. Він каже, що багато комуністів іде на фронт, аби уникнути неприємної ситуації, яка утворилася між ними і населенням. Крім цього багато з них почуває, що вони втратили свій вплив на маси і що для них безпечніше покинути ті місцевости, де вони виказали занадто велику жорстокість. (Victoire.)

„Вовчі білети“.

В Совдепії по різних заводах і фабриках робітництво повстає проти совітської влади. На деяких великих московських заводах при кінці минулого місяця відбулися мітинги, на яких робітники протестували проти того, що совітська влада не хоче призначити нових виборів, бо боїться, що вони не випадуть в її користь. Большевицька влада закрила ці „революційні“ заводи, рохитала робочих та видала їм „вовчі білети“. З таким білетом ніхто не може дістати безробітного пайка, або знайти якусь роботу. Особи, яких покарано цю „комуністичною карою“, коли хочуть „очиститися“, мусять подавати заяву у Чрезвычайки, які і розслідують „комуністичну благонадійність“. Без взятка отримати свідоцтво, анулююче „вовчий білет“, неможливо. (Голось Род.)

Успіхи большевиків.

„Nieuwe Rotterdamsche Courant“ повідомляє, що під напором большевиків фінляндські війська покинули Олонецьку губ. Рівночасно з Мурманського побережжя добровільно відійшли американські війська.

- Російська місія в Парижі.** Денікін вислав в імені правительства Колчака спеціальну місію до Парижа, яка має в'яснити французькому правительству військове, політичне та господарське становище в Росії. Головою її є ген. Драгоміров.
- Воєнні невдачі большевиків.** „Daily Mail“ передає з Гельсінґфорса, що Троцький у своїй промові, виголошеній на засіданні „Центросовѣта“ в Москві, назвав воєнне становище большевиків тривожним. Коли большевики потерплять дальніщі невдачі, то не будуть мати ніякої змоги покривати свої потреби в хлібі, залізі та вугіллю. (Время).
- Страти большевиків.** Офіційне повідомлення англійського військового Міністерства. Наступ армії добровольців посувається з великим успіхом від Каспійського моря до Азовського. Коло Астрахані відділи большевиків мало противились. Коло Царицину добровольці тяжко побити 10у большевицьку армію, яка втратила 75% свого складу. На середньому Доні 14 та 23 дивізії Червоної армії понесли також великі втрати: вони були розбиті на дрібні частини, на пів виненчені потім місцевим населенням, 16а дивізія так само тяжко потерпіла. Установився звязок з донськими козаками, які повстали проти совітської влади і 9а большевицька армія була розбита на 2 частини. Дякуючи цьому, ген. Денікін має несподівану поміч в 22.500 душ донських козаків. Коло Харькова 13 большевицька армія уступає. Армія Денікіна посовується на Катеринослав. Большевики залишають Крим. Фронт — в 38 верстах од Харькова, в 5 од Царицина, 39 од Катеринослава. Від початку офензиви до липня було полонено 32000 салдат, 348 офіцерів. Narodni Listy, 3/VII.
- Деклярація Денікіна.** „Národni Politika“ подає декларацию Денікіна, яку роскидають офіцери добровольчої армії в Харківщині. Деклярація являється певного рода маніфестом до народів бувшої Росії, в якому обіцяється:
1. Знищення большевицької влади та утворення законного правительства;
 2. утворення сильної, великої Росії;
 3. скликання Установчої Ради, вибраної на підставі загального голосування;
 4. децентралізацію влади шляхом заведення областної автономії та широкого самоврядування;
 5. Запорука повної громадянської волі та віри;
 6. переведення справедливої земельної реформи;
 7. негайне вироблення робітничого законодавства, яке боршило би робітників перед визиском капіталізму.
- Деклярацію сю підписали: Денікін, Драгоміров, Астров, Безобразов, Герасімов, Лебедєв, Лукомський, Маслов, Нератов, Нікіфоров, Романовський, Степанов, Паконі, Чебесов, Сипов, Шуберський, Енгельке і Фіодоров.
- Наслідки продовольчої політики совітської влади.** На основі матеріалів, які подає „Экономическая жизнь“ видно, що за останні 1½ роки відділ постачання зміг виконати лише 13% загальної кількості намічених поставок. Коли взяти на увагу, що „пайок“ був основою цих нарядів і що він сам по собі ледви вистачає, аби людині не померти з голоду, то легко уявити, в якому стані тепер продовольча справа в Росії. Спекуляція виросла надвичайно. Напр. у Москву і Петроград часто доставляються вагони з „момпас'є“, що призначено офіційально для дітей. Але „момпас'є“ фактично попадає в руки спекулянтів і продається по ціні 200 — 300 руб. за хунт. Большевицька влада дивиться на спекуляцію легко тому, що це єдиний спосіб, яким товари всеж можуть бути на ринку. Помічається надзвичайна строгість до маленьких урядовців в совітських інституціях, які одважуються на дрібязкові зловживання: недавно розстрілянна панна, що служила в відділі карточок за те, що затаїла 15 продовольчих марок для своїх родичів. З цілими ж вагонами продуктів спекулюють панове комісарі цілком безкарно. Г. Р. 28. VI.

❧ За кордоном. ❧

Уваги Семба до французької політики. Версаль 27. VI. В газеті правих соціалістів „Neure“ Семба висловлює такі думки:
Хоч палата депутатів і не переміне умов мирного договору, але її мирна комісія повинна виконати своє завдання і повинна викликати в палаті і країні інтерес до становища після війни в Європі і на всьому світі.

Треба з'ясувати небезпеки, викликані цим договором. Головним чином треба звернути увагу на відношення Франції до її бувших союзників. Загальна думка Італії проти Франції. Щоб там не було, треба забезпечити прочні відносини з Англією. Англія має отримати майже всю Африку, всю Арабію і Месопотамію. Але не можливо рахувати, що Сполучені Штати в будучині обмежаться одною Америкою:

Світ поки-що — одно ціле. Чому ж Америка не завязала з Францією прочних відносин, як цього хотів Вільсон? Росію рахувати в числі своїх союзників Франція тепер не може. В Росії найбільш ненавидять Францію. Семба кончає так: положення серйозне, бо завтра наші вчорашні вороги знайдуть цілком готовим російський союз проти нас. Мирний договір сприяє цьому союзові.

Занадто велика Польща, зроблена нами стіна, об'єднає проти нас Росію і Германію. Усю ту небезпеку повинна з'ясувати мирна комісія, коли вона стане до роботи без задніх думок. І для охорони од цих небезпек вона одкриє нам засоб в новому союзі народів.

Гол. Рос. 29. VI.

Голод в Ризі. По відомостям, які одержало „Балтійське бюро друку“ продовольча справа в Ризі зараз в катастрофічному стані. Смертність побільшилась в 8 разів. Третина умирає просто з голоду. 75% дітей боліють через недостаток їжі. Увільнення міста од влади большевиків поліпшило продовольчу справу лише в незначній степені. Без допомоги з за кордону це красне колись місто неминуче погине.

Г. Р. 28. VI.

Польська окупація. Польська окупаційна влада в Білорусі заборонила Білорусам право зборів та комунікації. Дозвіл на виїзд для Білоруса отримати дуже тяжко. Кожний Білорус, який проїздить через окупаційну зону, задержується різними відповідальними і невідповідальними особами, які роблять у нього трус і забирають все, що тільки можна.

(Голос Росії).

Проти інтервенції в Росії. Дня 21. липня має відбутися у Франції та Італії одноденний страйк протеста проти інтервенції антантських військ в Росії.

Американські війська на Шлеську. „Iustrowany Kurjer Codz.“ повідомляє, що в слідуючому тижні американські війська мають обсадити Горішний Шлеськ. Під їх контролею відбудеться на Шлеську плебісцит.

Протест польських соціалістів. На зібранні польських соціалістів, яке недавно відбулось у Відні, ухвалено резолюцію протеста проти польської війни з Україною, Литвою, Чехією та Німеччиною та проти польської імперіалістичної політики.

(У. П. Б.).

Литовський протест. Як повідомляє Литовське Кореспонденційне Агентство, литовський уряд звернувся до мирової делегації з протестом проти насильної мобілізації, яку переводять Поляки в окупованих литовських територіях.

(У. П. В.)

Поляки працюють. В Білорусь, заняту польськими військами, приїхало багато польських агітаторів, які з польськими попами ведуть широку агітацію за приєднанням Білорусів до Польщі. Для досягнення цілі вони вживають різних засобів та обіцянок, а де не вистарчає слово, там примінюється сила. (Білор. Інф. Бюро.)

Вільгельм Габсбург і румунська династія. З Букаресту 1/VII. Агенство „Dacia“ повідомляє з Черновець, що при увязненню Вільгельма Габсбургського була відкрита велика змова проти румунської династії. Ця змова повстала в Буковині. Багато осіб увязнено. Вільгельм Габсбургський мав проголосити незалежність Буковини під своєю короною. (Nar. Polit. 2/VII.)

„Руки проч від Росії.“ В Манчестер утворено комітет під назвою „Руки проч від Росії“, який веде сильну агітацію задля цього, щоби примусити правительство залишити замір збройної інтервенції в Росії. (У. П. Б.)

Політика Ватикану. „Corriere d'Italia“ повідомляє офіційно про те, що Ватикан прийняв фінляндську місію, визнав тимчасовий уряд Естонії, а також прийняв надзвичайні дипломатичні місії України й Литви.

✎ Мiroва конференція. ✎

Протест проти визнання Колчака. Як повідомляє радіо з Ліону, представники держав, які повстали на території бувшої Росії, звернулися до мирової конференції з такою телеграмою:

До президента мирової конференції. Представники самостійних держав Азербайджану, Естляндії, Грузії, Латвії, Кавказу, Білорусі та України довідалися, що союзні держави хочуть визнати Омське правительство всеросійським правительством і дати йому піддержку. Представники вищезгаданих держав мають честь заявити в імені своїх урядів таке:

Республіки, які ми репрезентуємо, повстали з волі народів цих держав. Конституції цих самостійних держав розроблюються, а в найблизшому часі почнуться безпосередні зносини з сусідніми державами. Ці взаємовідносини будуть урегульовані національними зібраннями цих держав, вибраними на основі загальних виборів, які вже переводяться або будуть переведені в найблизшому часі. Рішення всеросійського правительства не можуть в ніякому разі обов'язувати правительства згаданих держав, а взаємовідносини між ними та Росією можуть бути урегульовані не інакше, як тільки на підставі рівності та суверенності. Названі самостійні держави звертаються ще раз до мирової конференції та великих держав з проханням, визнати їх самостійність та незалежність. (У. П. Б.)

Плебісцит у Східній Галичині? З Парижа доносять до польських часописей, що Антанта займається від кількох днів управлінням українсько-польської справи. Поляки не беруть участі з сих нарадах. Тому положення Польщі є вельми важке. З польських урядових кругів повідомляють, що конференція думає перевести голосування у Східній Галичині. (У. П. Б.)

Рада Десяти. Після відїзду президента Вільсона і Лойд Джоржа вирішення різних справ, які зв'язані з всесвітнім миром, переходить в руки Ради десяти. В склад її входять: Клемансо, Пішон (Франція) Лянсінг, Годзе (Америка), Вальфур, Мільнер (Англія), Тіттоні, Марконі (Італія) Макіно і Чінда (Японія).

Голосовання у Східній Галичині? Польські часописи повідомляють, що Рада Трьох в Парижі ухвалила, щоби у Східній Галичині від Сянока аж до Чернівці відбулося голосовання. Від голосовання буде залежати, чи Східна Галичина буде належати до України, чи до Польщі. Се голосовання мало би відбутися по році, а через сей цілий рік Галичиною управляла би сама Антанта через своїх офіцерів. (У. П. Б.)

Рада чотирох про Східну Галичину. „Gazeta Warszawska“ повідомляє, що в Раді Чотирох вироблено такий проект що до Східної Галичини:

1. автономія під польським пануванням;
2. негайний плебісцит;
3. плебісцит по кількох роках польського володіння;
4. передача управи Східної Галичини Союзові Народів.

Бальфур, який заступає тепер Лойд Джорджа, висловився за перший пункт. Лойд Джордж заявив офіційно своє незаінтересовання справою Східної Галичини.

Маклаков в Раді Чотирох. Рада Чотирох вислухала на одному із своїх засідань Маклакова, якого вважають представником уряду Колчака в Парижі. Парижські газети звертають увагу на те, що це є перший випадок, коли представник большевицької Росії був прийнятий мировою конференцією. (Liberte).

На чужині.

— 1. липня, в присутности представників обох Україн, відбулось в помешканні нашої редакції відкриття українського клубу. Ініціатори організації — пп. Олесь, Піснячевський і Степаненко теплими словами витали гостей. На „зубок“ новонародженому тут же було зібрано більше десяти тисяч корон.

— В звязку з пробуванням у Відні п. міністра закордонних справ Темницького в складі нашого дипломатичного корпусу будуть зроблені деякі персональні зміни. Посла Західної України Василька призначено головою надзвичайної місії до Швейцарії. Його заступником буде м. М. Левицький. Замість відкликаного голови американської місії п. Голіцинського, буде призначено п. Юліана Бачинського. Місце посла Василька заступив п. Сінгалевич. Радник віденської місії п. Токаржевський, призначений радником української місії до Царгороду.

— За останні два тижні переїхали через Відень українські послы: Левицький (Данія), Галаган (Угорщина) і Порш (Німеччина).

— До Відня прибув голова санитарної місії Др. Окопенко з Коломиї, де він був інтернований Румунами, але на домагання французького командування його випущено на волю.

— До Відня зараз прибуло багато української інтелігенції: письменників, журналістів і дипломатів.

— У Відні друкується сила українських книжок, як белегристичного, так і наукового змісту. Видавництво „Вернигора“ друкує переклади німецьких казок і шкільні підручники; „Дзвін“ приступив до друку великої розвідки Левинського та цілої низки старих творів Винниченка; „Дніпросоюз“ друкує твори Олеся та книжки по кооперації.

— О. Олесь перебуває, зараз у Відні і готує до друку написаний тут VIII том своїх творів.

— До Відня в остатні часи почали прибувати втікачі-Українці з польського та італійського полону.

— До Відня прибули з Парижа колишній міністр нар. здоров'я п. Матюшенко, секретар парижської місії п. Дідушок і секретар швейцарської місії п. Гладишевський.

— Головою місії до Італії по справам полонених, як кажуть, призначено п. Севрюка; його заступником п. Бандрівського. Між иншим п. Севрюк працював вже над 'ою справою, по дорученню Директорії, ще з зими. Але реальних наслідків його праці поки що немає.

Огляд преси.

Каяття.

Кому не відомо, яку трагічну роль в історії України за останній рік відіграли т. звані ліві українські ес.-ри, українські комуністи та незалежні ес-деки. Вступивши в згоду з большевиками, вони утворили на Україні ту руїну, від якої ще й досі наш нарід не може позбавитись. Самі „карасі-ідеалісти“ мусли втікати з під високої руки Раковського і ховатись по за кордони. І тепер тяжко оплакують свої гріхи проти народу. Їх орган „Червона Україна“, що з недавна почав виходити у Будапешті, так резюмує в передовій статі „Авантюра чи трагедія“ свої думки про останні події на Україні:

Починаючи від 20. мая ц. р. ми читаємо в газетах звістки, що совітські війська на Україні взяли Черкаси, Цвітково, Смілу, Корсунь, а оце недавно ще Кременчуг, Александрію, Знаменку, Нову Прагу, очистили залізницю від Кременчуга до Хорола і заняли позиції на правому березі Дніпра. Отже частина Херсонщини, Кіївщини і Полтавщини знаходяться в такому стані, що примушують всіх прихильників трудового народу і

революції глибоко задуматись і засумуватись. Перш над усе всім ясно, що на Україні, занятій совітськими московськими і українськими військами, йде повстання. Це вже котрийсь раз, бо ще у лютім ц. р. повстав був большевицький український отаман Зелений у Трипільлі і завів бій з московсько-большевицьким військом, щоб воно не вивозило з України матеріалів, без яких Україна не може існувати; вдруге повстали були робітники конотопського району, котрі збройно боролись проти вивозу в Московщину машин і фабричних уряджень з Конотопу, бо це засуджує їх на безробіття. В третє оце ми маємо вже грандіозне повстання, котре йшло під проводом українського отамана Григорієва. Характерно єсть те, що у всіх трьох випадках повстання ведеться українськими большевиками проти політики і режиму, установленого московським окупаційним большевицьким військом. Оскільки ми знаємо докладно відносини на Україні, ми з певністю можемо ствердити, хочби на основі тієї полеміки, що вела українська газета „Червоний Прапор“ з московською урядовою газетою, що видається у Кієві — „Извѣстія“, що на Україні ще не скінчилося велике і трагічне непорозуміння між українськими революційними партіями і московськими.

Всім відомо, що в грудні 1918. р. московські большевицькі війська несподівано під Білгородом (на Курщині) пішли в наступ проти Української Республіки, в котрій ще не скінчилася

боротьба Директорії з Німцями і Гетьманцями. З того почалась війна між Україною і Московщиною. Правительство Директорії, що вступило до Київа 21 грудня м. р., робило заходи, щоб помириться з Московською Республікою, але Чічерін відповів, що проти України Московщина не воює а то, мовляв, українські більшовики під проводом Пятакова організувались і йдуть, щоб негаючись завести на Україні „Совети“, хоч вже тоді було відомо, що Директорія постановила передати свою владу трудовим масам українського населення. Українські війська Директорії почали переходити на бік наступаючих з Московщини військ і першими перейшли війська українських лівих соціал-революціонерів Зеленого і Григорієва, як також Шинкаря і інших, котрі стояли на платформі радянської (совітської) влади.

І що дивніще, що саме імена Зеленого і Григорієва ми зустрівали і зустріваемо в газетах яко повстанців на Україні. Власне ця обставина і примушує трівожно приглядатись до того, що твориться на Великій Україні. Ми можемо ствердити, що режим московських товаришів, установлений на Україні вже яко московський шаблон, викликає велике невдоволення трудових мас, що живуть в дуже відмінних обставинах, ніж на Московщині. Раковський не користується в українських лівих революційних партіях жадною повагою, яко людина дуже нервова і безтактна. Політика бувших царських генералів Гуторів, Клембовських і т. п. що тепер командує більшовицьким військом на Україні і ненавидять з усієї душі Українців, як і торішній більшовицький головний командир Муравйов (бувний жандармський офіцер) та Рвиньов своїми звірствами, грабіжем і терором дуже обурили проти себе трудові маси народу за розстріл лівих україн. соціалістів. Вони утворюють велике недовіря до московських політиків на Україні. особливо за незнання дійсного стану річей та ігнорування національної справи, як також і невдалу соціалну політику. Отже в результаті безперестанні повстання, котрі хоч і ліквідуються, але не ліквідується те незадоволення і причини, що стали спонукою для повстання. Незадоволення все знайде шляхи для виявлення, а тому ми повинні з повною щирістю вказати на страшну

небезпеку для революції, що криється по Україні.

Перш над усе ворожнеча між українськими соціалістами, що стоять на совітській платформі, і московськими більшовиками взаємно обезсилює Московщину і Україну, розбиває всі пляни по веденню боротьби з буржуазією і дає буржуазії змогу використати міжсоціалістичну війну. Де два б'ються там виграє третій, їхній спільний ворог. Буржуазія мудра і вміє використовувати незгоду в пролетарських рядах, незгода на Україні може зробити непоправну шкоду для світової революції, бо вона відтягає сили від румунського, польського і інших контр-революційних фронтів. Від цього виграють лише румунські бояри, польська шляхта і всякі інші наймити Антанти, а наприклад, революційна Угорщина лишається ізольованою від потрібної допомоги. Угорщина оточена ворогами, що кують на неї кайдани, а коли не витримає Угорщина — це зробить велику деморалізацію на пролетарському фронті і підірве шанси на успіх європейської соціальної революції.

Українська справа повинна бути розв'язана рішуче, повно і твердо на програмі комуністів, цеб-то Україні повинно дати повну самостійність і забезпечити їй повну волю, та домагатись від неї згоди не штиками, а порозумінням. Посадити ж на чолі уряду безтактних і чужих людей, що не знають обставин на Україні, не вміють зрозуміти національно-культурних потреб, ігнорують мову народу, як то зробив оден московський комісар Київі, що заборонив вживати українську мову в урядованні це значить робити помимо доброї волі не те, що треба. Тепер кожна помилка трагічно відбивається на пролетарській справі, шаблон не мусить мати місця, а коли повстає робочий люд, то треба з ним порозумітись по доброму, а не штиками. Повстання Григорієва — це у всякому разі велике нещастя, бо за Григорієвим ідуть десятки тисяч трудового люду. Військо Григорієва складалось з 60.000 душ. Це не буржуазія, а селяне і робітники. Хто в подібних випадках говорить одним словом, що це; мовляв, буржуазія — той або не тямить нічого або просто не знає обставин на Україні. Примітивно не можна рішати великої трагедії українського народу, що уперто боровся проти одвічного ворога само-

державства і централізму, за право свого самоозначення. Ми застерігаємо московських товаришів від політики штика на Україні, бо це ні до чого доброго не доведе, а краще негайно порозумітись з українськими соціалістами і спільними силами вдарити проти бояр, шляхти, Колчаків, Галерів, і всяких інших розбійників. Дрібні справи між собою ми погодимо згодом, як повалимо наших страшних ворогів, буржуазію і її наймитів. Українські соціалісти — не Шайдемани, не Дашинські, не Колчаки. Конгрес Трудового Народу України — це справді той народ, котрий влади з своїх рук не випустить, але не хоче також, щоб ним орудували чужі для України люде, що не знають обставин, культури, мови, звичаїв і психології народу.

Повстання проти московських большевиків на Україні того народу, що витав їх прихід — це вказує, що нарід не дістав того, що він сподівався, або що з ним поведуться не гаразд. Ми знаємо стару хворобу „общерусів“, а тому й певні, що коли мир не наступить з українськими соціалістами, за якими стоїть народ, то це буде непоправною шкодою для України, Московщини, Угорщини, взагалі для всього пролетаріату. Першою ознакою того, що московські товариші хоч трохи зрозуміли свою роль на Україні, було б те, що вони вважали внутрішню війну на Україні не за „авантюру“, а за те, чим вона є справді: за трагедію українського народу, а також всього світового пролетаріату і перестали бути головними, дієвими особами цієї трагедії. Краще всього обміркувати основне і велике правило розумної, як мілітарної, так і революційної трагедії: йти різними шляхами, але до спільної мети і бити разом. Тільки тоді Україна творитиме нові форми, а не шаблони для свого існування і буде живою реальною силою для боротьби з світовим капіталізмом. Це і є головна мета всіх чесних соціалістів, а зовсім не те, щоб на Україні було творено всі помилки московської політики, обезсилено себе і других і не виграно борби з буржуазією.

Ленін, як відомо, поділяє своїх adeptів на три категорії: на дурнів (60%), пройдисвітів і злодіїв (39%) і на ідеалістів (1%).

Нас цікавить не той факт, що будапештські большевики, ознайомившись з „слезницею“ своїх товаришів-Українців, сконфіскували газету. Нас цікавить інше; до якої категорії з отих трьох зарахував наших комуністів їх московських Магомет?

Українська політика Німеччини.

Стаття проф. Павла Шімана.

Відомий німецький публіцист проф. Шіман пробує освітити помилки німецької політики на Україні. Стаття п. професора о стільки цікава, що ми дозволяємо собі подати її повністю.

В світлі нашого революційного пацифізму Берестейський мир являється у першій мірі, як ганебний акт насильства. Історія повинна відкинути сей вирок, замість моральних закидів висунути політичну оцінку.

Берестейський мир був політичним безумством вже через це, що його було заключено з політичною організацією, яка на всяке заключення мира дивилась тільки як на етап в безпощадній боротьбі за знищення і яка по своїй природі мусіла так на нього дивитись. Приняття Йоффе в Берліні було несвідомою капітуляцією перед большевизмом. Головний зміст Берестейського миру — відділення окраїнних держав — був насильством по сій причині, що він випередив розвиток подій і проголосив рішенням те, що повинно було статись фактом через виявлення волі інтересованих народів.

Щиро демократичною політикою, яка недвозначно і виключно спиралась би на волю народів відділених країн, можна було це насильство, хоч і з запізненням, направити. Несправедливість, через яку німецька військова команда з першого ж моменту стала в різку протилежність з признаними німецькою дипломатією основами самовизначення народів, єсть єдиний і моральний злочин Берестейського миру.

Можна сміло заявити, що ця несправедливість головно пояснюється психологічною неможливістю для німецького мілітаризму перейняти демократичними почуттями.

Особливо це відноситься до німецької політики на Україні. Над Балтійським морем нездержана, керована всенімцями, анексіоністична політика, змогла перевертнути національні вимоги на несправедливість. На Україні не могло бути й мови про якусь — там анексіоністичну політику.

Німецькі державні мужі стояли перед цілою проблемою цілком не підготовані, тоді як мирові переговори вони ставили перед довершеним фактом відділення України від Росії. З характеристичним для наслідувачів Бісмарка старанням давати реально-політичну правоможність, маючи на увазі грубий державний еґоїзм, спірались на думці, що тільки розгром Росії ґарантує Німеччині мир на сході і бажаний їй розвиток. Ця думка і стала мотивом нашої української політики. Вона зробила без потреби противника з російської демократії, а націоналістам Українцям, замість позитивної сімпатії, запропонувала чисто негативний добробут, який ґрунтувався лише на тім, що новий союзник не може і не повинен ніколи бути так могутній, як бувший ворог.

Одна держава може свідчити другій свою дружбу і пошану тільки тим, що вона строго держиться позиції невмішунвання в її внутрішньо-політичні справи. В сей час офіційна німецька політика признавала це і хотіла розуміти військову окупацію виключно, як силу для піддержання ладу, поставлену до розпорядження українського уряду, вона в цілком в льояльній формі ставала на ґрунт признання цілком самостійної української держави. На жаль, на практиці вона занадто дала себе втягнути в гру місцевих партій. Треба додати, що вдержатись від цього було не легко.

Безумовно заінтересована в можливо скорім постачанню більшої кількості продуктів живности, військова команда не могла скрити, що треба подумати про міцний уряд, який стояв би на основі порядку і ладу. Соц.-революційна Центральна Рада, не могла розуміється, задовольнити цих вимог. Її доктрина соціалізації землі з общинним землеволодінням, занесена з Московії, яка навіть в большевицькій Совдепії не вдалась через бажання

селян задержати приватну власність, мусіла на Вкраїні, де поняття приватної власности міцніше, викликати тільки хаос і неспокій. Виготовлена аграрна реформа служила лише приводом для селян до захватів і повстань. Ріжниця від большевизму робилась все меншою. Майже всі політичні партії перейшли в опозицію, Коли німецькій уряд хотів це використати, то мусів собі гаразд з'ясувати, через піддержку якої ґрупи він може здобути прихильність населення. І тут показалось фатальне незнання політичних і національних відносин в країні.

Перше вражіння, яке дістає людина, чужа для українського життя в містах, це панування чисто російської культури, з польськими, німецькими і жидівськими примішками. Вища кляса здавна цілком зросла з російським життям, і її „малоросіянство“ не переходить за межі льокального патріотизму, з де-якими патріотично-історичними спогадами. Їхній поет єсть Гоголь, а не Шевченко. Всі вищі урядовці, офіцерство і більша частина людей вільних професій вважає себе „малоросами“. Німецькій офіцер, який прибув до Київа, діставав свої перші і найсильніші вражіння від цієї вищої кляси. Прийшовши сюди з переконанням, що справа йде о творення і піддержку цілком нової самостійної держави на національній основі, доходив він під таким впливом, який ще зміцнювався через доплив великоросійських втікачів з Московії, до цілком иншого освітлення ситуації. Його переконували, що цілий самостійний рух на Вкраїні був рухом протеста проти большевизму, а врешті він є тільки спокійний партикуляризм в середині великоруської ідеї.

Подібне непорозуміння було б неможливе, якби привчилися до того, що в чужих краях інформуватись треба про настрої не лише тільки від вищої кляси.

Справді було б смішно говорити про те, що в широких народніх масах не існує ясно відбитого національного українства, яке уперто і завзято хоче протиставити свою молоду культуру великоросіянству. Національний український рух має свою історію, свої терпіння і тріумфи. Через повне непорозуміння і незґрабну брутальність царського режиму, він виллявся в потік, який вже не може задовольнитись обмеженою автономією. Його ненависть до великоросіянства єсть його силою, але також його слабою стороною, яка робить його сліпим до инших небезпек. В кожному разі Німеч-

чина, коли б вона зробилась недвозначним оборонцем в країні націон.-демократичного руху, здобула б собі широкі маси населення не тільки для добрих, але і для злих часів. Та вище згадані громадські формації великоросів і антидемократичні інстинкти міродайних німецьких кол дали наслідки. По наказові німецького командування німецький військовий відділ вірвався грубо в будинок Центральної Ради, а в день пізніше стався державний перевот гетьмана Скоропадського.

Яку роль відіграло німецьке командування при перевоті, зараз ще документально не встановлено. В кожному разі нема жадного сумніву в тому, що Скоропадський на переворот не зважився, коли б попереду не запевнив собі доброзичливого відношення Німеччини. Признанням гетьманату на мою думку, було окреслено становище Німеччини що до українського питання. В українських і приязних Українцям кругах багато говорилось про можливість того, що гетьман через утворення національного кабінету, може стати проводирем української думки та здійснити клич антимосковської політики. Та така політика для аристократичного петербурського гвардейського офіцера, який зріс в монархічних великоросійських кругах, була психологічно виключена, помімо його особистого честолюбства. Дипломатичні зручні заяви хитрого генерала змогли часово кинути заслону на його справжню ціль. Скоропадський був готовий дати можливість розвою молодій українській культурі, бути сильним заступником автономічних стремлень союзної країни, дати тимчасову незалежність протибольшевицькому державному організмові. Однак хотів віддати першенство впливам російської культури, та увійти у тісний союз з відновленою Росією, не вважаючи цього за зраду власному народові, бо для Великороса, при його манії великості, українська мова всеж таки являється тільки селянським діалектом.

З цього однок ще не слідувало, щоби політика піддержуваного Німеччиною Скоропадського мала довести до внутрішнього перевороту. Справа відбудування Росії була ще далеко. До цього моменту міг гетьман спокійно і рука в руку працювати разом з національними партіями над будуванням незалежності своєї держави. Мав отже часу доволі. Коли однак показав він своє правдиве обличча, непримиримими його ворогами стали тоді

освічені національно-українські кола. Инакше віднеслося селянство, яке творить властиву підвалину усього населення. Селянин не є матеріал, здібний до довшої опозиції на ґрунті чистого національного почуття. Ми це пережили самі, коли німецьке селянство Ельзас-Льотаринґії аж до року 1871. майже безболізно пристосовувалося до цілком чужого французького панування і так само безболізно переходить сьогодні знов у французьке ярмо.

Расові різниці між Українцями та Москалями є дуже малі. Український селянин, який виказує найбільший відсоток неграмотних у всій європейській Росії (77% чоловіків і 96% жінок) маючи можливість не трудно розуміти те, що говорить Москаль, міг не відчувати так остро культурної різниці. Ненависть против Москалів була у нього господарсько-соціяльним невдоволенням, яке під впливом інтелігенції набирало національної закраски. Царська господарська політика цілий експорт опіралася на тому, що відбирала від мужика останне зерно і доводила його до злиднів. Однобока піддержка, яку вона оказувала великій посілості, творила все більшу і більшу скількість безземельних, а до цього ще підбурюючим було те, що найбогатші лятифундії находилися в неукраїнських руках. Домогання земельної реформи було все більш голосне і пекуче. Його треба було вислухати тим більше, що із сусідньої большевицької Московії приходили чутки про сповнення завітньої мрії усіх Росіян: остаточне наділення селянства землею. Доказ, що большевицькі реформи в дійсності не задовольнили селянства, що із селян-власників повстав найлютіший і на довгий час незаспокоєний ворог совітського правительства, не міг вплинути уемно на агітацію до того часу, поки не буде утворене, сильне, достаточо забезпечене землею, селянство. Через відсунення найбільш пекучої справи, якою була земельна реформа, правительство гетьмана зробило перший крок для збільшевізованя селянських мас. Мені попав в руки рукопис статті Бруно Гана, яка має появитися у четвертому номері журналу „Ukraine“ (наклад Дозендорфа і Гозеля в Гамбурзі), в якій він, на підставі власних спостережень, так малює земельну політику гетьмана в минулому році: „Замість земельної реформи одержала Україна щось иншого: відновлення великої власности. Над цим працювали дуже

енергічно. Почався найтемніший період гетьманату. Усюди повставали так звані ліквідаційні комісії, яких завданням було повернути усі страти поміщиків, що їх вони понесли в часі революції та визначити їм відповідні відшкодування. Обчислення втрат робилося на підставі заяв самих поміщиків. По відомостях з усієї України, поміщики використали цей факт аж занадто добре в свою користь. Висота суми, яку вони жадали, як відшкодування, була звичайно кілька раз вищою аніж це було в дійсності. Коли якесь село не хотіло заплатити наложеної на нього контрибуції, відмовляючись тим, що шкоди спричинили повертаючи з фронту банди, тоді з'являлись карні експедиції, удержувані поміщиками, або нова українська поліція т. зв. „Варта“, зложена з бувших городових та російських офіцерів, які своїми симпатіями стояли на стороні поміщиків, і починалися знущання, катування шомполами та інші злодійства над часто безвинним селянством. Колиж селяне оказували хоча би найменше супротивлення, тоді кричали про вибух повстання та зверталися до місцевої німецької команди з жаданням, збройною силою навести спокій і порядок. Ці екзекуції прибрали врешті такий карикатуральний вид, що навіть міністер внутрішніх справ був змушений видати обіжник до старостів, в якому взивав до помірковання та заборонив поміщикам творити карні відділи і виконувати на свою руку карні експедиції.

Так кількокрратно відшкодовано велику власність. І треба признатися, що сталося це при помочі німецьких штиків“.

На жаль треба зазначити, що в всіх цих помилках політики Скоропадського головним винником є німецьке представництво на Україні. Аж надто розвиненому почуттю власности в консервативних мілітарних і урядових колах, примусове вивласнення здавалося страшним потрясенням дежавної думки. До цього прийшли ще еґоїстичні міркування чисто практичного характеру, що роздроблення великої власности мусить довести до зменшення продукції хліба. В інтересі забезпечення своєї країни хлібом треба було до цього не допустити. Задля цього й пожертвувано добробутом „заприятненої“ держави, бо наші власті були твердо переконані, що залізний кулак німецького війська зуміє здавити в корені всяку спробу повстання. Коли

знову було заключено трактат з представником Дону, генералом Красновим, почали думати про те, щоби разом з українськими військами піти на Москву. А тимчасом удержуючи, мимо всяких підбурюючих проступків з боку большевиків, ненатуральну приязнь з Леніном, в Києві розпочали переговори з Московськими втікачами. Після заяви Мілюкова, яку дав він представникові голяндської преси, керовник німецької військової політики в Києві, майор Гассе, запевнив його, що Німеччина зажадає приєднання України до Росії. Тоді представник німецької дипломатії, барон Мум, зажадав усунення Мілюкова з Києва; однак це вже було запізно, й довіря міродатних національних партій на Україні було втрачене. Для цих партій безумовне признання української незалежности було *conditio sine qua non* усякого політичного співділання. Українська інтеліґенція, яка вийшла з селянських кругів, була настроена в націоналістичному дусі, який був тим більше дражливий, що мав своє джерело у поневоленню широких народніх мас. Німецький офіцер та адміністратор не міг ніяк уявити собі, щоби в якійсь державі вчитель, письменник чи адвокат міг відіграти перворядну роль. Коли в кінці приступлено до розроблення земельної реформи, опертої на ґрунті малої приватної власности, то контакт з українськими національними колами був вже спізнений, а селянство занадто ображене і роздратоване.

Тоді стався переворот у Німеччині. Скоропадський висунувши великоруський — антибольшевицький прапор, думав здобути тим довіря Антанти. Національні партії рішилися тоді на роспачливий крок повстання, яке однак, з першої за раз же хвилини грозило прибрати большевицьку закрутку. Німеччина сиділа тоді на двох стільцях. Чи мала вона змогу, з огляду на неминучий розвал війська, подати яку небуд реальну поміч Директорії, треба сумніватись. Вона могла однак ідеї української незалежности оказати свої симпатії. Та замість цього післала вона свої війська, які не були обняті ще горячкою розвалу, до розпорядження гетьмана, хоча його програму було легко передбачити. І ось, навіть демократична Німеччина не дала демократичній Україні доказу чесної приязни. До послідної хвилини топтала вона принцип невмішування у внутрішнє життя України.

Тепер Україна стала знову здобиччу большевиків. Усі високопарні надії зістали знищені. Большевизм є по своїй природі нівелюючий і жадного сепаратичного стремління не признає. На Україні, подібно як в Ризі поміж латишськими та російськими большевиками, вибухло теж повстання, яке має національний характер. Однак на мою думку, це майже неможливе, щоби само національне почуття спонукало селянство до боротьби з режимом Леніна і Троцького. Більш значіння буде мати те, як і о скільки совітська влада зуміє задовольнити селян з боку господарського та політичного. Досвід Московії учить, що большевицький розвал транспорту і продукції мусить викликати скорше чи пізніше невдоволення широких мас, яких паперовий гріш вже заспокоїти не може. Спроби підбунтувати сільський пролетаріят против зажиточнішого селянства тільки прискорить цей процес розкладу. Значиться, що скорше чи пізнійше мусить прийти момент еволюції большевизму, яка візьме свій початок на аграрному ґрунті. Коли ця еволюція прибере соціально-революційну форму, вона знов не заспокоїть українського селянства, і тоді настане сприяючий момент для Петлюри та української ідеї самостійності. Яке становище повинна зайняти Німеччина в цім розвою випадків, минулий досвід показав як найкраще. В найблищій будучності змушена вести виключно континентальну політику, мусить вона стреміти до цього, щоби і з усіма державами на сході бути у близьких відношеннях та приязні. Кожний народ на сході, який не виступає з агресивними територіяльними та між-політичними стремліннями, є наш природний союзник. Визнання ідеї самовизначення народів — це життєва справа німецької республіки. Завданням німецької політики є зробити цю ідею обовязковою для цілого світа. В відношенню до України вона мусить бути проведена з повною послідовністю і без застережень. Так на заході, як і на сході тільки повна і чесна воля усіх народів зможе перешкодити творенню нової мілітаристичної політики насильств. —

(Frankfurter Zeitung Nr. 319).

Українці.

Останнє число газети „Ceska Straž“ подає, з нагоди пробування хору Кошиця в Празі, надвичайно цікаву статтю про українсько-чеські відносини:

„Останній місяць жила музична Прага незвичайним мистецтвом „Української Республіканської Капелі“, котра тут урядила кілька концертів. Проїшли вони з успіхом, відповідаючим їх мистецькому виконанню.

Капеля, це хор перворядний, обдарований природою та мистецтвом так багато, що в концертній залі ми пережили вражіння мистецтва суцільного, зрілого, а рівночасно так чаруючо-молодого. Не хочу розписувати про ці незвичайні басы, про ці неправдоподібні pianissima, ці майстрівські стакатта, про ці всі технічні дива, які українські співці проводять так природньо, немов вони приходять самі собою.

Хочу вказати на щось більшого, що ми могли почути в співі цього хору, передовсім на те, як тут заговорило до нас правдиве народне мистецтво. Воно грало й світило в співі українського хору і поривало в слухачах чеську душу, яка прагнула такого мистецтва і прагне. Українці не показали нам, що вони можуть виконати, а показали, які є їхні народні почування, і як вони проявляються в тім, що найкраще висловлює всяке почуття — у пісні. В цьому й причина їх оригінального самородного виконання в протиставленню до штучного нинішнього віртуозівства, в цьому і їх геніяльний розмах у передачі їх народніх творів.

На жаль сумно те, що наша музика, збудована Сметаною на таких певних народніх підвалинах, все більш і більш віддаляється від них, все більш і більш покидає те джерело, яке одинокє може достачити їй оживляючих соків. Найкраще ми бачимо це на виконанні творів Сметани, яке робиться все більш не чеським, так що вже болюче й слухати у нас Сметану.

Я бажав би, щоби наші молоді та наймолодші послухали українських співаків і повчилися від них, що таке народне мистецтво.

У композиції стоять вони ще далеко за нами, бо їх композитори, не виключаючи Лисенка і Стеценка, стоять на

ступні творчости нашого Кжижковського, а про такого ґенія, як Сметана, нема ще там і мови. Тим більше треба подивляти, як з тим малим, що здобули Українці за найбільш неприязних часів, можна доказати, що є справжнє народне мистецтво, виказати справжню, самостійну культурну психологію свого народу. Доводять це передовсім любовю до пісень свого люду, пісень, котрі для них не представляють тільки етнографічний інтерес, а є безпосереднім голосом народньої душі. Вони самі горять любовю до цього народу, прислухаються до його голосу з побожністю і любовю, яка і проникає у їх власне виконання. Через те саме виконання пісень є таке просте, правдиве, а при цьому шляхотне. Їх велике технічне знання випливає із знання українського люду, який власне так співає свої пісні. І тому з кожного виконання цих пісень промовляє до нас душа українського народу.

Від музики переходимо до иншого питання: чи це є душа українського народу, чи просто душа російського народу? А відповідь на це питання після цього всього, що ми знаємо про українське народне мистецтво, не може бути инша, як та, що український наріч має свою власну душу. Що краще показує народню душу, як не його пісня? А пісня українська є цілком инша ніж пісня польська,

великоруська або білоруська. Раз Українці зуміли заховати свою народню культуру такою чистою, як це бачимо на Україні, мусимо лічитися з власною психологією того народу, яка не може не виявитися і в політичних справах. Українська пісня є Чехам найближчою з пісень усіх народів навіть славянських.

Причини цього далеко глибші; велика психологічна близькість між психологією Чехів та Українців, хоч би в обсягу їх демократичности, незаплямленої жадними компромісами з так названою національною шляхтою. Психологічний розвиток стремління є у обох народів подібний; у обох бачимо подібність настроїв. Нема тут поверховної веселости ані безнадійного смутку, бо їх соціальний устрій не допускав до першої, а безустанний утиск відучив від другого. Тому і їх пісня є поважна або закрашена теплим гумором. Можна порівнювати ці обі культури без кінця і все знаходити подібні риси. Бо в пісні „шумить гуде дібровонька“ ми чули первовзір нашої пісні „Horo, horo wysoka jsi“. А це може бути користю і для нас. Тепер, коли ми пізнали українську пісню і навчилися бачити у ній плоди духа народу нам найближшого, будемо старатися пізнати Україну і з инших сторін і зблизитися з нею, як з найближшим нам душею союзником. („Česka Straž Nr. 24).

Огляд світових подій.

29. червня.

— Відомий індійський поет Рабіндра Нат Тагор повернув англійському королеві усі ордени, в знак протеста проти політики Англії в Індії.

— На з'їзді „Conseil Federal de la Seine“ в Парижі висловлено рішучий протест проти мирового трактату.

— Землетрус в Тоскані: Понад 100 вбитих.

— Польське звітження. Галицько-волинський фронт: На цілому фронт йдуть бої, які є для Поляків успішні.

30. червня.

— Почався з'їзд робітничих рад Німецької Австрії.

— Вибух залізничного страйку в Берліні.

— В Дюсельдорфі вибухли криваві заворушення між робітниками і військом. Заведено стан облоги.

1. липня.

- Правительственні війська заняли Гамбург.
- В Бресті, підчас відізду Вільсона, вибухли сутички між французькими і американськими моряками.
- Повстання в Чорногорі проти сербських насильств над чорногорським населенням.
- Забурення в Італії проти дорожнечі.

2. липня.

- Зїзд робітничих рад у Відні висловився проти диктатури комуністів.
- Большевицьке повідомлення: Наші війська розпочали наступ на всіх фронтах. На північному фронті стоять вони 50 верст на північний захід від Олонця. На західному фронті ми заняли Долпово: 22 верст від Красної Горки. На східному фронті війська Колчака після кривавої битви були розбиті. Перм і Кунгур в наших руках. Туркестан увільнено цілковито від білогвардейців. Їх недобитки втікають у Персію.

3. липня.

- Рада Чотирох вирішила, щоби турецькі делегати відіхали додому.
- Закінчення залізнодорожного страйку в Берліні.
- Вибух залізнодорожного страйку в Франкфурті.

4. липня.

- „Confederation Generale du Travail“ вирішила проголосити 21. липня одноденний страйк протеста проти дорожнечі та проти інтервенції антантських військ в Росії.
- Протиантантська демонстрація у Фюме.
- Падеревський підписав трактат, яким запевнюється національним меншостям у Польщі національна і релігійна воля.
- Польське звітлення: На галицько-волинському фронті без зміни.

5. липня.

- Реконструкція чеського кабінету. Премером міністрів став бувший віденський посол Тузар.
- Вироком революційного трибуналу в Будапешті засуджено 253 учнів військової академії, які брали участь у повстанні проти большевицької влади, на примусові роботи.
- Сини Вільгельма звернулися до англійського короля з проханням, щоби дозволено їм стати перед антантським судом замість батька.
- Революція в Перу. Президента Падре і весь кабінет арештовано.

6. липня.

- Свята в честь Гуса в Чехії.
- Революційні забурення в Італії
- Польське звітлення: Галицько-волинський фронт: у Східній Галичині наші війська посуваються все дальше на схід і обсадили лінію Стрипи. Під Глинною на захід від Озірної а дальше при обороні переходів через Коропець, українські частини завзято оборонялись, однак зістали розбиті і змушені до залишення позицій. В боротьбах 3. і 4. липня ми здобули 4 гармати, 6 пулеметів і біля 500 рушниць. На Волині спокій.
- Фронт подільський: На цілому фронті бої, які розвиваються для нас успішно.

7. липня.

- Криваві сутички між Німцями й Поляками на Шлеську.
- Кривава демонстрація безробітних в Варшаві.
- Польське звітлення. На Галицько-Волинському фронті наші війська дійшли до лінії Підкамінь-Зборів-Козова-Підгайці-Монастириська, не зустрічаючи ворожого відпору. Наші передні стежі дійшли до Стрипи.
- На Волині без змін.
- На Поліському фронті наші війська перейшли в наступ, який розвивається успішно. Ми взяли 5 кулеметів, бранців і багато воєнної здобичі.

Критика і бібліографія.

Documents historiques sur l'Ukraine et ses relations avec la Pologne, la Russie et la Suède (1569—1764) publiés avec notices explicatives et cartes par*) Ste. Michel Tyszkiewicz Imprimerie A. Bovard - Giddey, Lausanne 1919. Сторін 72 in folio.

Документи, видані графом Тишкевичем, попереджає його нотатка для пояснення термінів „Русь“, „Україна“. Він доводить, що термін Україна дуже старий і перший раз з'являється в хроніці Київа під датою 1187 р, де каже: „Україна оплакує смерть Князя Глібовича“.

Слово „Україна“ не означає граничного краю, як думають російські і польські історики, але „край“, „отчизну“, і так його розуміє народ, а не як межу польської, чи московської держави.

Правда в документах находимо також на означення України „Ruthenia“ „Russia“, „Parva Russia“, однак вони ніколи не вживалися українським народом а є скоріше книжковою видумкою.

Географи французькі і англійські, починаючи з XVII в., не вживають на означення нашого краю іншої назви, тільки „Україна“.

Що до назви „Русь“, то автор вважає її назвою не національною, але династичною. Під назвою „Русь“ літописець розуміє всі словянські народи, котрі найшлись під пануванням руських (варяжських) князів.

Документів про зношення з Польщею оголосив гр. Тишкевич 10. З них виходить ясно, що навіть вищі українські верстви (духовенство і шляхта) дуже енергійно боронили свою національну окремість перед агресивністю Поляків.

Більша частина документів, оголошених автором, належить до зношення України з Московщиною. І так знаходимо там: „Відручне письмо царя Алексія Михайловича до гетьмана Богдана Хмельницького і до цілої Малої Росії (1654), в якому цар бере їх під протекторат Московщини; листування між гетьманами і запорожськими кошовими (на пр. Івана Гусака з Мазепою) і. т. п.

Документи доповняє дуже старанно оброблена розвідка С. Шелухіна п. н. „Les termes Russie“, „Petite Russie et l'Ukraine“.

Розвідки Тишкевича і Шелухіна ілюстровані старими мапами України, Московщини і Польщі: 1) Бопляна (Україна 1650 р.). 2) Вішера (Московщина з 1735 р.). 3) Гомана (Україна 1716 р.). 4) Гомана (Польща 1816 р.),

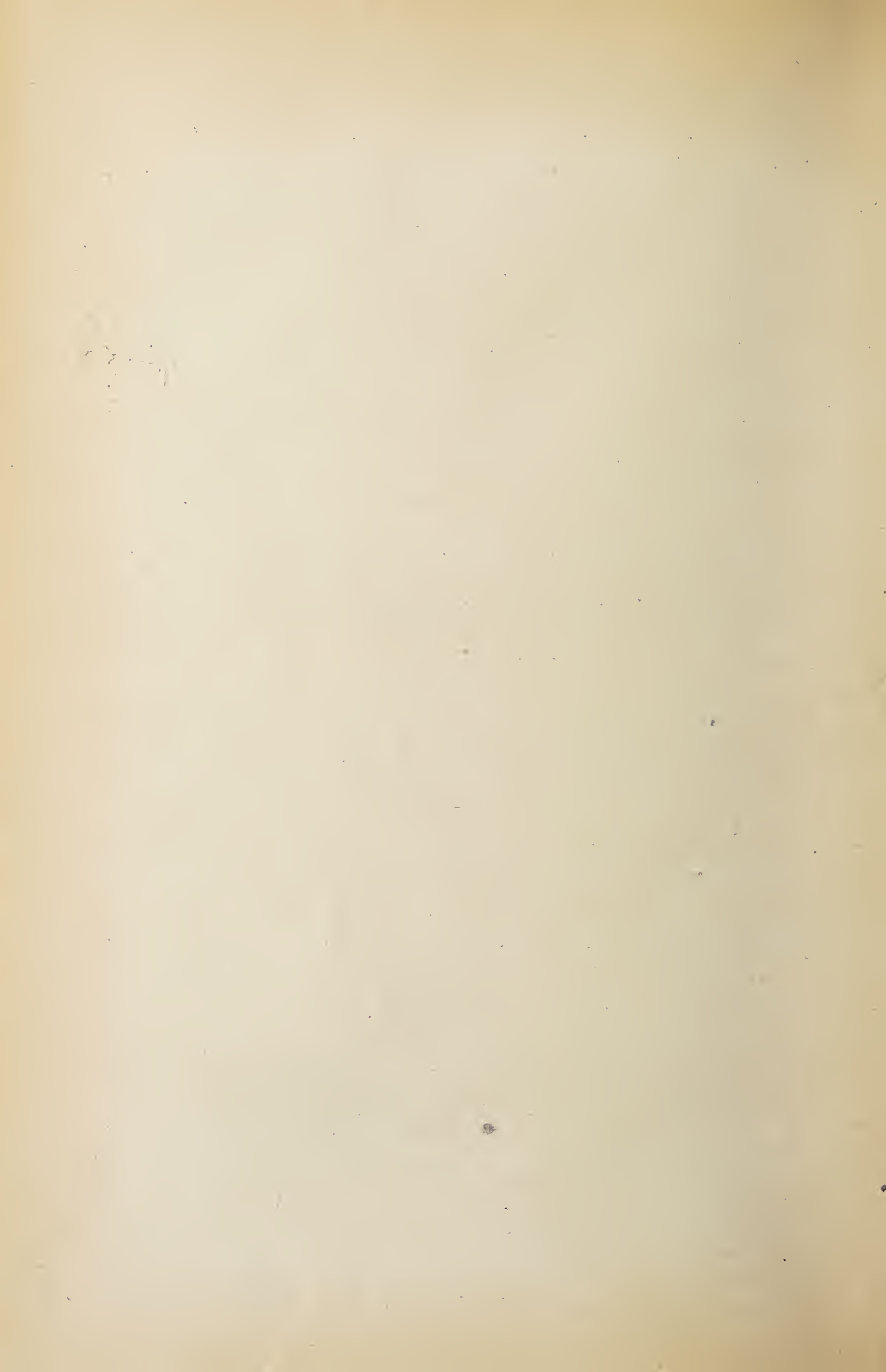
Книжка видана дуже чепурно.

La lutte sociale politique en Ukraine 1917—1918—1919, Prague 1919.

Брошурку видала делегація партії соц. рев. і хоч вона анонімна, але по стилю і ясності викладу, як також по історичному методу можна пізнати, що автор її є один з наших найвизначніших істориків і політиків—людина, яка сама брала активну участь в соціальному і політичному руху трьох останніх бурхливих років.

Дуже коротко і стисло подає автор на вступі соціально-економічну і національно-політичну структуру України, як вона склалася на протязі нашої історії.

І саме ця структура, в якій пануючі класи належать до чужинців Поляків і Москвинів, є причиною того, що на Україні не може бути мови про рух чисто

ВОЛЯ

ТИЖНЕВИК

М. Леміш.

ENTENTE.

Вона протягом п'яти років свого існування носила в собі елементи розкладу, які тепер починають давати наслідки, бо знайшлась для того відповідна атмосфера. Створена ad hoc, вона не була продуктом логічного розвитку. Хотіли утворити одно тіло з неприпасованих до себе частин. Тому вийшов поганий механізм, а не вийшло і не могло вийти організму.

Вийшов немов би той віз з байки, до якого запрягли лебідя, рака й щупака. Кожне тягне в свій бік, а віз стоїть на одному місці.

Ця неоднаковість інтересів аліантів мусила виявитись під час заключення миру; вона яскраво й виявляється. Робляться героїчні зусилля, щоб задержати розвал Антанти, однак це не помагає.

Першою покидає аліантів той, хто найпізніше до них пристав — Італія. Її треба вже вважати безнадійно відпалою від Антанти, до якої знов повернути не можна буде жадними уступками.

Адріатицьке питання на мировій конференції в Парижі треба вважати лише випадком, який зробив Італії дуже зручним зайняття опозиційного до решти Антанти становища випадком, який полекшив положення іт лійських дипломатів.

Становище, яке вони зайняли супроти постанов „Чотиґьох“ в адріатицькій справі і слідує за тим міністерська криза в Італії зробили більш свобідними італійських політиків, які треба сподіватись, що ра у все яскравіше будуть проводити лінію освободження від дружби з аліантами, аж доки цілковито не пірвуть з ними.

Для Італії це абсолютно необхідне, як що вона не хоче спити в становищу збанкрутованого довжника, якого беруть під опіку.

Італія за час війни так заборгувалась у своїх Аліантів, переважно в Англії, що з цих боргів вона не зможе виїзти ніколи. Головно підрізало її англійське вугілля, яке Італія мусіла купувати по надзвичайно високій ціні. Англійські вугільні королі провадили, oprіч того, таку політику, що Італійці ніколи не могли зробити порядного запасу

вугля. Прозавалось лише стільки, скільки вистарчало для біжучих потреб. Але ціни все росли і нові закупки робились по щоразу вищих цінах. Вийшло, що Італія заплатила величезні гроші а вугля і по сей день не має. Таким чином, італійська промисловість і залізниця в великій мірі залежать од ласки Англіїців. А за тим на спи і Італійців лежить борг, що зріс переважно за час війни, який становить три чверти національного скарбу Італії. Такого боргу Італія сплатити не зможе. Цей мотив переважить, і Італія змушена буде справити свою політику туди, де лежать способи, які зможуть увільнити її від цього боргу. Отже „платить“ не одна переможена Німеччина. Один з її переможців мусить платити бодай чи не стільки само і в ту саму касу, що й Німеччина. Нова італійська політика вже тепер прощупується. Для дорослих вона виглядає з того роду фактів, який оце мав місце, коли на запитання „Пятох“, чи зможе Італія послати військо проти совітської Угорщини, остання відповіла в тому дусі, що взагалі подібного роду справами вона не займається. А для дітей — відбуваються сутички між італійськими і французькими жовнірами, „вигорюють настрої“ у простого народу.

Так підготовляється вихід Італії з Антанти і перехід її... в протилежний бік.

Франція й Англія.

Не благополучно також з відносинами між двома другими аліянтами — Францією й Англією. Поки єсть у них спільна мета — ослаблення Німеччини, доти вони виступають дружно. Заклучили навіть разом з Америкою военний договір, після якого Америка й Англія зобов'язані допомагати Франції, коли останній буде загрозувати Німеччина. Бо це лежить в інтересах всіх трьох. А по за тим робачок недовіря до Англії точить серце Француза і примушує його зирко дивитись, що замишляє Англієць. Сирійська справа являється на цей раз яблуком роздору. Поки що найгірше на тому вийшли Турки, яких без особливих церемоній п. Клемансо випросив з Парижа. Турецьким делегатам, які що й не давно переїхали на нове помешкання, було заявлено, що теперішня ситуація така, що ледви чи виграє що небудь Туреччина від того, що її делегати будуть довше сидіти в Парижі. А справа дуже проста криється за цією заявою п. Клемансо. Річ в тім, що Французи ще досі не договорились з Англіїцями що до долі Туреччини взагалі, а Сирії з окрема. Французи претендують на Сирію, як на свій протекторат, і Англіїці de jure признають їм це право. А de facto Англіїці не бажають випустити з своїх рук цього „найкоротшого шляху до Індії“ і тому через своїх агентів піддержують самостійницькі змагання сирійського еміра Фейкага, подбно до того, як піддержують на всякий випадок самостійність Грузії, яка лежить на иньшому шляху до тої самої Індії.

Французька преса нервується і протестує, оскільки це можливо проти такого сильного союзника, як Англія. А тим часом поки

Франція компромітувала себе в Одесі і в Румунії, Англія поставила одну ногу коло Балтики, а другу коло Каспія, помагаючи самовизначатись Естам, Латишам, Грузинам і Вірменам.

Америка і Японія.

Як відомо, делегати на мировій конференції від китайської небесної республіки зріклися підписати мировий трактат, вимагаючи, щоб Японія попереду вернула їм Шандунь, а корейські представники заявили в Америці, де до них ставляться уважно, що вони взагалі не вважають для себе обов'язковим все те, що попідписувала Японія.

Може на все це не звернули б уваги, коли б японськими справами не інтересувалась живо Америка. В той час, коли більша частина Антанти була протягом п'яти літ зайнята боротьбою за право в Європі, один з її членів — Японія — в затишку хазяйнував в Азії. Взявши на себе роль культуртрегера, Японія змусила Китай від 1915 до 1918 року підписати кілька договорів, дуже не вигідних для Китаю. Тепер Китай заявляє, що він не має заміру виконувати цих договорів, продиктованих силою, коли для цілого людства на парижській конференції засяяли ідеї права і справедливості. Америка, звідки пішли 14 пунктів права і справедливості, виявляє своє співчуття і Кореї і Китаю, тим більше, що для Американців зовсім не однаково, як устроїться Японія на Сході. З переходом Шандуня до рук Японії в її руках опинились найбагатші копальні вугілля й залізної руди. Досвід показав, що Японія досі ніколи не була прихильною до політики „відчинених дверей“; тому американські промисловці бояться, що експорт сирівця з Китаю буде в цілковитій залежності від Японії. За самий останній час Японія поспробувала скупити всі шовкопрядильні в Шанхаю і Кантоні. Як що прийняти під увагу, що в шовковій промисловості Японія і раніше займала перше місце, то ясним стане змагання Японії до монопольного господарювання на Далекому Сході. Ці змагання знаходять найживіший відгук в Америці і породжують тертя ще між двома союзниками. Може на цьому виграє Китай!

*

Такими приблизно виглядають взаємовідносини між п'ятьма головними союзними державами Антанти.

Але опріч них існує ще багато менших членів союзу, *les puissances associées*, які, так би мовити, примазались в різні часи до гри і які подібно до тої мухи, що сиділа на розі у вола, який орав, тепер заявляють, „що ми меж орали“. З цими меншими членами, що в свій час служили більше „для мебелі“, має тепер Антанта багато мороки, а толку від них мало. Всі вони виявляють великі апетити, задираються з сусідами і між собою і не завше покійно слухаються старших. Через те часто „влипають“; приходиться їх розбороняти і обороняти. А послужитись ними для боротьби хоч би з большевиками не можна. Пасують.

Взаємовідносини між цими „малими“ спробуємо змалювати слідуєчим разом.

А. Кошиць.

Б. Бутенко.

II.

Плян залізнодорожної кооперації.

Перед тим як обговорювати основні завдання цієї статті, ми вважаємо потрібним пояснити, що в ній будуть обговорюватися кооперативні принципи в приміненню не до якоїсь сторони життя особистого складу залізнодорожників, а в приміненню до самої експльоатації, порядку управління і обслуговування комерційних інтересів залізниць.

Можно вважати, що читач цілком поділяє такі думки: а) всі залізници, які призначені для загального користування, мають характер інституцій державного значіння; б) навіть ті залізници, що знаходяться в приватній властності, повинні провадити свою працю не тільки під

загальним доглядом, а також підлягати керуванню відповідних державних інституцій; в) експлуатація залізниць перш за все повинна відповідати загальнодержавним інтересам, носити одноманітний характер обслуговування потреб краю і вже потім дбати про чисто комерційну сторону справи.

Складний стрій залізнодорожного господарства, великий штат служачих, залежність перевозок від певних термінів, відповідальність за швидкість доставки і цілість грузів — витворили дуже тяжкий апарат управління залізницями, який вимагає сильного напруження праці, особливої енергії керівників і постійного догляду і заходів, що донесення бадьорости в інертну масу служачих.

В дореволюційний час, щоби підтримувати відповідну працьовитість і порядок, був встановлений твердий дисциплінарний режим, який всеж не давав добрих наслідків. З одного боку, це було через те, що штати молодших служачих були невеликі, а з другого, всі служачі не були зацікавлені в інтересах експлуатації.

Правда, в останній час для піднесення інтенсивності праці і з метою економії, за працю окремих спеціалістів були визначені премії, але ж загальні результати експлуатації не дуже цікавили всю масу служачих, за винятком безпосередніх керівників справи.

В зв'язку з революцією і кинутими нею в життя новими гаслами були закладені початки інших підстав для експлуатації, системи управління і взаємовідносин служачих і винагородження за працю, як зі сторони державної влади, так і самих служачих.

Наслідки нових основ негайно виявилися в повнім і остаточнім розкладі транспорту; з другого боку занадто велике і без всякої пляномірності і системи збільшення норм винагородження і скасування премій — „поверстових“, „акордних робіт“ та інших систем винагородження праці в залежності від її продуктивності довели бюджет залізниць до страшного дефіциту.

Втручання ж комітетів у внутрішній розпорядок і систему управління вкінці підірвали всяку дисципліну і внесли лише дезорганізацію і розклад. Тому для будучого повстає дуже важне і тяжке завдання урегулювати всі ці взаємовідносини і витворити такі умови праці на залізницях, які уможливили б відбудування транспорту і забезпечили йому розвинення і поліпшення в будучині.

Большевики, які більш за всіх працювали коло знищення підстав старого і які більш за всіх прямували до вирівнення взаємовідносин серед служачих, як в дисципліні, так і в задоволенні платнею, зрозуміли вже свою помилку і страшним терором відбудували стару систему оплати праці: вони залишили збільшені під час революції норми для молодших служачих, установили більші оклади для вищих і відновили „умовлену працю“ („сдельні“ роботи) і майже всі види спеціальної кваліфікації праці.

Але ми гадаємо, що цей поворот до минулого цілком анулює ті високі гасла нового часу, під якими ввійшли ми в революцію. Не

можна допустити його, яко систему, як що ідеї нового часу дійсно виявляють собою ступінь в прогресі загальної еволюції-людськості, то на подібний чисто большевицький крок не можуть погодитися ті, що вірили і вірять в ідею поступу і урівнення прав людей.

Тому потрібно шукати нових шляхів і спробувати в такій дуже важній галузі державного господарства, як залізниця, витворити систему, яка поставила б працю залізничодорожних служачих на ґрунт спільності їхніх інтересів з інтересами самого підприємства. Єдиний спосіб для сього це — введення кооперативних підстав.

З першого погляду ця думка видається майже неможливою, особливо в приложенню до існуючих державних і приватних залізниць в однаковій мірі, але в дійсності ґрунт для переведення її в життя мається.

Припустимо, що держава вибудовала залізницю, на яку було витрачено 100 мільонів карбованців. Чистий прибуток від експлоатації її, включаючи відсотки на витрачений капітал і на його погашення, повинен бути не менш 7%; в цьому разі протягом приблизно 40-літнього існування залізниці держава поверне свої кошти і ще буде мати ренту, не витрачуючи більш ніякого капіталу. (Цей випадок досить щасливий. Як що прибуток буде вищий, приміром 10%, то час для звороту капіталу буде не такий довгий.)

Таким чином припустимо, що держава буде мати ренти всього 10 мільонів карб. на рік, при повнім покриттю всього витраченого капіталу і всіх коштів експлоатації і поліпшення залізниці.

Беручи під увагу зазначену вище думку, що держава повинна бути повним господарем залізниці, припустимо, що увесь витрачений капітал, себ то 100,000,000 є акційний капітал, 60% якого, себ то 60,000,000, належать державі, яко постійний фонд. Цей фонд дає державі право рішучого голосу в загальній організації праці залізниці. Решту — 40% можливо ужити для паїв, які розпреділяються серед служачих, яко кооператорів.

Подивимося, як це можливо висловити в числах.

В основу міркувань кладемо цифри в 1912—14 рр., до військового часу, через те, що при теперішніх умовах валютного ринку і при непевній вартості продуктів виробу і перероблення не можливо нам ґрунтуватись на точних даних.

На паї служачим треба щорічно видавати 4,000,000 карб. на зазначену сумму (100,000,000 карб.); в обставинах до військового часу можна збудувати, обставити належним приладдям і забезпечити відповідною кількістю паровиків і вагонів коло 1500 верстов залізничної лінії, яку мають обслуговувати 15,000 людей. Виключаючи поденних і тимчасово працюючих, за основний кадр робітників можна рахувати коло 10,000 осіб. Іншими словами кажучи, при рівнім розпреділенню паїв серед служачих на долю кожного падає постійний дохід в висоті 400 карбов.

Принцип такого рівномірного відразу розпреділення паїв між усіма служачими, як нам здається, був би несправедливий, і повинно б на-

значати пай лише особам, які прослужили вже не менш 5 років. Кожних слідуєчих 5 років також дають право на паї по такій прогресії: друге 5-ліття на 1 пай, кожне третє і четверте на 2 паї, кожне п'яте і шосте на 3 паї. Загальна сума паїв, яку може мати кожний служачий, таким чином рівна 12, себ то дає ренту в 4800 карбованців.

Будучи членом кооперативу, служачий відносно залізно-дорожного господарства користується усіма правами і привілеями і має право через своїх виборних брати участь в розв'язуванні усіх залізнодорожних справ економічного характеру. В випадку димісії, за ним полишається право на ренту, незалежно від його пенсії, але він вже не має права брати участь в кооперативній праці і може, на свою власну волю, повернути свої паї державі, яка повинна за це видати йому викупну вартість їх. Паї ці знову мають бути вжиті для наділення ними нових служачих. В випадку смерті служачого, родина його має також одержати викупну вартість паїв.

Наділення служачих паями повинно переводитися не тільки в залежності від п'ятирічних службових періодів, але також в залежності від відношення до службових обов'язків, при чому оцінка служби повинна переводитися не тільки адміністрацією дороги, але і виборними від служачих і в залежності від ріжних інших можливих факторів.

Момент одержання паю може бути віддалений на один чи більше років; а догляд за працею служачого повинен переводитися не тільки старшими від нього, але і співробітниками по кооперації через те, що кожний член кооперативу є зацікавлений, аби товариш по кооперації добропорядно виконував свої службові обов'язки, бо від цього залежать загальні і чисті прибутки дороги, а значить і висота ренти кожного паю.

Керуючися цею схемою, треба наперед поробити усі вираховання для кожної залізниці і обробити відповідний статистичний матеріал.

При будівлі нових залізниць, експлюатація перші 5 років повинна пройти без участі служачих. Потім на основі даних статистики повинно — з'ясувати вартість і кількість паїв. А для прискорення вступу служачих в кооперацію, термін покриття витраченого капіталу може бути віддалений з начисленням за це мінімальних відсотків.

Що ж торкається приватних залізниць, то приложення до них зазначених принципів більш утруднене, і можливими тут являються дві комбінації.

Одна — це утворення пайового капіталу з тої частини прибутку, яка припадає на долю держави, і з тої, яка належить акціонерам, але перевищує звичайні відсотки прибутковості;

Друга — це випуск на тих самих підставах, як і для державних залізниць, і відповідне розподілення додаткової кількості акцій, пропорціональній загальній цінності залізниці.

Як що держава викупує приватні залізниці, тоді набирають сили ті міркування, які було висловлено відносно державних залізниць,

з тим, що після викупу залізниці треба буде брати з загального прибутку відповідні суми на покриття викупного капіталу.

Усі представлені в цій статті міркування, на жаль, не можна перевірити і підтвердити статистичними матеріалами, яких сейчас ми не маємо в нашому розпорядженні, і полишається тільки втішати себе надією, що зазначені нами думки можливо відкривають новий шлях в державнім господарстві і допоможуть витворити інші взаємовідносини серед залізнодорожних служачих і цим самим нове відношення їх до дорученої їм справи.

Для всякого, оскільки б він не був знайомий з залізнодорожним побутом і обставинами праці на залізницях, цілком ясно, яку вагу має для конечних результатів експлоатації їх — безпосередня зацікавленність і участь служачих в прибутках підприємства. Спільність інтересів, взаємний контроль — це є ліпші двигателі справи, ніж самий жорстокий терор.

До цього мусимо додати, що наша схема, подібно всім іншим, потребує поправок, навіть значних, які б відповідали ріжним умовинам часу і місця, — але це ні в якій мірі не говорить проти неможливости здійснення нашої ідеї, на що ми і сподіваємося.

Від ред. В попередньому ч. „Волі“ трапилася прикра помилка в коректі ст. шан. авт. Б. Бутенко. На ст. 14. ряд. 16. зам. 12,000.000 карб. — треба чит. 112,500.000 карб; в ряд. 20. зам. 112,500.000 карб. треба чит. 1,125.000.000 карб.

Укр. Республіканська Капеля.

А. Войнаровський.

На руїнах Росії.

I.

ТЕ-Ж „ПРОРОЧЕСТВО“.

Древні пророки були публіцистами. Ісайя і Ієремія „глаголом жгли серця людей“, не маючи до своїх послуг ні щоденних газет, ні навіть тижневиків. Це ще не значить, що кождий публіцист мусить проріцати. Особливо в наш божевільний час та в нашому отечестві. Але переглядаючи свої статті за часів гетьманщини — я знайшов в них, між іншими, одне місце, трохи похоже на пророчество.

„Кому потрібна зараз „єдина, неділима“ — грізно вопрошав я своїх читачів майже рік тому назад . . . Англії? Але невже Англія для того тільки нацьковувала Японію на Росію, Росію на Германію, Германію на Росію, невже вона втягувала Росію в балканську політику, щоб зробити її ще дужчою за кошт Японії, Балкану, Франції?

Французькій буржуазії як чого й жалко зараз, то хиба одного — позичених франків. Але при розділі Росії на сфери економічного впливу ті франки повернуться Франції „сторицею“.

Германії? Австрії?

Їм зараз не до Росії.

А відбудувати Росію за кошт одної України, силами добровольців і астраханців, досить таки трудно. Бо відбудовання її — це трагедія з двох дій. Перша — убити большевизм в Москві і Петрограді і навести порядок по всій країні. І друга — звоювати всі „окраїни“, що відбилися від рук, зазнали волі.

Коли навіть на перше не стає пороху у астраханців і добровольців і вони мусять в решті гешт „прийдіте поклонімося“ до чужеземної допомоги, то на другу дію у них сил і подавно не вистарчить.

Чи дасть американська, англійська і навіть французька демократія своїх зтомлених кривавою боротьбою синів на приборкання під високу руку „царя московського, православного“ України, Кубані, Грузії, Фінляндії, Литви, Естонії, Білорусії, а може й Польщі?

На першу дію ще може, може й дасть.

А на другу. — „сумлеваюсь штоп . . .“ Ось як я проріцав рік тому назад!

II.

I ЩО З ТОГО ЗПРАВДИЛОСЬ.

Минає літо. Не за горами осінне бездоріжжа і сльота. А віз „єдиной неділимой“, „і нині там“, де був торік в цю пору. Бо коли Колчак „превалил за Урал“, а Денікін тимчасово забрав Харків, а Маннергейм стоїть під Петроградом, то в загальному ході боротьби російські зубрі програли ще більше, віддавши Україну большевикам: хлібні запаси України дадуть тим змогу ще довго протриматись.

Зараз те пророчество звучить трюїзмом. Але в часі гетьманщини для тих урядових кол на Україні, котрі вели безоглядну російську політику, теперішні трюїзми були „ересью“.

І справді — що дала зубрам Америка? Кілька тисяч солдат, котрих вона зарав відкликує до дому!

Що дала Англія? Богато грошей і зброї. Але ще менше, ніж перша, людей.

Що дала Франція? Одеську панаму, що викликала [ненависть до Французів навіть у зубрів.

І та, і друга, і третя готові на словах відбудувати Росію. Але на ділі крім позички під високий процент і щирих побажань доброго успіху, наші большевики з правої нічого не отримують. На ділі Антанта бажає одного — відбудовання Росії силами самої Росії.

Проаналізуємо ті сили і їх завдання і поглянемо *sine ira et studio*, чи вийде що небудь з добрих бажань Антанти при її сучасній політиці відносно колишньої Росії.

III.

КОЛЧАК.

Антанта найбільше допомагає зараз Колчакові. Адмірал Колчак є зараз безпречно найвидатніша людина на російському безлюдді. Мені особисто довелось з ним працювати в Балтійському майже шість років, а потім в Чорноморському фльоті. Його організаційний хист, розум, такт, залізна енергія, впертість, широка освіченість — ставлять його на цілу голову вище багатьох з тих російських діячів, котрих я знав. Була одна людина, з котрою на один рівень можна було би поставити Колчака, це — покійний А. Ів. Шінгарьов, дуже близький йому і по поглядам, і по честності.

Після Цусіми російського фльоту не стало. Від нього залишилось тільки кілька старих калаш і величезні канцелярії під адміралтейським шпіцом. Фльотська бюрократія почала відбудову фльоту на старих основах, що привели вже раз до Цусіми. Тоді серед фльотських офіцерів організується невеличкий конспіративний гурток, що ставить своїм завданням паралізувати діяльність бюрократії. Згодом ні один законопроект з під шпіца не попадає в Думу, поки не пройде через ту конспіративну організацію. Вона виділяє і поставляє з своїх членів найкращих організаторів фльоту. Душою і організатором того гурту був Колчак. Поруч з покійним адміралом Ессеном, при величезній перешкоді всіх бюрократичних стіхий він на протязі скількох років збудував і організував фльоти, що підчас війни міг не тільки захищати Петроград, але й сміливо ходити геть аж до Данцігу, не вважаючи на величезну перевагу німецького фльоту.

Популярність Колчака і до і під час революції серед матросів, не вважаючи на його строгість, пояснюється тільки отими його рисами. Голосами матросів він напевно був би вибраний від Чорного моря до Установчої Ради, колиб його кандидатура не була знята за браком його згоди.

Балачки L'Humanite та англійської „Робітничої Газети“ про його реакційність збудовані на одному — на повнім незнайомстві з поглядами Колчака і на звістках про ті екцеси, котрі чинять

його офіцери. Але на жаль ні L'Humanite ні „The Labour Leader“ не порівняли досі статистично жертв колчаковської політики з числом жертв Леніна і Троцького, котрих та і друга газета беруть під свою оборону.

Вся причина його неудач не в ньому самому, а в тих обставинах, при котрих доводиться працювати Колчакові.

Відставивши від влади „карасів — ідеалістів“, що привикли до опозиції, але не до влади, і запросивши старих „щук“, що привикли до влади, але не до творчої роботи на нових умовах, він залишився майже єдиним воїном в полі. За короткий час, та ще й з демократичних до мізку костей сибірських „чалдонів“ не можна було збудувати армії, котра би одностайно жертвувала своїм „животом“ за чужу їй Великоросію. Брак офіцерського составу, брак гарної комунікації привів Колчака до катастрофи. Перше завдання — відбудовання і втихомирення центра Росії за допомогою Сибірі йому до осені не вдасться виконати. На другу — на притягнення до Москви відбившихся від рук країн демократична Сибір не дасть його помішникам своїх синів. І volens nolens Колчак примушений буде вернутись до того, що він почав, але не закінчив: до організації Сибірі на здорових державних началах, до організації країни, котра могла би ввійти потім цілком свідомо в склад Великого Союзу Народів Росії, як одна з союзних одиниць.

IV.

МАНЕРГЕЙМ І АНГЛІЙЦІ.

Відбудовання Росії з півночі дуже здається на славнозвістну Вампуку. Більше року союзники Колчака — Американці і Англійці співають під Архангельськом: „бежим, спешим“ — але й досі ще навіть до Вологди не добігли. Англійцям безперечно потрібно не Росії, а Мурман і Архангельск з їх невичерпаними рибними і лісними багатствами. Одного лісу на півночі Росії стало б на виплат якої завгодно контрибуції. І занявши потрібні їм міста, вони очікують Колчака. А Американці бачуть, що їм біля Англійців нічого не „очиститься“, перестали очікувати і подаються з миром „во-своясі“.

Трохи складніша ситуація з Петроградом, котрий Антанта хоче здобути руками Финів і Єстонців. Для большевиків Петроград давно являється зайвим баястом. Коли б можна було в одну ніч без зайвого шуму те місто спустити в Финьску затоку, вони б це й зробили. Бо крім кілька сот тисяч голодних ротів ця пустка їм нічого не дає. Але для „престіжу“ большевизму і для гонору його вождів без боя Петроград не може бути переданий ворогові.

В такому ж становищі зараз і протилежна сторона. Взяти Петроград нічого не стоїть. Але прогудувати його хто знає який час, коли він буде відрізаний від усїєї Росії — річ титанична. Вже не кажучи про те, що від капітуляції Петрограду матеріально большевики тільки виграють.

Але припустимо, що й з цього боку „все обстоїть благополучно“ і перше завдання буде виконано — се б то силою Финів і Єстонців будуть винищені до ноги большевики, розв'язана земельна і п. проблеми Чи дадуть себе далі ці союзники Антанти по відбудованню Росії на прилучення самих себе до Росії? Чи не скажуть в слушнім місті: Годі!

V. ДЕНІКІН.

Самим дужим ворогам большевиків є зараз Денікін. Дамо голос з приводу цього союзника Антанти і наших зубрів чужинцям. Один із них А Beaumont в „The Daily Telegraph“ 1. 4. с. р. писав, що „армія ген. Денікіна, яка складається з 50 тис. салдат і 30 тисяч офіцерів — бувшої російської армії, є одним з найбільш дивовижних продуктів російського безладдя“. Другий свідок — датський лікар Бернстедт більш оптимістично дивиться на справу. Він каже, що сила Денікіна сягає зараз до півмільона штиків, що мало подібне до правди; що військо гарно узброєне. Але з другого боку заявляє, що влада Денікіна є тільки військова: кожда республіка, на території котрих він базірується (Донська, Кубанська і Терська) не дозволяють Денікіну втручатись в їх внутрішні справи. Вони не мають нічого проти зєднання з Росією, але тільки на основі федерації. В склад їх урядів входять не тільки демократи, але й соціялісти. Роль парламенту у них відіграє козацький круг; і там панують тенденції далеко більш демократичні, ніж ті, які характеризують армію Денікіна.

Ergo . . . Коли ми знов поділемо питання про відбудовання Росії на дві частини і прикладемо його до армії Денікіна, то побачимо, що 30.000 тисяч офіцерів колишньої російської армії може й піде на відбудову старої тюрми народів. Али ні один салдат, ні один козак з Кубані, Дона і Терця не підійме руку, щоби собі і своїм сусідам натягати на шию стару петлю російського централізму.

VI. УКРАЇНА.

Україна втратила в лютому свою самостійність, стала зараз великою руїною не лиш через рідних невдалих політиків, але й через те, що їм на зустріч пішли провокатори з російського лагєру. Для величезної більшості українського народу ідея Великої Росії, як вільного союзу народів, не є чужа. Але ні в одних, ні в других не стало державного розуму на те, щоби зберегти молодий державний організм до свого часу. Во імя вузько-партійних інтересів і короткозорої політики ціла країна була віддана на „с'єденіє“ спільному ворогові. Суд історії ще скаже свій вирок, хто з авторів теперішньої Української Руїни більше винен.

Але зараз не до цього. Бо починаються нові помилки власне на тому самому ґрунті. Антанта, вірна своїй старій політиці, що Росія

мусить відновитися своїми силами, робить велику помилку, ігноруючи ті самі сили — дужий селянський протибольшевицький елемент на Україні: цим самим Союзники хочуть відновити частину не силами народа, а якимись невідомими або чужими для нього силами і відновити зверху, а не знизу. Цим самим вона не вибиває з рук большевиків зброю, а навпаки — зміцнює її. Секрет перемоги Грігор'єва під Одесою над антантськими військами полягає в тому, що Грігор'єв і його агенти опирались на народ, на його страх перед Антантою і панами, котрі ховались за її спиною.

Військове ж командування Антанти мало тільки армію, стомлену війною котра, не знала, за що вона має воювати.

Всі нові спроби відновити Україну таким способом приведуть тільки до нового краху ідеї відродження України і Росії — як союзу народів.

Наступ Денікіна і його офіцерських полків на лівобережну Україну може кинути в обійми большевизму не тільки простий народ, для котрого страх соціальної реакції далеко дужчий від страху національної, але і всю українську інтелігенцію, для котрої і та і друга реакція — однаково страшна. По тим відомостям, які ми маємо з України, терор Денікінських офіцерських отрядів нічим не відрізняється від терору большевицького. Китайці і Латиші розстрілювали і грабували мирне населення. Теж саме роблять і денікінці. Китайці і Латиші обіцяли перед своїм приходом всі блага, а дали багнет і кров. Не відстають від них і денікінці. Все, що нагадує своєю назвою „Україну“, винищується до ноги.

Добровольчеський терор у Києві перед упадком гетьмана викликав терор військ Директорії. „Хто сіє вітер, той пожне бурю.“ Денікінський терор на лівобережній Україні викличе величезну народню реакцію проти всіх чужинців — будуть вони йти під лозунгами лівими чи правими. Принаймі до такого священного терору проти всіх ворогів української нації закликає останній з'їзд лівих українських есерів у Києві, що відбувся там цими днями. І в відповідь на той заклик вже починається повстання і проти большевиків з правої — Денікіна і Ко. і проти большевиків з лівої — Раковського і Ко.

І для Денікіна і для Троцького і Раковського є тільки один ворог. Вони уступають місце один другому тільки для того, що-б знущатись над українським народом. Натурально що і відповідь на їх знущання може бути тільки одна.

VII.

НОВІ ПОМІЩНИКИ.

На підмогу Денікіну виповзають з темряви недавнього минулого нові тіні — Молови, Гижицькі, Бобринські — люде з багатим минулим, але без всякої будуччини, бо над ними не тільки їх фінансові і політичні кредитори, але й саме життя поставило хрест.

На превеликий жаль в їх руки попала досить гостра зброя — великі кошти, та ще й українські.

Наші атамани від санітарного обозу—Луценки і Ко, здавши позорно в руки добровольців Одесу, так тікали, що аж на пів дороги до Києва згадали про кліше українських грошей, які друкувались в Одесі у Фесенка на Пуш, вул. А згадавши, послали українському представникові міністерства фінансів в місті наказ, що він мусить під страхом смертної кари за неслухняність вивезти ті кліше і вже надрукованих кількасот мільйонів карбованців до Луценка „в ставку.“

Натурально, що його ніхто не послухав. А добровольці почали друкувати по кільканадцять мільйонів карбованців в день.

Пізніше до тих грошей примошувалася ціла компанія авантюриків. Бажаючи захопити в руки кілька сот мільйонів, Трубецькі, Гижицькі, Бобринські організували з поміж себе... „Українську Громаду“, в яку ні одного Українця не пустили. Отримавши благословення від митрополита Платона, вони навіть настановили якогось пасічника з Кобиляк на гетьмана, а премер-міністром назначили до нього Андро, фінансові зобов'язання якого ще до війни ходили по руках дуже низько а політичні — ще низче. Правда, підчас перебування в Червоному Хресті на фронті дехто з них встиг підняти трохи свою фінансову кредитоздатність. За те політична ще нижче впала.

Але ні молитви Андро, ні „предстательство“, Платона не допомогли зубрам. Французи не згодились на поділ грошей. І замість 750 мільйонів карбованців Андро і Ко дістали тільки 120, котрі розміняли по твердому курсу в Константинополі на закордонну валюту.

Ставши таким чином по милості Луценків і Французів на ноги, одеські зубри діляться на кілька гуртів і роз'їздяться по різних напрямках, але з одною метою — оддячити українському народові за його хліб — сіль і за ті гроші, котрі вони в нього з кишені потягли.

Зараз один з них оперує в Польщі. Закликаючи до себе безземельних Чехів та Поляків, він організує їх під доглядом російських офіцерів в великі боеві одиниці для увільнення Волині і Поділля від російських і українських большевиків, як він величає війська Петлюри. Крім великої платні, він обіцяє своїм воякам — Чехам і Полякам в повне володіння дати по 20 десятин землі.

Ще більше грізна хмара насовується на південь України.

Що ж з тих заходів може вийти? Чи вдасться справді прибрати Україну до рук чужими силами і, поділивши народні землі між яничарами, руками України звоювати Большевістію?

Гіркий досвід Французів в Одесі показує одно, що народ радніше піде на згоду з большевиками, ніж підчиниться чужосторонній інтервенції.

VIII.

ПРИЧИНИ І ШЛЯХИ.

Причини такої ворожнечі ясні: в свідомості селянства соціальні моменти превалірують над національним почуттям. Наш селянин

ніколи не турбувався думкою про свою приналежність до „Великої, Єдиної, Неделимої“ et cetera. Тільки в остатні часи під впливом большевиків росте в нього свідомість свого українського Я. І коли перед ним ставлять ділему „земля і воля“ чи „єдина, неделима...“, то безперечно перший аргумент переважає.

Друга причина — негативне відношення української інтелігенції, котра революційним досвідом прийшла до висновку, що які б обіцянки не давала права чи ліва російська інтелігенція — що до України — вони будуть зламани. Зруйнована, гола, боса і голодна Великоросія або вмере з голоду, або мусить сісти на шию України. Її борги выросли до 200 мільярдів карбованців. Приєднавшись до Росії, навіть на правах автономії, Україна мусить прийняти на себе майже половину цього боргу і то так — „по добру, по здорову“. Себ-то занести себе в економічну неволю років на 100 вперед. Сама по собі Україна могла б в один рік покрити свої борги, розпродавши по високій ціні селянам панські землі, або обложивши їх при розділі між селянами високими налогами. Великоросія, через давність соціалізаторських експериментів, через страшенну збіднілість селянства навіть цього зробити не зможе і свій борг мусить розложити на окраїни. Промисловість її зруйнована до щенту. Культура, завдяки ізбієнню інтелігенції, паралізована на довго. Центр Росії — це місце, вбите зараз гангреною. Яка б здорова і дужа країна до нього не приєдналась, вона мусить заразитись. А чи подужає ту заразу і коли — невідомо. Під українські векселя до того ж люба закордонна фірма дасть свої товари. Під одні великоруські навряд чи хто рискне. Французи і Англіїці он дали, а тепер не знають як і відібрати.

Сама Антанта, як і самі українські „хлібороби“ своїми авантюрами не спасуть ні Росію, ні Україну. Є один шлях — шлях згоди з тими здоровими елементами, котрі зараз ведуть бій на Україні проти большевиків.

Визволившись від чужинців, Україна, Кубань, Дон, Терек, можливо Естонія, Латвія добровільно можуть ввійти в згоду з Московією при умовах, на яких можливо було б утворити замість старої російської тюрми народів — новий російський Союз Народів.

Але і в згоду з українською інтелігенцією можуть вступити тільки кредитоспособні громадянські одиниці, а не окремі герої „мертвих душ“ і „Ревізора“. Бобринські і Молови мають не краще реноме на Україні, ніж їх прототипи — Ноздрьови і Хлестакови.

Р. С. Після того, як наша стаття була закінчена, з певних большевицьких джерел ми одержали звістку, що большевицькі лідери вирішили покинути на зиму Москву і перенестись до Київа. Через те всі зусилля їх будуть направлені зараз на захист українського фронту. На ліквідацію військ Петлюри, по недавно заключеному договору між Поляками і большевиками, мають піти польські війська. На ліквідацію Денікіна будуть взяті всі большевицькі війська з польського фронту і частина з колчаківського.

П. Черкаський.

Грінвальд.

З нагоди ювілею.

Ad maiorem Poloniae gloriam польське громадянство щорічно святкує, а часописі присвячують урочисті статті про польську давню славу, що на Грінвальді проявилася. Діялося це років більше п'ятисот тому, і коли й досі пізніші події не затемнили в пам'яті Польщі свіжості Грінвальда, то це пояснюється або тим, що протягом 5ти віків не було у Польщі більше славних подій, або дійсно Грінвальд був надзвичайно видатним ментом в історії Польщі.

Головним мотивом „Грінвальдських“ статей — єдність і однодушність трьох елементів тодішньої польської корони: польського литовського і україно-білоруського.

Само собою зрозуміло, що в цьому „потрійному союзі“ — „львина доля“ Полякам, їм же і слава Грінвальда за те, що ту „єдність“ утворили. В часописах останнього святкування крім цього брешуть і привабний для польського уха мотив—анальогії розбиття Німців тоді і тепер.

Отже слідує нам придивитися до справи з погляду інтересів двох спільників при Грінвальді, на долю яких Польща не дуже охоче уділяє з своєї „слави“.

Об'єднання Литви з Польщею, об'єднання *sui generis*, відбулося років 25 перед Грінвальдом і зафіксоване було „Кревською унією“ 1385 року. Творці „Кревського акту“ справу об'єднання уявляли собі просто, як інкорпорацію Литви разом з Україно-білоруськими землями до Польщі і перетворення цих земель в польську провінцію під короною Ягайла, одруженого з Ядвігою. Та скоро ситуацію, утворену панами Малопольщі, зрозуміли і Литвини і Україно-білоруси. І після Кревського акту почалася затяжна боротьба між литовськими політиками, що хотіли забезпечити окремішність Литви, і польськими.

На чолі литовського громадянства став Витовт, енергійний і з сильною волею чоловік. Скоро після Кревського акту його обрано Великим Князем Литовським, і з цим фактом мусів згодитися Ягайло:

В періоді „Великої війни“ з німецьким лицарським орденом Витовт уже дійшов великої сили, і його армія, зложена з Литвинів, Білорусів і Українців саме й вирішила битву при Грінвальді. Після Грінвальду „Велика війна“ кінчилася скоро, але не так, як того бажали Поляки, а так, як хотів Витовт, що мав в руках реальну військову силу.

Не в інтересі самостійної литовської політики було занадто значне ослаблення Пруссії, бо це б дало перевагу над Литвинами в руки Полякам, і справа литовської державности була б похована. Тому то Витовт після Грінвальду тактовно не вживає всіх своїх сил проти Німців.

Що доміант в Грінвальді і в „Великій війні“ з орденом взагалі був дійсно в руках Витовта, показує нам Городельський акт 1413 року, яким визнавалася лише номінальна залежність Витовта од Ягайла,

а Литва фактично здобувала права незалежної держави з Витовтом і його нащадками на чолі. Для втіхи дипломатам було згадано в „акті“ і про інкорпорацію.

До повної незалежності Литви бракувало лише корони Витовтові, можливість одержання якої не давала спати Ягайлові і його мало-польським політикам аж до смерти Витовта (1430 р.).

„Городельський акт“, яко наслідок рішучої ролі Витовта в „Великій війні“ взагалі і в Грінвальді з окрема на цілих півтора ста літ загальмував справу з'єднання Литви, України і Білорусі з Польщею і тим самим ослабив отруйні впливи Польщі і на наші землі аж до Люблинської Унії (1569), коли „ягайлонська ідея“ дала хоч хвильовий, але наслідок.

Цей „позитивний“ для ягайлонського імперіялізму наслідок має свою причину не стільки в політичній здібності польського елемента, стільки в політичній недалекосягlostі, яка виявилася у елементу литовського.

Тут ми маємо розібрати окремі бажання третього учасника Грінвальду Українців і Білорусів.

Витовт свою силу ґрунтував на католицько-литовському елементі; представникам православних родів в Великім Князівстві Литовськім було одведене другорядне місце.

Тому то, коли Витовт міг в залежності од своїх політичних цілей виходити з строю проти Німців наперекір бажанням Поляків, Українці і Білоруси могли теж не оглядаючись на Поляків і Литвинів вести свою власну політику. Для українсько-білоруського елемента польська аспірація в той час була ще за далеко, хоч уже і відчувалася, — приниження політичне україно-білоруського елемента в Литві було тоді фактом, правда в початковій стадії.

Православні україно-білоруські елементи гуртувалися в той час коло князя литовського Свитригайла, і дуже інтересний факт — що Свитригайло під час Грінвальду був посажений до в'язниці за зносини з Німцями, а його прихильники, православні князі, були за те ж саме покарані на смерть. Ув'язнення Свитригайла тяглося майже 10 літ.

Отож ми бачимо, що участь третього спільника при Грінвальді — україно-білоруського елемента була насильством над цим спільником, а не висловом його справжньої політичної волі.

Боротьба Українців і Білорусів з Литвою і Польщею за рівноправність під приводом Свитригайла тяглася майже до середини XV. віку, знайшовши своє продовження в рухові кн. Михайла Олельковича в 2-ій пол. XV. віку, в повстанні Михайла Глинського в 1-ій пол. XVI. віку і перейшла в козацькі повстання, ведені уже іншими соціальними елементами, які в середині XVII. віку завдали смертельний удар ягайлонському утворі.

* * *

Виходить, що „слава“ Грінвальду належить не Польщі. А коли рахувати Грінвальд, яко один лише хоч і значний епізод війни і поди-

витися на її кінець, то завдяки окремим цілям Литви і Витовта німецький орден — Прусія після цієї війни не занепала, а росла і набувала сили, падала і вставала, і тепер в образі Германії, навіть обкраяної Версальським трактатом, являється поважним тормазом проти поширення зотлілого в 5-ти віках ягайлонського імперіалізму.

В факті ж окремої політики україно-білоруського елемента, хоч зносили партії Свитригайла з орденом і не дали реальних наслідків, можна бачити історичне *memento mori*, що віщувало ще тоді *finem Poloniae* в XVIII ст.

Правда, ми не можемо сподіватися такої прозорливої далекосягlosti од тодішніх малопольських апостолів ягайлонської ідеї. — А коли прийняти на увагу, що тепер ця ідея знову починає набувати життєвого інтересу у сучасних польських політиків, то тим давнім „предтечам“ рахувати в вину відсутність політичної далекосягlosti — було б просто гріх.

Отже при Грінвальді, „єдності“ не було, „слава“ в першу чергу належить не Полякам, реальні здобутки Грінвальду для Польщі сумнівні.

Чому ж так вперто святкується Поляками ця давня подія?

Лишається одно: протягом 5ти віків не було у Польщі більше славних подій.

А коли так, то нехай собі святкують люде.

З архівів Гетьманщини.

I.

МЕМОРАНДУМ

ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЗЕМСЬКОГО З'ІЗДУ ДО ГЕТЬМАНА ВСІЄІ УКРАЇНИ.

Всеукраїнській Земській Зїзд, зібравшись 16-го червня для розв'язання надзвичайно важливих питань загально-земського життя на Україні і намітивши програму земської роботи, що має скріпити будівлю Української Держави на полі культурно-просвітнім та економічно-господарським — не міг обминути всіх тих явищ і подій сучасности, що стоять на перешкоді нормальному процесові цієї роботи.

Численні повідомлення з міст, заяви, листи (часто з вязниць), документальні данні розвернули перед З'їздом жахливу картину небувалого адміністративного самоуправства, „усмотрѣнія“, реакції і руїни. В грізний час, коли рішається питання, чи встановиться по селах і містах той лад, спокій і правопорядок, що є єдиною запорукою відновлення добробуту населення і держави, коли важиться доля України — агенти влади на місцях роблять все, аби ще більше розхитати і без того розхитану будову державну, роблять вчинки, що дискредитують владу, закон і справедливість, виривають і ту крихту довіря до якої-будь влади, що досі теплилась на селі.

1. Карні відділи, якими влада України гадає встановити лад і спокій, роблять насильства, катують селян; насилують жінок і дівчат, грабують, накладають контрибуції, палять села, арештовують, безсудно і безвинно розстрілюють.

2. Адміністратори, що неначе нарочито підбираються з вчорашніх ворогів народу (жандармів, поліцейських приставів, станових, охранників і всяких бувших членів „Союза Русскаго Народа“) і посилаються на старі насиженні місця, доповнюють картину безкарного, безоглядного адміністраційного самоуправства. Наділені повнотою влади, правом „усмотрѣнія“ широко проводять арешти, зводячи особисті свої рахунки клясової помсти великих власників над селянством і його діячами (по проскріпційних списках з'їздів власників, та окремих осіб).

3. В своїх вчинках місцеві адміністратори так далеко йдуть, як не йшли в царській Росії і міністри, — зміщають виборних судів, призначають других, призначають голов з'їздів мирових судів, одмінюють постанови, роблять вчинки явно протизаконні і, дякуючи терору, залишаються безкарними. Цим всим вкінєць підривається всяка віра в порядок, законність та авторитет влади. Стероризоване нелюдськими насильствами населення або кидається в одчай, розпуку безпорядности і розбігається по лісах, ховається в льохах і ровах, або, зневірившись в законі і справедливості, не маючи ні від кого захистку, стає боронити само себе збройною силою. І замість торжества права і закону, ладу і спокою — виникають страшні збройні повстання, убивства агентів влади, поміщиків, пожежі і стихійний аграрний терор і за ними, — як привід . . . погроза страшної економічної руїни.

4. Народні самоврядування, що могли - би сприяти встановленню ладу і спокою, дбати про добробут села і держави, обявлені цими адміністраторами „внѣ закона“ (хоч закон то про них ніким не одмінений), взяті під підозріння і особливий догляд, — арештовуються члени Управи, розпускаються і запечатуються цілі Управи, над заарештованими, зводячи рахунки, знущаються, без вини і слідства по місяцях, хворих в нелюдських умовах, тяжким режимі тримають у в'язницях, забороняються і розганяються Зїзди, Зібрання, призначаються образливі, незаконні ревізії, ставиться протизаконно, „по усмотрѣнію“ старост постійний контроль грошових і інших операцій, розпускаються наказами волостні Земства по цілих повітах; погрозами — шибеницею та висилкою на роботи в Германію примушують народні самоврядування займатись не своєю роботою, — обезброювати населення, збирати гроші для контрибуцій і від б. Зем. Комітетів, збирати від селян і повертати водворяемому за помічку земства же поміщикові розграбоване майно; і нарешті повернення старих цензових Земств і просто призначення наказами осіб „благонадійних“, ворожих не тільки демократизмові чи українському народові, а й самій Українській Державі. Словом, робиться все, аби знищити єдині демократичні органи Держави і дискредитувати їх в очах населення. Це викликає надзвичайне обурення людности, зневіря в якій будь роботі народних органів, уне-

можливліє цілком роботу народніх самоврядувань, руйнуючи тим самим і підвалини будови Держави.

5. Не залишають без своєї руйнуючої уваги адміністратори української Держави і національні придбання — переведення твердої національно-державної політики в напрямі скріплення самостійности Української Держави (як це обіцяно в гетьманській грамоті) робиться шляхом трусів і закриття „Просвіт“, адміністраційною висилкою учителів-українців, заборонаю просвітних Зїздів, ізгнанням української мови з українських урядових інституцій. Змагання українського народу до автокефальної української церкви розбиваються самочинним виступом черносотенних клерикалів і місце українського Pontifex Maximus займає з благословення і наказу російського Св. Синоду людина, що вславилася своєю лютою ворожістю до українського народу; з урядових інституцій, військового штабу уніляються Українці цілими групами і на їх місце приходять ті хто вчора ще ставився вороже не тільки до Української Держави, а і самого імені українського. Все українське взяте під подозріння, арешти робляться широкою рукою. — „Всю Україну до тюрми звозять“ як кажуть селяне, дивлячись на картини адміністраційного самоуправства. Зрозуміло, що селянство, українська демократія і взагалі творчі сили України, які створили українську Державу і служили її підвалиною, а тепер незрозумілою політикою уряду зараховані в стан ворогів цієї держави, мають всі підстави, аби переконатись, що йде рішуча безоглядна реставрація старого ладу не тільки в соціяльнім, але і в національнім розумінню.

6. Разом з загальним скасуванням горожанських вільностей, повернулось і старе відношення до преси, — цензурні заборони тяжать над живим словом; урядові ж відповідальні інформаційні органи (як У. Т. А.) тенденційно переказують, або фальсіфікують факти життя, і преса втрачає вплив і значіння для населення; ширяться чутки і провокація. Забороняються селянські та робітничі Зїзди, розгоняють їх і... надзвичайно опікуються зїздами земельних власників, промисловців і капіталістів навмисне і всупереч правді обвнувачують українську інтелігенцію в большевизмі, — все це ще більше впевняє народні маси, що нова влада стоїть на сторожі не їх інтересів, а тільки веде безоглядний поход проти них, допомагаючи цим і тій деморалізації і дезорганізації, що зараз так шириться.

7. Нарешті, сама Центральна Вища Влада, вимагаючи лояльности від народу і народніх органів що до своєї політики, видаючи закони і декляративні запевнення, разом з тим дає докази впевнитись в своїй нелояльності, нещирості, що до своїх же распоряджень, — запевняючи, наприклад, народні самоврядування з доброжичливим відношенні до них, прилюдно обурюючись самоуправством і „усмотрѣніем“ місцевих адміністраторів, — таємно видає протилежного змісту ціркуляри і распорядження (Телеграми сечно — секретно. Губерніяльним Старостам, І. Поручить Повітовим. Старостам подобратъ вѣрнихъ людей, которымъ было б возможно передать деньги, дѣла

волостныхъ земствъ подлежащихъ упраздненію въ ближайшемъ времени. Составить списки этихъ людей і о составленіи срочно сообщить мнѣ по телеграфу. Тов. Министр. Вн. дѣль Вороновичъ. 2. Циркулярно. Губерніальним Старостам Української держави. Повідомляю цим Губерніальних Старост для відповідного распорядження, що скликання Земських Зібрань до осені сього року я вважаю в сучасний мент не відповідаючим часу. В разі надзвичайної потреби Зібрання можуть бути скликанні не инше як з дозволу Міністерства Внутрішніх Справ. — За Міністра В. С. Вишневський. В. И. О. Департ. Гладировський).

Маються певні докази такої політики і в інших галузях державного життя. Ці факти, а також те, що до влади прийшли люде, які завжди вороже ставились до українського руху, до Української Держави, поборювали її з усіх сил в імя „єдиної неділимої Росії“, що вславились обрусительною і антидемократичною діяльністю, цілком справедливо утворили в українськiм народі ґрунт і підставу для повного недовіря і навіть ворожого до гетьманського уряду широких народніх мас.

8. Незвичайними і погрожуючими тяжкими наслідками для спокою і будучини краю уважає Зїзд ті форми взаємовідносин, що суть зараз між українським народом і німецькими, та австро-угорськими військами, а разом з тим і Центральними Державами. Політикою гетьманського уряду війська заприятнених нам держав втягнені в боротьбу зводячих особисті і клясові рахунки аграріїв з селянством; за допомогою німецького і австро-угорського війська робляться арешти, провадяться карні експедиції, насильства, реквізиції і т. и. Цілий ряд фактів та повідомлень з міст свідчать, що поки війська заприятнених нам держав не брали участі в згаданих актах насильства, до нього широкі кола населення України ставились прихильно і спріяли виконанню Україною своїх обовязків перед Центральними Державами.

І зовсім инше відношення тепер, коли, віддаючись вказівкам і намовленням уряду і ґруп землевласників і промисловців, ґруп, для яких інтереси приятні України з Центральними Державами були завше чужими навіть ворожими, війська держав ідуть як їх агенти — народ зневірений, в розпуці і безпорядності зустрічає їх як ворогів з зброєю в руках. Земський Зїзд має відомості, що в таких заколотах вбито багато селян і солдат заприятнених нам держав. З тяжким сумом і обуренням проти політики втручення дружних нам війська ворогами українського народа і держави в боротьбу клясової помсти констатує Зїзд ці факти і гадає, що продовження такої політики неминуче покличе за собою нові ексцеси, конфлікти і нові невинні жертви. Це не в інтересах ні Українського, ні дружніх народів. Виконання Берестейського договору, що вже почало було налагоджуватись, зараз стало і не скоро стане можливим при таких умовах. Тому Зїзд в імені інтересів українського народа і Української Держави, в імені заховання і зміцнення приятні з Центральними Державами рішуче вимагає

усунення можливості втручання військ заприязнених нам Держав в політику насильства, карних експедицій, арештів і т. и.

II.

Всі ці сумні факти дійсності і особливо в цей грізний час, коли рішається доля України, впевняють нас в тім, що новий уряд не тільки не зменшив анархії, не встановив ладу і спокою, торжества права, закону і справедливості, а навпаки — політикою безоглядної реакції, та реставрації старого ладу викликав нові хвилі анархії, заколотів, збройні повстання і стихійного аграрного терору, викликав до себе повне недовіря і гостру ворожість широких кол людности і захитав підвалини Української Державности.

Тому Всеукраїнський Земський Зїзд вимагає:

1. Негайного припинення адміністраційного самоуправства і усунення всіх урядовців від нижчих до вищих, порушивших закони, з відданням їх під суд.

2. Відновлення протизаконно розігнаних народніх самоврядувань, негайне увільнення заарештованих земських та громадських діячів, або пред'явлення їм обвинувачень.

3. Негайного розв'язання Комісій по виробленню нових Земських і Мійських Положень, спинення походу проти органів Місцевого Самоврядування і гарантовання Земствам, як народнім органам, можливості виконувати накладені на них народом і законом обовязки.

4. Повернення і повна гарантія всіх горожанських вільностей.

5. Негайного розв'язання сучасного кабінету і доручення особі, що користується довірям широких кол українського громадянства і народніх органів складення нового кабінету.

6. Негайного скликання Тимчасової Державної Законодавчої Ради з представників народніх та мійських самоврядувань, поповненної представництвом Всеукраїнських Центральних Організацій політичних партій, професійних робітничих союзів, кооперативів, промисловців, та Спільки земельних власників в кількості не більш половини складу Законодавчої Ради.

Відповідальність кабінета Міністрів перед Законодавчою Радою.

7. Негайного призначення виборів і терміну скликання (не пізніше кінця 1918 року) Українських Установчих Зборів на ґрунті існуючого закону, які мають встановити основні закони України.

Тільки при цих умовах і можлива дальша праця органів народнього самоврядування, відповідальна праця по скріпленню Української Держави в економічно - господарським та культурно - просвітнім напрямках, можливо встановлення ладу, спокою і порядку, заховання заприязнених стосунків з Центральними державами і зміцнення міжнароднього становища України.

Дальше ж продовження Вищою Центральною Владою політики анти-демократичної, анти-національної та анти-державної загрожує тяжкими наслідками для спокою та судьби Рідного Краю і виключає всяку можливість співробітництва Народніх Самоврядувань з данною

владою і тому Всеукраїнській Земський Зїзд, як представництво української землі, в імені своїх обовязків перед народом складає з себе і народних самоврядувань відповідальність за всі можливі наслідки розриву Вищої Центральної Влади з народом.

Прим. редакції: Меморандум був підписаний президією Всеукраїнського Земського Зїзду (С. В. Петлюрою, М. О. Савченко-Більським, А. В. Новиком) і дев'ятью уповноваженими (Ковтуненком, М. В. Левіцьким, Іванченком, Б. П. Пріснуніним, О. Ф. Саліковським, В. К. Прокоповичем, К. А. Мацієвічом, М. В. Сидоренком, Д. А. Одріною) і поданий П. Скоропадському. Розмова делегації з Гетьманом тривала більше 3 годин; часом набирала бурхливих тонів. Гетьман виправдував кабінет і казав, що не можна зупинити поїзд, як він йде повним ходом, на що йому зауважили: „хто зна куда Ваш поїзд заведе Україну; і може його через це власне треба спинити тормазом, поки не пізно“. Гетьман обіцяв дати відповідь, але замість відповіді почались арешти відомих українських діячів, що підписали меморандум; і Голова Зїзду С. В. Петлюра був арештований одним із перших. Ми подаємо цей меморандум тому, що оскільки нам відомо, він нігде ще не був надрукований.

Нота української мирової делегації.

Його Ексцеленції Пану Президентові Конференції в Парижі.

Ексцеленціє!

Випадки останніх днів примушують делегацію Української Народньої Республіки звернутися до Вас зі слідуючою нотою:

Телеграма найвищої Ради, послана 27. травня адміралові Колчакові, його відповідь з 4. червня а рівнож телеграфічна відповідь представників пяти держав, своїм тоном а також змістом не тільки не погоджуються з принципами волі, рівности і самовизначення народів, але навпаки їм противорічать. Проект визнання уряду Колчака всеросійським урядом, майбутне скликання Всеросійських Установчих Зборів в Москві, признання „автономії“ для народів балтійських а цілковите промовчання України, Білорусі та інших держав, що повстали на території б. Росії, це головні точки нот, які були виміняні між Антантою і адміралом Колчаком. Найбільш поверховна аналіза цих нот ясно вказує, що держави Антанти не тільки вважають можливим, але навіть і бажаним відновлення гегемонії великоруського народу, даючи йому право рішати про долю всіх інших народів б. російської імперії. Не вважаючи на рішучі протести українського і інших народів, держави Антанти визнали всеросійським урядом уряд Колчака. який є своїм складом і характером чисто великоруський.

— Не хочачи погодитися з фактом розпаду Росії та з утворенням на її території окремих незалежних держав, повертають вони до думки скликання Всеросійських Установчих Зборів, в яких великоруський народ, будучи численно найбільшим, розпоряджав би абсолютною більшістю голосів.

Переходячи від цих загальних уваг до найбільше пекучого і важного для нас питання Української Республіки, мусимо сконстатувати, що досі український народ був виставлений на найтяжші проби. В той час, коли Антанта подавала свою поміч Колчакові, Денікіну, Фінляндцям, Полякам і Румунам, українська армія, позбавлена всякої помічі Антанти, була примушена вести не тільки війну з большевиками, яка була понад її сили, але також боронити границь своєї держави проти імперіалістичних нападів Поляків і Румун, які ще й досі мають піддержку Антанти.

Ці документи вирішують долю народу, який був найменше фаворизований через Антанту. Телеграма Пяти до Колчака навіть не згадує імені України . . .

Трудно собі уявити, що союзники, признаючи право на самовизначення навіть побідженим народам розбитої Австрії і навіть Туреччини, не хотять його признати українському народові, який лічить 40 мільйонів.

Без сумніву, що український народ буде домагатися своєї власної конституанти, вибраної всіма громадянами його етнографічної території, буде боротися за її здобуття і її постанови будуть для нього обов'язковими. Хочемо думати, що промовчання української справи не вказує на остаточне рішення цього питання через Союзників, а тільки, що її на разі відложено і вона буде розглядатися окремо.

Щоби уникнути всяких непорозумінь, які примусили б нас числити виключно на наші власні сили звертаємо увагу на це:

1. В квітні 1917, року після російської революції Національний Український Зїзд вибрав Центральну Раду, яка була українським парламентом.

2. В листопаді 1917 року Центральна Рада проголосила Українську Республіку.

3. В грудні 1917, року Франція і Англія прислали ген. Табуї і п. Баге дипломатичними представниками при Українській Республіці і тим самим визнала її.

4. В грудні 1917, року вибори до Установчих Зборів дали на українській території подавляючу більшість українським політичним партіям.

5. 9. січня 1918 року Центральна Рада, зложена в більшості з представників українських партій, проголосила незалежність Української Республіки.

6. Західньо Українська Народня Республіка, яка повстала на руїнах б. Австро-Угорщини, актом з 3. січня 1919 року приєдналася до Української Республіки, щоби творити з нею одну державу.

7. Всі уряди України демократичні (Центральна Рада і Директорія) і реакційні (гетьман Скоропадський) незалежно від своєї політики і своїх програмів підтримували весь час боротьбу з большевиками.

Делегація Української Народньої Республіки має честь прохати Мирову Конференцію:

1. негайно визнати Українську Республіку, як незалежну державу;

2. визнання Директорії як найвищої сучасної влади;

3. Моральної і матеріальної помочі в боротьбі Української Республіки з большевиками і анархією.

Г. Сидоренко

Голова Делегації Української Республіки

В. Панейко

заступник Голови.

(L'Ukraine).

Огляд закордонної політики.

Компромітація монархічної ідеї; суд над Вільгельмом, „circenses“; загально-світовий страйк; французько-італійські суперечки за Фіюме; італійсько-румунське зблуження.

Властиво монархічну ідею, яка спірається на релігійну догматику невідповідальності і недоторканости монарха, яко носителя божої волі і милости, скомпромітувала ще французька революція.

І не в прилюднім гільотинованню нащадка Бурбонів лежить точка ваги компромітації цієї ідеї. Людовика XVI і його жінку Марію Антуанету могли монархічні ідеологи придобити терновими вінками мучеництва, представити як героїв, котрі впали в чеснім бою за монархічну ідею.

Точка тяжости компромітації лежить в тім, що французька революція випродукувала кілька десятків монархів з Наполеоном Бонапартом на чолі, монархів, котрі навіть не могли похвалитись своїми предками хрестоносцями, але котрих предки за шинквасом торгували горілкою і вином.

Компромітація полягала в тім, що вона доказала безглуздість догмату про „волю божу“ і про „милость божу“. Не воля божа і не милость може довести людину до висот трону, але її власна сила і воля.

Наполеон I. захитав догматичні підвалини монархічної ідеї, представивши світові видовище коронаційного фарсу. Він силою привозить папу до Парижа і велить себе коронувати в церкві.

Однак хоч монархічна ідея була скомпромітована, не втратила за французької революції всіх позицій. Навпаки Наполеона представила, як узурпатора, як насильника святого, богом установленого закону, за що чекає його велика кара.

Як глибоко ще тоді в психології мас була вкорінена монархічна віра, показують випадки після битви під Ватерльо.

Наполеона зловили, вивезли зразу на Ельбу, потім на остров св. Олені, виразно зазначуючи, що се є кара за порушення святого закону, за образу монархічного принціпу. І після упадку великого Корсиканця прийшло до монархічної реставрації. Повернулись і сіли на троні монархи, котрі могли похвалитись десятком, двома царствующих предків.

Плебейський дух, який осмілився піднятися до недосяжних, здавалося, висот трону, виражено церковним фіміямом.

І неначе б то вернуло все до старого.

Однак ціла кривава наполеонівська авантюра не могла не лишити по собі сліду, не могла не підірвати монархічного престіжу, котрий з розвитком наукової критики падав повільно але трівно, і ми тепер є свідками видовища незвичайного суду над правдивим монархом, а не узурпатором.

Предки Вільгельма II. „з божої милости імператора Німеччини“, котрий за 30 років свого панування всюди підкреслював, що за свої вчинки він не відповідає перед ніким, а тільки перед Богом, не сиділи за прилавком, не були рицарями шила, голки або молотка.

Нижні руки Гогенцолернів тримали тільки меч і скиптр, їх голови прикрашували сотки літ царський вінець, їх плечі монарший пурпур з горностаями.

І не дивлячись на це, наче сповняється сміле пророкування Тараса.

Царя, правдивого царя, який має за собою традиції божого помазанника, ведуть до суду.

Це є історична подія першої ваги.

Це ведуть до суду людину, яка присвоїла собі до віртуозности монархічні жести, яка в часи свого поведіння, в часи своєї могутности вміла триматись маєстатично.

Були вже навіть такі, що хотіли йому надати почесне ім'я Вільгельма II. Великого.

Грецький мудрець висловив думку, щоби не хвалити дня перед вечером. Обожателі Вільгельма потішились. Він завів їх надії.

Боючись долі свого брата (монархи всі між собою брати) Миколи II., він втікає до Голандії під охорону інтернаціонального права.

Він доживає того, що навіть принципіальні противники монархічної ідеї, голандські соціалісти, стають в його обороні і противляться його видачі, бо це було б на їх погляд, порушенням права, яким користуються політичні злочинці.

Замість того, щоби по рицарські, зі сміло піднесеною головою, по мужеські стати перед своїми ворогами, взяти на себе відповідальність за всі вчинки і тим самим посвятитись за свій народ, котрим він правив і котрий дякуючи його помилкам, попав в безвихідне становище, він ховається за плечі маленької Голандії, як „неприємний чужинець“, і все ще сподівається, що хтось його визволить.

Мировий трактат з Німеччиною вимагає його видачі. Тимчасом замість його з'являються сини, Бетман-Гольвеґ, Гінденбург, Людendorф, щоби „заощадити царству ганебного ходу на Голгофу“.

Його жінка пише до англійської королевої листа з проханням о протекцію англійського короля. Тимчасом сам Вільгельм II., який Бісмаркові сказав, що хоче бути своїм власним канцлером, що він не хоче бути мальованим монархом, але сильною рукою тримати керму державного корабля, мовчить і дозволяє, щоби за його власні помилки відповідав хтось другий, що сповняв тільки його накази, був простим, механічним, сліпо-послушним знаряддям його політики.

Він мовчить і утруднює становище Німців і Голандців.

Німці, хочачи скинути з себе виключну відповідальність за війну, боронили не свого монарха, якого здетронізували, але свою національну честь. Голандці знова, противляючись його видачі, боронять принцип.

А він мовчить і своїм мовчанням доводить до того, що умови версальського миру для німецького народу стають такі тверді, і робить великі клопоти країні, котра його гостинно прийняла.

Суду над Вільгельмом II. не треба. Він осудив себе сам. Те що відбудеться в Лондоні, та ціла комедія імперіялістів над імперіялістом це нічого іншого, як тільки „circenses“ для плебса.

Антанта не може дати своїм народам „panem“, але обильно заосматрює їх в „circenses“. І то систематично.

Щоби відтягнути від політики французькі маси, великий фокусник Клемансо аранжує в Парижі сензаційні процеси. Один сензаційний процес Больо о шпіонажу, другий раз пінкертонівсько-кіноматографічний процес Ляндрю, модерного Синьобородого.

Цей другий процес, як кіноматографічний, дуже інтересний. Обвинувачують Ляндрю, що він мав дванацять посватаних дівчат і кожну з них убив.

Тимчасом до того часу не вдалося знайти ані одного доказу виноватости Синьобородого, і цілий процес робить вражіння, що „єновник“ — заплачений французьким урядом, щоби відіграв перед світом роллю Синьобородого. Всеодно нічого йому не станеться. Доказів його виновности не знайдуть, бо їх не має, а тим часом бульварна преса буде мати невичерпане жерело сензацій, які відвернуть увагу французького суспільства від наболілих політичних питань.

Тут розв'язуються світові проблеми війни і мира, а французькі газети переповнені фотграфіями „Синьобородого“ і його „жертв“.

Треба признати, що французькі політики зручні. Нехай собі французька преса роспшсується і говорить про Ляндрю, а вони тимчасом будуть преспокійно відсилати карні експедиції на Угорщину, Україну і Росію, рішатимуть про всякі пацифікації без участі преси, котра дістала жир.

Одначе самі „circenses“ ніколи не задовольняли плебеа.

Римські Цезарі уміли давати йому „panem“ і тим скріпити своє становище. Антантські Цезарі цього тепер зробити не можуть, хоч і хочуть. Економічна руїна викликана війною в антантських країнах так велика, що невдоволення серед пролетарських мас росте з катастрофічною скорістю. Тон революційної соціалістичної преси в Франції, Англії і Італії стає що раз то грізнійшим і не прихильнійшим для антантських урядів. Антантські уряди одначе хочуть силою утриматись при владі і силою придушують поки що генеральні страйки.

Страйк каварняних і реставраційних офіціантів в Парижі прибрав бурхливі форми. До страйкуючих кельнерів долучилась товпа і частина війська, що на дві години опанували вулицю. Товпа викидала з каварень гостей, інсультувала прохсжих, нападала на офіцерів, і тільки з великим трудом удалося привернути порядок. Та дотеперішні страйки хоч і як турботні для урядів ізза того, що вони стали хронічним явищем, — це дитиняча забавка того, що готується на 21. с. м.

Французькі, англійські та італійські робітники постановили провести 24 годинний демонстраційний генеральний страйк проти дорсжнечі і прсти збройної інтервенції в Росії та Угорщині.

Клемансо, як голова французького уряду, постановив силою здушити цей революційний рух. Він приготував сотісячне військо проти страйкуючих залізничників, почтових урядовців, рудо — і углекопів і взагалі проти пролетаріяту. Залізничних урядовців змілітаризовано і загрожено, що в разі страйку, учасників поставлять перед військовий суд.

Одначе можна сумніватися, чи ті строгі заходи приведуть до мети і чи, навпаки, не зреволюціонізують ще більше пролетарські маси. Також не можна бути в нинішніх часах певним, яке становище займуть війська.

Петроградський досвід з кінця лютого 1917 р. повинен би був дечого навчити.

В кожному разі день 21. липня буде переломовим. Або вдасться Клемансо здушити страйк, що мало правдоподібне, або прийде до упадку буржуазного французького правительства з Клемансо на чолі.

Поживемо, побачимо!

Одначе тут треба сконстатувати, що всесвітній пролетаріят щораз тіснійше еднається і консолідується, що є передвісником нової доби в історії людства.

О скільки тіснійше зеднується всесвітній пролетаріят до спільної акції, остільки антантські правительства розеднуються і дезорганізуються. Зазначені в попередніх числах нашого журналу італійсько-французькі непорозуміння з приводу адрійського питання поглибились значно і дійшли вже до явної „ворожнечі між двома романськими братами“.

Минулого тижня прийшло в Фіюме до вуличної боротьби між французькою та італійською залогою. Що правда папала на Французів місцева італійська людиність, огірчена їх славофільською політикою, одначе до товпи долучились регулярні італійські війська, що в результаті, поклавши кілька десятків французьких убитих, розброїли французькі війська.

Це вже явний розрив Італійців з Французами, і того провалля, яке повстало між обома імперіялістично настроєними урядами, не заповнять ніякі антантські комісії, вислані до Фіюме.

Італійці починають оглядатися за союзниками і, як повідомляють газети, вже їх знайшли. Мало прийти до таємного порозуміння між Італійцями та Румунами. Ці обі держави мають виступити збройно проти Південно-Славянської Держави і здобути для Італії дальматійське побереже, а для Румунії Банат.

З цього заколоту користає звичайно тільки Беля Кун, міністер закордонних справ совітської Угорщини. Йому посилає Клемансо ноту за нотою, одну грізніщу від другої, але парижській політиці вдалося тільки припинити чесько-словацьку війну і провести евакуацію з боку Малярів—Словащини.

Позатим Беля Кун, котрий уважає Румунів більшими ворогами, як Чехів, не припинив війни на румунським фронті і глузує собі з „грізних“ громів парижського Юпітера-Клемансо. Вправді газети вже почали сконсолідований наступ з боку Чехів, Французів, малярських білогвардійців сеґединського контрреволюційного уряду, і Сербів, але це тільки паперові бомби.

Сербам приходиться воювати з Румунами й Італійцями. Чеський соціалістичний уряд Тузара взагалі не має охоти воювати з Малярам, після того, як відзискали Словащину. Лишаються хибань самі Французи, білогвардійці і Румуни, але коли перші не входять в рахубу, то Румуни, заатаковані знову на бесарабському фронті, не можуть кинути вистарчаючих сил на малярський фронт, щоби походом здобути Будапешт.

Чим даліше на схід, тим більше росте анархія. На Україні повстання проти большевиків і війна з Поляками в цілому розгарі і кінця-краю не видати цій анархії і безладдю.

Україна.

Політика Швейцарський кореспондент „Vossische Zeitung“ повідомляє: З добре **Антанти на** поінформованого джерела довідуємося, що признання адмірала Колчака **Сході.** і його програми великої Росії Антантою зроблене було доволі нерадо і тільки задля того, щоби перешкодити Німцям піддержувати Росію. Центром східно-європейського питання є сьогодні Польща. Клемансо, який не годиться з політикою Пісона і взагалі міністерства закордонних справ, котрі знаходяться під сильним впливом Маклакова, працює задля цього, щоби утворити союз між Польщею, Україною і Румунією, який шахував би східні границі Німеччини. Цю думку висловлює і стаття в „Libre Parole“ з 23. VI. Навіть без Румунії бльок Польщі й України лічитиме понад 60 мільонів. Коли його буде утворено, єдність Росії, якої так боїться Клемансо, що її використає Німеччина, буде унеможливлена. Англія і Америка теж не підтримують єдності Росії, бо передовсім Англія зможе поширити свій вплив на Кавказі і в південній Росії тільки тоді, коли Росія буде розбита. Англія радить Україні признати Колчака і робить від цього залежним підмогу українського національного уряду проти большевиків. Це не означає однак непризнання української незалежності а тільки є контракцією з боку Англії проти великопольської політики Франції. Певне є вже тепер те, що Східна Галичина не буде належати до Польщі, а буде тимчасово знейтралізована. Заряд її обійме, подібно як в Саарському районі, комісія Союзу Народів і вона підготує плебісцит. Позаяк в Галичині є 75% Українців, то голосування

випаде розуміється в їх користь. Коли Українцям признана буде незалежність і її визнасть Бєлїкороссія, то вони готові вступити в російський союз. Як рахується Америка, мимо визнання Колчака, з незалежністю України, видно з американської торговельної політики. В останніх часах продала Америка Україні зі своїх складів у Франції за 5 мільярдів товарів та воєнних матеріалів, признаючи їй п'ятирічний кредит.

Бої на Україні.

Урядово повідомляють: Большевики, скріплені новими відділами, взятими з польського фронту, почали генеральний наступ на армію Петлюри. В напрямі Києва їм вдалося виперти групу атамана Шоповала; однак біля Винниці і Жмеринки йдуть завзяті бої. Біля Старо-Константинова група атамана Чеховського підняла наступ, однак большевики вперто бороняться. На північ від Проскурова українські війська децю уступили. Большевики повідомляють, що в армії Петлюри велика недостача снарядів і амуніції. Раковський заявив, що се приведе Петлюру до упадку.

Східна Галичина мостом між Чехами і Україною.

Чеська „Narodni Politika“ повідомляє: По вісткам з Парижа ще й досі не полагоджено справи Східної Галичини. Всі пропозиції, які поставлено що до Східної Галичини показують, що вона не дістанеться ні Польщі, ні Румунії, а буде творити міст між Чехами і Україною. (У. П. Б.)

Румуни на Покутю.

Львівські польські часописи пишуть: Цілий ряд фактів ілюструє вороже відношення румунських окупантів до польського населення Покутя. Недавно румунські власті зробили ревізію в костелі і в монастирі єзуїтів в Коломиї і в тамошній польській бурсі, шукаючи за зброєю.

Що до Українців, то Румуни, що раз краще з ними поводяться. В трьох повітах Городенці, Косові і Печеніжині, де іменовано старостами Українців, повернули часи українського правління. Поляків не приймається до служби, польські школи замкнені, на селі править українська жандармерія і військо, а відомі українські агітатори знова вертають до влади. Округи Печеніжин і Городенка мали навіть стати українськими республіками, які мають навіть власних міністрів. Налякані сими обставинами Поляки самі втікають із згаданих повітів, випродуючи усе своє майно. (У. П. Б.)

† Проф. Іван Левинський.

Дня 4. липня у Львові помер в 68 році життя професор львівської політехніки, визначний український громадянин Іван Левинський. Його знали і любили у Львові всі, не тільки за щирі і корисні праці у всіх українських товариствах, але також за добре, співчуваюче серце. Багато політичних емігрантів з України, які після революції в 1914 році опинилися були в скрутнім матеріальнім положенні у Львові — могли б багато розказати про нього. Не було народної ціли, яку він не підпомагав би і словом і ділом. В 1914 році, по наклепу галицьких москвофілів російські власті вивезли його як „мазепінца“ до Києва, звідки він повернув до Львова аж після революції в 1917 році.

Страшні вісти з Великої України і Польщі.

До всіх нещасть, які навістили Україну, до польського румунського, большевицького наїзду, під яким стогне наш напід приєднався ще один ворог: тиф. З Севастополя телеграфують, що український комітет Червоного Хреста звернувся до всіх організацій Червоного Хреста у світі з проханням о поміч. Наслідком довготриваючих боїв вибухли в південній Україні головно в Катеринославщині, Таврії, Херсонщині і на Криму страшні епідемії. Боротьба з ними неможлива. Український Червоний Хрест звернувся до коменданта антантських військ на Чорному Морі, в просьбою о дозвіл на закуно медикаментів в Царгороді і Солуні. Український Червоний Хрест просить його передати сю просьбу антантським правительством, бо в іншому випадку настане нечуване горе. Просьба підписана відпоручником Червоного Хреста Баланином.

Одеса під владою большевиків.

Як розкажує самовидець, який жив в Одесі підчас панування там большевиків, на місто наложена була контрибуція в пів мільярда рублів. Суму цю розділили на найбагатішу частину населення і стягають її найрізноморіднішими способами. Всі одеські газети закрито, друкарні націоналізовано — а декотрі, як прим. „Одеського Листка“ знищено. В друкарні „Одеських Новостей“ друкувалися „Одеськія Извѣстія“ в яких щоденно оголошувалися імена осіб, які мають внести налог і взивалося населення до вказання майна буржуазії. Директори всіх одеських банків на чолі з директором Російсько-Азіяського Банку, Харі, покинули завчасу місто і вивезли всі запаси грошей та цінних паперів.

Всі представники буржуазії, яким не удалося покинути міста, були арештовані і їх тримали в казармах на третій стації великофонтантської дороги, де устроєно було концентраційний лягер. Зовнішній порядок в місті підтримувався представниками буржуазії. Відділи їх, під доглядом красногвардейців, займалися чищенням вулиць, або розгрузкою вагонів залізної дороги. Життя в місті йшло звичайним порядком, бо большевики під загрозою репресій заборонили замикати які б то не було магазини. Зараз же після приходу большевиків на базарі появилось багато продуктів, бо большевики обявили розстріл за їх переховування. В місті оголошено було націоналізацію всіх домів і плата за помешкання вносилася в домові комітети. Гостинниці усі зареєстровані і в них віддавалися кімнати тільки большевицьким урядовцям. Помешкання банків були заняті, за винятком Тов. Взаїмного Кредита під ріжні совітські інституції. Центри торговельного життя Одеси „Робіна“ і „Фанконі“ закриті і в них містилися харчовий відділ і вербовочне бюро.

Трамвай не ходив цілковито задля недостачі вугля і одесіти, навіть ті, що живуть на фонтанах, привчилися ходити пішки, бо візник за кінець жадав 150 руб. Між Київом і Одесою курсував щоденно поїзд, в якому класні вагони предоставлялися тільки комісарам, а звичайна публіка користувалася „теплушками“ або кришами вагонів. Погромів, в Одесі не було. Коли Французи покинули місто, застрілено було голову союзу русского народа, відомого чорносотенця Н. Н. Родзевича. Представники інтелігенції в більшості покинули місто. Остався бувший міський голова Богущький, який станув на чолі обєднаних санітарних організацій, які большевики підчинили київському комісаріату народного здоровля. (Голось Росії.)

Звірства Румун на Бесарабії.

Французький соціалістичний орган „Humanité“ дав місце на своїх сторінках повідомленню бувшого члена Російських Установчих Зборів С.-Р. Маркові Слонім, яке в загальних рисах має слідуючий зміст: „Румунський режим знищив на Бесарабії всі завоювання російської революції. Єдиний спосіб управління краєм, якій визнають Румуни, це терор. З момента вступлення в край, румунська влада розстріляла двох членів Всеросійських Установчих Зборів і багатьох членів „Сфатул-Церія“; 11 членів „Сфатул-Церія“ вислано. Земства, мійське самоврядування, мирові судді, робітничі організації знищено. Одно мале село, після гостювання при переході румунського відділу му-сіло поховати 53 трупи, в тому числі — двох жінок і одну дитину. Згода Сфатул-Церія на приєднання до Румунії 27. березня 1918 р. і на повне відмовлення від автономії 27. листопаду того самою року була здобута силою машинних кріс. Однак представники сільського населення, яке кількістю досягає $\frac{3}{4}$ всього населення, не брало участі в акті приєднання і затим заявило рішучий протест.

В кінці п. Посол звертаєть ся до французької демократії і просить її допогти визвольчим стрімленням Бесарабського населення. Подібногож зміста меморандум предложено головою селянської групи Сфатул-Церія, Володимиром Циганко, на розгляд мировій конференції.

Українська земля для польських мазурів.

Краківський „Іл. Курер Подзенни“ поміщує в числі з 9. липня вістку, що дідич Раціборовський з Берестечка біля Бродів подарувув 100 десятин землі для польських Мазурів і польських жовнірів з армії Галера.

Американські Українці в обороні своїх братів.

Дня 25. червня відбулися в Нью Йорку великі збори Українців, Литовців і Естонців під проводом Марка Айзнера в присутності понад 5000 осіб, які одночасно винесли резолюції за незалежність української, литовської, латишської і естонської республік, за протестували проти польського походу до Східної Галичини і польських наспільств над українським населенням.

Головним референтом в українській справі виступив бувший сенатор Джон Квін, який сказав між иншим таке: Україна була скорше незалежною республікою, чим Америка. В році 1775 російська цариця Катерина знищила Запорожську Січ, останній осідок самостійної України, а небагом після цього повсталала американська республіка. Український нарід все боровся о свою волю. Україна се найбагатіший край у Східній Європі. Люблю і високо цію український нарід тому, що ціла історія України — се боротьба за волю і незалежність. Вже два роки Україна бореться без ніякої допомоги проти большевиків. Докладчик домагається від Америки і Антанти признання Української Народньої Республіки, щоби допомгти їй цим морально в боротьбі за незалежність і ненарушимість її области.

Дальше протестує проти імперіялістичного походу Поляків і домагається безпроводочного відкликання цих наїздників зі Східної Галичини, бо тільки Українці є корінним населенням сего краю.

Український хор відспівав українські національні пісні, які зробили на присутних Американців велике вражіння. (У. П. Б.)

З культурного життя України.

З українських часописей, які ми дістали за місяць лютій, березень і квітень, виймаємо деякі дрібні вісти з культурного життя.

У Кам'янці Подільському відбулося святочне відкриття українського клубу у власному помешканні.

У Винниці міська дума ухвалила одвести 150 десятин землі для засновання агрономічного інституту у Винниці. Губерніяльна пародня управа приступає до заложення союзу сільсько-господарських кооперативів.

Культурно просвітна Комісія Трудового Конгресу звернулася до міністра освіти з проханням, щоби зорганізовано організацію для культурного зближення Наддніпрянської України з Галичиною.

Культурна Комісія Трудового Конгресу приступила до видання історичних оповідань.

Нове товариство розповсюдження технічної освіти на Поділлі постановило в першу чергу улаштувати у Винниці агрономічно-технічні курси. На ту ціль brasлавське земство асигнувало 400.000 карб., а винницьке 500.000 карб.

У Винниці заснувалося видавниче кооперативне товариство „Наука“, котре поклато собі за мету видання українських шкільних книжок.

Утворення соціалістичної партії на Угорській Україні.

Угорське Кореспонденційне Бюро доносить, що на зборах членів партійної управи і Директорії комітатів, приналежних до „Руської Країни“ (Берег, Унг, Марамарош, Уґача), ухвалено на внесення Івана Галґацого заснувати соціалістичну партію гірської области. Збори прпзнали конечність цієї справи, бо сяме в области „Руської Країни“ панує протиреволуційний рух. Збори вибрали зараз тимчасову управу „соціалістичної партії гірської области“ й визначили секретаря партії Осипа Ноймана делеґатом і секретарем до угорської соціалістичної партії.

Зносини України з Італією.

Італійська часопись „Agenzia Nazionale“ доносить, що українська місія у Римі заключила з італійським правительством умову що до італійсько-українського товарообміну. Між иньшим Україна доставлятиме, як і за мирних часів, збіжжя.

З початком червня виходить у Римі тижневник „La Voce dell' Ucraina“ (Український Голос), який видається українським центральним комітетом (Roma, Via Torino, 163) для інформовання італійців про українські справи.

Денікін на Україні.

По останнім відомостям, які появилися в пресі большевицькій. Денікінський фронт тягнеться по лінії Білгород — Харків — Костянтинград-Кобеляки. В новозанихтих місцях Денікінці перш усього займаються „чисткою“. „Встановлення ладу і порядку“ відбувається шляхом розстрілів, арештів та всяких знущань. Розстрілюються не тільки полонені, захоплені на полі битви, але і в тилу робляться труси, які кінчаються розстрілами, а то розстрілюють людей просто на вулицях. Розстрілюються теж і ті, яких брати беруть участь у повстаннях проти совітської влади в Москві.

В слід за армією вертаються на свої місця пани і зараз же починають винагороджувати себе за ті втрати, які понесли від большевиків. В занятих місцевостях оголошується загальна мовілізація. Українське населення реєструється окремо; особливо це відноситься до українських офіцерів, до яких денікінці відносяться з недовірям і не призначають їх на відпонидалні місця.

Українське населення ставиться до денікінців вороже, підіймає повстання, які мають той самий характер, як за часів німецько-гетьманської диктатури. Окремі групи „освободителів“ а навіть і цілі потяги їх підкараулюються селянами і винищуються. В тих місцевостях фронту, де Денікінці по „стратегічним соображенням“ відтягають війська на нові позиції, забирається весь хліб, худоба і навіть сільсько-господарський інвентар.

Начальником армії в занятих частинах України є ген. Маєвський, начальником його штабу Агорін а начальником харківського гарнізону ген. Ліпковський. Наступ свій на Україну Денікін веде під гаслом повної волі для всіх і передачі влади Установчому Зібранню. Рівночасно багато членів Установчого Зібрання розстріляно а багато сидить по тюрмах. На світло денне вийшов знову Пуришкевич, який по дорученню Денікіна організує знову свої потяги. (Від вл. кор.)

Загальне виворче право на Україні.

Вибори в провінціональні совдепи в містах і містечках України, занятих большевиками принесли совітській владі свого рода несподіванку: протибольшевицькі елементи оказались в більшості і комуністи отримали всього тільки третину голосів. Констатуючи це, часопис „Украинское Эхо“ повідомляє, що всі нововибрані совіти наказом центральної влади в Києві зістали розв'язані і „совітським правительством України“ видано було такий приказ:

„Правом виставляти кандидатів в совітські установи можуть користуватися тільки ті партії або групи, які дадуть письмнену заяву про те, що вони визнають совітську владу. Всі робітники і професіональні союзи повинні не пізніше, як за десять днів до виборів, подати письмнену заяву в освідомлююче бюро міського совдепа, в якій мають висловити своє відношення до совітської влади. (Голось Росії).

„Прошу писати по росски“.

Київські „Извїстїя“ повідомляють: Начальник червоного гарнізону Києва на рапорті головної військової санітарної комісії, написаному українською мовою, поклав таку резолюцію: В совітській Росії, це відноситься і до Києва, пишуть тільки російською мовою, Видавати гроші для найму перекладчиків не дозволяється. Прошу писати по російськи.“ (Голось Росії).

Румуни на Буковині.

Румуни, як повідомляє, Українське Пресове Бюро обявили на Буковині мобілізацію трьох річників. Українське населення ухиляється від мобілізації та втікає в ліси. Румуни за це карають дуже суворо батьків тих, що не зявились до бранки. (У. П. Б.).

Проект Автономії для Східної Галичини.

„Kurjer Warszawski“ повідомляє: Польська делегація предложила мирній конференції проект автономії для Східної Галичини. В Галичині має бути утворений провінціональний Соїм, до якого належатимуть справи шкільні, залізниць, добродійні і місцевих самоврядувань. Урядовою мовою має бути мова польська і українська. (N. Reforma.)

Українська Місія в Римі.

„Le Giornale del Popolo“ з 21. VI. пише;

Около місяця є вже в Римі Українська місія — кількох патріотів повних енергії, які працюють і терплять для своєї країни. Їх ціль є запізнати італійське громадянство зі становиськом, стремліннями і потребами воскресної України. Вважаючи на те, що навязання інтелектуальних і економічних відносин між Італією а Україною принесе велику користь обом країнам, вони завжди готові подавати в сій справі можливі інформації. Недавно почав виходити тижневик „La Voce dell' Ucraina“ (Голос України) написаний живо і дуже цікаво. В склад місії входять люде, які знають свою ціль і які, щоб її досягти переможуть людську байдужність і ворожнечу, а перед усім зуміють чекати.

Голова місії п. Мазуренко запевнив мене, що слухи, які розповсюджує Дон Базіліо Зареско є цілковито фалшиві і що місія тішиться повним довірям свого уряду, вибраної народом — Директорії, та що її мандати є в повнім порядку. Правда, що Україна має численних ворогів, але причина тієї ворожнечі є у всіх та сама. — Українська земля відзначається незвичайною плодovitістю і тому, вважаючи її за терен вигідний для експльоатовання, всі бажають захопити її в свої руки.

Україна не є штучним витвором, як де-хто запевняє, вона вже була незалежна і цвітуча, коли ще Російської держави не було. За кордоном нас ані нашого національного духа ніколи не знали через гніт, якого ми дознавали від Росії.

Про земельну реформу, яка особливо цікавила співробітника „Giornale del Popolo“ п. Мазуренко сказав: „Протилежно як в Росії, де земля є власністю держави і кожної хвили може бути йому забрана, у нас земля належить тому, хто її обробляє і не може бути йому забрана, хіба він на ній не працює. В трудових границях кожної одиниці право власности і право наслідства є кожному запевнене“.

„А що думаєте про Колчака?“

„Нас Українців, те що його майже визнали, нічого не обходить. Тільки як демократ можу жаліти, що підтримують реакціонера. На жаль бачу що і Росіяне нереакціонери відносяться до України теж ворожо“.

(L'Ukraine).

Григоріів вбитий?

Румунська телеграфічна агенція „Дація“ повідомляє з Букарестуї що в Одесі большевики вбили атамана Григорієва. Підтвердження ціє, чутки нема і вона здається дуже неправдоподібною. (Zeit.)

Петлюра в Галичині.

Львівське „Слово Польське“ повідомляє на основі заяв українських козаків, які попали в польський полон, що атаман Петлюра був з липня в Ходачкові Великім (біля Тернопіля) і сказав старшинам батерій з Великої України, що українська армія мустить уступити хвилово за Збруч, щоби розправитися найперше з большевиками а опісля вдарити спільними силами на Поляків. Українці старшини розказують, що з Великої України йде вже 4 дивізії, які мають злучитися над Збручем із галицьким українським військом. (У. П. Б.)

Польські Фантазії.

До варшавської „Газети Польської“ телеграфують зі Львова під датою 7. липня: Відносини між Петлюрою і Українцями у Східній Галичині зірвані. Границя від 29. червня замкнена. На Україні новий кабінет Макаренка. Петлюра стоїть сильно при власти і веде дальше боротьбу з большевиками. За те галицькі українські війська удержують добрі зносини з військами совітів. У. П. Б.

Большевики про Східну Галичину.

Радіо з Москви повідомляє, що в Галичині настрій серед населення большевицький. В Бродях утворено революційний комітет і проголошено владу рад. Галицьке правительство втратило свій вплив на населення; Поляків ненавидять. Петлюру в Галичині не піддержує ніхто і Галичина готова обявити себе совітською республікою, (Знаючи вартість большевицьких повідомлень подаємо цю відомість з обовязку дневникарьского до відома читачів. Ред.)

**Замкнення
галицько-
румунської
границі.**

Як повідомляє „Gazeta Wieczorna“. Румуни замкнули галицько-румунську границу, давши наперед змогу польським офіцерам покинути румунську територію.

**З життя
українських
Партій.**

На останній конференції партії українських соціалістів революціонерів прийнято резолюцію лівої частини активістів, оголосити терор проти всіх національних і соціальних ворогів України, під якою б маркою вони не існували. (Від вл. кор.).

**Боротьба
большевиків
проти Дирек-
торії**

По відомостям большевицьких газет, боротьба з військами Директорії вимагає від большевиків напруження всіх їхніх сил. „Петлюрівські агенти“ ведуть успішну агітацію по всій Україні. Карні большевицькі відділи не можуть дати собі ради так, що в останніх боях на головному фронті проти Петлюри повинен був з'явитися сам комісар по військовим справам України, Подвойський, з куреїстами інтернаціоналістами військових шкіл, які розбилися по відділах червоної армії і особисто беруть участь в боях, припиняючи на місці всякі прояви слабости комуністичного духа. (Від вл. кор.).

**Мобілізація
у Східній
Галичині.**

Львівські газети оголошують приказ військової команди, яким оголошується на території Східної Галичини покликання річників 1896, 1897, 1898 і 1899 до військової служби. Явитись мають усі, за винятком Українців. (Nowa Reforma).

**Розстріл
чрезвычай-
ної комісії
в Гомелі.**

Чрезвычайна Гомельська комісія, яка мала намір відібрати продовольчі продукти від одного красноармейського ешелону, що повертав з України, була розстріляна при виконанні своїх функцій солдатами цього ешелону.

Польща.

**Литва
Проти
Польщі.**

Литовське інформаційне бюро в Берліні повідомляє: Через литовську місію в Берні, литовське правительство передало швейцарській федеральній раді ноту, в якій ще раз протестує проти окупації польськими військами Литви та заняття Вильна. Литовський уряд заявляє, що Поляки заняли Вильно без попереднього повідомлення, як раз в той момент, коли в Варшаві перебувала литовська місія для переговорів з Поляками. Діяльність польських військ а також утворення в столиці Литви польської адміністрації вказує ясно на те, що Польща мимо своєї грімкої заяви про прихильне відношення до Литви, в дійсності переслідує тільки завойовницьку політику. Польська преса весь час пише тільки про ті вигоди, які Польща отримає через приєднання Литви, як н. пр. придбання частини Балтійського побережжя, а передовсім території, яка з огляду на свою малочисельність населення та багатства сирівця, падається добре для колонізації. Литовський уряд протестує проти такої політики та ще раз пропонує польському правительству союз проти російських большевиків при умові, що Польща визнає незалежність Литви. Колиж польське правительство не згодиться на такий союз, литовський уряд рішив зі зброєю в руках увільнити країну від небажаних господарів. (Голось Росії).

**Димісія гене-
рального де-
легата для
Галичини.**

З Варшави повідомляють, що в звязку з послідними військовими подіями у Східній Галичині генеральний делегат для Галичини Галецький подав в одставку. Його місце має заняти др. Твардовський. (H. Kurjer Codz.)

**Переговори
Німців з
Польщею.**

Берлінські газети повідомляють, що німецький уряд звернувся до Антанти з проханням, передати польському урядові побажання розпочати переговори між Варшавою та Берліном, в цілі полагодження спірних питань.

**Поворот
недобитків.**

„Przegląd Wieczorny“ повідомляє, що до Варшави прибув баталіон польського студентського легіону, який воював у Східній Галичині. З 1000 людей, які мав баталіон, вернуло всього 250 недобитків.
(Н. Kurjer Codz.)

**Ратифікація
мирного
трактату
Польщею.**

До Варшави прибув член польської делегації Володислав Грабський, який має в імені польської делегації пропонувати соймові мирний договір до ратифікації.
(Chwila.)

**Земельна
реформа
в Польщі.**

Польський сойм на засіданню 11. липня ухвалив законопроект про переведення земельної реформи. На підставі цього законопроекту, максимум індивідуального посідання землі виносить 60—180 гектарів. На території Познаньщини та на сході сума ця може бути підвищена до 400 гектарів. Велика посілість має бути викуплена. Законопроект цей прийнято 183 голосами проти 182, значиться більшістю одного голосу.
(Chwila.)

**Краще
царська
Росія, ніж
вільна
Україна.**

„Przegląd Wieczorny“ повідомляє з Парижа, що Дмовський домагається реставрації Росії, вважаючи її менше шкідливою для Польщі, ніж Україну.

**Плян збли-
ження між
Польщею,
Литвою
і Україною.**

З Варшави повідомляють: Пілсудський прийняв в Бельведерському дворі приват-доцента женецького університета д-р. Едмунда Привата, який заложив у Франції перші комітети незалежності Польщі. Він прибув у Варшаву, щоби виробити плян зближення, який буде пропонуватися українському і литовському урядові.

(Голось Росіи.)

**В справі
жидівських
погромів
у Польщі**

Президент Вільзон висилає на бажання американського сенату, обуреного польськими виступами проти Жидів, окрему комісію для розслідування жидівських погромів.

Польська влада підготовляє закон, на основі якого 60.000 жидів вишлеться із Польщі. У Львові усунено зі служби 400 поштово-телеграфічних служачих Жидів.

**Частинна де-
мобілізація
армії
Галлера.**

Чеське кореспонденційне бюро повідомляє: з Парижа повідомляють, що Антанта рішила відкликати з армії Галлера всіх американських і французьких громадян, які мають 35 до 45 літ. Це означало би частинну демобілізацію сеї армії.

**Польський
посол в
Румунії.**

Польський посол в Румунії г-р. М. Скржинський вручив королеві уповноважуючу грамоту. Прийом його був дуже сердечний. Підчас розмови підкреслювано взаємно потребу спільної польсько-румунської грядиці.
Chwila.

Росія.

Денікінська армія і козачі рес- публіки.

Як повідомляє „Голось Росії“: Денікінська армія підтримується трьома окремими республіками: Донською, Кубанською і Терською. Устрій цих республік демократичний і в склад правительств входять крім демократів і соціялісти. Ролю парламенту грає там козацький „круг“, в якому панують демократичні тенденції, більш поступові, ніж ті, які характеризують армію Денікіна. Козацькі круги дають військову силу Денікіну, однак у внутрішню політику цих республік він не вмішується. Влада Денікінської армії простягається аж до Владикавказу; Фактичну територію Денікіна творить тільки Ставропільська губ. в якій все управління залежить від денікінського штабу. Правительства Дону, Кубані і т. п. є відповідальні за свою діяльність перед кругом і в їх рядах є багато с. д. плеханівського напрямку. Політика денікінців наближається більше до кадетської ідеології. У всіх козацьких республік є один клич, це: увійти автономними в єдину Росію. Загальне вражіння однак таке, що зворот до минулих форм правління і монархії на Дону, в Кубані і в Терській області неможливий. Політична рада в армії Денікіна тільки урядом для Ставропільської губернії, а вся військова влада належить Денікінові. Генерал Краснов, який був в опозиції до Денікіна, не був перевибраний в атамани, подав в одставку і виїхав в Швейцарію. Загальна сума протибольшевицьких військ доходить до 500.000 людей.

Продовольче питання поставлено було доволі зле і вже помічається поліпшення, хоча і тепер здійсмають з полонених одержу, щоби забезпечити нею свої війська. „Танки“, які недавно отримала Денікінська армія від союзників, ніякої користі не принесли, бо боротьба ведеться головно по лініям залізних доріг і їх уживати не можна. Загальне переконання є таке, що без посторонньої помочі увільнення Росії від большевиків буде доволі трудно.

Добровольці на лібав- ському фронті.

„Голось Росії“ з 24 червня подає такі вісти про корпус російських добровольців, що бється тепер на лібавському фронті: Цей корпус, який все ще формується, складається із двох дивізій: 1) під командою полковника князя Лівена й його заступника кап. Дидурова; 2) під командою полковника Бермонта. У корпусі служить багато офіцерів рядовими. Для відріжнення своїх військ од большевиків уведено знов блискучі, яркі, здалека замітні знаки. З тією ж метою добровольці носять сталльні каски на зразок німецьких.

Харчове пи- тання в со- вітській Росії.

Харчове питання в Совдепії дуже скрутне. В Москві та Петрограді хліба цілком нема. Основний мотив влади і преси це за всяку ціну протриматися до нового врожаю. Великі запаси хліба в Сибірі забрав підчас останнього наступу Колчак, який хоча й змушений був потім відступити, але хліб забрав з собою. На Україні приходить за кожним пудом хліба посилати військову силу. (Від вл. кор.).

Кадети і Денікін.

Областний комітет кадетів в Катеринодарі після докладу кн. Долгорукова, виніс резолюцію, що завдання партії цілком відповідають льозунгам Денікіна.

Пенсії наро- довольцям.

Московське совітське Правительство видало декрет, який поширено також на Україну: всі ветерани-народовольці забезпечуються щорічною пенсією в висоті 9000 рублів.

Вугільна кріза в Сов- депії.

Як повідомляє „Красная Газета“ в звязку з подіями в Донецькому басейні цілковито припинилася погрузка вугля на залізних дорогах. На Україні вугля теж немає. (Голось Росії).

**Телеграма
Омського
Правитель-
ства рос.
політ. Раді
в Парижі.**

Згідно зі змістом її, становище Омського Правительства певне, мобілізація проходить з успіхом, організація продовольчого апарату і праця виробки закону до Установчих Зборів під головуванням Білорусова провадиться енергійно на широких демократичних засадах.

**Брак
електрики
в Москві.**

До окремого роспорядження в Москві припинено відпуску електричної енергії для приватного вжитку і для освітлення вулиць.

❧ За кордоном. ❧

**Новий
почвірний
союз.**

З початком червня повстав в Нью Йорку союз чотирох народів: Українців, Литовців, Естонців і Латинів. Ціллю цього союзу є взаїмна поміч для української, литовської, естонської і латинської республіки, проти польського і московського імперіялізму, боротьба за незалежність цих чотирох республік і стремління до того, щоби Сполучені Держави їх як найскорше визнали, а далше праця над тим, щоби ці республіки утворили в Європі оборонний союз.

Дня 5. червня представники цього союзу були прийняті статсекретарем Франком Польком, якому представили вони цілю і завдання союзу. Вони просили правительство Сполучених Держав о признання цих чотирох республік, та о моральну і матеріяльну поміч, протестували проти польського нападу на Україну і Литву та жадали, щоби Сполучені Держави поробили відповідні заходи задля його припинення. Статсекретар Польк прийняв делегацію дуже приязно і обіцяв їй бажання негайно передати президентові Вільсонові. Він заявив, що Сполучені Держави не можуть на власну руку, без мирної конференції, визнати новоповсталі республіки, однак для уряду важною річчу є знати бажання поодиноких народів в Америці.

Союз цей зорганізував у Вашингтоні спільне інформаційне бюро. (У. П. Б.)

**Неспокій
в румунській
армії.**

Відділи румунської окупаційної армії в українській частині Галичини і Буковини бунтуються. Їх розброюють і виселяють в Румунію. (У. П. Б.)

**Новий
чеський
кабінет.**

В склад нового чеського кабінету увійшли: Тузар, міністер-президент. Свєгля, міністер внутрішних справ. Бенеш, закордонних справ. Горачек (аґрарій) фінансів. Гайдлер (нац. соц.) торгівлі. Гампль (с. д.) публичних робіт. Гоудек (Словак) апровізації. Стрібрни (н. с.) залізниці. Прашек (аґр.) рільництва. Сробар, здоровля і для Словакії. Вінтер (с. д.) соц. забезпечення. Веселі (н. соц.) судівництва. Габерман (с. д.) освіти. Кльофач (н. с.) народньої оборони, і Стапек (аґр.) почт і телеґрафів.

**Суд над
Вильгельмом
II.**

Льондон, 4. VII. (Аґ. Рейтера).
Льойд Джордж в засіданні парламента заявив, що місцем суду над бувшим цісарем Германії буде Льондон.

**Жидівське
державне
життя.**

Амстердам, 30. VI.
Вибори до жидівських Установчих Зборів в Єрусалимі відбудуться 10. липня. Жінки братимуть участь нарівні з мужчинами, через це ортодоксальне єврейство ухиляється від виборів.

**Український
комітет
у Варшаві.**

Краківський „N. Kurjer Codzienny“ повідомляє, що в Варшаві з дозволу польського уряду повстав український комітет, який має опікуватися українськими полоненими та вигнанцями. Головою комітету є Борис Курдиновський.

**Бобринський при
роботі.**

Як доносять чеські газети, до Білгороду прибув граф Владислав Алексеевич Бобринський, про якого казали, що його вбили большевики. Звідси він приїде до Праги, щоб привітати своїх приятелів, в роді Вергуна, Гіжицького, Молова й н., що пробувають тепер у Празі й ведуть агітацію за „об'єднанням“.

На чужині.

— Дотеперішній голова української місії в Швейцарії др. Лукасевич, який покидає свій пост, передав політичному бернському департаментові своє звільняюче його з посади письмо. До часу приїзду п. Василька справи української місії вестиме радник посольства др. Соколич.

— Дня 13. липня відбулося у Відні зібрання членів Української Національної Ради Західної України, на якому ухвалено ряд резолюцій з протестом проти польського нападу на Східну Галичину, проти політики Антанти, яка дала польським імперіалістам дозвіл на протина український похід та проти тих варварств і насильств, яких допускається польська влада і польські війська на українському населенню, наслідком чого були розстріли, масові арешти невинних людей та нищення всього, що українське. Резолюції ці, в формі протеста будуть подані до відома усього культурного світа.

— Міністр закордонних справ України передав мирній конференції велику ногу проти пацифікації Галичини.

— Комітет української молоді у Відні звертається з відозвою до культурного світа, в якій прохається представників преси і репрезентантів публичної опінії, звернути увагу на трагедію українського народу в Східній Галичині і допомогти українському народові

— До Відня прибув кур'єр українського уряду.

— У Відні отримано відомість, що італійський уряд дозволив вивести на Україну на 30 міль. мануфактури.

— Книгарня Гольдшмідта Wollzeile 11., відкрила у себе продаж українських книжок. Там можна теж набувати „Волю“.

— Редакція „Воли“ прохає всі українські видавництва надсилати свої видання в редакцію для рецензій.

Огляд преси.

До інтелігенції всього світа.

В цей час, коли падають усі зовнішні перепони, коли відчиняються усі кордони, діячі духа, товариші, яких розкидано по всіх кутках світа, які на протязі 5 літ були відрізані один від другого арміями, цензурою і взаємною ненавистю народів, кличемо вас стати до праці відбудовання нашого братнього союзу на нових, більш сталих і певних підставах.

Війна цілком розбила наші стройні ряди. Своє знання, свій досвід, сили свого розуму — більшість представників духової праці віддала на службу правительством, — але за це ми нікого не обвинувачуємо, нікому цього не закидаємо.

Ми знаємо, оскільки слаба душа окремої особи перед великими стихійними силами колективного руху: особа була пригнічена колективом, який взяв її в розпуці, коли вона не мала ні часу, ні можливості зібратися з силами до боротьби. Нехай це буде наукою нам для будучого!

Майже цілковите відступлення інтелігентної людини на всій землі від свого власного „Я“ і непримусове предложення своїх сил до повного розпорядження розгнuzданих пристрастей, зробило руйнуючий вплив на духове життя людскости — і цей факт ми мусимо підкреслити.

Люде думки і містечтва впустили в язви, які покривають і тіло, і душу Європи, велики дози яду ненависти. Щоби обґрунтувати свою ненависть, вони віднайшли і в арсеналі свого знання, і в своїй пам'яті, і в своїх уявах цілий ряд доводів, старих і нових, цілий ряд історичних, наукових, формально-льоґічних і поетичних аргументів, і це була праця руйнування людської спільности і любови. Провадючи в цьому напрямі свою діяльність, вони зіпсували, обезсилили, знизили, перевернули людську думку-гадку, ту саму, якій служить вони повинні вже завдяки своєму становищу. Вони перетворили її в інструмент сліпих стремлень і (може, не знаючи того) в — зброю для захисту своїх еґоїстичних інтересів окремими політичними чи то соціаль. групами, окремою державою, нацією або класом.

І тепер, коли усі нації, причому без ніякої різниці, чи вона перемогла, чи її перемогли, виходять з цього світового дикого, безумного завороту з мертвою і обіднілою душею, і з серцем (як ні тяжко нам в цьому признаватися) обезчещеним, пониженим, — тепер і людська думка стає перед наші очі також осоромленою участю в низькій боротьбі.

Але тепер, вперед!

Звільнімо дух від обридливих і принижуючих його союзів, від цього таємного холопства!

Дух не повинен нікому прислугувати. Навпаки, ми являємося його слугами, ми не маємо иншого владки над собою, як тільки його. Наше завдання носити його в собі, спрiяти поширюванню його світла, збирати навколо його усіх людей.

Наш святий обовязок бути точкою для опіру для нього, зіркою, яка вказує дорогу серед водовороту пристрастей, серед темряви ночі.

Нам не випадає робити вибір між переходячими і всероскладаючими пристрастями самолюбства або чванливости; для нас вони не існують взагалі всі без винятків.

Ми преклоняємося тільки перед правдою, що не знає ні границь, ні перепон, ні расових або кастових забобонів: само по собі є зрозумілим, що ми не байдужні до людскости. Для неї ми працюємо, але для неї, яко єдиної, цілої.

Ми не знаємо народів, ми знаємо тільки лиш нарід, єдиний, цілий.

Цей нарід складається з людей, рівноцінних між собою, як брати, які страждають, борються, падають і підіймаються і все йдуть вперед шляхом, який залито його кровю і потом.

І щоби ці люде перейнялися думкою про загальне братерство, ми підіймаємо над їх сліпою боротьбою Ковчег Братерського Союзу — воплощення свободного, всеохоплюючого, вічного Духа.

* * *

Ця відозва, яка була поміщена в „Humanité“, і инших газетах підписана багатьома визначними мислителями і художниками різних національностей, серед котрих відмітемо:

Адамса (Сполучені Держави), Барбусса (Франція), Бракко (Італія), проф. А. Еп-

штейна (Германія), др. Ф. ван Едена (Голляндія), проф. А. Форнія (Швейцарія), В. ф. Гейденштама (Швеція), Г. Мана (Германія), С. Міхаеліса (Данія), Ромена Роллан (Франція), Г. Вап-дерельде (Бельгія) і І. Зангвілля (Англія).

Большевицький плян опанування України.

Троцький обіцяє поставити армію в 1,500.000. Причини упадку Скоропадського. Як запобігти большевизмові.

„Evening Post“ подає статтю свого стокгольмського кореспондента, який незвичайно вірно змальовує пляни російських большевиків, що до України. Автор статті добре поінформований про Скоропадщину та про правдивий стан річей, який панує на Україні.

„Совітська Росія організує нову армію, щоби зайняти цю частину України, яка не є в її руках. Два дні після того, як побити большевиків під Києвом, мобілізаційний департамент московського військового комісаріату оголосив загальну мобілізацію до 48 літ. Який вислід дасть мобілізація, ще невідомо. Троцький обіцявав ще всічні півтора міліона людей але його орган „Червона Армія“ пише про численні дезерції і нарікає на трусість в рядах товаришів. Певне тільки те, що коли антантські війська в Одесі своїм наступом не розібють большевицьких сил, сконцентрованих на сході України, большевики можуть двигнутися на захід. Большевики проводять свій плян з загадковою впертістю; вони є все таки більше в офензиві, аніж в дефензиві. Тепер вони бомбардують Нарву, ключ до Естонії, плянують наступ на Варшаву і вмішуються у фінські вибори, сподіваючись, що перемога соціалістів відновить червоний терор з часів 1918 року“.

„Диктатура меншости, себто большевизм, має певні притягаючі сторони. В міру, як він сам себе ослаблює, руйнуючи те, що здобув, своєю агітацією здобуває він нові сили де инде. Прикладом цього є Україна. Після упадку Німеччини і її реакційної політики на Україні, яку

вона вважала своїм шпихлірем, підніс голову на Україні большевизм. Це стало ясным після першої боротьби між диктатором Скоропадським і небольшевицькими демократичними українськими елементами.

Скоропадського повалили в грудні ті кола, які творили перший уряд незалежної України, Центральну Раду, яку Скоропадський при помочі Німців розігнав. Він був тільки лялькою, поставленою великими власниками і капіталістами Росіянами й Поляками. Номінально Центральна Рада перестала існувати; але вона фактично перетворилася в Національний Союз під головуванням Винниченка, дуже оригінальної особистости з часів визвольного руху 1918 року. Національний Союз, підтриманий представниками різних демократичних, національних організацій, земств, київського університету і Просвіт, став відразу в гострій опозиції до Скоропадського. Вплив Національного Союзу ставав чимраз більшим. В листопаді, коли стало ясным, що Німці мусять покинути Україну, Скоропадський запропонував Союзові більшість в кабінеті. Українці мали дістати 9 місць, включаючи справи закордонні, судівництво, освіту, справи церковні та шляхи. Прийшло до зміни кабінету. Національний Союз заняв відносно нього вичікуючу позицію. Новий уряд, опертий на захитаних німецьких штиках, хотів зайнятися реформами, щоби не допустити до большевизму. Першим питанням була земельна справа. Великі власники розуміли добре, що з хвилиєю, коли Німці покинуть Україну, їх справа буде цілковито програною, як що вони не підуть на негайні уступки.

Коли Німці прийшли на Україну, вони побачили, що тут земельне питання стоїть далеко гостріше, аніж в Московії. Це було цілком правильне. Українське рільництво стояло далеко вище, ніж російське; але Московія перед революцією була країною селян-власників, або селянських громад. У Великоросії земельне питання виявилось не через те, що земля була в руках шляхти, яка її від часів знесення кріпацтва позбувалася все більше і більше, а з причини перелюднення і з того бажання володіти землею, яке жило весь час серед селянства. На Україні було багато великих маєтків, які однак були в неукраїнських руках і належали до Москалів або Поляків. Подібні відносини були теж в Естонії та Лівонії, бо

там велика власність належала до балтійських Німців. З самого початку російської революції большевизм приманював до себе найбільшій маси населення і тому земельна реформа була першим завданням, яке розв'язати хотіла Центральна Рада.

Навіть коли Скоропадський під охороною німецьких штиків був певний свого престоло, його уряд бачив небезпеку большевизму, яку могло усунути тільки розв'язання земельного питання. Німці, які дивилися на Україну тільки як на свій шпихлір, домагалися також вирішення земельного питання, щоби запобігти домашній війні, однак хотіли перевести її в такий спосіб, щоби заховати великі культурні маєтки, знищення яких, як видно з приміру Московії, грозило економічною руйною країни. Задля цього приїхали на Україну професор берлінського університету др. Макс Серінг, проф. Адольф Вагнер і Шмолер. Серінг впрацював плян земельної реформи. З малими змінами він був прийнятий кабінетом Скоропадського. На підставі цього пляну максимум володіння мав бути обмежений до 500 — 1000 десятин. Виняток творили тільки великі культурні господарства, плянтації буряків і ті маєтки, які зв'язані з цукровим промислом. Після законопроекту російського тимчасового Уряду з року 1917. на Україні мала бути заведена цукрова монополія.

Національний Союз зажадав від Скоропадського передачі влади собі. Переговори тягнулися аж до дня упадку Скоропадського. Щоби заспокоїти робітників, Міністер праці, Славинський, взявся за опрацювання робітничого законопроекту, в виробленню якого мали брати участь представники робітничих Рад. Ради ці існували з початку революції і ані Скоропадському ані Німцям не вдалося їх знищити.

Для управи краєм мав бути скликаний тимчасовий парламент, в якого склад мали увійти вже існуюча земельна комісія, та представники різних політичних груп. Цей тимчасовий парламент мав виробити виборчий законопроект, який опірався на старих російських законах про вибори в міські і земські самоуправи. Загальне голосування було неможливе, бо боялися большевиків. Тимчасом війська Скоропадського входили в постійні конфлікти зі сторонниками Національного Союзу. Скоропадський шукав помочі у союзників проти большевиків та увійшов

в порозуміння з генералом Денікіном. На передодні зїзду Національного Союзу, який правдоподібно був би скинув Скоропадського, прибули в Київ війська Денікіна і провідники Союзу мусіли втікати до Білої Церкви. Там утворили вони Директорію, яка є верховним урядом України аж до сьогоднішнього дня. В два тижні пізніше війська Директорії облягли місто. Частина військ Скоропадського перейшла до них і Київ було здобуто. Гетьман утік, а Директорія в складі Винниченка, Петлюри, Швеця і Андрієвського взяла владу в свої руки. Позаяк німецькі війська були ще на Україні, Директорія оголосила відносно них нейтралітет. Щоби запобігти большевицькій агітації проти себе, Директорія скликала трудовий конгрес, який має бути законодавчою владою аж до часу, коли збереться Установче Зібрання.

(Evening Post).

Галичина між большевиками і Поляками.

Під таким наголовком поміщує Арнольдо Чіполля, корреспондент італійської часописи: „Gazetta del Popolo“ в числі з д. 20/6. 1919. довгу статтю про Україну та інтерв'ю з Президентом Др. Голубовичем. Подаємо ту інтересну статтю італійського журналіста в перекладі.

„Зі Станіславова до Тернополя, в червні:

Навкруги війна, нова війна. Всюди нужда, знищення, смерть. У віддалі 200 кільом. на північний захід наступають Поляки, 40 кільом. на схід — большевики, на Південь-Румуни. Дальше на південь-Угорщина в конвульсіях.

Ставити чоло сій ситуації має народ рільників, без ніякої піддержки, без средств, незнаний, ведений кількома молодими людьми.

Тернопіль, куди я оце приїхав автотом з румунського фронту через Станіславів, був, як се всі знають, три роки тому головним узлом австро-російського фронту. Нині тут шаліє війна, яка має рішити про долю України. Тут з осеред-

жується вся драма. Зі своїми спаленими або зруйнованими хатами, з вижолобленими та болотнистими вулицями, з життям, яке у всіх своїх проявах стоїть під знаком страшних судорогів, представляє сей город образ бездонного, невтішного суму. Кожна хатина, що ще сяк так держиться на своїх підвалинах, є шпиталем. Є тут 6 лікарів в цілїм місті; мають вони лічити двадцять або тридцять тисяч епідемічно хорих або ранених:

Нічного освітлення ніякого. Навкруги, куди не глянеш, образ цілковитого знищення. Залізницї ходять тільки для війська. Населення Східньої Галичини зовсім відтїяте від світа.

Наслідком того, що треба було держати довший час сильний фронт проти большевизмові, відслонився львівський фронт. Несподівано наступили Поляки. Кінчаючи свою успішну акцію на сході, вернулись українські війська знову на свої вихідні становища. Тернопіль, на який були звернені польські наступи, пережив страшну хвилю, але рівновага була привернена. Пятнадцятий раз оце була полита кровю вільна Галична!

Галичина і Україна дві рідні країни, які хочуть злучитися, дві Держави, які скрита воля Французів хоче уложити в жертву польській і розуміється румунській експанзії, щоб таким чином утворити перегороду, яка мала б відмежувати Німеччину від Росії. Але Галичина і Україна, хоч доведені до крайности двохлітньою боротьбою з московським большевизмом, ставлять опір і Полякам і Румунам. І це є важний симптом, вказуючий на те, як слаба є сила Польщі і з якою легкістю могла б сьогодні Німеччина залити її та дійти аж до галицьких і українських територій, являючись немов спасителькою мешканцям тих країн.

Одначе з огляду на ту несподівано велику життєву здібність Галичини й України Париж мовчить. Покладає очевидно надії на відпорність Поляків та на вірність Румунів! На розпачливий крик Українців, з яким вони звернулись в відозві до Антанти після увільнення Одеси від большевиків — мовчить Париж.

Комбінація, видумана п. Клемансо має бути непомильно ось яка: Польща і Румунія! Як що Поляки мають сто тисяч війська то це вже багато. Що ж до Румунів, оповідають Французи з Парижа, то до якої степені дійшла ненависть Румунів до тих Французів, що тепер в Румунії: навіть невмолима до всього

румунська цензура терпить те, що румунські часописі розсївають глупі балачки про сенеґальських людодів, які пожирають малих дітий.

Большевики поносять від якогось часу з сеї сторони важкі поразення від Галичан-Українців, багато більші ніж ті, які їм завдали на сході сибірський адмірал-Колчак і кавказький генерал-Денікін. Одначе хоч успіхи одного і другого підносять в Парижі попід небеса, видно ясно і можна з певністю сказати наперед, що справжній і остаточний кінець прийде большевизмові від українських побід.

В часі між Великоднем а початком червня успіхи українських військ, не зважаючи на польську засідку, були безпереривні. Почались вони точно у Великодню Неділю з зайняттям Київа відділом Зеленого, який на чолі своїх селян увійшов до столичного города“.

Дальше оповідає автор коротко про повстання Шинкаря, повстання на Полтавщині — імена провідників повстань подає автор зовсім перекручено — і пише далі так:

„Цілий південний беріг Дніпра скинув з себе московське ярмо. Червона армія замкнена в трикутнику Київ — Проскурів — Азовське Море. Одеса вільна. Але парижська перфідія дійшла до того, що вперто перечить цю вістку, мовляв: „Чи-ж большевики і Українці не є може те саме?“!

Автор переходить дальше до розоруження малярських наємників, яких був вислав Троцький передертися через Галичину до Угорщини; те, що українські власті, розоруживши Малярів, дозволили їм спокійно вернутись до дому, називає кореспондент „гарним приміром галицької толеранції“. Опісля вертає опять до війни з большевиками:

„Большевики, биті на фронті і загрожені в задах повстанцями, заявляють, що не хотять дальше йти. Але в тім самім часі скріпляють свої фронтіві сили та висилають агентів в цілі пропаґанди. Борба не ввагає. Українцям бракує замуніції.

Українські частини, які опинилися в Бесарабії, розоружили Румуни. В тім самім часі румунська артилерія ударем-

нила зусилля Українців проти большевиків коло Камінця-Подільського, виявляючи таким чином ту ж саму неконсеквенцію. Румуни граються з Українцями, як кіт з мишею. Лишають їх в спокою доти, доки активність Українців корисна для Румун тим, що держить від них далеко большевицьку небезпеку, Ледве-ж тільки Українці почнуть консолидувати свої сили, наступають на них Румуни, називаючи їх большевиками. Але в дійсності як була коли яка держава правдивим заборолом проти поширення большевизму на захід і є ще тепер, — то тією державою були і є Українці і їх рідні брати Галичани. Але тому, що польсько-румунські засідки відтягають великі сили Українців, — їх наступ на большевиків є остільки трудніший.

Українські селяне з першим приходом большевиків були розоружені. Але вони мають ще якусь скількість мітрайлезів та іншої зброї похованої під землею в лісах та мочарах. Як прийдуть знову большевики, будуть напевно страшні репресалії. Всі на сході бажають ладу і спокою. Ідучи в перед, усуваючи той невиносимий стан, українські війська найдуть прихильний їм терен. При всякому повстанні, яке вибухає в червоній армії, збігаються селяне з 50-кілометрової віддалі, щоб дати піддержку цьому рухові.

Великі перспективи откриваються з цієї тернопільської нужди. Україна під імпульсом Галичан створить Антанті дорогу до Росії з найбільшою правдоподібністю завдяки своїй акції, згідній з бажаннями народів та провідників нового ладу. На нещастя там шаліє інша війна, злочинна війна, яка кидає один на другого два народи — Галичан-Українців і Поляків. Українці, приневолені кидати маси війська проти польських дивізій, не можуть починати наступу при першій спробі большевицької офензиви.

Переходячи тепер до самого інтерв'ю з президентом Др. Голубовичем, характеризує його автор статті, як зявзязтого патріота, прирівнюючи його в цьому до Петлюри.

„Галичина, — говорив мені Голубович — є цілковито відтята від всіх і вся. Депеші наших представників в Парижі приходять щойно після місяця, звичайно обкромлені посередниками. Як хочемо порозумітись з Антантою, мусимо удаватись о дозвіл до команданта передньої румун-

ської стежі, який натурально ніколи не посилає дальше те, що дістав. Не можна уявити собі більш тяжких державних зносин. Та не зважаючи на це, ми зробили все, щоб виявити нашу добру волю.“

В дальшій часті інтерв'ю згадує президент Голубович про ведені кількома наворотами переговори з Поляками, при яких представники Антанти (ген. Бертельмі) займали однобічне, вороже нам становище.

Переходячи до можливості порозуміння з Поляками, Голубович каже: „Я переконаний, що Польща, яка зреорганізується та вернеться до здорового національного почуття, зрозуміє скоро вагу згоди з нами. Ся війна спаралізувала нашу акцію проти большевиків. Знаю дуже добре, як пропаганда в Одесі, Букарешті, Парижі працює і працювала проти нас, щоби представити нашу країну, як большевицьку. Наші діла творять нашу найкращу оборону. Наш земельний закон є ідентичний з тим, який проголошено в Румунії. Наше військо недопустило до злуки московських і угорських большевиків. Ще сьогодні, коли Східна Україна бореться проти північного гнобителя, діється це вчасти завдяки матеріяльній і моральній допомозі, яку дає Галичина Петлюрі.“

„Перед кількома днями, коли Поляки відкинули третій раз наше пропозиція, одержали ми від Раковського в імені Леніна цілий ряд мирових пропозицій. Парижська мовчанка давала нам вказівку — прийняти їх.

Не зробили ми цього. Противно ми зобов'язались ще, як що заключимо перемир'я з Поляками, послати на Україну 40 тисяч мужа. Це означало би зайняття Київ'я протягом одного місяця.

„Але Антанта не зрозуміла цього. В сьому моменті збираємо всі сили до останньої боротьби. Клич свободи, проголосшений Антантою, став кличем наших селян. Не треба було їм цього й говорити. Вони підняли той клич самі собою. Були ми дуже віддалені, відтяті від світа, дуже убогі. І через те — ми останні, що відкидуємо пропозиція. Більше — не лежить в наших силах!

Польща рішила роздавити нас. Не вірте тому всему, що говорять й говоритимуть польські урядові звідомлення. Польща, мимо всіх своїх заяв, рішила роздавити нас. Вона числить на прихильну

неутральність Антант, на військо і матеріял, що йде з Франції і Італії, на підмогу Румунії, на посередню підмогу большевиків, які нападають на нас з протилежної сторони. Але Польща натрапить на непохитний патріотизм українських селян, які хочуть жити. Як що Поляки підуть вперед, не буде спокою в цій часті Європи. Не хочемо бути Поляками. Також думка автономії під егідою Варшави буде відкинена з відразу. Ні Поляками, ні Румунами не будемо! Злука з Україною, або, як Антанта не хоче, федерація Галичини з Чехо-Словаками, які бодай шануватимуть нашу свободу. Поза сими розв'язками не остається нам нічого другого, як війна на життя і смерть.“

Так говорив президент, підчас коли Галлер, головний командант польських сил на львівським фронті, приготувався, щоб завдати нещасливій галицькій країні останній смертельний удар.

Чи вдасться йому завдати той удар? Чи Антанта остане дальше в своїм засліпленню, не беручи ні на який рахунок Галичину і Україну? Справді, політика Антант на сході, а особливо політика Франції являється від шести місяців полюб'янням на нових ворогів. Це тим гірше, що і давні вороги не зовсім ослаблені ...

Англійська преса про Колчака.

В англійській робітничій газеті „The Labour Leader“ 5. VI. находимо огляд російських подій, складений Е. Bernson, Секретарем Інформаційного Комітету I.L.P. (Інтер. роб. Партії).

Ми маємо пише Бернс. інформації, що Великих Четверо остаточно вирішили „визнати“ найбільше типичну фігуру реакції царизму в Росії під умовою, що Колчак згодиться скликати колись Установчу Раду. Через це цікаво знати докладно, яка думка Колчака про Установчу Раду. В інтерв'ю з кореспондентом „Petit Parisien“ адмірал висловив свої плани — приваїмі найбільше важливі зніх:“

„Я маю намір, каже адмірал, передати мою владу регулярному Правительству після повної побіди. Скликання Національної (sic) ради, яка має установити будучність наших інституцій,

не можливе доти, поки не одбудеться велика підготовча праця. Правительство само не всмі виконати це завдання. Я пропоную поставити в допомочи йому Раду, зложену з членів Земств, представників великих соціальних організацій, людей визначних своїм досвідом. Члени цієї Ради будуть призначені мною. Вона допоможе Правительству заспокоїти країну, виробити основи виборів в Установчу Раду і організувати саму виборчу роботу. Коли нарешті Установча Рада буде обрана, для мене лишить ся чекати її рішення і одмовитись на користь Голови держави, вибраного Радою, од тієї влади, яку держу я.“

„З цього можна бачити зауважує Бернс., що диктатор через якийсь неозначений час в будуччині, коли все піде добре, „підготове“ вибори до Установчої Ради виключно при допомозі своїх власних людей і одмовиться од влади на користь „Голови Держави.“

Передаючи цю замітку Е. Бернсона в дослівнім перекладі і з його підкресленнями, звертаємо увагу на те, що погляди робітничої партії на російську справу, викликають в англійській пресі деякі політичні уваги.

Так в „Daily Chronicle“ (газета англійських лібералів) од 1. VII. оповідається в передовій статті про успіхи Денікіна, який близиться до Харькова, і Колчака, правительство якого визнали майже всі соціалістичні партії.

Автор статті, надаючи російським справам першорядне значіння тепер після підписання Німцями мирного трактату, пише: Британська робітничка партія, як це виявилось на конференції Південних партій, має нахил кепкувати над адміралом, вважаючи його реакціонером, а його боротьбу, — яко боротьбу між соціалізмом і антисоціалізмом.

Нічого подібного.

Большевицька система не є соціалістична в тому сенсі, в якому західні європейці вживають цей термін (соціалізм): вона є, згідно з думкою К. Кавтського, заслуженого німецького соціалістичного письменника, „орієнтальною“ доктриною, з якою наші західні думки про свободу не можуть гармонізувати.

Програма Колчака якою він закріпля за селянами володіння землею, а розв'язання решти російських проблем оддає демократично обраній Установчій Раді, є багато більше демокра-

тична в нашому сенсі, ніж програма большевиків, які нічого спільного не мають з парламентом і правлять на основі нестриманої нічим диктатури“.

З англійської преси ми взяли тільки ці більш яскраві місця; вони дають нам можливість зясувати відношення до Колчака принаймі двох головних течій англійського суспільства: соціялістів і лібералів.

Де в чому світогляди цих груп сходяться, але до російської вони підходять з різних точок.

Згожуємося цілком з тим, що большевизм є якась „орієнтальна“ доктрина і самовольна диктатура.

Але це не дає нам ще абсолютно ніяких позитивних думок — що до системи адмірала Колчака — і ніяк не освітлює тих темних місць в його інтервю, які підкреслені представником англійського робітництва.

І дійсно, чи можна нам сподіватись демократизму од тієї підготовчої Ради,

яку визначить Колчак. Ні одного слова немає в інтервю про самі основи виборів в Установчу Раду. Навіть поняття Установчої Ради затемнено попяттям Національної Ради. А на яких основах буде вибраний „Голова Держави“, які будуть його права і функції — ніхто не може сказати.

Знаючи ж крім того, як без суда і слідства винищуються робітники в тих місцевостях, які захоплюють Денікін і Колчак, не сподіваємося тої волі і того демократизму, яких сподівається „Daily Chronicle“ на основі начеб то контрасту програм Колчака і большевицької.

Програма большевиків дійсно є доктрина „орієнтальна“, соціялістичним серпанком покрита, і орієнтальною є їх диктатура.

А чи не ховається за демократичним серпанком програми Колчака друга „орієнтальна“ система і друга „орієнтальна“ диктатура, — ми негативно одповісти на це очевидно не можемо.

На українських фронтах.

Звідомлення польського генерального штабу з дня 9. липня.

Галицько-волинський фронт. На лінії Берестечка сильний вогонь неприятельської артилерії. На лінії Рафалівки наша акція йде успішно. Ми заняли Маневичі, кольонію Рафалівку, кольонію Олізарку, Цудлю і Топачі. В Галичині без змін.

Фронт поліський: На відтинку Луниця наші відділи заняли атакою Лунино, Вульку, і Відибор.

Звідомлення польського генерального штабу з дня 10. липня.

Галицько-волинський фронт: На відтинку Рафалівки (на Волині) большевики є в дальшому відвороті за ріку Горинь, а також в напрямі Млиноко і Колкова. В Галичині на цілому фронті жива розвідна діяльність. Біля Бучача один з польських технічних відділів знищив залізничу лінію і унеможливив відворот українського панцирного поїзду, який попав у польські руки.

Звідомлення польського генерального штабу з дня 11. липня.

Фронт галицько-волинський: На цілім фронті не було важніщих подій. Спокійно.

Фронт поліський: Прогнаний з Луниця неприятель відступає на захід. В погоні ми здобули броніований поїзд. Станція і місцевість Лунинець є сильно знищені.

Большевицьке звідомлення.

Москва (Радіо). Південний фронт. На захід від Катеринослава і Харкова ведуться завзяті бої. В напрямі Борисоглібська ми прогнали ворога, взяли полонених і багато воєнного матеріялу.

Український фронт. Червоноармейські стежі знаходяться в 20 верствах від Луцька. В напрямі Бродів ворог відступає. Наші війська відбили ворожий наступ на Білозерку в 60 верствах від Олександрівська і забрали весь штаб. Командуючого генерала і начальника штабу знайшли мертвими.

Звідомлення польського генерального штабу з 14. липня.

Галицько-волинський фронт. На Стрипі, в Галичині наші війська заняли Язловець. В наші руки попало понад 1000 полонених, 6 гармат і багато воєнного матеріалу. На Полісся ворог відступає.

Огляд світових подій.

9. липня.

Аргентина визнала незалежність Польщі. Вільсон відкликав статсекретаря Лянсінга до Вашингтону. На протяз одного року заборорено вїзд в Англію підданам ворожих держав. Німецьке Національне Зібрання 208 голосами проти 115 ратифікувало мирний договір.

10. липня.

Криваві заворушення в ГанOVERі. Німецький делегат передає полковникові Генрі офіційне повідомлення про ратифікацію мирного договора. Криваві стички між Французами та Італійцями у Фюме. 80. вбитих у Французів.

11. липня.

Знесено бльокаду Німеччини. В Будапешті арештовано 500 галицьких Жидів. В Неаполі товпа і моряки унеможливили дальніший транспорт аmunіції, яка була призначена для військ, що борються з болшевиками. Польський сойм ухвалив земельну реформу.

12. липня.

Антанта дала Полякам і Чехам 10 днів часу для полагодження справи Тешина. Друкарський страйк в Римі. В Англії сконфіскували усе майно б. болгарського короля Фердинанда.

14. липня.

Свято побіди в Царигі. Нота Клемансо до Белі Куна з домаганням виконати умови перемир'я.

Критика і бібліографія.

Оповідання з історії Української землі.

Переказав Микола Залізник. Друге видання з багатьма малюнками. 16 — 45 тисяча. Київ — Відень — Львів. 1919. Видавництво „Серп і Молот“.

Оцінка популярної книжки може виходити з такої основної думки: популярна книжка, призначена для широких кол, повинна замінити собою школу, се б то сполучати в собі разом

і підручник і живе слово учителя. Завдання учителя — вести учня до знання, не лише показувати йому установлені факти, а й процес перетворення одних фактів у другі, а також способи досліду цих фактів. В цьому, а не в заваленні памяти иноді не дуже ясними фактами, полягає основне значіння школи.

Ілюструємо цю основну думку матеріалом з рецензуємої книжки.

На ст. 19 — 21 оповідається про „найдавніші виробилюдських рук“. Отже підручник може обмежитися перечисленням найдавніших виробів люд-

ських, списанням їх форми, констатуванням способів оброблення; — про самі й процес, як дійшли люде до камянних виробів, про надзвичайну трудність їх навіть грубою оброблення, про це розкаже учитель (а й ще ліпше — доведе учнів до самостійних висновків, використавши всі свої знання і педагогічний талант).

Виклад Н. Залізняка дає нам і те і друге, і не стільки навіть устанавлюються факти давно минулого життя людською (ї. загалом не дуже й багато), скільки передається самий процес життя, розвійцієї первобутної культури.

Візьмемо ще один приклад. Питання про давність існування людей на землі — одно із тяжчих з методичного боку для школи. Трудно дітямі дорослим уявити напр. давність початкової історії Єгипту навіть.

У книжці М. Залізняка приведено для цього дуже прості способи, якими учені обчислили значною певністю давність роду людського: осідання і підняття берегів моря, яке занотовують різними зарубками на скелях приморські мешканці, запахідки в землі цілих лісів один над одним, а під ним несумнівних слідів людського життя устанавлюють найкраще перспективу доісторичного життя.

Глави: „Як за стародавніх часів виглажували та сверлували камінь“, „коли вперше появились глиняні глечики“ — дають нам зрозуміти трудність і велику повільність поступу людського, що можливо лічити найціннішим педагогічних ефектом усієї книжки.

Отже книжка М. Залізняка одповідає основному принципові, який можливо ус-

тановити про мету і значіння доброї популяризації.

Книжка складається з розділів: I. На нашій землі жили колись дикуни; II. Як і через що мешканці Української землі перестали бути дикунами (з'являється вперше); III. Українська земля 2400 — 2000 — 1500 років тому.

Можна зробити деякі незначні уваги до самої системи розпланування матеріялу. Напр. такий титул невеликої глави, як „Найдавніще життя“ (ст. 40) є поняттям широким і може бути з успіхом приложений до значної частини книги. Рядом з такими титулами є глави, що оповідають про цілком окремі явища, напр. про початки власности (ст. 42) про найдавнішу мову (ст. 44). Дуже корисний „коротенький перегляд усього, що в цій книжці оповідалося“ приложено тільки в кінці I. частини; варто-б було такі перегляди дати в кінці II. і III. частини, або загальний — в кінці книги.

Що до мови, яка головним чином береться на увагу при розгляді популярної книжки, то її можна вважати цілком доброю і зрозумілою для кожного більшого грамотного читача. Можливо б було уникнути таких виразів, як „гарпун“, „шалат“ —, замінивши їх українськими; „ости“, „курінь“; замість слова: „клами“ — краще „човен“.

По за цими увагами, книжка гарна, читається з захоплюючим інтересом і дає багато матеріялу і учителеві при його викладах по стародавній історії.

Тому сподіваємося, що книжка буде необхідною у всякій шкільній і просвітнянській бібліотеці, не говорячи уже про окремих читачів.

Учитель.

Українські представництва, місії та інституції за кордоном.

1. Українська мирова делегація в Парижі. Голова М. Сидоренко. 37, rue de la Peruse, Paris XVI. (Tel. 33.87).
2. Українська місія в Швайцарії. Голова М. Василько. 39, rue du Marche, Berne. (Tel. 65 98).
3. Українське посольство в Австрії. Посол В. Ліпінський. Готель Брістоль. Відень.
4. Українське посольство в Німеччині. Посол М. Порш. Kronprinzen-ufer 10, Берлін.

5. Українське посольство на Угорщині. Посол М. Галаган. **Terez Koe-rut 34, Будапешт**
6. Українська місія в Голандії. Голова М. Яковлів. **9, Daendelsstraat, La Haye.**
7. Українська місія для Швеції, Норвегії і Фінляндії. Голова К. Лоський. **Drattlingatton 24, Stockholm.**
8. Надзвичайна місія економічна і фінансова. Голова К. Чижевський. Готель Метрополь. **Женева.**
9. Українське Пресове Бюро у Франції. **28, rue Pauquet, Paris XVI.**
10. Українське товариство „Громада“. Голова проф. Екземплярський. **5, rue Gay-Lussac, Paris.**
11. Український Національний Комітет. **217, E. Sixth Street, New York City.**
12. Інформаційне Бюро Українського Національного Комітету. **W. S. Capitol C. O. Hon. James A. Hamil O., Washington.**
13. Українське Інформаційне Бюро. **83, Grand Street, Jersey City.**
14. Українське Інформаційне Бюро в Сполучених Державах. **16, Jackson Place, Washington.**
15. Український Пресовий Фонд. **524, Olive Street, Scranton.**
16. Комітет для допомоги полоненим Українцям в Італії. **Mme. Bel-main. 89, Via del Gesu, Rome.**
17. Український Комітет в Італії. Голова Іван Гриненко. **18, Via Muzio Clementi, Rome.**
18. Голова Надзвичайної Місії в Ватикані, граф Тишкевич. Готель Екцельсіор. **Рим.**
19. Голова Надзвичайної Місії в Італії Д. Антонович. **Via Torino 113, Rome.**
20. Центральний Український Комітет. **H. A. Mackies. M. D. P. 590, Pritchard Ave., Winnipeg, Man.**
21. Українське Пресове Бюро в Голандії. **Daendelsstraat 9, La Haye.**
22. Посольство Західно-Української Республіки. **Windmühlgasse 15, Відень.**
23. Українська Місія в Данії. **Upsala Gade 24, Copenhagen.**
24. Українська Місія в Англії. Голова др. Стаховський. Готель Гайд Парк, **Лондон.**
25. Українська Місія в Чехії. Голова М. Славинський. Готель Централь, **Прага.**
26. Редакція газети „La Voce del'Ucraina“. **Via Torino 163, Rome.**
27. Швайцарсько-Українська торговельна палата. **48, rue du Stand, Genève.**
28. Комітет союзу українських жінок. **203, Plumer Avenue, Detroit, Mich.**
29. Українська Національна Рада у Франції. Секретар М. Якимчук. **9, rue de Notre-Dame de Lorette, Paris.**
30. Українське Пресове Бюро. **Hôtel de France, Відень.**
31. Українська Місія в Царгороді. Голова О. Лотоцький.
32. Українська Місія в Атенах. Голова Ф. Матушевський.
33. Редакція газети „Шлях“. **Großer Stegel 23, Salzwedel.**
34. Військово-санітарна Місія в Чехії. **Ходська 14, Прага.**
35. Військово-санітарна Місія у Відні, **VIII, Langegasse 5.**

ВОЛЯ

ТИЖНЕВИК

А. Хомик.

Дві України.

Запалили у сусіда стару добру хату
Сусіди злі, нагрілися тай полягли спати,
Та забули теплий попіл на полі розвіять . . .
. . . А в попелі тліла іскра огня великого.

Шевченко, Кобзарь.

Стару добру українську хату почали палити ще Татари. На пожарище злетілись сусіди не на те, щоби її ратувати, але на те, щоби пограбувати і „нагритися“.

Пограбувавши і нагрівшись „лягли спати“ і Поляки і Москалі, повіривши в те, що немає вже України, що немає Українців.

Та забули вони розвіять теплий попіл, в якому тліла іскра огня великого.

Деж вона тліла? Звичайно не на межах української землі, не в Галичині, Холмщині, Підляшю, але в самім її центрі, на Наддніпрянщині.

Перше полум'я, полум'я високого українського мистецтва, полум'я їдкого і бичуючого слова запалив старий Котляревський, якого Енеїда являється одним з найбільше оригінальних творів світової літератури.

Не даром Наполеон I. взяв її до своєї бібліотеки.

Це полум'я мистецтва підсичували підголоски старого Івана та українська література, поки що не зачіпаючи соціального моменту, розростала, видаючи таких великих артистів реалістично-сантіментального напрямку, як Квітка Основ'яненко і Василь Гоголь.

Наші сусіди Москалі старалися придушити огонь, але вже було запізно.

В перший період нашого літературного відродження заінтересовані були тільки гуртки дворянських, покищо ще не зденаціоналізованих недобитків. Та вже в середині 19. століття виринула з народньої гуцці могутня, титанічна, коли хочете, прометейська постать Тараса Шевченка, котрий „на сторожі біля нас поставив слово“, грізне запальне слово і за це перестраждав цілий свій недовгий вік.

Шевченко — це неначе високий аж до небес сягаючий стовп полум'я; яке своїм яскравим світлом, неначе могутнім рефлектором, освітило українську землю, і „невчене око“, заглянуло в наші дрімучі душі „глибоко, глибоко“ та побудило нас до життя, до енергійної праці за народ, за його майбутнє, за соціальну і політичну справедливість.

Шевченко не родився в Галичині. Він виріс, як кріпак, як символ закованого в кайдани Спартака, але в душі свобідного, з душею повною гніву та ненависти до ворогів-переможців і любови та глибокого співчуття до поневолених братів своїх, сірих, трудящих крепаків — на Наддніпрянській Україні.

На Наддніпрянській Україні родився і виріс ще один титан, людина, яка мала незвичайний вплив на світову революцію. Маємо тут на увазі Михайла Драгоманова, великого емігранта, котрий серед злиднів матеріальної нужди знайшов у своїй багатій душі невичерпані засоби творчої енергії. Для нього не було двох Україн. Він обіймав своїм орлиним зором всі українські землі і витинав з наших душ хабаз партикуляризму, вузкості і заскорузлости. Навіть забугої всіми Угорської України він не забув.

Шевченко поставив питання національного об'єднання всіх українських земель ребром з інтуїтивною імпульсивністю і безпосередністю геніяльно! людини. — Драгоманів, також наддніпрянець, обґрунтував його при допомозі наукової аналізи.

З цих кількох вище наведених прикладів виходить ясно, що нові ідеї і нові слова або, як каже Шевченко, „іскра огня великого“ запалювались на Наддніпрянській Україні. Звідтіля походили і ще й тепер походять наші найбільші поети, музики, учені—звідтіля походять майже виключно всі верстачі нових шляхів.

Наддніпрянщина з її столицею Київом, з тим безсмертним містом, котре десятки разів руйноване на протязі історії, десятки разів відбудовувалось і відроджувалось — Наддніпрянщина — цей дивний край, де родились, виховувались, терпіли і радувались люде широкого розмаху та великої енергії, — люде, які навіть серед найтяжчих житєвих обставин, серед найчорнішої реакції не попадали в чорну меланхолію і гнилий песимізм — оце серце України — оце правдива Велика Україна.

Та побіч тої Великої України, розтоптаной бруталним московським чоботом, котра хоч стиснена за горло, ніколи не перестала жити, котра не дивлячись на русифікаторські змагання уряду, на нечуваний економічний гніт і визиск, уміла зберігти всі ознаки національної індивідуальности, знаходиться, ще друга Україна — Мала Україна.

Коли на Великій Україні повстав невмірущий твір мистецтва „Енеїда“, Мала Україна, відділена кордоном, замкнена сама в собі, взята в тиски польської культури і шляхетно-хамських манер з одного боку, і німецько-австрійського бюрократизму з другого боку, зогнила, як застояна вода, де плодилась огидна фавна заскорузлого партикуляризму, „чино-почитанія“, найчорнішої реакції.

„Літературні“ твори того тяжкого періоду історії Галицької України мають на собі всі признаки бездарности і безідейности. Там же далше завміраючим життям „язичіє“, там пишуться поеми на повитання архиереїв, „тезоменні“ привіти, там появляються нікому непотрібні „Воззренія страшилища“, які є клясичними документами на доказ того, до якого упадку може дійти частина нації, відрізана від матірнього пня.

І тільки живущий та цілющий вітер з наддніпрянських степів міг оживити цей завміраючий край, цей „дом роботи“, котрий, не знаходячи ні звідкіля підмоги, почав деморалізуватись і приймати психіку раба, уїдливого здесперованого, раба, що неначе собака цілює, що правда із таємною люттю, руку, яка його бє, як влучно висловився Іван Франко в одній із своїх поезій. І дійсно, психічно здеморалізованому, розтоптаному і завміраючому краю прийшла з допомогою Велика Україна, сама також розтоплана, але психічно не здеморалізована до того степеня, щоби стратити віру в живучість свого власного народу.

Прийшла на Малу Україну не тільки моральна, але й матеріальна поміч. Більшість українських друків, починаючи від 60-их років, виходила за гроші Наддніпрянської України. В 1872 р. закладається на українські капітали „Товариство ім. Шевченка“. „Зоря“ і „Правда“ дістають також грошеві підмоги з Великої України.

Мала Україна стає українським П'ємонт. Одначе цей П'ємонт не є місцевим західно-українським витвором. Його створила Велика Україна не для партикулярних потреб Галичини, але для інтересів цілої України, для інтересів національного обєднання, котре — Велика Україна в це твердо вірила — мусить здійснитися з історичною необхідністю, коли українська нація не затратила ознак національної окремішности.

Дякуючи живим сокам, могутній течії ідей, яка плила з Великої України, Мала Україна мала спромогу відродитись. Без її допомоги ззіли б Галичан Поляки, спавперизували б їх і звели би їх до такого низького рівня, як наших поранених братів на Угорщині.

Дякуючи моральній та матеріальній підмозі Великої України, на Малій Україні могла повстати національна інтелігенція, котра взяла провід в тяжкій боротьбі з польсько-шляхетською олігархією.

І треба признати, що за останніх двадцять років галицько-український тип показав дуже багато позитивних ознак.. Він показав твердість і постійність в боротьбі, показав велику здібність до, як висловився Михайло Грушевський, „роблення малих діл“, які з'сумовані дають одначе визначну культурну цінність.

Одначе західні Українці, глянувши назад на результати своєї праці, вбили в гордощі. Вони сказали і, що найгірше, повірили в те, начеб вони тільки одні є правдиві нездеморалізовані московським впливом Українці, що на Велику Україну треба поставити хрест, що вона лягає в гріб.

Вони забули, що нація, котра зродила в своїм лоні Котляревського, Шевченка, Драгоманова, Куліша, Костомарова, Антоновича, Коцюбинського, Лесю Українку, Грушевського і т. д. — це нація невмируща, це нація активна, яка серед найтяжших злиднів виживе і не зломиться, не відступить від свого соціально-політичного і державно-правного ідеалу.

І навіть грандіозний рух великої української революції, яка на протязі несповна року зуміла висунути ідеал української суверенної державности, не зміг виполоти з душ партикулярно настроєних малоукраїнських провідників, хабазу зневіри в національну енергію українського народа.

На великій Україні переворот за переворотом, анархія — це правда. Але на ці перевороти, на цю анархію не треба дивитись, як на ознаки внутрішньої слабости, тільки як на ознаки великої невмирущої національної енергії.

Цими переворотами, цею анархією українська нація вичищує тільки шумовиння, зібране на протязі історії нашого народа.

Російська революція, за котрою пішла національно-соціална революція українська, розпочалась тоді, коли ще здавалось, кріпко і непохитно стояли Центральні Держави: Німеччина та Австро-Угорщина.

Українська наддніпрянська політика, яка не спускала ніколи з ока Західньої, тоді Австрійської України, не могла, річ природна, офіційно заявити своїх претензій на західньо-українські землі.

Що найбільше можна було в тім часі езопівської мови про права Галичан на самовизначення.

Та одначе коли зчинився австро-угорський державний переворот в осени минулого року на Україні доживала свої дні гетьманська реакція. Галицько-українські політики використали той момент для агітації проти прилучення до України.

І галицькі парламентаристи проголошують фатальний вірнопідданчий комунікат на адресу Карла в тім моменті, коли вже горобячі мозки могли додуматись, — що австро-угорська монархія вже належить до минувшини. Колиж галицькі політики, випробувані парламентаристи, котрі уміли за старих часів Австрії виторгувати „лишню концесію“, станули із здивованням перед довершеним фактом розпаду Австро-Угорщини, тоді вони скористали „з права самовизначення“ в тім напрямі, що створили самостійну Західньо-Українську Народню Республіку, так як би не було Великої України, визволеної в тім часі вже з під гетьмансько-німецької неволі.

І от ця Західньо-Українська Республіка не координує своєї політики з політикою Великої України, не веде політики розуму, політики, обчисленої на дальшу мету, а веде політику моменту, політику нервів.

На Велику Україну сунеться тимчасом градова хмара червоного московського імперіялізму, який грозить скупати цілий край в крові і лишити після себе одно велике пожарище.

Замість того, щоби сконцентрувати всі свої сили, щоби відперти навалу східньо-європейського варварства, західно-європейські (українські) політики цілими місяцями увязнюють великі сили Українського війська біля Львова, того Львова, який не є нічим іншим, як штучним витвором, купою гною, того Львова, який, коли б пропав з лиця землі, великої шкоди не було б.

З стратегічного боку це було безглуздя, але це безглуздя являється результатом тої великої помилки, яку поповнили галицькі політики, проголошуючи самостійність Західньо-Української Народної Республіки.

Ця помилка тим дивніша, що другі славянські народи, котрі зараз консолідуються в окремі національні держави, її не зробили.

Ані Познанщина, ані польська Галичина не „самовизначились“, як дві від Варшави незалежні Польщі. Не зробили того також Словаки, хоч поміж Чехами та Словаками є дуже великі етнічні різниці. Що більше. Не зробили того також Сербо-Хорвати і Словінці, що належали до Австрії, котрі цілими століттями жили осібним історичним життям.

Тільки українська нація дозволила собі на розкіш засновання двох Українських Народніх Республік, на поставлення перед свігом двох Україн: Великої і Малої.

Наслідки показалися фатальними. Польща вела війну з Малою Україною в тім часі, коли в Київі сидів польський посол. Післати ноту Польщі не було правного титулу, аджеж Польща не вела війну з Великою, але тільки з Малою Україною.

Велика Україна вже перед тим післала була до столичних міст дипломатичні місії. Не дивлячись на це Мала Україна організує також осібні місії від Західньо-Української Республіки.

Ці місії видають пашпорти без порозуміння з велико-українськими місіями, і через це повстає тільки заколот.

Представництва чужих держав, котрим приходиться візувати українські пашпорти, з здивованням питають, кільки властиво є тих Україн, а це тільки підриває наш кредит в інтернаціональній політиці і дає широке поле для інтриг з боку наших віковичних ворогів.

Поїхала місія до Парижу. Зразу тільки з Великої України. Пізніше долучилися Мало-Українці. І тут знову повторяється та сама історія. Вправді вони там заступають інтереси цілої України, але сам факт, що дипломатичні пашпорти західніх Українців походять не від Великої України, але від Малої, ослаблює наше інтернаціональне становище.

Ми виступаємо перед світом не як одноцільна нація, але як нація поділена. Коли нація сама в собі ділиться, то можна її поділити, бо вона спихає себе на становище інтернаціонального об'єкту права, і ніяк не може вибитись на становище суб'єкта.

Дякуючи тій анархії в політиці, яку вели західні Українці, боронючи не інтересів цілої України, а тільки інтересів свого галицького куточка, ми терпимо катастрофу за катастрофою.

Поляки окупували Галичину, бо в них знайшлися на те матеріальні сили. Західню Українську Республіку вони зліквідували; одначе не правда, щоби була зліквідована Наддніпрянська Українська Республіка. Навіть большевицький уряд в Києві, влада котрого одначе не виходить поза мури столиці, каже що він український уряд Робітничо-Селянської Федеративної Республіки Рад. І на Великій Україні питання не в тім, щоби виборювати українську самостійність (юридично вона не перестала існувати), але щоби повалити чужинецький, узурпаторський уряд, який не є впливом української національної волі.

Повалиться большевицький уряд, Україна — Велика Україна влаштує своє життя по своїй волі, яку образили московські большевики; щож до західньої України, то її треба буде визволяти з під чужого ярма, з під чужого державного організму, не як осібну Західньо-Українську Народню Республіку, але як частину Великої України.

Наддніпрянські Українці знають одно, що може бути одна Велика Україна або жадної.

Галицькі політики думають, що вони можуть існувати як Україна, як самостійна Республіка навіть тоді, як Наддніпрянщина попаде в неволю.

І ця помилка мститися на нашім цілім національнім організмі.

Що діється на Україні.

(Від власного кореспондента.)

Стратегічне становище.

Республіканські війська, зайнявши Проскурів, а опісля ст. Деражню, припинили на якийсь час боеві операції на тому фронті і перекинули частину військ в напрямку на Старокопчанів — де були скупчені більші большевицькі сили — і на Могилів Подільський. Операції, які на тих напрямках велись, увінчались новим успіхом. Сильним наступом наших військ зайнято Могилів-Подільський і відкинено большевиків від залізничної лінії Проскурів Волочиськ, де їх частини, а головном мадярські полки, загрозували захопленням участку Войтківці-Чорний Острів. Рівночасно з тим поведено енергійний наступ на саму Жмеринку і по залізничній лінії Жмеринка-Вапнярка і Жмеринка-Винниця. Після завязаного 9-год. бою наші частини зайняли 3-го липня ст. Жмеринку і з боем стали продвигатись вперед.

Для докладнішого представлення собі фронту подаємо отсі місцевости, біля яких він тягнеться. Від Волочиська іде наш фронт під м. Купель, біля Миколаїва і Проскурова, на Межибож, Летичів, Літин, Винницю — звідси повертає на Махнівку, Журавлівку і через Томашпіль на Яругу коло Ямполь.

Всюди, де тільки посуваються наші частини вперед, попадає у їх руки багато різного військового і иншого майна. Наші війська

охоче йдуть у бій і місцями, як це було приміром при здобутті Жмеринки, кілька разів переходять у багнетні атаки.

Трохи відмінно представляються військові операції на галицькому фронті. Наші галицькі війська, які з такою завзятістю кинулись у бій на Поляків під Чортковим і Бучачом, стали вкоротці продвигатись швидко вперед, розбиваючи зовсім польські частини і захоплюючи їх військоове майно. Так по кількох днях наступу галицьких військ, який почався 9-го червня, галицька армія зайняла Тернопіль, Золочів, Красне, Броди, Рогатин, Станиславів, Бережани і загналась аж під Винники біля Львова. Галицькі частини стали вже обходити Львів і прямувати на Перемишль. Щоб рятувати ситуацію в Галичині, Поляки стягнули свої сили з німецького фронту і перейшли в контрнаступ. Галицькі війська з завзятістю відбивали ці атаки, одначе остаточно були примушені відступити, тому що не хватало набоїв. Великий підйом духа у галицьких військ нічого не міг тут зробити, коли не було чим стріляти. В цей спосіб Поляки знов зайняли Золочів, перервали наш фронт коло Озірної, Рогатина і Потутор і, посуваючись вперед, зайшли аж за Тернопіль.

Політичне становище.

На всіх ділянках політичного життя йде жвава робота. В Міністерстві Внутр. Справ вироблена вже інструкція для міліції, яка в короткому часі зістане переведена законом. Рівночасно з тим йде зараз жвава організація „Кошу охорони ладу на Україні“, який має складатися з полків і сотень. В кожному повіті утворюється сотня охорони ладу, а сотні всіх повітів губернії мають творити полк охорони. Полки всіх губерній творять Кіш охорони ладу на Україні. Зараз організується І-ий Подільський Полк охорони ладу на Поділля.

Вироблюється також законопроект організації влади на місцях. По цьому законопроекту мають стати на чолі губерній, повітів, волостей і міст Народні Ради, обрані по трудовому принципі на певний строк. Народні Ради вибирають колегії, управи, які керують в межах своєї компетенції як політичним, адміністративним, так і економічно-культурним життям своїх районів. Колегія розбивається на секції: 1. Народнього Господарства, 2. Освіти, 3. Земельну, 4. Харчову, і 5. Адміністративну. Кожна секція — автономна. Голова Колегії об'єднує всі секції.

Рівнож вироблюється проект статуту про губерніяльних та повітових інструкторів, які мають бути представниками Центрального Уряду УНР на місцях і повинні стежити за точним виконанням установами на місцях законів Республіки, ровпоряджень Центрального Уряду і входити з протестом до адміністративного Суду про скасування незаконних постанов та розпоряджень місцевих установ.

Державний інспекторат у військових частинах.

В цей відповідальний час, який зараз переживає Україна, військова справа повинна бути безумовно найважливішою справою. В армії

зараз вся наша будучина, доля нашої державности, бо там на фронті дійсно вирішується доля нашої молоді Республіки. Через те вся увага українського свідомого громадянства звернена на становище нашої військової справи. Уряд УНР, який добачував з самого початку боротьби з большевиками і ворогами Народної Республіки, що в добрій і дисциплінованій армії лежить вся наша будучина, видав недавно закон про утворення Державного Інспекторату у військових частинах.

Державні інспектори це — адміністративно-контрольні військові органи, наділені високими правами і заразом тяжкою відповідальністю перед законом. Їх завданням є вести рішучу і пляномірну боротьбу зі всякими зловживаннями в армії, розпустою, мародерством, стежити за правильним функціонуванням всіх відповідних органів дієвої армії, пильнувати всі галузи її життя. Тому державні інспектори являються неначе оком республіки, сторожем закону при дієвій армії. Зараз Головним Державним Інспектором всіх республіканських військ є п. Кедровський.

Командатура тила

Героїчна боротьба укр. військ з ворогом і поступенне звільнення території від большевиків видвинули наново на чергу дня питання про тверду організацію тилу—організацію, яка б з одного боку стежила за переведенням всіх наказів і розпоряджень Уряду в запілля та боролася з дезертирством та саботажем, а з другого притягнула всі інтелігентні сили до праці над правильним постачанням фронту у все те, без чого неможливою являється успішна боротьба. Щоб фронт міг існувати, мусить йому запілля постачати все в відповідному часі. Недавній відступ наших військ частинно через територію Бесарабії і Румунії, частинно на територію Галичини довів до того, що припинив працю організацій, які дбали про фронт і привів до втрати майже всіх військових складів. Фронт залишився без одіжі, білизни, обуви і санітарних средств. Зараз, коли боротьба з большевизмом на Україні наново почалась і лави республіканських військ поповнюються новими борцями—виринула знов потреба забезпечити козаків у все необхідне. Цей обов'язок повинні нести не тільки військові установи, але і громадянство. Його обов'язком є—прийти з допомогою війську, а обов'язком Уряду—примусити громадянство до цього, потягаючи всяких саботажників до найгострійшої кари. Вся українська преса виразно домагається від Уряду твердості в переведенню організації запілля і мобілізації всіх інтелігентних сил на користь фронту. І уряд дійсно взявся за переведення цього діла. Тут в допомогу Урядові приходять центральні і громадські установи. І так Міністерство Здоров'я і Опікування розвело інтензивну діяльність і ініціативу в забезпеченню козаків ліками і іншими санітарно-медичними необхідностями, допомагає в закладенні шпиталів, улаштуванню харчевих пунктів для ранених і хорих козаків, збори білизни і організації відділів Червоного Хреста та субсидії земських медично-санітарних організацій. Міністерство Преси й Інформації взяло на себе культурно-просвітну роботу—

це є постачання інформацій для фронту і утворення на фронті і на території, звільненій від ворога, народніх театрів, хорів, капель і інших культурно-просвітних організацій, куди запрошено вже видатніших українських діячів, як то М. К. Садовського, К. Г. Стеценка і інших. Український Державний Університет почав давати в вечірні години популярні лекції для козаків, щоб в цей спосіб разом з іншими культурно-просвітними організаціями освідомити їх національно і вирвати їх з тої темноти, в яку нарід попав через царський режим. Фронтівики цінять ту працю нашого громадянства, від якого рівночасно домагаються не вносити поза культурно-просвітню працю політики.

Земельне питання.

За час перебування Міністерства Земельних Справ в Кам'янці всі департементи і відділи розпочали свою працю в слідуючих напрямках:

Департамент Земельної Реформи і Хліборобства виробив і розіслав Земельним Управам такі умови реалізації урожаю в будучому році:

1) за землі з Земельного фонду УНР, взяті в користування на 1919 р. під ярину, селяне мають віддати УНР не більше третини врожаю.

Примітка: Повітовим земельним управам надається право зменшувати цю частину врожаю в залежності від якості землі і умов господарювання.

2) УНР. отримує всі податки за землі земельного фонду з тої частини врожаю, яку селяне здадуть. Сіно на землях земельного фонду УНР. збирається силами безземельного і малоземельного селянства за частину врожаю, яку визначить Повітова Земельна Управа в згоді з Волосними Земельними Управами. Вся озимина на землях запасного фонду УНР. є власність УНР.

3) Збір озимини провадиться силами безземельного і малоземельного селянства за частину врожаю, яка в найгірших умовах не може бути не більше третини. Крім того, збільшено фінансування бурякових плянтацій і задовольнено грошові вимоги цукроварень, дано розпорядження, аби всі хліборобські машини, які знаходяться на залізницях, були негайно передані Проскурівській Земській Управі для поділу між повітами. Розпочато учот земфонда в Кам'янецькому повіті, для чого розіслано п'ятьдесят агрономів і техніків в села. Після кількоденних курсів директори Землемірного і Сільсько-Господарчого Департаменту одвідали волості Смотрич, Балин, Маків, Довжок, Циків, Малин, в яких були зібрані волосні зїзди для обміркування земельної справи. Більшість постанов: наділ середній — чотирі десятини, наслідственне право і право і бажання законної нарізки землі.

Щоб забезпечити буряковим насінням в майбутнім сезоні, ужиті всі можливі заходи. Бурякова площа не зменшилась проти торішнього, а збільшилась.

Межовий Департамент, прибувши до Кам'янця, зорганізував Землемірно-Технічний відділ із місцевих землемірів, бо старий з усіма справами й архівом вивезли большевики до Винниці.

Робота зараз провадиться в Кам'янецькій повіті (15), Проскурівській (16), Новоушинській (10) та Летичівській (3) землемірами. Землеміри складають волосні мапи і верстки на надільні й приватні землі. В проскурівській повіті складання мап закінчено і з 6-го Липня почнеться робота по розмежуванню і розподіленню земельного фонду.

Видані дві технічні інструкції для землемірів Поділля. Складений законопроект про обов'язки сільських громад при обмежуванні. Іде підготовка до друку державних актів на землю. Видавничий відділ випускає книжку, „як ділять землю“, „Вістник Міністерства Земельних Справ“ та інші матеріали.

Лісовий Департамент розіслав повітовим лісничим та Земельним Управам „Додаткову інструкцію в лісовій справі“, яка дає вказівки, які саме лісові участки можуть бути залишені при трудових господарствах в рахунок тієї земельної площі, яка залишитиметься попереднім власником, обмежуючи ці участки тільки такими, що дають ліс дрібний будівельний, або дровняний і мають тільки сільсько-господарське значіння, — як підтримка в сільській господарстві.

Лісничим розіслано розпорядження про відпуск лісових ділянок в розмірі до п'ятирічних лісосік з усіх лісів Поділля, для задоволення потреб Державних (між ними військових та залізничних), потреб промисловости та інших та асигновані відповідні кошти на розробку лісів господарчим розпорядженням лісового відомства. Вживаються заходи до забезпечення паливом міст, ріжних установ та пукроварень та до заготовки шпал для залізниць і кори для гарбарень. Зроблені розпорядження про відпуск лісу для зруйнованих війною господарств. Розіслано заклик до кооперативів взятись за розробку лісу для задоволення як своїх потреб, так і потреб широких кол населення, та ріжних установ.

Головні чергові роботи є: впорядкування справи з прийомом лісів і організацією лісоуправління на місцях, а також урегулювання відпусків лісу і найширша організація лісових розробок господарчим розпорядженням.

Наступ Денікіна на Україну.

Головною віссю, довкола якої точиться все комуністичне життя Катеринослава і Харькова, є безпосередня і дуже грізна загроза збоку Денікіна, який досить несподівано для большевиків вдерся з великим успіхом до донецького кам'яно-вугільного району і швидким темпом вривається далі в глиб української совітської Республіки.

На підставі декількох катеринославських та київських большевицьких газет, як також промов Троцького та офіціальних повідомлень комуністів надзвичайно цікавим являється аналіз причин такого значного успіху армії Денікіна. Успіх сей залежить від багатьох причин. Першою, безпосередньою є розклад і дезорганізація проти денікінської армії, а з окрема зрада Махна, завдяки якій відкрито було правий фланг проти Денікіна. Що до зради Махна, найбільш правдивою виглядає інтервенція Троцького, а саме, що махнівці, які

раніш виявляли себе цілком самостійними в своїх виступах і переконаннях, (вони прославили себе з початку в боротьбі проти гетьманщини, а пізнійш проти директорянського Уряду) просто вирішили не вплутуватись в „брудну і до того ще й криваву, отже маловигідну боротьбу совітської влади з добровольцями“, перейшли до іншого табору в надії скористатися привілеями несподіваної допомоги. Звичайно не виключеною є й можливість того, що при зростаючим обуренні проти комуністів серед селянства, про що свідчать безумовно повстання, настрої „з ким завгодно, аби проти комуні“, знайшли свою реалізацію, не без співучасті свідомо зацікавлених в цьому верств, в збройній, а ще більше в пасивній допомозі донецького наступу.

Другою причиною може бути зміна полтичної тактики Денікінців. По словам газети „Боротьба“ від 13. 6. добровольці, здобуваючи нові пункти, негаючись видають накази про заховання 8-годинної праці і професійних робітничих організацій, відозви про прихильність до робітництва, то що. До того теж Денікінці, негаючись, довозять хліб та інші харчові продукти.

Саме харчове питання, або глибше вся економічна політика большевизму, є третім могутнім чинником невдач комуністів. Не зважаючи на героїчні зусилля совітської влади, в Катеринославі напр, харчова справа залишається „каменем преткновенія“ для большевиків. Губкомісар харчових справ Кринов сповіщає в „Известіях“ Ч. 101., що основне питання заготовки хліба під теперішню хвилю є нерозв'язаним — і т. ин. Подолати цей могутній дезорганізуючий чинник большевиками навряд чи пощаститься вже хочби тому, що завдяки вивозу хліба до Московщини, тепер його на Україні нема. На нараді Наркому праці з 19. 6. виявилось скрутне становище України в зв'язку з вивозом врожаю 1918 р. за кордон. Замість потрібних 5 міл. пудів борошна та 7 міліонів пудів фуражу є лише 3 міл. пудів хліба і 1.5 міл. пудів фуражу.

Якими же способами гадають большевики ратувати своє становище.

Першим заходом для ліквідації дезорганізації армії є встановлення надзвичайного Військово-Револуційного Трибуналу в складі: голови-Пятакова і членів Буздалина та Рафаїлова. Завданням Трибуналу є вяснення обставин зв'язаних з останніми невдачами та відступами, і притягнення до відповідальности всіх незалежно від їх становища. (Приказ Троцького Ч, 103) Боротьбою з моральним розкладом і зневірою в армії є мобілізація найбільш свідомого, комуністичного робітництва, та агітація серед населення і війська.

Так укладається ситуація на Україні. Хоч може і пощаститься комуністам задержати наступ Денікіна, всеж втрата донецького району після попередньої втрати уральського наносить большевикам новий страшний удар — неминучий вугільний голод. А коли взяти крім цього, що робітників відриває від праці і боротьба до війська, то ясно, що при якому б то не було висліді боротьби з Денікіним, це означає повне припинення продукції, а тому цілковите позбавлення

міста від всяких мінових засобів для села, для того українського села, що в формі повстанчих організацій вчиться не віддаватись на „безплатний комуністичний обмін.“

Камінець-Подільський, 15. VII. 1919.

На біжучі теми.

Край! Хоч вибились із сили,
А пожежу погасили,
Соломою притрусили,
Нафтою полили
І машину завели.

Спіть спокійно, люде добрі,
Полохливі і хоробрі,
Не дивіться більш на обрій:
Ні хмариночки ніде, —
Грім замовк і не гуде.

Правда інші параграфи,
Трошки може більші графи,
Щоб анексії і штрафи
Уміститися могли
І нулі усі лягли.

Так! прийшли вже всі до згоди,
Поділилися народи
На основі їх природи;
Кожній нації дав мир
Власну хату, власний двір.

Рай! народи братолюби
Більш не хочуть самозгуби:
Кожний міцно стиснув зуби
І сховав у льох багнет
Шаблю, кріс і кулемет.

ВАЛЕНТИН.

Б-ій.

„Молодий Театр.“

Всі ми добре памятаємо яскравий російський примус, коли на театральні афіші одночасово з обявою о виставі української пєси ми примушені були обовязково оголошати і те, що окрім неї піде й російський водевіль чи одноактова пєса.

Здається з легкої руки небіжчика М. П. Кропивницького український актьор найшов компроміс, по тому часу „героїчний“.

В останні роки в кожному українському театрі можно було бачити приладжену до занавісу тоненьку шворочку. За хвилину до початку вистави по тій швороччі протягали анонс; де у кого він навіть був друкований, але безумовно на „російській“ мові, бо інша мова заборонялася, навіть й в анонсах. Анонс цей казав: „по незалежним від Діреkcії умовам пєса. . . сегоднє виставлена не може бути.“

Сумно, сумно провисів хвилину другу перед глядачами для ілюстрації твердості російської влади і потім швидко убрався за занавіс.

Більшість глядачів до цього звикла і не звертала на нього і уваги, але багато людей глибоко ображалось і примушувалося боліти серцем.

Я навмистно привожу цей дрібний, на перший погляд незначний факт російського адміністративного законодавства, бо що як не такі дрібні, але яркі факти, дає найбільш яскраве вражіння національного гнету пануючого народу.

Головний режисер Молодого Театру
п. Лесь Курбас.

Через такі на перший погляд, дрібниці ціле наше національне мистецтво було десятки ліг в варварських тисках у пануючої культури.

І ці тиски всеж зробили на перекір всім шовіністичним російським бажанням своє величезне діло. Майже через них ми маємо найяскравіший, найсильніший в світі народній театр. З нами рівнятися можуть тільки Чехи, котрі пережили таку ж опіку, як і ми, і мабуть Італійці, котрі і по сей час схоронили у себе свій історичний народній театр „comedia dell'arte.“

Але боротьба ця мала і свої негативні сторони. Мовчазна культурна боротьба, майже неможливість доступу через ворожість відношення к мистецьким і театральним колам, нарешті тяжкий матеріальний стан, не дає їм піднятися вище духовному складу українського актора, і більшість їх примушена була опинитися виключно в межах свого театру, своїх дрібних інтересів і не думати о якому небудь рості духовнім. О цім треба отверто, широко сказати, бо це було єдине,

Молодий Театр: О. Добровольська.

що припиняло зріст другої частини нашого театру, театру „клясичного і високого“ репертуару.

Коли народній репертуар можливо було тоді грати „від нутра“, грати майже в примітивних і мало художніх обставинах, репертуар клясичний потребував вже перше всього школи, а нарешті і більшої освіти і вихованности і знаття культурних умов життя і тоніки психологічного складу.

Де було все це взяти нашому пригніченому суворими умовами життя актору, а перше всего де було йому взяти школи, котрої і самої не було та не було й часу на неї.

Довгу чергу літ і згадати не можна було про національну і театральну школу. В той час коли сотні тисяч кидалися на улаштування і потреби імператорських драматичних і балетних шкіл, коли видавалися великі субсидії приватним російським школам, „Київська музикально-драматична школа“ В. Лисенка не мала змоги відчинити у себе українського відділа і зробила це тільки недавно. Дала здається тільки п'ять випусків, себ то 30—35 до відчених акторів і актріс.

Молодий Театр: ЦАР ЕДІП.
Хор.

Крім них була невелика група досвідчених акторів Українців, що почала учитися в інших школах російських, котрі давали їм і техніку і культурні знання. Ці групи мусіли найти вихід для своєї праці — нової, о в умовах старих, умовах народного театру працювати вони і не могли і не хотіли. Треба було тільки товчка, почину, щоб вихід цей знайшовся. І товчок такий прийшов, прийшов з муті тієї ж самої війни, котра дала нам вільну Україну.

Через полон попав через кордон до України молодий актор Лесь Курбас, який має і європейського складу школу, і вищу освіту, а головне, яскраву любов до нової штуки, і — нарешті той вогонь організації, ту силу трибуна, що була так потрібна в цей мент для збудовання нового шляху в нашому національному театральному мистецтві.

І ознайомившись з тутешніми обставинами, спіткавши таких-же опанованих буйним бажанням прогресу рідному театру людей, він

робить і сам рішучий крок і веде по цьому шляху за собою низку молодих сил.

Засновується „Молодий Театр.“ Люде без грошей на ведення діла, на життя в час праці, примушені через то віддатати цілий свій вільний час яким небудь посагам по ріжних інституціях, люде цілі вечері свої віддають на студіювання сучасних європейських п'ес, студіюють жесту по Далькрозу та Дельсарто, студіюванню гри в напрямках сучасної психологічної глибини.

Вибухла революція, спали всі тягарі російської опіки і гурток фанатиків мав змогу показати вже на людські очі свою працю двох

Молодий Театр: ЦАР ЕДІП.
Едіп (Курбас). Покаста (Щепанська). Креон (Леонтович).

літ, але показати знов в досить тяжких умовах. Широкої допомоги у молодого тільки що конструюючогося Уряду, і як кожне молоде тіло, робившого помилки, театру одержати не пощастило і прийшлося йому починати свою діяльність, рахуючи знов на свої тільки власні сили.

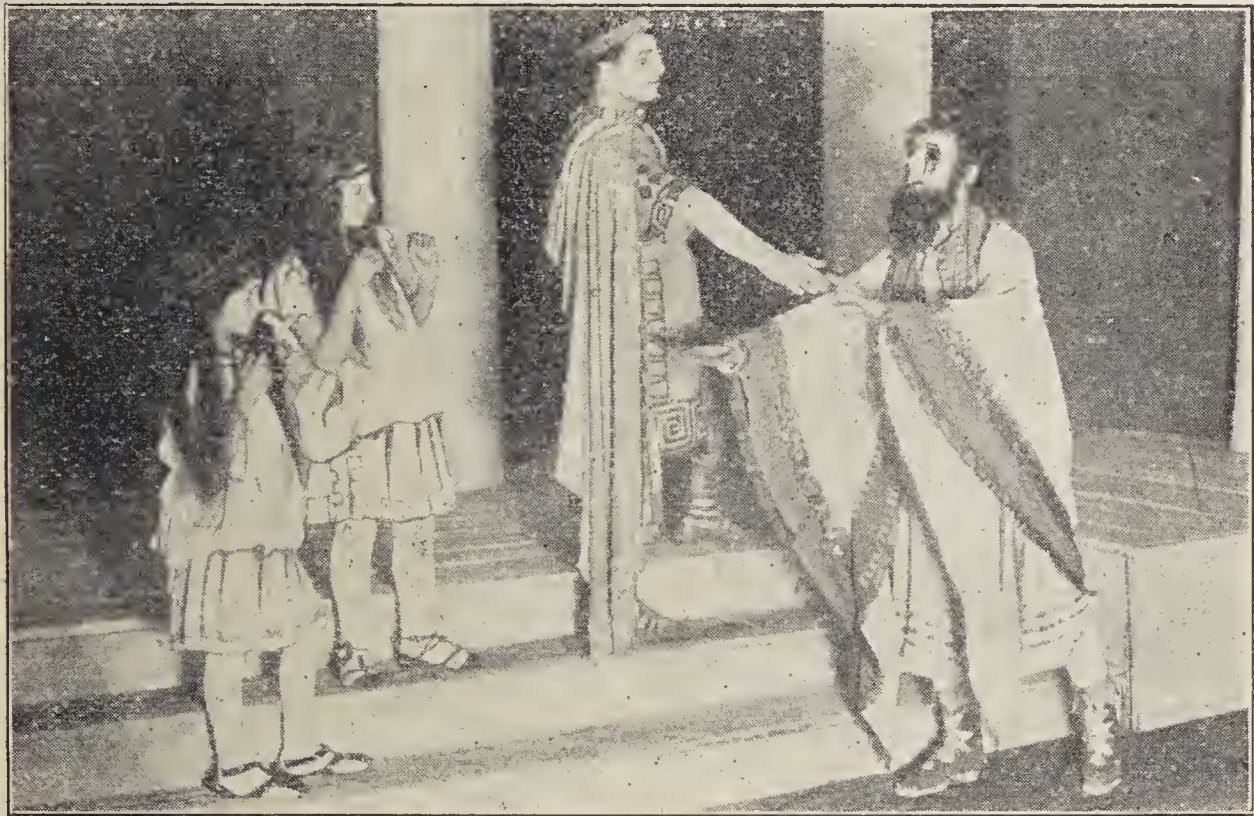
Перша вистава — це було культурне свято для всіх молодих живих сил України і українського театру і день болізного скептицизму для діячів старих традицій театру народнього, однаково, як і російських літературних і театральних кол. —

Але театр був признаний, як українською, так і російською пресою, був яскраво прийнятий громадянством і визвав величезні суперечки і скептичну критику в колах російського акторства; на мій погляд останне було найкращою нагородою для праці гуртка на протязі двох літ. До того часу російське акторство не рахувалося

з українськими діячами, а з цього менгу почало критикувати їх, а під час і ганьбити. —

Раз в тиждень по п'ятницях до кінця зимового сезону в українському з давніх літ театру „Бергон'є“ „Молодий театр“ давав свої вистави, давав при повному залі з великим поспіхом, у захопленої новим театром публіки. —

Театр дав за цей сезон „Чорну Пантеру і білого медвіда“ Винниченка, „Іолу“ Жулавського, „Молодість“ Гальбе, одноактівки, О. Олеся „Осінь“, „Танець життя“ і „Тихий вечір“. Дав, що міг дати при тих тяжких умовах, в котрих він починав своє життя. —

Молодий Театр. ЦАР ЕДІП.

Едіп (Курбас). Іокаста (Щепанська). Креон (Леонтович).

Всі прибутки театру йшли на аренду театру в дуже тяжких умовах, на видаткі по виставам і на видаткі по збудованню декорацій. Робітники театру, як працювали досі по різних установах, так і залишилися на своїх посадах. Працювати планомірно, віддаючи всі свої сили ділу в такому стані було неможливо і при кінці сезону перед гуртком „Молодого Театру“ стала дилема, чи припинити свою діяльність, так добре почату, чи, залишивши посади, віддатися цілком праці в театрі, утворивши його в окремому будинку з щоденним репертуаром.

Перемовини з національними установами і дуже невелика субсидія від тодішнього, ще в гетьманських рамках уряду дали здавалося йому можливість зробити це. Театрові удалося зібрати 60—70 т. карб. і ця сума дозволила взяти у аренду б. театральну залю Пироженко по Прорізній вул., котру треба було ще перебудувати і пристосувати до вистав.

Самож товариство вирішило на літні місяці виїхати до Одеси і готувати собі репертуар для слідуєчого сезону. —

На літні місяці воно закінчило і приготувало для сезону „Ромео і Джуліету“ і „Гамлета“ Шекспіра, „Доктор Штокман“ і „Жінку з моря“ Ібзена, „Розбійники“ Шіллера, „Горе брехунові“ Грільпарцера, „Затоплений дзвін“ Гауптмана, „Кандіда“ Шоу, „У пущі“ Лесі Українки і. т. п.

Зробити це молодому театральному гуртку було дуже нелегко, але це було зроблено. — Головне було виконане завдання — зробити для слідуєчого сезону собі щоденний репертуар, завдання досить трудне і для добре спаєного театру — професіоналів діячів, а не аматорів, в більшості як було в даному разі.

Свій перший нормальний сезон в Києві „Молодий Театр“ вирішив розпочати результатом своєї двоїрочної праці трагедією Софокля „Едіп-цар“ і це було досить сміливо після ще свіжої у широкого глядача пам'яті постановки цієї трагедії Рейнгардтом.

Але треба сказати, що не звертаючи на все, молодий театр, як такий, як художній центр, що тільки починав свої перші кроки, одержав перемогу. Песа була принята добре і зацікавила не тільки українські кола, а й ворожі російські.

Були місця, де могли почитися і ті, хто багато працював і в далеко кращих умовах, ніж ці дерзновені аматори, наприклад кінці тоніровок хороших місць трагедії, де здавалося що хор складається з кілька сот людей на великій площі пространства.

В „Едіпі“ знов показав себе незаурядним актьором Курбаг, що грав Едіпа, а головно показав себе молодий персонаж трупи, зайнятий в хорі.

Театр виставив „Кандіду“ Бернарда Шау, „В Пущі“ Лесі Українки, відновив виставу одноактних пес Олесья, „Горе брехунові“ Грільпарцера.

Все показав так, як робив в прошлому році добре зробленим з використанням всіх можливих своїх сил, але треба сказати — без широкого розмаху і замисла, бо це було йому і не по средствам і не по силам.

Останньою новою постановкою театру перед інвазією большевицтва був „Затоплений дзвін“ Гауптмана. По тим звісткам, що дійшли до нас зараз, театр продовжує свою працю, правда не під цілком доладним назвистком „1-го Українського театру ім. Н. Леніна“, але що і як робить він, ми не знаємо.

Що—ж дав нам театр цей за два сезони своєї праці. Треба відповісти — багато. Перше за все він перший дав рішучу яскраву реальну відповідь на питання, чи можна повести український театр шляхом європейських театрів, котрою так довго тішилися наші вороги; друге — він реально дав змогу розпочати життя свому молодшому, але далеко багатішому засобам брату „Державному Драматичному Театру“. Він нарешті показав, що великим бажанням, великою

любовю до свого мистецтва і в трудних, незвичайно трудних обставинах можна збудувати високе художнє джерело, котре може бути осередком чистого мистецтва.

Він врешті дав вже декілька яскраво талановитих ачтьорів і актріс, наприклад самого Курбаса, Шевченко, Самійленко, Добровольську, Семдора і. т. п.

І хай він робить ще в своїй послідуочій праці помилки, хай він спотикається на свому шляху, блудить і поверстає знов назад, всеж те, що він зробить для нового розцвіту своєї рідної сцени, робить йому велику ціну і дає одне з перших місць в історії українського театра, хай тільки праця його йде і далі так, як йшла вона до останніх днів. —

Нота протесту Українською Урядом.

ДО НАЙВИСШОЇ РАДИ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ*).

Постановою в дня 25. червня 1919 уповажнила Найвисша Рада Мирової Конференції в Парижі правительство Польської Республіки обсадити цілу велику часть Західної Области Української Народньої Республіки: Східну Галичину аж по ріку Збруч польськими військами, а то в цілі — як це сказано в згаданій постанові: „переведення пацифікації цього краю та охорони мирного населення і його майна перед жорстокостями большевицьких банд.“

Проти цієї постанови, котрою потоптано засади самовизначення народів і засади демократії, в нечуваний спосіб нарушено суверенність Української Народньої Республіки на її власній землі, та в'ддано визволившийся з довголітньої неволі український нарід Галичини на поталу безоглядному польському імперіялізмови, безконтрольним жорстокостям польських властей і брутальній самоволи польської солда-тески — підписані уповновласнені представники легального і волею українсько о народа устаповленого правительства Української Народньої Республіки заявляють отсим торжественний

ПРОТЕСТ,

який мотивується слідуочим:

1. П'овстанова Найвисшої Ради з дня 25. червня б. р. суперечить очевидно засаді самовизначення народів і засаді демократії, проголошеній у звісних 14 точках пана Президента Вільсона, принятих опіс:я всіми державами Антанти за програму мира.

Східна Галичина, себто край положений між ріками Сяном і Вислокою ни заході а Збручем на сході, є етнографічно та історично українським краєм, в яким Поляки, по сконстатуванню польських таки учених статистиків та географів (проф. Бузек, проф. Ромер, проф.

*) Передана Клемансо Липня 1919 р.

Пілят) навіть разом з Жидами становлять супроти українського населення меншість, по відчисленню Жидів від Поляків, властиве польське населення творить у Східній Галичині цілком незначну меншість.

Край цей від передісторичних часів аж до половини 14 століття творив окрему самостійну українську державу, зразу князівство, потім королівство з столицями: Перемишль, Галич, Львів а навіть опісля, зіставши завойований польським королем Казиміром, творив аж до 1772 р. у польській державі окрему державно-правну одиницю „всеводство руське (палятінат рутенен).

З фактом приналежності до польської держави український нарід Галичини ніколи не погодився, противно підіймав проти польського поневолення многократні оружні повстання, борючися за свою власну державність.

По прилученню Галичини до Австрії, коли Габсбурська династія, ідучи на стрічу бажанням польської шляхти, створила штучну супремачію польської меншости над українською більшістю у споконвіку українському краєві, Східній Галичині, надала штучно польській зверхній вигляд, а український нарід віддала в національне поневолення Полякам — український нарід підносив ненастанно устами своїх парламентарних представників репрезентантів — почавши від Союму в Кромерижи 1848 р., а скінчивши парламентом у Відні 1918 р. — домагання державної суверенности на своїй території, яке висловлювалося в жаданню поділу Галичини на західню польську і східну українську, правно-державну одиницю.

II.

Коли з кінцем жовтня 1918 р. австро-угорська монархія розпалася, тоді Східна Галичина разом з прочими етнографічними українськими областями бувшої австро-угорської монархії на тимчасовій Конституанті у Львові з дня 19. жовтня 1918 р. проголосила свою державну самостійність і суверенність. Виділивши з себе Правительство, котре перейняло в свої руки дня 7. падолиста 1918 р. власть у краю, забезпечила вона проголошеними засадами конституційними повну культурну і релігійну автономію для національних меншостей: Поляків і Жидів.

Тимчасовий Парлямент Західної Области: Українська Національна Рада не зриваючи з дотепер сбовязуючими законами, видавала нові потрібні закони і виконувала строго контролю над діяльністю Правительства. Ця Українська Національна Рада ухвалила між иншими дня 15. цвітня 1919 виборну ординацію до Західно-Українського обласного Союму, де всім меншостям національним, в тим числі і Полякам, забезпечено через систему пропорціональности окрему посольську репрезентацію, відповідаючу точно числу населення: видала вона також земельний закон, який не зриваючи з основами теперішньої господарки і стоячи на засаді приватної власности через парцеляцію більшої земельної посілости, мав забезпечити краєві соціальный мир, надаючи землю малоземельним і безземельним селянам.

Українська Національна Рада, як законодавче тіло Західно-Української Области своїм рішенням з 3. січня 1919 проголосила дальше сполуку всіх українських областей бувшої Австро-Угорщини з Українською Народньою Республікою в Києві, яка в дни 22. січня 1919 се рішення прийняла до одобряючої відомости, при чім українські області бувшої Австро-Угорщини задержали, автономію. Від того дня всі українські етнографічні області бувшої Росії і бувшої Австро-Угорщини творять одну нерозривну Державу — Українську Народню Республіку.

III.

Проти сего природного права самовизначення на власній землі, яке виконав український народ створенням власної Держави виступили зі всіх національних меншостей У. Н. Р. єдино Поляки у Східній Галичині та підняли у Львові бунт, хоч, творячи в дійсности менше як $\frac{1}{5}$ часть населення Східної Галичини, не мають вони ніякого права до пановання над сим краєм, а навіть виразно зреклися сего права супроти російського уряду в часі російської окупації Східної Галичини в 1914/1915 році, признаючи тоді виразно, що Східна Галичина не є і не буде зовсім польським краєм.

Польська держава прийшла з оружною помічю горожанам польської народности Української Народньої Республіки і тільки з її вини розгорілася страшна і безпощадна боротьба в Східній Галичині.

Ся війна носить отже по стороні Польщі всі знамена оружноі заборчости між тим, як по стороні українській є ся війна виключно тільки обороною перед насильним і безпощадним польським оружним походом.

IV.

В довірю до засад проголошених Президентом Вільсоном і до справедливости рішень Найвисшої Ради Мирової Конференції Правительство Української Народньої Республіки вислало окрему Делегацію до Парижа, котра предложила Найвисшій Раді домагання Української Народньої Республіки і українського Народу в справі визнання самостійною суверенною державою на території етнографічно несумнівню українській—Української Народньої Республіки.

Тимчасом в супереч всяким надіям на справедливість і безсторонність Найвисшої Ради Мирової Конференції ся остання своїм рішенням з 25. червня 1919 надала Полякам зглядно польській армії мандат окупації і пацифікації Східної Галичини по ріку Збруч.

Мандат цей мотивується в постанові Найвисшої Ради тим, що будьто окупація Східної Галичини польською армією „охоронить мирне населення і його майно від жорстокости большевицьких банд“. Це мотивування суперечить в цілости правдивому положенню річий та є доказом, що Поляки подали Найвисшій Раді лише фалшиві та тенденційно перекручені інформації про положення у Східній Галичині.

Супроти того констатуємо і за сказане тут беремо на себе особисту відповідальність не тільки перед історією, але і перед кожним безсторонним трибуналом, що у Східній Галичині за цілий час, як цей

край знаходиться під управою українських властей, не тільки не було ніяких большевицьких банд, але не було навіть ніякої поважнішої большевицької пропаганди. Констатуємо далше, що якраз завдяки українській армії Петлюри та армії Державного Секретаряту Західної Области Української Народньої Республіки ані большевицькі війська Росії, ані війська Раковського ні в однім місці не вступили на територію Галичини. Тим самим запозичена з польської шовіністичної преси фраза про „большевицькі банди“ в Східній Галичині є рішучо не згідна з правдою. Звісно, що польська преса прозивала „большевицькими бандами“ правильну українську армію, яка з одного боку з героїською посвятою відпирала імперіялістично-воєнний похід Польщі на Україну, з другого з не меншим героїзмом боронила Східну Галичину проти інвазії російських большевицьких військ а рівночасно з тим берегла внутрішнього ладу і порядку в українській державі.

Ці безсумнівні факти, які ми дозволяємо собі тут з найбільшим натиском сконстатувати, відбирають згаданій постанові Найвищої Ради навіть позірність слушности та об'єктивности і викликають в душі цілого українського народу глибоке обурення і почуття найтяжчої образи.

Всі безсторонні свідки, між ними ті численні делегати державантанти, що від грудня 1918 р. до кінця мая 1919 р. кількома наворотами приїздили в Західну Область Української Народньої Республіки і мали нагоду на місці і наочно пізнати тамошні відносини, стверджують однозгідно, що в Західній Области Української Народньої Республіки, отже на території Східної Галичини панували під українським режимом лад і порядок, що не було там ні розрухів, ні нападів, ні рабунків, ні погромів, що всі мешканці без огляду на віру і національність і суспільні класи стояли рівно під охороною закона та що з окрема Поляки мали повну свободу і можливість без перепон розвивати свою культурно-національну діяльність в рамках, обов'язуючих об'єктивних і справедливих законів.

V.

З повищого представлення правдивого стану річей в Західній Области Української Народньої Республіки ясно виходить, що у Східній Галичині не треба було переводити ніякої пацифікації, тим більше не треба було обсаджувати цей край чужими військами, а вже просто нечувана річ, щоби мандат військового обсадження дістала держава, що саме тепер веде імперіялістично-анексійну війну проти України, нарід, який від давних століть займає супроти українського народу традиційно вороже становище, армія, яка за час теперішньої війни допустилася супроти цивільного українського населення безліч насильств і жорстокостей.

Про те, як Поляки виконують мандат пацифікації Східної Галичини і як хоронять життя і майно мирного населення свідчить найкраще доданий тут в прилозі довгий реєстер страшних жорстокостей, яких польська армія і польські уряди допустилися на ук-

раїнським населенню. Щоби відвернути увагу від себе, Поляки розтрубили на цілий світ почасти просто видумані, почасти незвичайно перебільшені вісти про „жорстокості Українців супроти Поляків“. Але якби навіть приймати за щирю правду те, що Поляки розширюють то супроти фактичних польських звірств бліднуть цілком ті фантастичні „звірства українські“.

Ославлену „пацифікацію„ переводять Поляки ось як:

Виарештовують і замикають у казаматах і в'язницях і в таборах для інтернованих всю українську інтелігенцію і свідомих селян і робітників. Начальна Команда польської армії у східній Галичині видала в тій справі навіть окремий приказ своїм підчиненим органам і відділам. Масово вивозять українське населення за границі краю, палять українські села, обрабовують, безчестять і палять українські греко-католицькі церкви, що вимордовують масово мирне українське населення, навіть дітей вішають і розстрілюють без суду, спинили всю українську культурну, а в більшій частині навіть, і господарську організацію; в цілій занятій ними Східній Галичині, заборонили вживати українську мову в публичних урядах, закрили всю українську пресу і всі українські друкарні, нищать і вивозять українські історичні архіви, закривають українські народні школи та палять українські шкільні підручники.

Український нарід у Східній Галичині переходить нині страшне пекло, і такі переслідування зі сторони польського уряду і польської армії, супроти котрих бліднуть навіть давні насильства Турків над Вірменами в Малій Азії.

VI.

Та не тільки українське населення паде кривавою жертвою польської пацифікації — відома річ, що з приходом польських військ у Східну Галичину розпочинаються протижидівські погроми і то якраз при активній участі польських жовнірів і офіцерів (Львів, Коломия і цілий ряд менших місточок).

Природна річ, що польська окупація та „пацифікація“ Східної Галичини мусять викликати широкий і могутній відгомін на язиково культурно та релігійно спорідненім славянським Сході Європи. Факт, що мирова конференція в Парижі дала санкцію на таку пацифікацію, рішучо не причиниться до успокоення Сходу Європи, а факт, що Польща використовує свій мандат до винищення українського народу, до знищення його культури, зруйнування його добробуту, стане в будучности огнищем нових воєнних конфліктів на східних границях Польщі.

Тому не тільки в інтересі української державности на українських територіях, не тільки в обороні найсвятіших прав українського народу на самоозначення та в охороні його життя, майна і культури, але в загальнім інтересі людства, в інтересі найшвидшого повернення нормальних відносин на Сході Європи, в інтересі тривалого миру і забезпечення спокійного життя мільонам людських екзистенцій і —

апелюємо до людської совісти, до почуття справедливості і до державного розуму державних керманців Антанти, а передовсім Найвищої Ради мирової конференції.

VII.

Вияснивши, чим в суті річи є для України і її народу мандат, уділений Польщі постановою Найвищої Ради, і які політичні наслідки він мусить мати для України, для Східної Європи і для цілого людства — підносимо перед лицем цілого цивілізованого світа святочний найенергічніший протест.

В імя найкращих ідеалів людства, в імя чести великих народів Заходу, в імя справедливості і демократії-жадаємо безсторонної інтервенції Найвищої Ради в тій ціли, щоби безпроволочно положено кінець безпощадному винищуванню українського народу у Східній Галичині, щоби припинено розлив невинної крові, катування, в'язнення і вивоження мирних горожан української народности, палення осель, грабування майна, нищення культури.

Зваживши, що всіх тих злочинств на українським народі допускаються Поляки під покришкою уділеного їм пацифікаційного мандату, і, що Поляки ведуть свою консеквентно екстермінаційну роботу проти українського народу при технічно-мілітарній та грошовій допомозі держав Антанти — то моральна відповідальність за те все, що тепер терпить український нарід як і за те, що принесе будучність, паде на Найвисшу Раду і на правительства великих держав Антанти.

Українська держава і український нарід не може ніколи зректися своїх прав на самоозначення і самоохорону, їх ніколи не зречеться — а коли Поляки чи инший якийсь нарід, або держава стануть загрожувати тим найсвятійшим правам і найдорожчим цінностям, то українська держава і цілий український нарід будуть примушені зробити все те, що накаже їм самозаховавший інстинкт.

По зложенню цієї ноти повідомлено нас з Парижа, що найвисша Рада пішла ще крок дальше на стрічу імперіялістичним плянам Польщі, уповажнюючи Польщу уладити цивільну адміністрацію у Східній Галичині.

Сю постанову відчуває українська держава і цілий український нарід як новий смертоносний удар і голосом, дрожачим від болю та обурення, протестує перед цілим цивілізованим сьвітом — проти такого нехтування найсвятійших прав цілого великого народу.

Всі аргументи, виведені нами проти військової окупації, мають ще більше значіння, коли ходить о цивільну польску адміністрацію. Наш довголітний досвід поучує нас, що ніякі застереження, про котрі говорить у згаданій постанові, не потрафлять українському народові нічого забезпечити, бо Поляки не додержували досі ніяких умов, заключуваних в минувшині з Українцями, а всі дотеперішні застереження оставалися завсігди тільки на папері. Цей досвід говорить нам ясно, що і ці застереження, про які говорить постанова Найвищої Ради будуть Поляками зігноровані.

Уповажнення до цивільної адміністрації краю Польща цілком певно надужие до того, щоби денаціоналізувати край, терроризувати населення і всякими способами, невиключаючи насильства і корупції, впливати на вислід всенародного референдума. Супроти того референдум, переведений під польською адміністрацією, не буде являтися свобідним висловом волі народа і на таку розвязку цього питання ані українська держава, ані український нарід ніяк погодитися не може. З усіх тих мотивів мусимо проти нової постанови Найвищої Ради заложити новий найенергічніший протест.

За правительство Української Народньої Республіки

Володимир Темницький

Міністр Закордонних Справ

За державний Секретарят Західної Области Укр. Народ. Респ.

Осип Бурачинський

О. Олесь.

Урбані-Келлер*), Урбані-Келлер!
Ах, не один я лишив там гелер,
І не один я там випив трунок
Під „Dich ich liebe“, під поцілунок.

* * *

О, Гумберт Мольдгейм! хто ще знайшов би,
Без тебе, майстре, ці катакомби?
Хто обернув би сумну пустелю
В корчму привітну, в ясну оселю. . . .

* * *

. . . . Вечірня сутінь серпанком в'ється,
Вино злотисте промінням ллється,
Пташки-віденки шебечуть грають,
І, наче крила, їх руки мають.

* * *

Летять роями в голодні шлунки,
Як жар горячі їх поцілунки,
Уста шепочуть: „Люблю, кохаю . . .
Тебе, чи иншу — хіба я знаю! . . .

* * *

Урбані-Келлер, Урбані-Келлер!
Ах, не один я лишив там гелер,
Колиб не Келлер, колиб не злидні,
І досі б жив я в веселім Відні.

*) середньовічна виниця у Відні.

Spectator.

Огляд закордонної політики.

„Жовта небезпека“, Денікін-Ілія Муромець; його політика і селянські повстання, боротьба між селом і містом; обмеження польської суверенності; соціальна нерівновага в Польщі; чеська політика; сан-жерменський мир; захитане становище Клеманса.

Наш огляд треба тепер розпочати від далекого Сходу. На Тихому Океані запанували тепер тимчасово Японці, котрим удалося на мировій конференції провести свою точку погляду і перебрати в свої руки сферу німецького впливу в Хінах. Таким чином на місце німецького імперіялізму японський, котрий, дістав в посідання дуже багатий на мінерали півостров Шантунь. Коли взяти під увагу, що Японія покорила Корею в останній японсько-російській війні та дістала південну частину Сахаліну, а тепер простягає свою заграбницьку руку на Манджурію і Зелений Клин, то можемо собі уявити, яка могутня морська держава росте на Крайньому Сході. Звичайно хінська делегація запротестувала проти рішень парижської конференції і відмовила своїх підписів на версальським документі з дати 28. червня ц. р., — однак ця відмова має тільки плятонічне значіння. Хіни мілітарно заслабі, щоби збройною силою визволитися з під тисків японського імперіялізму. Японці, які від пятьдесяти років вводять у себе капіталістичну європейську культуру, стають тепер провідниками жовтої раси далеко більше численної, як біла раса.

Тож коли цій консолідації не перешкодить раса біла, жовта небезпека про котру півдесятки літ тому назад заговорили Німці, — не за горами.

Американці, безпосередні сусіди Японії, відчують цю небезпеку і між иньшим тим пояснюється ця опозиція супроти Вільсона, який не знайшов стільки сили і дипломатичного хисту, щоби стримати занадто великі апетити Японців. Тим пояснюється також корео — і хінсфілсьтво, яке має тепер свій осідок в сполучених Державах Північної Америки. Америка підпирає китайські і корейські стремління до самостійности, щоби тим самим ослабити японські, грізні для американського капіталізму, впливи. І можливо, що дякуючи далеко-східньому питанню, версальський мир не буде ратифікований американським сенатом.

Далеко-східнє питання, яке криє в собі жало кривавої війни двох рас о всесвітню гегемонію, має для нас Українців великий інтерес. На східнім побережжю Тихого Океану осіли густо члени нашої нації, яким зовсім не байдуже, чи провід на сході буде мати біла чи жовта раса. В отсім конфлікті, який назриває між білою расою під проводом Англьосаксонців і жовтою расою під проводом Японців, наші симпатії можуть бути тільки на боці першої.

З Японією і Хінами межує те, що колись називалося російською імперією.

Що на тій частині панують замотані, анархічні відносини, кожному відомо. З Сибірської тайги виринула постать генерала Колчака, який взяв на себе неспильне завдання з восьми-мільонового рідко залюдненого Сибіру покорити 150-мільонову Європейську Росію з Україною, Туркестаном, Кавказом, Грузією, Вірменією, і. т. д.

Роль Ілії Муромця, що вибрався в похід, щоби вбити большевицького Соловья Разбійника, хоче також відіграти Денікін. Йому удалося захопити Харків, і Катеринослав. В тім річ однак, що в даний момент українську землю можна здобути, але

затримати на довго її не можна. Здобуде місто, а втилу по селах має партизантку і селянські повстання, котрі тільки зміцнюють політичне і стратегічне становище большевиків, які в дійсності спіраються на анархії.

Отже ситуація на Україні представляється так:

Большевики мають Київ, можливо Чернігів, Полтаву і Кременчук, але не мають Київщини, Чернігівщини, Полтавщини, які знаходяться в руках повстанців. Так само Денікін має в своїх руках Харків, Катеринослав, але його влада не сягає поза рогатки міста. На селах неподільно панує український дядько, що кулеметами обставив свої запаси хліба і не віддає їх ні представникам „рабоче — крестянської республіки совєта“, ані представникам влади Денікіна.

Тим пояснюється страшна дорожнеча, яка панує по українських містах. Люде, що приїхали з України, оповідають про фантастичні ціни за хліб цукор, м'ясо та інші артикули першої необхідності. Це означає тільки, що на Україні береться національно українське село із зденационалізованим містом, бореться із зброєю в руках та при допомозі досі не бувалою економічного бойкоту. По чим боці буде перемога, можна наперед сказати. Переможе село, бо по його стороні більша сила.

І ми віримо, що вигнаний з Києва, Полтави, Катеринослава і т. д., український дядько здобуде ці міста і подиктує тверді але справедливі умови миру. Тоді настане лад.

Ціле питання лежить в тім, щоби цих дядьків об'єднати і створити один фронт. Останні відомості досить потішачі. Не дивлячись на те, що Раковський засьпівав перед Європою радіотелеграфічну тріумфальну пісню неначеб то Петлюра зліквідований, з польських джерел довідуємося, що становище Петлюри дуже зміцнилося. Одеський „enfant terrible“, Григорев, який, відчувачи настрої свого дяківського війська, прогнав Французів з Одеси з таким скандалом, злучив свій фронт з петлюрівськими військами. Можна сподіватись, що всякі „гайдамацькі“ ватажки, всякі Ангели, Соколовські, Кармелюки і як там вони не зветься, врешті віддадуться під одну команду, щоби вже раз стати одностайно і вибороти самостійність української нації, існування якої почали в останні часи заперечувати і Москалі і Поляки.

Та тільки це виборення української самостійности буде зроблене виключно українськими силами нації. І хоч як тяжкий перебуваємо кризіс і період руїни, то всеж таки лишається нам одна потіха, що, виборовши собі нашу самостійність без моральної та матеріальної допомоги зі сторони чужинців, ми тим самим не будемо мати супроти них ніяких зобов'язань і раз на все заборонимо заглядати в нашу кану.

Цего не можна сказати про Польщу. Інтернаціональне становище Польщі неначеб то знамените. Польщу визнали всі держави. Але коли хто прочитає умови, під якими визнано самостійність Польщі, той побачить, що це визнання дісталось польським політикам дорогою ціною. Одинокий водяний шлях Польщі, Висла, — інтернаціоналізований і стоїть під наглядом Союзу Народів, цего англо-американського політично-економічного картелю. „Союз Народів“ поклав свою тяжку руку також на внутрішнє законодавство Польщі в справі прав забезпечення прав національних меншостей.

Звичайно польські політики, які відзначалися та відзначаються й тепер браком не тільки національної але навіть й релігійної толеранції, не заслуговують на інакше обходження, сдначе коли хто гляне в суть польсько-антантського трактату, той побачить, що про суверенність польської Республіки не може бути й мови. Це

відчувають польські політики, і їхні газети переповнені тепер наріканнями на політику Дмовського і Падеревського в Парижі. Одначе не треба забувати, що обмеження польської суверенности являється результатом польської імперіалістичної політики. Ті самі газети відкривають нам тайну, що польська делегація в Парижі підписала упоксерюючі умови за ціну Східньої Галичини.

Справджується правдивість афоризму: Хто противиться самотійности сусіда той сам не заслуговує на самотійність. В самій Польщі соціально-політичне становище не зовсім світле. Соїм прийняв в більшість одного голосу аграрну реформу, котра привласнює великих маґнатів і встановляє великий максимум 160 гектарів, піднесений на непольських землях (в Галичині, Литві, Білій Русі) до висоти 400—560 гектарів, одначе надто сильна та еґоїстична є в Польщі класа великих власників, щоби вона покорилася соймовій ухвалі.

Газети заповідають з цього приводу на 26-го липня державний переворот в право. Соціаліст Пілсудський, теперішній голова держави, має бути усунений. Його місце має заняти Падеревський, а головою кабінету має стати відомий „національний еґоїст“ Дмовський, реакціонер й антисеміт, котрий однаково здібний скомпромітувати яку хочете справу. Вже його загранична політика обурила Англію, а коли він стане на чолі кабінету, обурить певно проти себе польські маси, бо як людина сильної волі, він не завагається перед терором, щоби в селянській і робітничій крові скупати всякі забаганки соціальних реформ.

До тепер вдалося польським гіпнотизерам приспати класову свідомість польського земельного і фабричного пролетаріату колисковою піснею патріотизму. Колиж одначе цей пролетаріят побачить, що його кровю будується автократична Республіка, в якій він буде рабом, тільки тоді можна буде сподіватися в Польщі дійсної соціальної революції. Не треба забувати, що в Польщі, є 13₀/₀ Жидів, які всюди і все являються ферментом. А Жиди мають на це свої причини, щоби змінити соціальний устрій в Польщі. Тож кабінет Дмовського, раз він прийде до влади, дуже скоро буде повалений соціальною революцією в Польщі. В кожному разі в Польщі назрівають випадки, котрі матимуть свій вплив на східньо-європейську ситуацію.

Далеко більш самотійною являється чеська політика. Чехи далеко краще відчули дух часу, ніж Поляки. Вони передбачують, що самими націоналістичними фразами не наситиш пролетарських мас. Тому чеська далекоглядна державна думка усунула шовіністичний кабінет Дра Крамаржа, який своєю політикою спихав пролетарські маси на шлях соціальної революції, і віддала провід в руки соціалістам та представникам трудового чеського селянства. Кабінет Тузара старається наблизитися до богемських Німців і привязати їх до Чесько-Словацької Республіки не сплюю, але спільністю економічних інтересів, даючи Німцям можливість економічного і культурного розвою. В кожному разі тон німецьких газет став від тепер для Чехів далеко більш лагідним, можна сказати навіть прихильно вижидаючим.

Що до Німеччини то в тій країні ще борються й тепер з собою протилежні соціальні сили, але ця війна вже майже кінчається. Вправді існує ще й там зараза різких політичних страйків, що вибухають тут і там, одначе своєю розумною харчовою політикою, якій удалося понизити ціну на споживчі артикули, німецький уряд, що складається з поміркованих соціалістів, (представників мійського пролетаріату) і центра (представників селянства), приводить до рівноваги. Треба тут піднести, що з одного боку Німці, з другого Чехи показують найбільше організа-

ційного хисту та розуміння моменту. Ці два пароди наближуються до себе — ворожнеча між ними втихає а то тим більше, що чеське урядове пресове бюро врочисто заявило, що з Німцями хоче жити в згоді, як з добрими сусідами. Чехи, використавши хвиливу перевагу Антанті, зараз дуже політично та обережно виходять із спілки, наперед бачучи неминучий розпад почвірної згоди.

Великі надії, які покладали на Антанту австро-німецькі оптимісти, як цього можна було наперед сподіватись, цілком завели. В неділю 20. липня, на передодні світового генерального страйку, австрійсько-німецька делегація дістала остаточно зредагований мировий трактат, який дуже мало різниться від старого проекту. Територіяльних поправок майже зовсім немає. Німецька Австрія дістає тільки частину німецької Угорщини, натомість тратить німецький південний Тироль і Судети (в Чехах). В Каринтії повинен відбутися плебісцит. Житиця Відня, південна Моравія, лишається при Чесько-словацькій Республіці.

В тих межах, які встановляє сан-жерменський трактат, Німецька-Австрія жити ніяк не може, а коли ще до того додати, що антантський капіталізм накладає свою тяжку руку, загіпотекувавшись на цілім державнім майні, то нестерпний економічний гніт, наложений на австрійських Німців, тільки тому, що вони також Німці, збудить у них ще сильніші стремління, яке знаходить симпатію серед робітництва цілого світа, ніхто спинити не зможе.

І версальський і сан-жерменський трактати будуть поправлені, як був поправлений брест-литовський. Вони одного і того самого поля ягоди. Тільки перші дві ягоди — далеко гірші.

Сан-жерманський мир-це мабуть останній „шедевр“ Клеманса. На однім з останніх засідань французького парламенту висловлено недовіря, харчовій політиці кабінету Клемансо. „Тигр“ вигягнув в цього тільки ту консеквенцію, що дав на зідження парламентарній опозиції тільки харчового міністра Боре. А сам тримається руками і ногами влади. Опозиція відгрожується, що зненавидженому кабінетові буде виривати „зуб за зубом!“ Позбувшись Боре, вона невдовзі виступить проти фінансової політики кабінету, що потягне за собою димісію міністра фінансів Кльєса.

Україна.

Зміни в генеральному секретаріаті Західної України.

Радіотелеграма з Камінця Подільського з 18 липня повідомляє: Генеральний Секретаріат Західної України передав всі свої функції президентові Петрушевичу, головноуповноваженим для внутрішніх справ став Др. Голубович а для шляхів і технічних справ інженер Мирон. Директорія Петрушевича знаходиться в цій самій місцевості, що і Директорія Української Народньої Республіки, якої головою є С. Петлюра. (У. П. Б.)

Американський кредит для України.

Чеська „Tribuna“ повідомляє з Парижа, що Сполучені Держави Північної Америки дали Україні кредит в висоті 15 мільонів доларів на закупню товарів, що знаходяться на американських складах в Англії. Кредит буде гарантовано чеками Української республіки. Технічно ця справа буде переведена в цей спосіб, що буде утворена в Парижі п'ятичленна комісія, в якій буде 2 Американців, 1 Француз і 2 Українців. Ця комісія купуватиме усе, що вважатиме потрібним, а американський уряд платитиме за все українськими чеками. (Tribuna.)

Становище на Україні. Співробітник „Journal de Debats“, який пробував на Україні вже під час того як її заняли більшовики, пише: Хочачи уявити собі правдивий образ відносин на Україні, треба згадати, що з причини недовідності харчових продуктів про грабежі не може бути й мови. Щоби уможливити щоденно відїзд потягу з Одеси до Києва, розбирають один бік залізничного шляху і шпалами опалюють машину. Задля піддержання діяльності електричного заводу в Одесі (освічуються тільки помешкання совітських функціонерів а обивателям не вільно вживати електричного світла під карою смерті), розібрали залізнодорожний міст. Для опалювання людських кухонь нищатья віллі буржуазії. На Україні комунікація металевіи прамисловости, угольних шахт, хімичної прамисловости а спеціально транспорту, довела до сумних наслідків. В Київській губ, змушений був совітський уряд відложити соціалізацію пукроварень з причини ворожого становища, яке заняли проти соціалізації робітники. Військова організація на Україні не є краща від господарської. В теорії є один головнокомандуючий, Подвойський, людина задля цієї справи цілком невідповідна, якому підлягає так звана армія. В дійсності ця армія складається тільки зі штабів. Співробітник бачив дивізії, які мали всього 400 людей, офіцери є без всякого впливу і значіння, а військовий матеріал творять переважно Китайці, Латвиші та Турки. Скількість червоних військ на Україні перевизшає 15 до 20 тисяч. На фронт на Дністрі вислали більшовики від січня 1919 року всього 25 ешалонів. Кожен в 800 до 1000 людей. Через наступ Колчака частину цих військ мусіли відтягнути знову із фронту. Більшовики вважають, що наступ Денікіна їх знищить. Особливо тяжким ударом для них був перехід Григорієва до Петлюри. Відношення між Москвою а Києвом установлено таке, що все діється після московських директив. Рахуючись однак з національним українським стремлінням, утворено в Києві окремий уряд. Спразу харчування на Україні передав зїзд селянських і робітничих депутатів, який відбувся в травні більшістю 100 голосів (450 проти 350) московському харчовому урядові. Про настрої серед українського населення пише більшовицький орган таке: „Населення надіється на когось сильнішого і тому Григорієв знаходить для себе піддержку. Протибільшовицькі елементи надіються на Колчака і Денікіна. Нирід є морально і фізично пригноблений, а місцеві повстання ззвичайно не мають успіху і їх зазляють латвишські та китайські війська.“

(Journal de Debats, 6./VII.).

Соціалізація жінок в Києві. До відомости „миродатних“ українських „діячів“, що привели більшовиків в Київ, а ще нещазно вели або і зараз ведуть переговори з більшовиками відносно комуністичних концесій на Україні, доводимо ось який факт: У всіх київських газетах надрукований декрет, згідно з котрим все жіноцтво від 18. до 40 ліг обовязане явитись в районні комітети для реєстрації. Від комуністичної „любви“ звільняються: вагітні, годуючі дітей, слабодумні і ті замужні жінки, чоловіки котрих перебувають в районі не далі 20. верст від місця перебування жінок. Кожна дівчина або жінка, що не підлягає ні під одну з тих категорій, повинна являтись „на роботу“ на протязі трьох годин на тиждень. Перед „роботою“ кожна жінка мусить бути оглянута лікарем. Проголошення цього декрету в Києві викликало страшне обурення і навіть паніку. Для лікарів, що завляли протест і зреклись оглядати жінок — обявлена, під страхом розстрілу — трудова повинність. Призатні відомости, які доходять з Києва, цілком підтверджують проголошення цього декрету і переказують кошмарні подробиці тої соціалізації.

Таким чином моральні і фізичні наслідки роботи „спратних політиків“ окошались на широким колах української людности.

Більшевицькі постанови. Одержано Київські „Известія“, в одному з номерів яких напечатано слідуочу постанову: „Совета Рабоче-Крестьянской Оборони Украинской Советской Республики“. 1. В цілі скорішого подавлення білогвардейських і кулацьких повстань на Україні в місцевостях сільського населення губерніяльним комітетам оборони надається право встановлювати стан облоги в тих районах, де місцеве населення позстає проти Совітської Влади. 2. Губерніяльні комітети мають негайно організувати в повітах воєнно-полеві трибунали для розгляду справ кулацьких повстань. 3. Всі головні учасники цих повстань ставляться по-за закон. 4. Повітові комітету під контролем Губерніяльних Комітетів

мають право приймати слідуючі міри: а) накладати на всі села певного району відповідальність, за загального порукою, за всі заворушення і виступи; б) об'язувати все населення подавати до відома волостних воєнних комітетів про всіх замічених в селах підозрілих осіб; в) надавати населенню право самому вживати відповідних заходів, а саме арештовувати і затримувати усіх агітуючих або виступаючих активно проти совітської влади; г) розстрілювати заможних людей, яко заложників, в випадку контр-революційних виступів; д) встановлювати військову блокаду сел, запідозрених в схороненню зброї; е) накладувати на кулаків контрибуції; ж) виплати родини головачів і зачинщиків-за межі повіта, передаючи все їхнє майно бідноті села; з) проголошувати загальну мобілізацію мужеського населення від 19 до 45 рок.

Підписано

Раковський

(від вл. кор.).

Україна і Бесарабія.

Українська мирова делегація в Парижі звернулася до п. Клемансо з нотою, в якій зазначає, що бесарабське питання може бути вирішене лише шляхом порозуміння між Україною і Румунією. (Время.)

„Temps“ про значіння українського фронту.

„Temps“ пише: „На заході не можуть зрозуміти, які викодливі наслідки може мати нерішуча політика Антанти на Україні. Цілью української армії є боротьба з большевизмом. Подібно тому як і армії Колчака, Денікіна, Падеревського, війська Петлюри ведуть боротьбу з анархістами Леніна. При таких умовах належало б думати, що в тій самій справі всі повинні вважатися за рівних. На ділі ж виходить інакше. Великі держави не вважають необхідним обстоювати з потрібною енергією своєї вимоги і зрозуміти, через що різні держави на сході ведуть між собою боротьбу. Описуючи докладно хід петлюровської боротьби, часопис, ставив на увагу, що польський наступ в Східній Галичині примусив Петлюру припинити наступ на большевиків. Українці — суть дисципліновані, національно-свідомі борці, яких не можна ставити поруч з большевицько-анархістськими салдатами. Вивід: треба, щоби українські, польські і румунські війська вели боротьбу з большевиками разом. Верховна Союзницька Рада може о це вистаратися в обмін на матеріальну і моральну піддержку.“

Настрій в Києві.

Люде, що тільки цими днями прибули через Польщу з Києва, розказують про дуже цікаві події. В початку липня большевики проголосили чергову мобілізацію буржуазії на окопні роботи, а робітників на боротьбу з українською армією Петлюри і повстанцями селянами. Буржуазія пішла на роботи, а робітники зреклися, заявивши, що проти Українців вони не підуть і зібрали великий мітинг на думській площі. Разом з броневидами туди явився комісар Т. Хайфец. В жалібній промові він почав скаржитися на трагічне становище уряду Раковського на Україні. Він казав, що селянство України не піддається большевицьким методам і не хоче давати хліба. На Україні нема села де б не було ворогів комунізму. Коли не вдасться за місяць очистити Україну від ворогів комунізму, уряд Раковського буде примушений відтягти свої війська аж до Курська, увільнити зовсім Україну і вступити з нею в торгові зносини на основі виміни товарів за хліб. Іншого виходу з тяжкого становища большевики не бачуть. У відповідь на заяву Хайфеца з уст робітників пролунало гласне „ура“. Хайфеца підняли на руки і довго качали. Так скінчилась остатня мобілізація робітників в Києві.

Протест Української Місії в Лондоні.

Як повідомляє Бюро Рейтера, українська дипломатична місія в Лондоні вислала британському урядові слідуючу ноту протеста: „Після повідомлення з Парижа Найвисша Рада союзних держав уповноважила військові сили польської республіки поширити свої операції аж по Збруч, щоби в цей спосіб забезпечити мирне населення Галичини перед нападом большевицьких банд.“

Ми мусимо заявити рішучо, що у Східній Галичині нема ніяких большевицьких банд, та що там не було ніколи навіть найменших об'язів большевизму, а навпаки, як це виразно заявили різні антантські місії а передовсім англійська, які перебували в Галичині, під українською владою панує там лад і дисципліна. Ті всі жорстокости, про які голосять світу Поляки, є або видумані або перебільшені; в кожному разі

можуть це бути поодинокі випадки, які трапляються в кожній війні і за які уряд не може бути відповідальний.

Зі свого боку ми можемо, як це видно із нашої ноти з 16. червня, представити цілий ряд жорстокостей, яких допускаються Поляки на українському населенню і у яких увійшло це в систему ведення війни.

Крім цього звертаємося до британського правительства з проханням, вислати до Східної Галичини та України спеціальну місію, якаб безсторонно розслідувала правдивий стан річей. Рішення Найвищої Ради являється для Поляків і їх військ, які були призначені для боротьби з большевиками, тільки уповажненням вести війну з Українцями.

Це рішення може довести усе селянське населення Галичини до роспуки і до большевизму. Населення Галичини з радістю прийме цей факт, коли Галичину обсаджено буде антангськими або чехо-словацькими військами, однак рішучо протестує, проти цієї нації, яка віками його тільки гнобила.

Протестуючи як найбільш рішучо проти цього рішення Найвищої Ради ми звертаємося з повним довірям до правительства Великої Британії і просимо, во імя справедливости, вжити всіх впливів вадля цього, щоби це рішення яко мога скоріще було відкликане.
(Morning Post.)

Жнива на Україні. Як повідомляють „Извѣстія“ сьогорічний врожай на Україні доволі добрий. Совітське правительство надіється з самої озимини дістати 650.000 тон пшениці.
(У. П. Б.)

Вісти з Києва. Народній комісар для внутрішніх справ замкнув усі жидівські, сіоністичні, міщанські та клерикальні організації.

Чрезвычайна комісія викрила в Києві дві дуже сильні організації, які стреміли до перевороту, усунення совітської влади та відновлення монархії. На чолі цих організацій стояли бувні офіцери аристократичного походження, які працювали під фальшивими іменами в совітських організаціях. Цих офіцерів арештували і розстріляли,
(У. П. Б.)

Паперова промисловість на Україні. В одному засіданні паперової секції Української Ради народного господарства, проф. Кузнецов зробив доклад про необхідність використати велику кількість запасів соломн, яка мається на півдні, для потреб заводів, виробляючих солом'яну клітчатку, а великі завали шмаття в Кременчузі — для потреб паперової промисловости. Українська паперова промисловість поки що є мало розвиненою, і для задоволення потреб краю в папері, конче необхідно засновати певну кількість паперових фабрик. В не далекій будучині гадається пустити в хід евакуованій в свій час з Риги до Катеринослава машинобудівничий завод Мантеля, фахом якого була і буде продукція машин для фабрик паперу, як рівнож і самочерпалок. Далі в межах України маються хімічні заводи Південно-руського товариства содової продукції і Товариство „Любимов, Сальве і Ко.“, як і постачають потрібні хімічні продукти для фабрик паперу не тільки України, але і Росії.
(„Время“).

Англійці і Григорієв. На запитання одного з членів Нижньої Палати про відношення правительства до отамана Григорієва, Державний Секретар Грамворс відповів, що Григорієв з боку англійського правительства не користується ніякою піддержкою, і британська військова влада не вважає для себе можливим тримати свої війська в серці його операцій.

Плебісцит у Східній Галичині? З Парижа повідомляють: Голова української делегації, Сидоренко, отримав від генерального секретара мирової конференції ноту, в якій повідомляють його про таке рішення Найвищої Ради: Польський уряд уповноважується до заведення у Східній Галичині цивільної адміністрації на підставі умови, заключеної між союзними державами. На підставі постанов цієї умови гварантується населенню Східної Галичини територіяльна автономія та політична і релігійна воля. Умова ця опиратиметься на самовизначення, яке остаточно виконає населення Східної Галичини відносно до своєї політичної приналежности. Час, в якому це право буде виконане, означать союзні держави самі, або установа, якій вони дадуть на це повновазь.
(Kurjer Kresowy.)

- Новий український посол в Румунії.** Як повідомляє „Deutsches Volksblatt“ український уряд відновив дипломатичні зносини з Румунією. Тимчасовим представником України в Бухаресті призначено б. міністра Мацієвича.
- Смерть др. М. Лагодинського.** Як повідомляє „Gazeta Poranna“ в Долніні, в Галичині, помер визначний діяч і організатор радикальної партії др. М. Лагодинський.
- Генеральний наступ проти большевиків.** Львівське „Słowo Polskie“ повідомляє, що Петлюра рішив звернути всі свої сили проти большевиків, без огляду на те, що такий його крок ослабить польський фронт. Він готується завдати большевикам рішучий удар, зайняти Київ і скріпити своє становище в Одесі.
- Григорієв проти Денікіна.** „Kurjer Warszawski“ містить інтерв'ю з полковником Долговим, який прибув у Варшаву з доручення Денікіна, щоб підготувати прибуття Денікінської дипломатичної місії в Польщу, а який заявляє, що ціла Україна охоплена протибольшевницьким повстанням. Війська Григорієва, які заняли Одесу, Херсон і Миколаїв відносяться до Денікіна вороже.
- Ще одна республіка з червоної України.** Як повідомляє совітське радіо, Сквирський повіт оголосив свою незалежність.
- „Боротьба“** орган українських лівих с. р. повідомляє, що в червоній армії відбулися повні заворушення. І так тяжкі транспортні умови, погіршуються з кожним днем. В Єлисаветі місцевий совіт проголосив червоний терор. Біля Єлисавети віднайшли ісокці вартости вугілля і почали його видобувати. (У. П. Б.)
- „Геть з Жидами і комісарами“.** Командант першої незалежної совітської бригади повідомив команданта 13 армії, що частину бригади навав відділ незалежної української армії біля стації Яма. Українці знищили усі тайні документи, накази та подерли портрети революційних вождів. Товпа вигукуючи: „Геть з Жидами і комісарами“ розбріла совітські війська, ограбила їх та побила аж до крові. (У. П. Б.)
- В порозумінню з Денікіном?** Як повідомляють львівські газети, війська Денікіна продовжують свій наступ з ціллю зайняти до осені всю Україну. Армія Денікіна лічить тепер до 400.000 людей і збільшується з кожним днем. Підтвержується теж чутка, що між Петлюрою а Денікіном установлено контакт? (Kurjer kresowy)
- Наші успіхи.** „Goniec Krakowski“ повідомляє з Варшави, що війська Петлюри заняли Винницю. Війська атамана Григорієва заняли Херсон і Миколаїв.
- В обороні „польського“ Львова.** До Парижа виїжджає делегація польського громадянства для оборони польських інтересів Східної Галичини і Львова. В склад делегації входять др. Левенгерц, Гломбінський і Скарбек. (N. Ref.)
- Один фронт.** Укр. Пресове бюро у Відні повідомляє, що армія Західньої України перейшла під командування Петлюри. (У. П. Б.)

Польща.

Діяльність польських торговельних місій. Як повідомляють, діяльність польських торговельних місій за кордоном починає давати вже значні реальні наслідки. І так посольство польське в Голандії заключило з голандським урядом умову, на підставі якої отримало кредит на довгий строк в сумі 15 мільйонів фльоренів (75 мільйонів марок) на закупню таких товарів: 1,650.000 штук білизни, 250.000 штук робітничих блюз, 50.000 робітничих костюмів, 175.000 пальт, 35.000 зимових костюмів, 20.000 жіночих плащів, 90.000 спідниць, 50.000 ковдер, 170.000 метрів шевіоту, 1,000.000 метрів матері на костюми та підшивки, 1,000.000 метрів базовняних матері і 100.000 грос гузиків. Польська військова місія в Парижі закупила від Американців теж велику силу всякого краму, а передовсім воєнного руштунку. Закуплено 60.000 тон харчів з чого 30.000 тон вівса, 15.000 тон мяса, 3.300.000 резервових консерв для війська (кожна з них на один день для 25 людей), 100.000.000 пачок папіросів, і 200 тон тютюну. Дальше закуплено 200.000 мундурів, 375.000 черевиків і 200.000 комплектів руштунків. Крім цього від Франції закуплено велику кількість артилерії. Заплата за неї мається відбути з позички, яку дає Франція Польщі. Від Американців одержано крам на 3. літній кредит.

Пересторога для Поляків. Американський харчовий диктатор для Європи — Гувер звернувся до Падеревського з листом, в якому заявляє, що при розцілі продуктів, які Польща одержує з Америки робляться різниці між населенням інших національностей. Гувер заявляє, що коли такий стан буде продовжуватись Америка задержатиме постачання харчів до Польщі.

Кріза польського кабінету. На засіданні польського сейму, дня 18. липня, ухвалено вотум недовіри для міністрів праці Івановського і публичних робіт Прухніка. Правдоподібно, що після приїзду Падеревського весь кабінет, проти якого ворожо виступають народові демократи, подасть в одставку.
(N. Reforma.)

Спроба державного перевороту в Польщі? „Kurjer Poranny“ пише: Від кількох днів ходять чутки, що немов би то готується новий державний переворот. До цих чуток ми розуміється не прикладаємо ніякої ваги, однак для характерности нотуємо пляти заговорників. В разі, колиб вдався заговор, начальником держави став би під певними умовами Падеревський, президентом міністрів Дмовський, головнокомандуючим Галлер, а шефом генерального штабу ген. Довбур Мусніцький. Усі визначні ліві політики мали б бути арештовані. Новий кабінет мав би характер виключно народово-демократичний. Строк перевороту визначено на 25. липня. Дивною річчю є те, що ці чутки появилися паралельно в цей самий момент, як Сазонов поширював вістку, про недалекі зміни у Варшавському правительстві.

Польсько-литовська демаркаційна лінія. З Ковна повідомляють: Дня 27. червня військова коаліційна місія доручила литовському урядові ноту, в якій установає між Польщею і Литвою тимчасова демаркаційна лінія. Литовський уряд за протестував проти того, що її було визначено без попереднього порозуміння з литовським урядом і зажадав, щоби дозволено йому було в місцевостях, які є поза демаркаційною лінією завести свій заряд і свою поліцію.

Англ. посол в Польщі. 15. липня вручив англійський посол в Польщі П. Віндгам Пилсудському уповноважуючу грамоту.
(N. Ref)

На „отдыхъ“ Бувші „святителі“ української церкви Антоній, Евлогій і Нікодим, як повідомляють польські газети, знаходяться в монастирі Камедулів на Белянах під Краковом.

- Димісія польського Кабінету.** Дня 19. липня весь польський кабінет подався до димісії. Розгрівається боротьба за портфелі між польськими народними демократами а лівими.
- Польсько-чеські переговори.** Дня 21. липня почалися в Кракові польсько-чеські переговори в справі Тешина і спірної частини шлеска. Головою польської делегації є посол Грабський. В склад чеської делегації входять: Сіс і Удржаль.

Росія.

- Большевицькі заходи.** В звязку з напруженням на червоному фронті, вища совітська влада рішила вжити слідуєчих заходів: 1. Застановити або обмежити діяльність всіх совітських установ, діяльність котрих не звязана з війною, соціальною охороною або агітацією; 2. скоротити до мінімуму колегіальне управління; 3. на чолі районних відділів совітів і підвідділів Московського Совіту поставити чесних і спритних служачих, або робітників із числа безпартійних; 4. всіх комуністів закликати до енергійної комуністичної праці на фронті і в тилу; 5. безпартійні елементи закликати до загального обговорювання становища і до ділового вирішення справ. (від. вл. кор).
- Російське золото.** Російське золото, яке було в Омську, забрано Союзниками, яко забезпечення закупок Колчака і Денікіна. (від. вл. кор).
- Гроші в Сібірі.** Сибірське Правительство замовило в Америці миколаївських грошей на суму коло 4 мільярдів. Гроші, які випущено Колчаком, населення не приймає. (від. вл. кор).
- „Відкривають карти“.** Голова депікінської місії, Драгоміров, в розмові про плян будучого устрою в Росії, заявив таке: „Справу будучности Росії можна розв'язати тільки силою зброї. Після того як армія добровольців увійде в Москву, почнеться організація політичного життя Росії: вже тепер можна з цілковитою певністю заявити, що без військової диктатури не обійдеться. Все одно чи диктатором буде Колчак, чи Денікін, чи хтось інший, повинен він мати залізну руку і уміти нагнути населення до своєї волі. Диктатор буде мати широку повновасть, знищить волю преси та заведе виїмкові закони. По всій Росії повинні слухати тільки його голосу. Пізніше, коли все успокоїться, диктатор уступить. Перед тим він назначить нового царя якого імя ще невідоме, а який зробиться скоро популярним, коли дасть народові певні полекші.

Конституанта на довгі часи є непотрібна. Позаяк неможливе є вернути до автократичного способу правління, утворена буде дума з дорадчим голосом, в якій склад увійдуть представники аристократії, дворян, міщанства і земств. Що й по пізніше покажеться, чи можливо буде утворити при цареві конституанту з правом ухвалення законів. Росія буде цілком централістичною державою. Польщі дозволено буде утворити незалежну державу, однак ні Україна, ні Фінляндія не може й думати про те, щоби відділитися від Росії. Фінляндія потрібна є задля того, щоби охоронювати Петроград; а що до України то її політичні стремління не мають найменших підстав. Федерация є шкідливою, бо веде до сепаратизму. Велика Росія не повинна нічим різнитися від старої Росії, а весь революційний досвід треба використати для цього, щоби уникнути помилок старого режиму“.

(L' Humanité.)

- „Зелена армія“** „Ізвестія“ повідомляють, що в околицях Петрограду, по лісах ховається багато совітських дезертирів, які мають зброю і складають з себе майже справжню армію, так що її навіть і звать „зеленою армією“.

Перемиря між Румунією і Московією. Румунське презове бюро в Бухаресті повідомляє: На пропозицію Леніна заключено на бесарабському фронті перемиря на вісім днів. До румунської головної квартири прибула большевицька мирна делегація. Ленін відає Румунії усю Бесарабію з тою умовою, що Румунія зобов'язується заборонити в'їзд на румунську територію українським громадянам та агентам Колчака. (Neues Wiener Journal.)

Англія проти большевиків Трецький повідомив Белю Куна, що Англія прислала в Новоросійськ 100.000 війська, 350 тяжких гармат, 150 танків, велику кількість аеропланів, амуніції і. т. п. Крім цього вислали Англійці 60 гармат до Владивостока, а Канада доставила для 400.000 людей одяжі. (У. П. Б.)

Денікин — заступник Колчака. В найближчий час очікується оголошення приказу про призначення ген. Денікина заступником адм. Колчака, на випадок смерті адмірала. („Echo de Paris.“)

Земельна справа в Совітській Росії. Згідно декрету Совнаркома, вся земля, яка не була засіяна селянами, переходить у власність держави. Для експлоатації цієї землі закликають старих панських управляючих, під доглядом яких мусять працювати немобілізовані селяне. На цим ґрунті вибухають крупні аграрні заврушення. („Echo de Paris.“)

❧ За кордоном. ❧

„Чорна сотня.“

„Pravo Lidu“ пише: В Празі від кількох тижнів пробувають агенти Колчака, які за гроші російської чорної сотні працюють над тим, щоб викликати відповідний настрій для військової інтервенції в Росії.

Вони втискаються у всі політичні кола а передовсім в редакції пражських газет яким накидають свою інформацію. Російське кореспонденційне бюро „Руска“ це найбільш брехливе інформаційне підприємство, яке коли небудь бачила Прага. Вірний своїм передвоєнним традиціям, після яких кожний російський реакціонер отримував в Празі гостинний прийом, секретаріят чеської Національної Ради віддав себе на службу чорної сотні. 9. липня відбулася нарада чорної сотні з деякими членами Національної Ради та її секретарем, на якій обговорювали справу проаґанди задля піддержування політики чорної сотні в Чехії та утворення спільного кружка російських і чеських реакціонерів. Засідання цього кружка мають відбуватися в помешканні Національної Ради.

„Pravo Lidu“ в гострих словах звертається проти піддержування цих реакційних груп, зложених з російських генералів, шляхти, капіталістів та збанкрутованих полтиків, задля яких ведуть проаґанду агенти Колчака. В цій справі поставлено буде еціял-демократами в найближшому засіданні Національного Зібрання запитання до уряду.

„Істинно-руськіє“ при роботі.

„Narodni Listy“ містять повідомлення „Рускаґа“ (Російського телеграфного агентства в Празі) про роботу тамешньої російської делегації. Недавно тому відбулось зібрання російської делегації з представниками Східної Галичини і „Карпатської Росії“ В зібранні брали участь представники Великої, Малої, Білої, і Червоної Росії, офіцери, професори, вчителі і студенти. Широко обговорено було справу спільної роботи задля об'єднання всіх російських племен та освітлювання германофільства Українців. Після промов Гіжицького, Верґуна, Ефімовського, Гасая і Бескіда рішено вислати до Парижа, до бувшого президента міністрів чехо-словацької республіки др. Крамаржа і др. Маркова слідууючу телеграму: Російська делегація, яка по раз перший зібралася з представниками Карпатської Росії та Східної Галичини, дякує Вам за вашу діяльність задля об'єднання російських народностей і бажає Вам дальніших успіхів у Вашій праці над об'єднанням усього славянства.

Становище в Сербії. Як повідомляє Аг. „Дачія“, в Білгороді і інших містах великі демонстрації проти арештів соціалістів. Із Сараєва повідомляють про кроваві сутички між військами і населенням. Частина військ, перебуваючих на Угорщині, відкликаються на батьківщину. В Боснії, Герцоговині і Югославії настрої неспокійні.

9. год. праці в Німеччині. Задля піднесення продукції промисловости в Німеччині німецький уряд має ухвалити підвищення часу праці з 8-ми годин на 9.

Плебісцит на гор.Шлезьку „Breslauer Zeitung“ повідомляє, що плебісцит на Горішньому Шлезьку відбудеться в лютім 1920. року.

Естляндія, Латвія і Литва. Радіо з Науен повідомляє, що між Естляндією, Латвією і Литвою заключено мілітарний союз. Україна перед закінченням цієї справи відтягнулася від переговорів. (Kurjer Warsz.)

Новий союз. З Ревля повідомляють до Вашингтону, що прибув там польський делегат, який їде до Фінляндії для ведення переговорів в справі союзу між Фінляндією, Естонією, Латвією, Литвою, Польшею і Україною. (Kurjer Kresowy.)

Українці в Югославії. „Narodni Listy“ повідомляють, що в Новім Сааці відбувся зїзд представників Українців, які живуть в південній частині б. Угорщини. Головою зборів, на яких було 150 представників, був Іван Гранілович. Рішено закласти російську культурну організацію та ухвалено резолюцію. в якій говориться, що вони є вірними громадянами Південно-Славянської держави.

З українського життя на чужині.

В Льозанні заложено товариство „Просвіту“ на кооперативних началах, яке має ширити освіту серед української молоді за кордоном. Як видно зі статутів товариства, воно поставило своїм завданням оснóвувати різного рода інституції як школи, інтернати, пансіонни, здавати стипендії, взагалі оказувати всяку підмогу молоді, яка вчиться за кордоном. В склад управи товариства входять гр. Михайло Тишкевич, уповноважений міністр України при Ватикані, Іван Хранко, адвокат, Евген Сакович, український консуль в Льозанні, і Кость Пілінський з Київа.

Після гостинних виступів в Празі, приїхала до Відня Українська Республіканська Капеля, яка має тут дати теж кілька концертів. Перший концерт відбувся 22. липня у великій залі Концертгавзу і пройшов з великим художнім і матеріальним успіхом. В залі зявилася уся українська еміґрація з обох України багато німецької публіки, представники віденського музикального світа, сила наших офіцерів та солдат. Музикальна віденська критика віднеслася до першого концерту, який пройшов під ознакою певного рода тремі у співаків, що була тут вповні зрозуміла, з великою прихильністю та висказує подив і признання капелі та її дириґентові п. Кошицю. 24. липня відбувся концерт для робітників а 25. другий публічний концерт. Ширший звіт з виступів Капелі у Відні ми помістимо у слідуячому числі.

В Женеві утворено українсько-швайцарську торговельну палату, яка має бути торговельним посередником поміж країнами Антант і Україною. Вона видаватиме торговельні бюлетени, брошури та економічний журнал що виходитиме на трьох мовах.

Організаційні збори цієї палати відбулися 20. травня в Женеві. Головою палати вибрано М. Ніколе, бувшого консуля і директора промислово-торговельного синдикату в Женеві, директором др. Максіна а генеральним секретарем. Е. Бачинського. В склад палати увійшло вже понад 20 найвизначніших торговельних підприємств в Швайцарії: Адреса палати така: 18, rue du Narché, Genève.

Е чутка, що головою надзвичайної місії до Фінляндії призначено п. Миколу Залізняка. П. Залізник належить до старої Української генерації — „домартовського періоду“. Як і всі інші інші послы в тій країні, до котрої призначений, п. Залізник має широкі знайомства з виднійшими представниками фінського та шведського громадянства, також з парламентаріями і журналістами. Має близьких друзів і знайомих і серед російської та української інтелігентської еміграції, що перебуває зараз в Фінляндії.

По відомостям, одержаним Ук. Інф. Бюром з певних джерел, відносини між Україною і Румунією, не вважаючи на те, що з нашого боку, коли не рахувати посылки п. Гасенка до Букарешту, нічого не було зроблено, значно поліпшали. До румунського уряду відіхав новий представник української Влади п. проф. Мацієвич, котрому до приїзду п. Гасенка вдался було поладити зносини з Румунами. п. Гасенко відіхав недавно з Букарешту на „теплі води“ для відпочинку після тяжкої дبلوماسيةчної роботи. Бо Букарешт і справді став за останніх пів року керуючим центром східньої політики.

В звязку з жалібними радіотелеграмами з Кліва та Севастополя представників Українського Червоного Хреста про повний брак медикаментів і про колосальний розвій на Україні всяких епідемій віденські уповноважені Укр. Черв. Хр. пробують ввійти в згоду з представництвом міжнародньої організації і навіть збираються закупити деякі медикаменти для України.

У Відні, як відомо, більше півроку працює велика торговельна місія. Цими днями члени її закінчили принципіальне обговорення свого статуту і мають наміри приступити до закупок товарів. На жаль серед членів місії є дуже гарні знавці позичкової кооперації, фільольогії. Але не було досі спеціалістів по військовому постачанню. Цей дефект, як кажуть, вже залагоджений, і свої функції місія поширить і на інші краї, з котрих всілякі товари починають прибувати на Україну „самотоком“ без участі навіть місії.

Цими днями з Італії в округу Відня, по мировому договору Антанті з Австрією, прибуде більше трьохсот тисяч військово-полонених, між ними і скільки десятків тисяч Українців, дуже знещеплених тяжким полоном, майже без одежі. Нані „міродатні круги“ вжили найдуцких заходів, що б допомогти бідолахам. Недавно через Швейцарію відіхав з великими коштами на допомогу полоненим голова спеціальної місії п. Севрюк. За ним слідком поїде отаман Косак з неменьш важними завданнями.

Боїмось тільки, як би місії не розминулись з полоненими. Віденська місія по справам полонених готує їжу, одержу, чоботи і поменкання для небог. Большевики з свого боку вислали майже на кожну стацію, через котру йтимуть валки з полоненими, силу агітаторів з великими коштами на їжу помешканя та з великими запасами агітаційної літератури.

Серед молодих українських учених, що гуртуються зараз коло „Волі“ виникла думка засновати філію Київського Українського Наукового Товариства з підвідділами по історії, мові, біольогії, штуці; і т. ин. і з власним органом — місячником або трьохмісячником на зразок „Записок“. Завдання філії обєднати всі молоді і старі українські наукові сили, що розвіялися зараз по Європі. В Відні, в Швейцарії, в Чехії, як виявляється, є бібліотеки, що мають дуже гарні українські відділи. Організаційні збори філії відбудуться цими днями в помешканні редакції „Волі“.

Огляд преси.

Україна жадає від Антанти помочі проти Большевиків.

Під таким заголовком містить „Le Petit Parisien“ слідує статтю з портретом Петлюри яка визначається не тільки об'єктивністю, але, що досить дивне для французького органу, прихильністю для нас.

Треба собі поставити питання, яким способом тримається ще армія Петлюри? Коли Колчак, Денікін та інші команданти армій, які борються проти большевиків отримують від Антанти моральну і матеріальну поміч, Петлюра залишений є на свої власні сили, оточений ворожими союзниками, однак всеж таки бореться проти нашого спільного ворога, проти совітських банд.

Причин, що Петлюра ще тримається, не треба шукати десь в якомусь місцицизмові, що так близький славянській душі. Вони є такі:

1. Серед українських військ є сильно розвинене національне почуття. Війська розуміють, що вони боронять своєї країни, а це переконання витворило сильну, здисципліновану армію, яка готова до найбільших жертв.

2. Таке саме зрозуміння живе серед українського населення, українського селянства. Ідея своєї незалежної державності живе в них і тому вони зібрали всю енергію, всі свої сили, щоби досягнути найвищу національну ціль, це прогнати ворога і увільнити свою країну.

Ці докази яено вказують на те, що Україна існує і своє право на життя доказує своїм кривавим терпінням. Чи нація ця — а Україна лічить 40 мільйонів населення — має право на самовизначення? Біля цього питання обертається усе.

Це питання в українській справі розв'язати трудно, в дійсності вимагають Українці тільки цього, щоби офіційно визнати їх права на самостійність і дати їм средства — оборонити себе і нас перед повставшим ворогом мира.

Україна висказалася так само яено, як Польща, Литва і Естляндія про дефі-

нітивну форму своєї державності. Частина Українців є федералістами друга ні, це є питання завтрашнього дня; питання сьогоднішнє є цілком инше і на цьому пункті усі Українці є згідні: вони не бажають собі ні царської ні ленінівської тиранії. Спершу вони хотять мати змогу жити вільно, а потім доперва вирішити свою будучність. Та послухаймо що каже їх провідник.

Інтерв'ю з Петлюрою.

(Повідомлення спеціального кореспондента з Букарешту з місяця липня.)

Ясноблакитний новісінький саломвагон. Телефонічний дріт лучить його з малою стацією, яка схована десь в стіну. Біля вагона ходить вартовий. Тут живе Петлюра, якого життя, це вічні життєві перегази. Добродушний, вічливий салдат ве мене до вагона, урядженого в модерному стилі, з цвітчастими обоями. В вагоні знаходиться голова Директорії. На ньому салдатецький ватований піджак, такий самий, який роздавали салдатам при кінці війни зі шнурками замість гузиків.

Тон прийома простий, республикансько щирий, нічого нема в ньому із самопевності Керенського. Та більш чим його рухи та спосіб мови звертає увагу його обличчя. Вразливе, дуже втомлене, пробивається в ньому рішучість і енергія. Під яеним волоссям і широким чолом поораним зморцками трохи втомлені, сині, яені очі. Уста його зраджують доброго промовця.

Часто на обличчі з'являється у нього лагідний усміх. Тоді з трибуна стає мрійник, однак мрійник небезпечний, бо його рухливий дещо скритий усміх є часто більш небезпечний, аніж шутливий і застрашальний усміх Леніна.

Заледви замінили ми з собою кілька слів, коли президент почав говорити про найважливіші справи.

Ми потребуємо — заявив Петлюра просто — негайної і достаточної матеріальної помочі. Ми перші розпочали боротьбу з большевиками і не бажаємо її припинити. Однак наші війська вже втомлені. Вони надіялися на поміч Антанти і тепер починають вже сумніватися в цьому.

Наша одинока поміч походить від народу і наша армія мусить зістати демократичною і національною. І тому наші війська ніколи не підуть вкупі з російськими добровольцями, бо вони бачили, що робили добровольці до спілки з Німцями і як вони служили реакції. З однаковою ненавистю відносимось до добровольців як і до большевиків. Бо одні і другі є це та сама Московія, яка хоче накіннути нам свою волю.

Після століть неволі Україна пробудилась до нового життя. Можливо що її тепер задавлять. Але мусить прийти час, коли вибе година пітети і волі. Раніше цього — не буде в Європі мира.

Ми наліємося, що Антанта признасть вкінці справедливість нашої справи. Боротьбою проти спільного ворога ми покажемо свою вдячність і будемо вірними союзниками. Ми просимо тільки першої помічі, яка є нам так дуже потрібна, бо коли вона не прийде, ми боротьби не залишимо, однак не останеться нам нічого нищого, як тільки згинуть з пранором в руках.

При цих словах гелос його, який до цього часу звучав упевнено, заломився, Петлюра замовк а на його обличчі заграла дивна усмішка. Почав снувати свою мрію...

„Ви бачили Петлюру“ сказав мій перекладач коли ми вийшли. „Між нами нема нікого, хтоб його не любив. На ньому будуємо ми свою будучність. Він хотів вам сказати, що всі свої надії ми покладаємо на Францію“.

Географічне віддалення Франції від України велике; з її боку не бояться тут ніякого поневолення, ніяких подбоїв і тому відносяться тут до неї з таким довірям. Політичні і фінансові інтереси Франції знайдуть тут для себе велику користь, яких не знайде Франція в інших краях. Це зрозуміло добре правительству в 1917 році, коли вислало генерала Табуї до Києва. Чомуж ці причини, якими руководився уряд 1917 року, не мають вже тепер значіння?

Тепер біляне українських подій цілковито ясний. Признасть Антанта Україну, то зараз же згине большевизм і Антанта буде могла використати мир на Сході: завтра відчиняться великі господарські інтереси, і настануть відповідні умови життя, які конечні є для європейського мира. Не признасть Антанта нової республіки, то цим підтримає тільки большевицький режим, дальнє ведення війни

і завтра може цей народ, який не жадав нічого більше, як тільки цього, щоб звернули на нього свою увагу, і який у своїм болю викреше ще більшу національну свідомість. відвернется від неї. (Le Peut Parisien.)

Україна під большевицьким пануванням.*)

Земельна реформа яку провела на Україні Директорія, мимо того що велика власність зістала сконфієкована, не задовольнила большевиків. Земля яка дісталася в руки селян і кооперативних комітетів, повинна була залишитися у них і на дальнє. Контрибуції, які заплатили селяне власникам, мали бути їм повернені, а ті, хто помагав скинуть гетьмана, мали при розділі землі отримати окремі наділи. Ця реформа не задовольнила туземних большевиків, а тим більш — зістали нею невдоволені російські большевики, які притримуються старої політики і хотять диктувати свою волю усім провінціям б. Росії, яких незалежність вони були визнали. В недовзі після цього, як російські та українські большевики заняли Харків, Раковський видав власний проєкт земельної реформи. Раковський це румунсько-болгарський большевик, який був головою російської мирової делегації підчас переговорів з Україною. Запевняють, що Раковський мав на пропаганду 70 мільонів руб. з яких витратив 48 міль. на видавництво двох щоденних газет і ріжних большевицьких брошур. Тоді він не був як тепер головою українського уряду і був дуже щедрий на ріжні обіцянки. Він почав ділити землю по відомій ірландській системі. (3 акри і корова). Як що не вистарчить землі для всіх казав він, то нехай всі рівномірно розділять цю недостачу між себе. Міські робітники, які хотять стати хліборобами, мають природне право на землю. Ця реформа була широко реклямована мимо того що на зїзді Все-російського Виконавчого Комітету справа вирівняння всіх господарств в поверхні та вартості потерпіла цілковиту невдачу.

Після упадку Скоропадського большевики почали в ріжний спосіб підготов-

*) Першу частину цієї статті під з. „Большевицький плян опанування України“ містимо в попередньому числі.

лювати наступ на Україну. Московська офіційна преса кричала про неминучий розпад небольшевицької, але соціалістичної армії Петлюри, покликуючися на приміри в Естляндії та Фінляндії а також північно російської протибольшевицької армії, яка була зібрана в Пскові та доказувала, що ніяка протибольшевицька армія не утримається довше як 6 тижнів і мусть сама перейнятися большевицьким духом. І дійсно деякі частини військ Петлюри почали дезертирувати, і творити окремі банди. Вони спалили Вознесенськ, і почали загрожувати Катеринославові. Свою діяльність вони оправдували тим, що виконують приказ совітського уряду на Україні. Цей „совітський уряд“ був складений ще в листопаді невідомо де і видав в Москві програму своєї діяльності, якої найважливішим завданням було винищення буржуазії. Ідея земельної реформи та соціалізації була запозичена з совітської Росії. Зїзд совітів України видав банкі та копальні робітникам а землю селянам. В маніфесті, який видав цей зїзд, висловлено погрозу на адресу Англіїців і Американців, які хотіли знищити Україну, щоб в цей спосіб прискорити упадок совітської Росії.

До того часу большевики, як організована сила, не володіли жадною частиною України, але по всій Україні були вже большевицькі банди, які по свому вирішали земельне питання. Вони скасували земства, які пережили навіть режим німецький та Скоропадщину і позаводили совіти, які зараз же почали ділити землю а сільсько-господарські машини, які не можна було ніяк розділити, попиццли. Большевицькі знущання у східній Україні перевизнили це все що діялось в совітській Росії. Большевицькі мародери чинили живцем людей, вішали їх за п'яти та дурили поміж дошками; так прим. ограбивши харківсько-кюреський потяг, запалили багаж в закритому вагоні, та вкинули в вогонь якогось буржуя — дорожнього і його сина.

В цей самий час розвивався большевизм в Кіїві. Большевики пограбували та хотіли спалити Либедевський участок. В Кіїві утворено було робітничі ради, які хотіли забрати владу в свої руки і Директорія примушена була їх визнати з тою умовою, що вони не будуть посягати на її права, як верховної влади. Дальніщі непорозуміння між Директорією

довели до формальної війни. 9. січня Директорія послала Москві ультіматум, на яке одержала виминаючу відповідь. Москва весь час старалася доказати, що большевики, які грабували Україну, були невідповідальними розбійниками а рівночасно большевицька регулярна армія заняла Харків який лічить 250,000 мешканців. В недовзі після цього большевики заняли Полтаву і розстріляли 60 буржуїв. З Харкова видав Раковський пову проклямацію, в якій обіцяв знищити дрібнобуржуазну і лихварську українську республіку. Армія Раковського була задля цього за мала. Але вона складалася з Латшів, Угрів, Фінів, Татарів і Китайців, які всі після слів Раковського були настроєні дуже войовничо.

Тільки большевизм, який перекручує всі поняття, міг зробити з Китайця відважного жовніра і вони пібито є завзятими борцями за ідею. Троцький підчас свого побуту в Харкові 21. січня хвалив Китайців, як найбільш певний елемент в боротьбі за большевицькі ідеї. А як виглядає в поняттю Китайця ця боротьба за „ідею“ найкраще характеризує це лист поміщика О. Новосільцова, якому, після п'ятидільної втечі, вдалось пробратися у Фінляндію. Китайців — каже він було з початку в совітських арміях дуже мало. Тепер скількість їх збільшається з кожним днем. Вони після умови із большевиками мають виконувати усі езекуції, тортури та грабежі, а за це отримують 1000 руб. в місяць, не лічачи цього що пограбують. Багато з цих Китайців прийшло в Росію ще 1915 році. Вони знають російську мову і визначаються великим спиртом. В Московії існують окремі китайські секретні організації, які підтримують в рядах Китайців дисципліну і дають запоруку цього, що ними будуть виконані умови, на яких вони поступили на службу. Чутки про їх звірства є так страшні, що протибольшевицькі сили, почувши, що наближаються Китайці, зараз же втікають.

Перший загальний конгрес Китайців відбувся вкінці минулого року в Петрограді і ввеловився за співробітництво з головним департаментом азійського совіту, в справі пропаганди большевизму в Китаю. Внедовзі після цього, хтось вбив китайського диктатора Джан-Жуї-Чуан, який покотився зі своїми земляками не дуже то чемно; а навіть декого із них приказав розстріляти.

Спритні Китайці стали теж лідерами антисемітизму на большевицькій частині України. Большевизм, про якого кажуть, що він є більше жидівський ніж російський, сам не нехтує теж антисемітизмом, коли це для нього корисне. І так в Харкові, підчас перебування там Жиди Троцького, большевики направили голодні маси проти буржуїв Жидів а в погромах тих брали теж участь і Китайці. Перед походом на Київ і Полтаву відбулися якісь підозрілі переговори Китайців з протижидівською чорною сотнею.

Це була перша ознака большевицького наступу на Україну. 21. січня Троцький оголосив святу війну проти України, а в тиждень після цього Директорія мусіла в друге втіхати в Київ і переїхала у Винницю. В тиждень після цього большевицька армія, яка була всього 15 верст від Києва, була розбита і відігнана назад. Директорія повідомила що відібрала Харків і Полтаву, однак повідомлення це здається нам не правдоподібне.

Тепер великі українські центри є увільнені від московських наїздників, однак вони знаходяться під терором місцевих большевицьких совітів. Велика частина України є сьогодні в руках тої або иншої большевицьких груп. Теперішній самозванчий большевицький президент, Раковський, вважає себе достаточо сильним задля цього, щоб розпочати переговори з закордонними державами.

Москві залежить дуже на цьому, щоб на Україні удержався большевизм. Московський харчовий уряд повідомляє в своїйому бюлетені, що коли вдасться удержати большевикам чотирикутник Київ—Харків—Орел—Гомель, Московія буде забезпечена хлібом аж до нового врожаю. Та ще є друга причина інтернаціональна, чому російським большевикам так залежить, на збільшенню України, це та, що большевицька пропаганда дала такі малі наслідки в Австрії та Угорщині. „Правда“ пише, що кожна большевицька офензива, навіть коли вона не є успішною помножує число большевиків за кордоном. „Буржуазія за короном — пише „Правда“ — після кожного большевицького наступу домагається інтервенції, або як в Скандинавії, організує добровольчі відділи і тим самим витворює антимілітаристичний рух серед робітничих класів, які вважають це все за спроби, здавити російську революцію в інтересах капіталізму. Наступ проти України мусить

бути поведений послідовно, бо тоді вдасться нам здобути Австрію і Угорщину, а вони отворять дорогу до Італії. А після цього моральне здобуття світа буде питанням всього тільки кількох місяців.“

(Evening Post.)

Майбутність Версальського миру.

28. червня перша арматня салва звістила французам й цілому світові: „Enfin — c'est la paix“.

Пятилітня трагедія скінчена. Принайменш на 225-ьох сторінках славного „Le traité dans Versailles“. Ті, що підписали його, крім Німців, камуть: Версальський мир це зоря нового життя. А нам здається, що — він — лише метеор, що — пролетить з блиском — й погасне в недалекій майбутності.

Як прийняли цей мир поодинокі народи? Почну від німецького. Міністр нім. Давід на запитання, як він дивиться на цей мир, відповів:

„Коли підпишемо, засуджуємо себе й наших потомків на довгу неволю (Sklaverei)“. Німецько-австрійське краєве управління звернулося до німецького народу в Чехах з словами: „Сьогоднішні володарі світа порішили накинути німецькому народові мир насильства.“

Лебе — в імені своєї партії сказав: „Найбільш сумна епоха німецької історії починається сьогодні в день підписання миру.“

Vorwärts писав: „Знаємо, що мир, який щойно підписано, не уявляє собою тріркої й остаточної переміни світа.“

Надія, що звучить в словах, наведених з „Vorwärts-у“ — звучить — більш гордо й самопевно — у одному з журналів: „Боротьба за вільність й честь Німечини програпа. Одначе ми ніколи не забудемо цього приниження. Цей мир ніколи не буде справдішим миром, В цей безнадійний момент, не тратьмо надії. Дух Бісмарка буде почивати на молодому поколінні.“

„Friede der Sklaverei“, „Vernichtungsfriede“, „Friede der Gewalt“ — оце ті провідні мотиви, які у всіляких відмінах вириваються на сторінках усї німецької преси.

Як же прийняв й осудив мир — народ французький. Гегемон Франції Клемансо сказав в палаті послів:

„ . . . Мир права зо всіма надіями, які містить у собі це велике слово, починає свій хід. . . .

Ревани мілітарний, реванш моральний повинен тепер злучитися. Перший прийшов. У самому поразенні ми почали другий. У побіді ми хочемо його закінчити.“

Таку думку проводила більшість французької преси. Мрії Франції сповнилися. Не дивно що мир — „заслуженої кари“, „справедливості“, „відплати“, „права“ й „зоря нового життя“ — це головні епітети, які зустрігаємо на сторінках французької преси.

Зато соціалістична преса строго осудила „справедливий мир“.

Cashin пише в „L'humanité“: „Мир, який щойно підписали так бундючно люди інтернаціональної буржуазії, не прийняв ніхто із пролетаріату“. А. Renoult в тійже часописі пише: „Мир, який накинено німецькому народові, це той же самий мир сили — Бісмарка і те ж саме право, яке тепер тріюмує є правом — кулака. І ми твердимо, що цей мир, тому, що він є несправедливий, є небезпекою для Франції“.

В Англії, в державі „рівноваги і інтересу“ не помічається отцих фанфароничних настроїв, як у Франції.

Мени постично, та за це з більш купецькою отвертістю — промовляв в палаті Лойд Джордж.

„Деякі умови миру — можуть здаватися страшними, але також страшними, були вчинки Німців, які їх викликали“.

З інтересу Англії признає й Черчиль необхідність дати змогу Німеччині — відродитись економічно. А Сміте пішов ще дальше. Він миру не підписав — тому, що „мир містить у собі гарантії, які не годяться з новими паціфістичними напрямками. Передбачено кари, які, коли над ними роздумати можуть бути опущені. Установлено платні, які можуть сильно пошкодити промисловому відбудуванню Європи.“

Бог дав союзникам таку побіду, яка перевищає їх найбільш смілі мрії, одначе не для того, щоб вони переслідували еґоїстичні цілі й витягали фінансові або господарські користі, але тому, щоб виконати великі ідеали, за які герої — віддали своє життя.“

Як бачимо заява південно-африканського міністра не мени різка від — протесту французьких соціалістів.

Преса англійська — віднеслася більш здержано, ніж французька. Лиш консер-

вативні часописі влітали у свої статі „мир права“, „мир відплат“ й „нова зоря.“

На сторінках ліберальної преси, ба й навіть й почасти консервативної, здибаємо осуд, що мир цей важкий. Англії треба не зруйнованої Німеччини. Ще більш здержано й з більше критикою віднеслася преса американська й італійська.

Вражіння загальне: Мир важкий. Чому ж прийняли його Німці? Тому, що „хочуть працювати“ або як сказав Давід: З страху, що коли не підпишуть, тоді блокада й інші міри Антанти приведуть з собою заворушення, які можуть означати кінець європейської цивілізації.

Але німецький народ не стерпить п'ятна гельота. Він буде уважати своїм обов'язком з подвійною енергією взятись за відбудування руїни. Це буде продовженням кривавої борні між двома світами, правда не зброєю — а працею. І знова — згоївши теперішні рани — буде старатися вирвати булаву геґемона світа із рук теперішнього переможця.

Як же надалі уложаться взаємовідносини держав світа? Відповісти з певністю — річ покищо важка. Одно певне: не будуть вони такими, якими бажали би їх мати творці версальського миру. Переїдемо коротко предбачання, які насуваються із ходу теперішніх подій. Дружба тридержавна се б то Франції, Англії й Америки, про яку стільки говорив Клемансо в своїй промові про мир — можливо, що удержиться. Хоч й тут помітне вже тепер взаємне незадоволення Франції, — що Америка й Англія годяться стати в обороні „лиш“ заатакованої зі сторони Німців — союзниці. З другої сторони — Льюїс Джордж й Вільзон — мусіли дуже обережно промовляти й переконувати — послів про необхідність — допомогти Франції в вище згаданому випадкові. Вчувається мимоволі в їх словах не дуже то певний ґрунт, що до цієї справи.

Франція домагається цілковитого розбиття Німеччини. В інтересах Англії й Америки, — перед якими як раз тепер розкривається шлях найширшої економічної еспанзії — потрібно не „знищеної“ Німеччини. В противному раз і не можна буде тягнути із неї цих економічних користей, на які сподіваються Англія й Америка.

Характеристичні відносно цього слова Клеманса — у вище згаданій промові:

„Загальний мир на ділі не буде нічим іншим, як фата - моргана дня, як що ми не зуміємо перш усього жити самі із собою в мирі, себто дати за основу зовнішнього миру, внутрішній мир у нашому власному краю.“

Голосні події — оружного конфлікту між американськими й французькими жовнірами в Бресті — почасти характеризують, цю „єдність“ французько-американську у ширших кругах.

І хоч — за далекі ми, робить виводи — із цих окремих подій, всеж таки — із них видно, що „на Шипке“ не „все спокійно“.

Висповки із цього: боротьба за гегемонію з одної сторони Англії й Америки, а з другої сторони Франції, котра доведе в недалекій майбутності до напруження й ослаблення викутої у час війни „єдності“ цих трьох держав.

Судьба й відношення четвертого союзника, Італії, досі відбилася здається найяскравіше, завдяки недавнім подіям. Боротьба за Фіюме — себто конфлікт Італії з Югославією, а із цього оружна росправа з Францією, яка всеж таки роспочалась із незначних й маловажних причин — привів до сильного охолодження сімпатій Італії до своїх союзників. Які будуть наслідки отцього — невідомо.

„Конфлікт цей“ — як пише один в „Wiener Mittag“ — „є пересторогою для Франції, що день підписання версальського миру Німцями, це кульмінаційна точка їх успіху і тепер знова шлях поверне в протилежний бік.“

„Питання про Фіюме“, згадує другий в „Neue Freie Presse“, „буде розв'язане, та вінок зірвано з голови Антанти й Рим чується сьогодні в цілковитій супротивності до Парижа, Лондону й Вашингтону.“

Як би воно не було ясно одно: Оця незгідність, Італії й трьох держав буде щораз більше зростати й можливо може привести в найближчій майбутності з одної сторони до фактичною розриву Італії з союзниками, а з другої сторони до звернення сімпатій у бік Німеччини й Туреччини. Уже тепер мається — на це — певні ознаки,

В Румунії вчувається сильне охолодження сімпатій до Антанти. Справа Бесарабії в користь неіснуючої Росії, границі південні Румунії з Болгарією в користь послідньої, домагання Антанти прийнять заяву про забезпечення прав меншости на території румунської держави —

„каміння незгоди“ — поділу здобичі, які примусять мабуть Братіану уступити із свого поста. Крім цього важну ролю може відіграти в судьбі відношення Румунії до Антанти — ще проблема балканська, яка зовсім несподівано — знова — виступає на міжнародну арену, під кличем „Балкани - Балканам“. Себто: відмежування їх від експльоатації Англії. Спільність економічних інтересів, переможе мабуть — дотеперішню ворожнечу балканських націй — прихильність їх до Антанти.

Що до Польщі — то вона теж „позволила“ собі заявити з питомим собі „Дон кіхотським“, жестом — незадоволення, а саме тому що, як читаямо в „Reformi“: „Німцям оказали всякі привілеї, А що торкається Польщі, на якій зросла (!) наїздна могутність Гогенцолернів, то коштом нашим (!) зроблено їм можливо найдалше ідучі уступки й виголощено Німцям дорогу до миру уступками, які гострою стрілою ранять наші найсвятійші права, наші найбільш дорогі інтереси (!).“

Знаючи польське „Дон кіхотство“ не наситність старинного мольоха — не дивуємося безсоромній наївності й — цьому висловові незадоволення Антантою, в цій саме хвилі, коли на її припоручення — заливають невинною кровю поля „не своїх“ земель Галичини, Волині, Поділя й Хелму.

Посвячуючи доволі місця — Польщі не ізза цього, що ми є думки, що її роля дуже заважить на вазі світової політики, а радше ізза — того, що справа польська цікава для Українців — можна сказати, що Польща — буде держатися Антанти так вірно, як вона держалася досі Австрії.

Що до України, то й із за відомих подій тієї осені, розриваючи остаточно із германофільством, вона почала шукать — точки опертя в антантських кругах. Одначе — ізза того, що ті не згасили ще мрії про „єдину, неділіму“ з одної сторони, і що, Польща — друга — протплежність України — стала „фавориткою“ Антанти — Україна — стрінулася й стрічається досі з впертим незрозумінням своїх інтересів й почасти тріпаннем найсвятійших прав укр. народу. Події — так трагічні — в Галичині, Буковині, Бесарабії — й на інших землях України — з одної сторони а „відникаюче“ становище Антанти — з другої сторони — привести здається мусить — коли вже не привело — до счеркнення тих сімпатій, які народ український

почував ізза — надії, що слова, проголошені з такою повагою й святостю відвічальними мужами Антанти — про визволення народів не будуть тільки словами.

Із поданих уривків, з перегляду послідних подій, що з нестримною скористю посуваються з кожним днем й розкривають перед нами нові проблеми; ми бачимо що: перетворення світа на нових основах ще надто, надто далеке. Що розжність так економічних, як і політичних інтересів поодиноких народів вже перші дні по підписанні „миру“ закрашують кровю. Поглиблюючись й поширюючись майже з кожним днем, вони мусять привести до нового укладу двох протилежних — таборів. *In adverso*: Нове угруповання народів, яке як льогічний виененок із наведених й майбутніх ще подій мусять наступити, чи цього захоче, чи ні — славний „тріумвірат“, — приведе до ослаблення, коли не до розриву „єдиного фронту“ Антанти, а разом із цим до обезцінення сьогоднішнього версальського миру. Причинного сьогоднішніх конфліктів, крім принципу національного, виступає чинник незвичайної ваги для найблищій майбутності, а саме чинник соціяльний.

Бюджет великих європейських держав без виходу: промисловість в великій мірі зруйнована; хліборобство занедбане в застрашаючий спосіб. Цілий світ находить ся на передодні перелому.

Починаючи зміною пережитого імперіялізму в Росії — хвиля революції — захонила всі народи сходу. Розбиття центральних держав стало причиною до зревольтовання більшої частини Заходу. Червоний прапор не замаєв лиш в столицях Антанти.

Кажуть, що революція можлива лиш в побіджених державах. З цим можнаб вкінці згодитися. Та ясно що коли Антанта встоїть перед революцією, то не встоїть вже в найблищому часі перед еволюцією соціялізму. Перш всего прийде черга на Італію. Ознаки цього надто ясні. Бунти у Римі, Бресції, Турині, Таранто, Павії, Венеції і цілого ряду інших міст, домагання 400 тисяч хліборобів соціялізації землі на зібранні в Бульоні, — грізні кличі жовнірів: „*N proletariato vuole la immediata demobilizzazione*“ (пролетаріят хоче негайної демобілізації) „*memento mori*“ для італійського імперіялізму. Правління що правда хоче відвернуть увагу мас — підбурюючи його

національні інстинкти та — це не поможе на довго. Скажемо словами „*Avanti*“ „*ed i paroloni patriottici non fanno piri pressa su nessuno.*“ Можливо, що найблищій тижні приведуть Італію до вибуху..

Польща, яка намагається всіх запевнити, що нігде хата краще не заметена, як в неї, стоїть теж на передодні, коли не перевероту, то сильної еволюції на ліво. Недавно ухвалена аграрна реформа заледви більшости одного голоса (183 за, 182 протів), робітничі страйки в Варшаві, розстрій державнього апарату, погроми — й — рабування, себто дезорганізація нисших верет як теж армії, яка виставити мусять теж в найближчій майбутності грізний для Польщі клич: *Demobilizowac* — як викинули клич цей деякі частини „залізної“ армії Галлера — отце ці ознаки початку кінця аристократично-шляхецької Польщі й разом із цим її захватницьких мрій: Східна Галичина, Шлеск, Поділля, Волинь..

В Чехах теж маємо помітно-еволюційній зворот на ліво.

На черзі блок Згоди. Почнемо з Франції.

„Серед приготовлень до свята побіди“ каже радіотелеграма з Парижу находить ся місто в найбільшій політичній й господарській боротьбі, яку не бачило вже від десятків літ.

„Хвиля надзвичайно важна“ — пише „*Populaire*“ — наше правительство задурманює народіві голови. Прийдуть нові податки. Замість миру справедливості хвилі безглуздного імперіялізму виривають послідню надію, яку покладали на Вільзона. Наша сучасна політика — є — преступна“.

Дирну — президент сіндікату парижської преси подає протест Клемансо з домаганням скасувати негайно цензуру.

Роздаються що раз частійші й грізнійші кличі „*contre la vie chère*“ (проти дорожнечі).

Безнастанні грізні домагання жовнірів публіковані часто у газетах демобілізації — й з другої сторони звязане із цим безробіття — в найблищій майбутності захитають чимало цей „внутрішній мир“. Уряд Клемансо при послідньому голованні одержав лиш замітню малу більшість 20-ти голосів й сподівання преси, що при найблищому голосованні дістанеть ся більшість групі Варена — й кабінет Клеманса — заступить кабінет

Бріяна. Пішон одержав *votum* довіря протів 202 голосів, більшостню 54 голосів.

Уби два голосовання говорять самі про себе. Вище згадані факти у своєму наслідкові принесуть коли не революцію, то еволюцію соціалізму.

Найсильніші перед ударами соціяльних заворушень й переворотів це Англія й Америка. І хоч президент анкети вуглевого промислу Sankey — висловився песимістично про кризу згаданого промислу Англії і хоч L. Cru — добачує в цій кризі побіч економічних мотивів теж психологічні, а саме бажання вигідного життя, перетомлення чи небажання праці і впливи певних революційних агітацій — всеж таки робітник англійський буде мати найменш підстави до соціяльних переворотів.

І коли прийшло б і тут до звороту напряду політики на ліво, то хіба сказати би так — на основі — „прінципу наслідування“ але ні в якому разі не на основі внутрішньої житєвої потреби. Загальне невдоволення викликало або викличе соціяльні заворушення у більшости давніх й новоутворених держав. Соціяльний рух приведе за собою радикальні зміни у тих державах, які досі були ще не охоплені цим рухом.

Про здавлення його силою не може бути і мови: бо її *de facto* вже не має. А — якїж тоді вигляди версальського миру? Відповідь ясна — на основі — поданого матеріялу. Відповідь на це дає соціялістична преса всіх народів, протест „*confederation du travail*“ й остатні загальні страйки протесту. Судьба славного „*traité Versaille*“ — це судьба — „клочка паперу“.

Навчились...

Видається в Берліні, мабуть не без участі і українських грошей, „Голось Росії“. А в ньому під старими російськими дворянськими фаміліями (В. Сольський і. т. д.) пишуть Шумахери, Розенцвайги и Комп. Святкуючи перемогу Денікіна над большевиками, одеські дворяне при тій нагоді навчають російських генералів, що їм далі робити.

„При таких умовах, пише газета в предовій розумна, і плянова політика віщує вже в недалекій будуччині значні успіхи: при вмілому використанні тих сил, які воюють з большевиками, можна би скоро і без великого зусилля армій увільнити від большевиків весь південь, всю Малоросію, і таким чином утворити сильну базу для дальнішої боротьби з Совітською Росією.

Однак повторюємо, — на такі успіхи може лічити тільки розумна і плянова політика, політика, яка уміє використати досвід попередніх володарів країни; побідники не повинні впиватись хвилиними воєнними успіхами, а звернути увагу на те, що затримання за собою, поширення поглиблення здобутої ними влади неможливе при помочі одних тільки військових засобів, а тим менше при приміненню білого террора. Конешною є велика осторожність і доцільність в поступованню. Тільки в тому разі, коли Денікінові вдасться здобути довіря народніх мас Малоросії, досперішні його успіхи будуть мати великий вплив на дальніщі випадки і будуть початком правдивого кінця совітської влади.“

А щоби здобути те довіря, треба зробити одно: винищити до ноги Українців:

„Бо українського питання — ми заявляємо це рішучо — в Малоросії взагалі нема, не дивлячись на енергічну українську пропаганду, піддержувану великими матеріяльними средствами і озброєну всіми, випробованими в війні методами оброблювання громадянської думки.

Це, що тепер звичайно розуміють під „українським питанням“ — це тільки фантазія, витворена зусиллями бувшої Габсбурської і Гогенцолернівської монархії, яка за виключенням території бувшої Австрії, не має ніякого реального ґрунту і існує тільки в головах кількох романтиків та людей особисто в цьому заінтересованих.“

Правда той суконний одеський жаргон, на котрім пишуть панове Сольські і деякі їхні уваги по жидівському питанню, зразу показуют нам, з ким маємо діло.

„Пробою всякого націоналізму може бути його відношення до жидівства, як до найбільше слабої і гонимої народности.“

Так пише пан Сольський. А із за його „дворянської“ голови сторчать вуха і Гессена і Бронштейна-Троцького. Через що це — слаба і найбільше гонима нація, коли тепер вся влада в Росії та на Україні фактично в її руках, коли всі урядові і комісарські місця,

навіть в полках, обсажені Шумехерами, так жорстоко винищує чужу культуру, та чужу інтелігенцію? Чи може „Голось Росії“ скаже, що Зіновєви, Троцькі, Каменєви та Хайфеци не належать до „слабої, гонимої нації?“

Огляд світових подій.

15. липня. В Англії застрайкувало 150.000 гірників. В Чехії знесено карткову систему на хліб. Одставка голови протибольшевицького угорського кабінету, ґр. ю. Кароліі.

16. липня. Одставка пруського міністра рільництва Візеля. Большевики вбили президента словацької совітської республіки Янушка. Еспанський кабінет подав в одставку. Большевицькі війська перейшли Урал.

17. липня. Знесення вїмкового стану в Прусії. Повстання в Черногорії. Віденське робітництво рішило приєднатись до всесвітнього генерального страйку 21. липня.

18. липня В французькій палаті висловлено 227 голосами проти 213 догану урядові за його господарську політику.

19. липня. Французький сенат відкинув ухвалений палатою проект закон про виборче право для жінок. Польський кабінет подав в одставку. Відкрито большевицький заговор в Румунії.

20. липня. Поляки дістають дозвіл на заведення польської адміністрації у Східній Галичині. Австрії доручено мирний трактат.

21. липня. Генеральний страйк в Європі проти збройної інтервенції в Росії. Нота Америки мексиканському урядові в справі пограбовання в Мексико американських моряків. Большевики заключили перемир'я з Румунами на бесарабському фронті.

22. липня. Французька камера висловила довіря урядові Клемансо. Величезні страйки в Америці.

23. липня. Еспанський король інтервенював у англійського короля в справі Вільгельма II.

На українських фронтах.

Большевицьке звідомлення з дня 15. липня. Штаб нашої західної армії повідомляє: Петлюрі, в наслідок нашого наступу на Каменець Подільський, грозить окруження через наші війська. Від п'ятих днів наші війська б'ють Денікіна на цілому фронті.

Большевицьке звідомлення з 15. липня. Комунікат укр. совітської республіки. Київ. В напрямі Ковля ворог збирає свої сили біля Щепанова в 20 верстах від Сарн, хочачи перейти міст через Геригано.

В напрямі Волочеськ наші війська заняли стацію Мільки, на південний захід від Жмеринки і ідуть на Мартинівку. В околиці Бару ми ідемо проти Гармаків. В напрямі Камінця Подільського: сутячки стежі, повітряна вивідовча діяльність ворога. В напрямі Ковля ми змусили Поляків опорожнити Дубровицю і відступити аж до Круповиць і Кривиці. Волочеський занят ворогом. Біля Ярмолинец 40 верст на південь від Проскурова неприятель, піддержуваний двома панцирними потягами, перейшов в наступ. В напрямі Катеринослава ми ідемо вперед.

Большевицьке звідомлення з 15. липня. (вечірне). Червоні війська заняли Катеринослав. В напрямі Камінця Подільського наші війська скорим темпом посуваються вперед. В напрямі на Харків заняли ми Хотнишак.

Польське звідомлення з 16. липня. Галицько-волинський фронт. Після довшої перерви, викликаной потребою, дати польським військам відпочинок, перевести перегрупування, упорядкувати тил армії, наші війська перейшли до дальшої

акції. Неприятель, заскочений нашим смілим наступом на Попівці, боронився завзято. Однак після короткого бою мусів уступити. Вчасним ранком ми заняли Тернопіль. Наші війська, ламаючи на цілому фронті супротивлення ворога, виперли його із його позицій і вечером 15. липня дійшли до лінії Тереховлі і Чорткова. Наші літаки дістались в тил ворожої армії і поширювали в її рядах замішання.

Неприятель кидаючи проти нас свіжі сили старався задержати наші війська, однак надармо. Наші війська гнали Українців, на даючи їм змоги знищити за собою мостів, які переважно неушкоджені дісталися в наші руки. Дня 16. липня наші війська рушили даліше вперед.

Польське звідомлення з дня 17. липня. Галицько-волинський фронт. Ще 16. липня наші війська заняли Збараж, Скалат і Заліщики. Сьогодні вранці ми заняли Гусятин. Увільнені від кількомісячної української інвазії Заліщики витали радісно наших уланів. Ми заняли неушкодженими майже всі залізничні шляхи. Неприятель старався боронити переходу через Серет, впроваджуючи в бій свіжу бригаду січових стрільців. Загрожений однак нашим окружаючим маневром, мусів відступити.

Один із легіонових баталіонів заатакував біля Чорткова відділ дивізії і відкинув його на фронт сусідньої дивізії, де його цілого взято в полон.

Сьогодні ми взяли 1200 полонених в тім 8 офіцерів, 1 гармату, кілька скорострільів, кількасот крісів, 6 локотив, 84 вагонів і телеграфічний матеріал.

Польське звідомлення з 18. липня. Вчора вечером наші війська дійшли до лінії Збруча і прогнали цілковито ворога, який втікав в неладі. Спроби його, яких ціллю було опізнення або здержання нашого наступу не вдалися. Українські технічні відділи, яких завданням було висаджувати мости, в більшості випадків не змогли цього вчинити, з причини сильного атакуючого наших військ. В цей спосіб решта Галичини зістала увільнена від ворога.

Польське звідомлення з 21. липня. В Галичині ситуація незмінена. Число полонених, яких ми взяли, побільшилося о 496. На Волині, на схід від Маневич, на лінії Гориня обустороння боева діяльність.

Большевицьке звідомлення з дня 21. липня.

Східний фронт. Військові операції мають місце в районах Уральському, Бузулуцькому, Верхне-Уральському і Златоустовському. Головний напрям цього фронту є челябінський, а метою всіх операцій є здобуття Челябінська, що відкриває шлях на Сибір. Операції тут йдуть успішно, особливо в заводських районах.

Західний фронт. Операції в Мініозерному районі, в напрямках Нарвському, Псковському, Лібавському і Двинському. Всюди ініціативу ми маємо в наших руках. Петрограду зараз ніщо не грозить. Красну Горку забрано назад і наші війська йдуть вперед вздовж Балтійської залізниці.

Польсько-Литовсько-Білоруській. Лінія фронту йде на Схід від Вільни. Тут тимчасово активності ми не проявляємо.

Денікінський фронт. Операції відбуваються в Саратовській, Воронежській, Харківській і Катеринославській губерніях. Лінію фронту можна приблизно означити слідуєчими пунктами: Балашов, Борисоглібськ, Ново-Коперськ, Ліски, Новий Оскіл, Білгород, Краснокутськ, Константиноград, Новомосковськ, Катеринослав, Олександрівськ. На флянгах цього фронту ініціатива за нами, в центральних районах (Білгород, Новий Оскіл) нам приходить стримувати енергічні наступи, але ми гадаємо, що наступи ці будуть припинені, бо серед денікінців починається дезорганізація; так в останні часи на наш бік перейшло кілька цілих кавалерійських частин.

Большевицьке звідомлення з Київа з дня 18. липня. Біля Житомира, в містах Івенець, Ходарково і довкруги них появилися відділи Соколовського. Біля Попельні відділи Огородникова стоять в боях з большевиками. Місто Янів 20 верстов на північ від Винниці заняті повстанцями. В області Немирова, Брацлава, Печори і Шпикова зявилися окремі відділи Волинця, які захопили Брацлав і Тульчин. Вони силуються перерізати залізницю Жмеринка—Одеса. В тираспільському районі відділ українських повстанців, який має свій пароплав, заняв Ходорів. Біля Канева появилася розвідка Зеленого. В районі Проскурова війська атамана Петлюри розбили большевиків так, що большевицькі відділи уступили до Дерезні.